

การสร้างแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ

สารนิพนธ์
ของ
เกษศิริรักษ์ นิตยสุทธิ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

พฤษภาคม 2554

การสร้างแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การสร้างแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ

บทคัดย่อ
ของ
เกษศิริรักษ์ นิตยสุทธิ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ
พฤษภาคม 2554

เกษศิริรักษ์ นิตยสุทธิ (2554). การสร้างแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับ
ผู้เรียนชาวต่างประเทศ. สารนิพนธ์ ศศ.ม.(การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ)
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์.
อาจารย์พัทธยา จิตต์เมตตา.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อสร้างแบบเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวน
ไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยการศึกษาเอกสาร
และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วัฒนธรรมและสำนวนไทย ศึกษาเอกสารและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการ
สร้างแบบเรียน หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบเรียนไปทำการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพกับกลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 10 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียน
ชาวต่างประเทศ มีค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ($E_1=84.10/E_2=82.00$) แสดงว่า แบบเรียนภาษาและ
วัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศนี้ มีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้
ความเข้าใจในวัฒนธรรมไทยด้านต่างๆ จากสำนวนไทย สามารถนำไปใช้ได้จริง

FORMULATING A TEXTBOOK FOR FOREIGN STUDENTS
TO LEARN THAI LANGUAGE AND CULTURE FROM THAI IDIOMS.

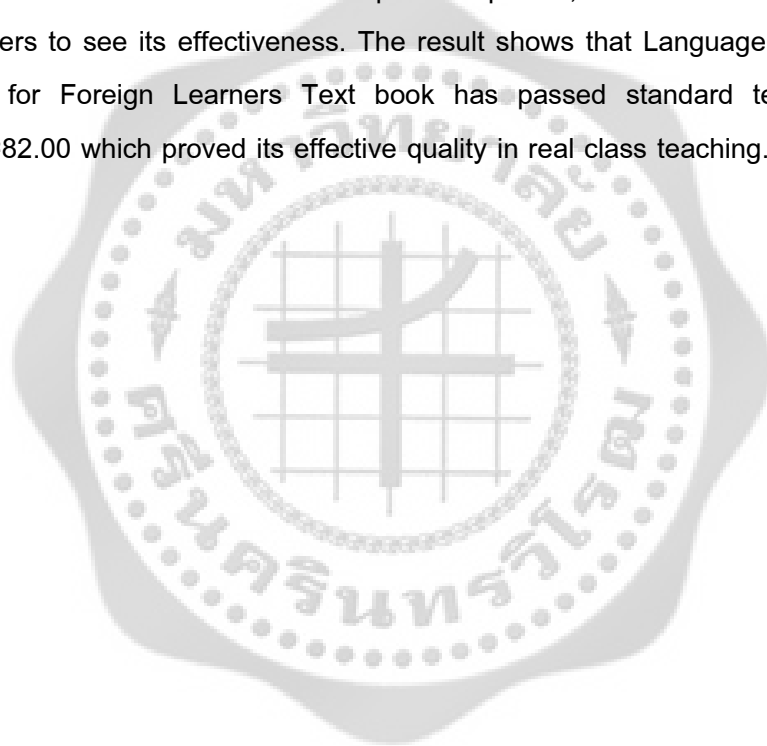

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Arts Degree in Teaching Thai as a Foreign Language
at Srinakharinwirot University

May 2011

Kessirak Nityasuddhi. (2011). *Formulating a Textbook for Foreign Students to Learn Thai Language and Culture from Thai Idioms*. Master's Project. M.A. (Teaching Thai as a Foreign Language). Bangkok: Graduate School. Srinakarinwirot University. Advisor: Pattaya Jitmetta.

The aim of the research was to construct a textbook teaching Thai language and cultural aspects from Thai idioms for learners of Thai as a foreign language. The textbook was made to meet its quality requirements. In the first regard, before the making of the book, documents and research related to the subject matter regarding culture, Thai idioms and textbook construction were studied. Upon completion, the textbook was experimented with 10 learners to see its effectiveness. The result shows that Language and Culture from Thai Idioms for Foreign Learners Text book has passed standard test by scored of $E_1=84.10/E_2=82.00$ which proved its effective quality in real class teaching.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก อาจารย์พัทธยา จิตต์เมตตา อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ศรา บุญทิพย์ อาจารย์พัชนี โชติงเสถียร และอาจารย์ ดร.ศานติภักดีคำ คณะกรรมการสอบหัวข้อและสอบปากเปล่าสารนิพนธ์ ผู้กรุณาใช้เวลาอันมีค่าเพื่อช่วยตรวจสอบให้คำแนะนำด้วยความเมตตาแก่ศิษย์เสมอ ทุกคนได้กรุณาสั่งสอน ชี้แนะ และให้คำปรึกษา จนสารนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตาของท่าน จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ยังมีผู้เชี่ยวชาญอีก 2 ท่าน คือ อาจารย์อัญชลี อภัยปรปักษ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำอย่างดียิ่งในการศึกษาวิจัยนี้มาโดยตลอด อาจารย์สุเมธนา ศักดิ์ชัยสมบูรณ์ ที่นอกจากให้คำแนะนำแล้ว ยังเมตตาช่วยเหลือให้ผู้วิจัยได้ทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นเรียนของท่าน อาจารย์วิ ดันตยากร ผู้ดูแลหลักสูตรการอบรมภาษาและวัฒนธรรมไทยแก่อาสาสมัครหน่วยสันติภาพสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย ได้กรุณาใช้เวลาอันมีค่าเพื่อให้คำแนะนำอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแบบเรียนนี้อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกียรติศักดิ์ เกิดอรุณสุขศรี ประธานโครงการสอนภาษาไทยให้แก่นักศึกษาจีน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ที่ให้ความอนุเคราะห์ด้วยดีในการดำเนินการทดลองกับผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง

ขอขอบคุณกลุ่มนักศึกษาชาวจีนจากมหาวิทยาลัยกวางตุ้งภาษาและการค้าต่างประเทศ ซึ่งมาศึกษาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และเป็นกลุ่มให้สัมภาษณ์ จึงได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแบบเรียนสำหรับงานวิจัย และนักศึกษาชาวจีนจากมหาวิทยาลัยชนชาติกวางซี ซึ่งมาศึกษาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความอดทน เสียสละให้ความร่วมมือในการวิจัยอย่างดียิ่ง

ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ครูบาอาจารย์ทุกท่านผู้ให้ความรู้ การอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับวิชาชีพและวิชาชีพชีวิต และขอบคุณครอบครัวที่รักยิ่ง ที่เข้าใจ สนับสนุนและให้กำลังใจเสมอ

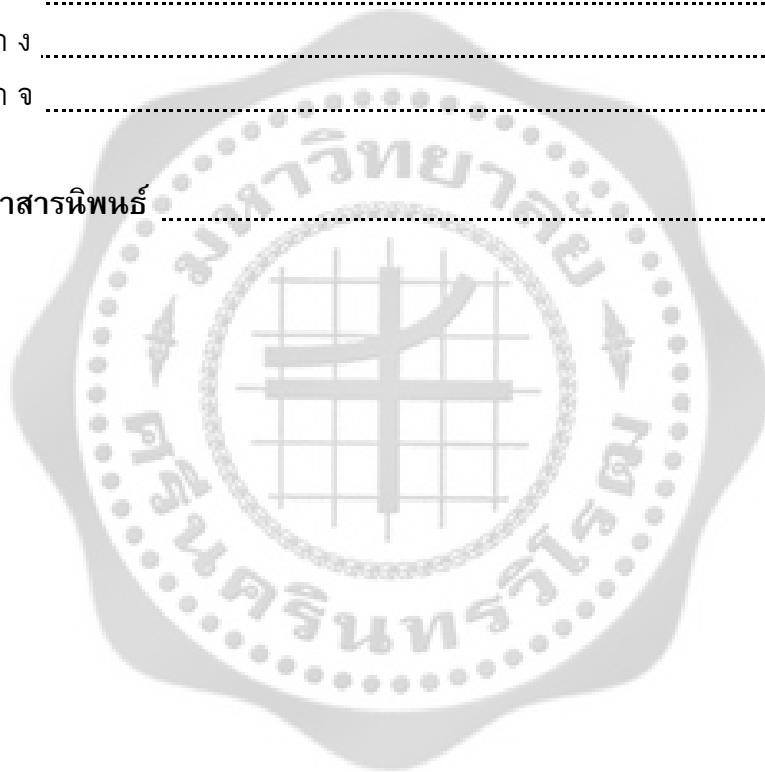
เกษสิริรักษ์ นิตยสุทธิ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรม	6
เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับสำนวนไทย	15
เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบเรียน	21
3 วิธีดำเนินการวิจัย	28
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	28
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	28
การประเมินคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	30
การดำเนินการทดลองหาประสิทธิภาพของแบบเรียน	32
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	33
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	35
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	35
การวิเคราะห์ข้อมูล	35
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบเรียน	35
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	40
สรุปผลการวิจัย	40
อภิปรายผล	43
ข้อเสนอแนะ	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	47
ภาคผนวก	53
ภาคผนวก ก	54
ภาคผนวก ข	59
ภาคผนวก ค	70
ภาคผนวก ง	74
ภาคผนวก จ	83
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	212

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 กำหนดเวลาดำเนินการทดลอง	33
2 แสดงคะแนนจากการทำแบบทดสอบท้ายบทเรียน 10 บท	36
3 แสดงคะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรม จากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ทั้ง 10 บทเรียน	37
4 แสดงค่าประสิทธิภาพของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ตามเกณฑ์ ($E_1/E_2 = 80/80$)	38

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

- 1 องค์ประกอบสำคัญที่ควรนำมาบูรณาการเกี่ยวกับการสอนภาษาไทย
ในฐนะภาษาต่างประเทศ 2

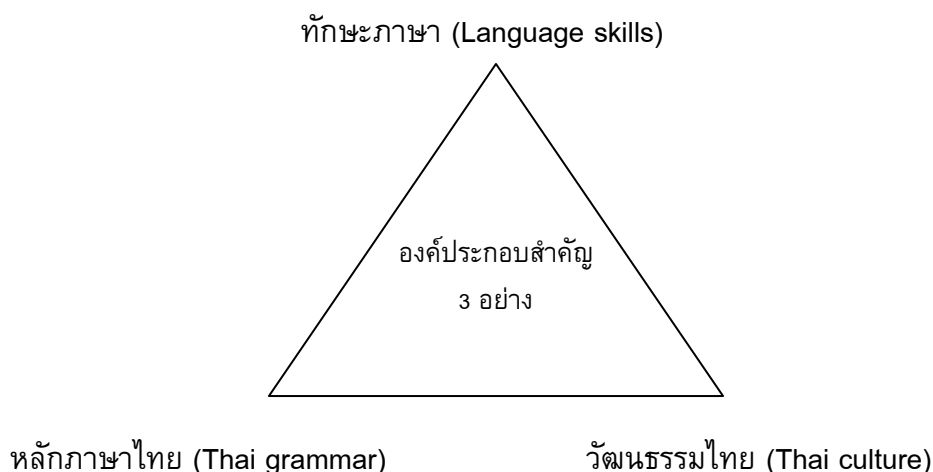
บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันนี้มีชาวต่างชาติต้องการเรียนภาษาไทยมากขึ้น โดยการขยายตัวของความต้องการเรียนภาษาไทยเป็นไปตามการขยายตัวของการเมือง ธุรกิจ การตลาด การค้า และอุตสาหกรรม โลก (สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์. 2546: 8) ซึ่งการสอนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศนั้นหลีกเลี่ยงการสอนข้ามวัฒนธรรมไม่ได้ ทั้งในด้านความคิด ความเชื่อ ค่านิยม แนวปฏิบัติ และประเพณีนิยม (ศรีวิไล พลมณี. 2545: 57) เป็นที่ยอมรับกันมานานแล้วว่า การเรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศเจ้าของภาษามีความสำคัญในลักษณะที่ช่วยเอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาตั้งที่ การ์ดเนอร์และแลมเบิร์ต (Gardner; & Lambert. 1972 และ Gardner. 1985; อ้างใน Vivian Cook. 1991: 73) กล่าวถึงผู้เรียนภาษาที่สองในฐานะปัจเจกชนกับแรงจูงใจในการเรียนรู้ (Learners as individuals and motivation) โดยสรุปได้ว่า ยิ่งผู้เรียนชื่นชมในวัฒนธรรมของภาษาเป้าหมายมากเท่าไร เช่น ชอบอ่านวรรณกรรม, ท่องเที่ยวในวันหยุด, มองหาโอกาสในการฝึกภาษา ฯลฯ เขาก็จะยิ่งประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาที่สองในห้องเรียนมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ผู้ที่สนใจเรียนภาษาไทยอย่างลึกซึ้งซึ่งจะเรียนรู้อย่างทุ่มเทจริงจัง มองหาแหล่งที่มีหลักสูตรและการสอนภาษาไทยที่ให้ประโยชน์คุ้มค่าที่สำคัญ คือ มีการสอนที่มากกว่า การสอนภาษา เพราะ ความสนใจและจุดประสงค์การมาเรียนภาษาไทยมักไม่ได้เริ่มต้นและมีจุดจบที่ตัวภาษา แต่ยังให้ความสำคัญกับเรื่องของ คนไทย ประเทศไทย และความ เป็นไทย ตลอดจนสิ่งที่เขาจะได้รับประโยชน์ในชีวิตส่วนตัวและหน้าที่การงาน รวมทั้งการเรียนรู้ เพื่อเขียนหนังสือ สารคดี นวนิยาย เรื่องสั้น ฯลฯ (ศรีวิไล พลมณี. 2545: 24) ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรบูรณาการเนื้อหาต่างๆ รวมถึงเนื้อหาทางวัฒนธรรมเข้ากับการสอนภาษาต่างประเทศด้วย ดังแนวคิดของ ลาโด (Robert Lado; อ้างอิงจาก อักษรประเสริฐ เศรษฐประเสริฐ. 2527: 18) ที่กล่าวไว้ สรุปได้ว่า การสอนภาษาที่ดี ต้อง เชื่อมโยงเนื้อหาวัฒนธรรมเข้าไปด้วย เพื่อให้เกิด ความเข้าใจเรื่องราวบางอย่างที่เป็นรูปแบบหรือค่านิยมทางวัฒนธรรมซึ่งสอดแทรกอยู่ นอกเหนือจากเนื้อหาสาระทางภาษา หากเราสอนภาษา สเปนแต่อธิบายความหมายของสิ่งต่างๆ โดยใช้ความหมายทางวัฒนธรรมอเมริกันแล้ว เราก็มีใช้ครูสอนภาษาสเปนที่แท้จริง และนักเรียนก็เป็นเพียงผู้ออกเสียงภาษาสเปน แต่ไม่เข้าใจข้อความในภาษานั้นอย่างแท้จริง

โกชัย สาธิบุตร (2553: 1) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศแบบบูรณาการว่า มีองค์ประกอบสำคัญที่ควรนำมาบูรณาการกัน 3 อย่าง คือ 1. ทักษะภาษา (Language skills) ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน 2. หลักภาษาไทย (Thai grammar) ได้แก่ ตัวอักษร (Alphabet) คำ (Word) ประโยค (Sentence) ย่อหน้า (Paragraph) เรื่อง/บทความ (Story / Essay) 3. วัฒนธรรมไทย (Thai culture) ซึ่งแสดงเป็นแผนภูมิ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบสำคัญที่ควรนำมาบูรณาการเกี่ยวกับการสอนภาษาไทย
ในฐานะภาษาต่างประเทศ

ที่มา: โกชัย สาริกบุตร. (2553). หน้า 1.

แนวคิดเกี่ยวกับความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้วัฒนธรรมในภาษาต่างประเทศนี้ จอห์นสันได้
เสนองานวิจัย เรื่อง Effects on Reading Comprehension of Language Complexity and Cultural
Background of the Text พบว่า ความสลับซับซ้อนด้านวัฒนธรรมของเรื่องมีผลต่อการอ่าน
มากกว่าความสลับซับซ้อนด้านไวยากรณ์และความหมาย (Johnson. 1981: 169) นอกจากนี้ ยังมี
กรณีปัญหาของ ควิน ชิว ไบ ซึ่งพบว่ามี ความเกี่ยวข้องกันระหว่างการสอนวัฒนธรรมกับการสอน
ภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ปัญหาในการสอนภาษาอังกฤษของเขาเมื่อสอนนักเรียนในประเทศสาธารณรัฐ
ประชาชนจีน คือ นักเรียนของเขาสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสนทนากันเองได้อย่างคล่องแคล่ว
และเป็นที่น่าสนใจ แต่เมื่อนักเรียนเหล่านั้นสนทนากับเจ้าของภาษาโดยตรง กลับปรากฏว่าการใช้
คำพูดในการสนทนาสร้างความงุนและไม่เข้าใจกันทั้งสองฝ่าย ซึ่งเขาพบว่าสาเหตุสำคัญก็คือนักเรียน
ของเขาไม่มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาซึ่งทำให้ใช้คำศัพท์ไม่ตรงกับความหมายที่
จะสื่อให้ทราบและคำเหล่านั้นต้องอิงความหมายทางวัฒนธรรมทั้งสิ้น (Qin Xui - Bai.; อ้างอิงจาก
อักษรประเสริฐ เศรษฐประเสริฐ. 2527: 19) ส่วนในประเทศไทยก็มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มา
นานแล้ว และงานวิจัยทั้งหลายก็สรุปไปในทางเดียวกัน เช่น สมจิตร วรรณวิไล (2527: 46-49)
ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยการสอน
เสริมและไม่เสริมวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนที่เรียนจากการสอน
เสริมวัฒนธรรม กับนักเรียนที่เรียนจากการสอนไม่เสริมวัฒนธรรม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชา
ภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสรุปได้ว่าการเรียนภาษาต่างประเทศ ไม่ว่าจะ
จะเป็นภาษาใดก็ตาม ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของประเทศนั้นเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะ
ทางภาษา และผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนอย่างแยกกันไม่ออก

การศึกษาสำนวนไทย เป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับภาษาและวัฒนธรรม เพราะทำให้เข้าใจวิถีชีวิต และพฤติกรรมของคนในสังคมได้ดี ไม่แพ้การศึกษาจากหลักฐานอื่นๆ สำนวนไทยทำให้ทราบว่าคุณค่าของคนไทยนั้นมีค่านิยมที่ยึดถือปฏิบัติกันมาช้านานหลายประการ เช่น การยึดหลักจริยธรรม การยึดมั่นในพุทธศาสนา และประเพณี เป็นต้น (จิตติวัฒน์ จตุรวิวงศ์. 2546: 2) และในกรณีเดียวกันนี้ รัชณี ซอโสติกุล (2549: คำนำ 2) กล่าวถึงสำนวนและสุภาษิตสรุปได้ว่า สำนวนและสุภาษิตสะท้อนให้เห็นธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ เรื่องเล่า กีฬา การละเล่น ความประพฤติกติเกี่ยวกับความดี ความชั่ว ความสุข ความทุกข์ ความรัก การแต่งงาน การทำงาน การพูด ฯลฯ ของมนุษย์แต่ละชาติ แต่ละภาษา การศึกษา สำนวน สุภาษิต ของแต่ละชาติ จึงทำให้เราได้เข้าใจธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของชาตินั้นๆ นอกเหนือจากความรู้เรื่องภาษา

ดังนั้นการมีแบบเรียนเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยจะช่วยให้ชาวต่างชาติเข้าใจวัฒนธรรมไทย และนำไปสู่การใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารระดับสูงได้ดียิ่งขึ้นในอนาคตเพราะปัญหาหนึ่งในการเรียนรู้ภาษาไทยของชาวต่างประเทศก็คือ เมื่อ ผู้เรียนชาวต่างประเทศต้องมาสนทนากับชาวไทยจริงๆ ก็เกิดความรู้สึกขัดข้อง เพราะขาดการฝึกสนทนาและไม่ทราบสำนวนที่ใช้ในการสนทนา ทั้งๆ ที่เป็นเพียงประโยคโครงสร้างพื้นฐานง่ายๆ หรือเป็นประโยคที่ใช้คำศัพท์ง่ายๆ แต่เป็นสำนวนที่ผู้เรียนนึกไม่ถึง จึงอาจกล่าวได้ว่า แบบเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับพัฒนาผู้เรียน (สุณีย์ อัจฉราสาร. 2526: ๗)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างแบบเรียนเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย จากสำนวนไทย ให้แก่ผู้เรียนชาวต่างประเทศ ซึ่งจะช่วย เพิ่มทักษะทางภาษาและการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับคนไทย คือ รู้วิธีการสร้างสัมพันธภาพอันดีในสังคมไทยนั่นเอง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียน

ชาวต่างประเทศ ตามเกณฑ์ 80/80

ความสำคัญของการวิจัย

ทำให้ได้แบบเรียนเพื่อ การสอนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด รวมทั้งเป็นแนวทางในการสร้างแบบเรียนเพื่อการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยสำหรับ ผู้เรียนชาวต่างประเทศ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาชาวจีนในโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และมหาวิทยาลัยชนชาติกวางสี หลักสูตร 3+1 ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชาวจีนในโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และ มหาวิทยาลัยชนชาติกวางสี หลักสูตร 3+1 ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purpose sampling) โดยเลือกผู้เรียนที่มีผลการเรียนในระดับดี ปานกลาง และพอใช้ คละกัน รวมเป็นจำนวน 10 คน

2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ กรอบเนื้อหาวัฒนธรรมไทยในความหมายของวัฒนธรรม ตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งแบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภท คือ คติธรรม เนติธรรม วัตถุประสงค์ และสัทธรรม แล้วผู้วิจัยตั้งเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวัน แนวความคิด ความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมซึ่งพบเห็นได้ทั่วไปในสังคมไทยจากนั้นจึงพิจารณาคัดเลือกสำนวนไทยที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรม การใช้ภาษาในสำนวนไม่ซับซ้อน สามารถอธิบายได้ง่าย และเป็นสำนวนไทยที่ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน จำนวน 10 สำนวน ได้แก่

- 1) เรื่องกล้วยๆ
- 2) ชุบมือเปิบ
- 3) แขนงนม
- 4) รู้จักที่ต่ำที่สูง
- 5) หมากัดต่อยากัดตอบ
- 6) ข้าวแดงแกงร้อน
- 7) เข้าตามตรอกออกตามประตู
- 8) บัวไม่ซ้ำ น้ำไม่ขุ่น
- 9) คว่าบาตร
- 10) ไปลามาไหว้

3. ระยะเวลาในการวิจัย

การทดลองครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2554 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ.2554 เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2-3 วัน รวมระยะเวลา 11 วัน วันละ 2 คาบเรียน รวมทั้งสิ้น 21 คาบเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ หมายถึง หนังสือแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีเนื้อหาตามที่กำหนดไว้ในขอบเขตการวิจัย

2. ผู้เรียน คือ นักศึกษาชาวจีนในโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และมหาวิทยาลัยชนชาติกวางสี หลักสูตร 3+1 ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย จำนวน 10 คน

3. ประสิทธิภาพของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ หมายถึง ผลการเรียนรู้ด้วยแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ประเมินประสิทธิภาพแบบเรียน โดยกำหนดเกณฑ์ไว้ที่ 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการตอบคำถามท้ายบทได้ในแต่ละบทของแบบเรียน โดยเฉลี่ยร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย ที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังจากเรียนด้วยแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับชาวต่างประเทศ ครบทั้ง 10 บท โดยเฉลี่ยร้อยละ 80

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลคะแนนของผู้เรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังกระบวนการทดลองเรียนด้วยแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศครบทั้ง 10 บทเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการสร้างแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรม
 - 1.1 เอกสารเกี่ยวกับวัฒนธรรม
 - 1.1.1 ความหมายของวัฒนธรรม
 - 1.1.2 ความสำคัญของการเรียนการสอนวัฒนธรรมในภาษาต่างประเทศ
 - 1.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนวัฒนธรรมในภาษาต่างประเทศ
2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับสำนวนไทย
 - 2.1 เอกสารเกี่ยวกับสำนวนไทย
 - 2.1.1 ความหมายและคุณค่าของสำนวนไทย
 - 2.1.2 ที่มาของสำนวนไทย
 - 2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับสำนวนไทย
3. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับแบบเรียน
 - 3.1 เอกสารเกี่ยวกับแบบเรียน
 - 3.1.1 ความหมายและความสำคัญของแบบเรียน
 - 3.1.2 การสร้างแบบเรียน
 - 3.1.3 ลักษณะของแบบเรียนที่ดี
 - 3.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรม

1.1 เอกสารเกี่ยวกับวัฒนธรรม

1.1.1 ความหมายของวัฒนธรรม

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) คติธรรม (Moral culture) เป็นวัฒนธรรมเกี่ยวกับหลักการทำชีวิตในสังคมและส่วนใหญ่เป็นเรื่องของจิตใจ โดยเน้นทางด้านคุณธรรม-ศีลธรรม เพราะถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นของเราทุกคน หากขาดวัฒนธรรมทางด้านคติธรรมแล้ว จะเป็นมนุษย์ที่ไม่สมบูรณ์ อยู่ในสังคมลำบาก เข้ากับคนอื่นได้ยาก ต้องมีความขยันหมั่นเพียร ความประหยัด ความเสียสละ ความสามัคคี ความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง ครอบครัว และส่วนรวม ความตรงต่อเวลา รู้จักใช้สติปัญญาในทางที่ถูก รู้จักกาลเทศะ

2) เนติธรรม (Legal culture) เป็นวัฒนธรรมเกี่ยวกับกฎหมาย กฎเกณฑ์ของสังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับว่ามีความสำคัญเท่าเทียมกันกับกฎหมาย

3) วัตถุธรรม (Material culture) เป็นวัฒนธรรมเกี่ยวกับวัตถุเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ในการดำรงชีวิต เช่น การกินอยู่ เครื่องนุ่งห่ม บ้านเรือน ยารักษาโรค โบราณวัตถุโบราณสถาน ศิลปวัตถุ สาธารณสมบัติ สิ่งของเพื่อการประกอบอาชีพ เพิ่มรายได้ หรือยถฐานะความเป็นอยู่ของตนให้สูงขึ้น

4) สหธรรม (Social culture) เป็นวัฒนธรรมทางสังคม ซึ่งรวมถึงคุณธรรมต่างๆ ระเบียบ มารยาท ที่พึงปฏิบัติในสังคม ทุกชนิด ทุกรูปแบบ เช่น มารยาทในการรับแขก มารยาทในการรับประทานอาหาร การไปงานมงคลทุกชนิด การไปงานศพ การเดินทางด้วยยานพาหนะที่แตกต่างกัน การตัดต่อจดหมาย การเป็นผู้รู้จักกาลเทศะ และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

เสฐียรโกเศศ (2516: 88 - 103) อธิบายเกี่ยวกับวัฒนธรรม โดยอ้างอิงจากบทนิยามของคำว่า Culture ในหนังสือภาษาอังกฤษหลายเล่ม สรุปได้ว่า วัฒนธรรม คือ ความคิดเห็น ความรู้สึก ความประพฤติ และกิริยาอาการ หรือการกระทำใดๆ ของมนุษย์ในส่วนรวม ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน และแสดงออกมาเป็นภาษา, ศิลป์, ความเชื่อถือ, ระเบียบประเพณี เป็นต้น วัฒนธรรมเป็นมรดกแห่งสังคมส่วนรวม คนในสังคมได้เรียนรู้สืบทอดเป็นประเพณีและรักษาไว้ให้เจริญงอกงามในวิถีแห่งชีวิตของส่วนรวม โดยวัฒนธรรมนี้แบ่งอย่างกว้างๆ ออกเป็น 2 ประเภท ซึ่งวัฒนธรรมทั้งสองประเภทนี้มีความสัมพันธ์กัน มีอยู่ด้วยกันเสมอ คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ ได้แก่ ปัจจัย 4 และสิ่งอื่นๆ เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ อาวุธยุทโธปกรณ์ เครื่องป้องกันตัว และอีกประเภทหนึ่งคือ วัฒนธรรมทางจิตใจ ได้แก่ การศึกษาวิชาความรู้อันบำรุงความคิดทางปัญญา ศาสนา จรรยา ศิลปวรรณคดี กฎหมาย และระเบียบประเพณี เช่น เมื่อพบสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็บูชา เมื่อพบผู้ใหญ่ก็อ่อนน้อม เมื่อพบผู้ทรงธรรมก็นับถือ และแสดงลักษณะที่วันนี้ให้เห็นได้ ...วัฒนธรรมของชาติมีพื้นฐานที่สำคัญมาจากครอบครัว แล้วจึงขยายวงออกไปเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่นและวัฒนธรรมของชาติ นอกจากนี้วัฒนธรรมยังแบ่งประเภท โดยใช้เกณฑ์อื่นๆ ได้

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2533: 9-115) กล่าวถึงวัฒนธรรมไทย สรุปได้ว่า วัฒนธรรมไทยมีความหลากหลายซึ่งสอดคล้องกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศไทยที่เคยมีคนหลายชาติหลายวัฒนธรรมเข้ามาตั้งหลักแหล่งภูมิสำเนา หรือมีผู้นำวัฒนธรรมของตนผ่านมาทิ้งไว้ให้ รวมทั้งได้มีการปรับตัวเข้ากับเปลี่ยนแปลงที่ไหลเข้ามาอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นจึงไม่มีทั้งเอกภาพและเอกลักษณ์ในวัฒนธรรมแห่งชาติของไทย

สุพัตรา สุภาพ (2536: 107) กล่าวว่า “วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งอันเป็นแบบแผนในความคิดและการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของคนในสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง”

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (2548: 35) กล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรมไว้อย่างครอบคลุมหลายมิติ สรุปได้ว่า วัฒนธรรมในความหมายดั้งเดิมกับความหมายปัจจุบันมีความแตกต่างกัน ความหมายในปัจจุบันให้สาระที่กว้างกว่าและสอดคล้องกับยุคโลกาภิวัตน์ คือ มองวัฒนธรรมในลักษณะเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง เพราะวัฒนธรรมเป็นเรื่องของวิถีการดำเนินชีวิต ในสังคมไทย การศึกษาวัฒนธรรมจึงต้องมองทั้งส่วนที่เป็นวัฒนธรรมชนชั้นกลาง (วัฒนธรรมหลวง) และวัฒนธรรมชาวบ้าน โดยเฉพาะวัฒนธรรมชาวบ้านนั้นเกี่ยวข้องกับคนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งอยู่ในภาคเกษตรอันเป็นทางเลือกหรือทางรอดของสังคมไทย การทำความเข้าใจในเรื่องของวัฒนธรรมสามารถมองเชื่อมโยงไปได้ถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคม ความคิด ความเชื่อ อุปนิสัยของเจ้าของวัฒนธรรมนั้นๆ ได้อย่างดี เพราะเกิดจากการศึกษา กระจัดเกลางทางสังคม(Socialization) และโดยเหตุที่สังคมไทยมีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน มีความแตกต่างทางสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ จึงควรต้องทำความเข้าใจในเรื่องมิติของกาลเวลา (Time) และมิติของสถานที่ (Space) ด้วย

ไทเลอร์ (Tyler, Edward. 1871: 1) นักมานุษยวิทยาผู้มีชื่อเสียงกล่าวเอาไว้สรุปได้ว่า วัฒนธรรมนั้นรวมถึงความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศิลปกรรม กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี ความสามารถด้านต่างๆ และนิสัย ของผู้ที่อยู่ในสังคมนั้น อันเป็นลักษณะเฉพาะของสังคมใดสังคมหนึ่ง เป็นลักษณะในการดำรงชีวิตประจำวัน

1.1.2 ความสำคัญของการเรียนการสอนวัฒนธรรมในภาษาต่างประเทศ

บรูคส์ (Brooks. 1964: 90-95) นำเสนอรูปแบบของวัฒนธรรมเพื่อการเรียนการสอนภาษา-ต่างประเทศ ไว้ถึง 64 รูปแบบ และให้คำอธิบายเป็นแนวทางในการสอน ดังนี้

1) Greetings, Friendly Exchange, Farewells : การพบปะกันมีวิธีการอย่างไร สนทนา และกล่าวลาอย่างไร หัวข้อที่ใช้ในการสนทนามีอะไรบ้าง และมีวิธีการแนะนำตัวอย่างไร

2) The Morphology of Personal Exchange : การใช้คำสรรพนามหรือคำกริยาสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งมีความแตกต่างทางอายุ หรือวัย ความใกล้ชิด ตำแหน่งในสังคม และเมื่ออารมณ์ถึงเครียด อย่างไรบ้าง

3) Levels of Speech : วัย ถิ่นกำเนิด ฐานะทางสังคม การศึกษา ระดับความเป็นทางการ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความไพเราะทางภาษา และบุคลิกภาพ สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นในการพูดอย่างไร

4) Patterns of Politeness : ความสุภาพและมีมารยาทเป็นอย่างไร ใช้ในโอกาสใดบ้าง และสิ่งใดบ้างที่แสดงถึงความสุภาพเรียบร้อย

5) Respect : บุคคลและเรื่องราวใดบ้างที่ได้รับการเคารพนับถือ เป็นบุคคลสำคัญหรือเรื่องราวทางวัฒนธรรมซึ่งเคารพ เชื่อถือกันมา ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

6) Intonation patterns : มีการออกเสียงหรือเน้นเสียง ในบริบทต่างๆ อย่างไร เพื่อให้เกิดลักษณะเป็นคำถาม คำสั่ง ความสงสัย การแสดงความยอมรับนับถือ ฯลฯ

- 7) Contractions and Omissions : มีคำใด หรือเสียงใดบ้าง ที่ใช้เป็น contractions เช่น Can't ที่ /not/ ถูกตัดไปในภาษาพูด
- 8) Expletives : มีคำใด หรือรูปแบบใด ออกเสียงสูงต่ำอย่างไร ที่ทำให้การพูดของบุคคลเกิดมีชีวิตชีวา สนุกสนาน ใช้ท่าทางประกอบอย่างไร พฤติกรรมในสถานการณ์นั้นๆ เป็นอย่างไร
- 9) Types of Error in Speech and their importance: รูปแบบหรือชนิดของข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาใหม่ คืออะไร และมีความสำคัญอย่างไร
- 10) Verbal Taboos : มีถ้อยคำหรือการแสดงออกใดบ้าง ที่ถือว่าไม่เหมาะสมในวัฒนธรรมของภาษาใหม่
- 11) Written and Spoken Language : มีคำศัพท์และโครงสร้างอะไรบ้าง ที่แตกต่างกันระหว่างภาษาพูดกับภาษาเขียน
- 12) Numbers : การออกเสียง การพูดเกี่ยวกับตัวเลข การอ่านและการเขียนด้วยมือ หรือการพิมพ์ตัวเลขต่างๆ ในวัฒนธรรมใหม่นี้ เป็นอย่างไร
- 13) Folklore : นิทาน เรื่องราว ธรรมเนียม ประเพณี นิยาย และความเชื่อ มีอะไรบ้าง
- 14) Children Literature : เพลง เพลงกล่อมเด็ก กลอน รวมถึงทำนองการสวดมนต์ ช่วยให้ได้เรียนรู้สิ่งใดบ้าง
- 15) Discipline : การปฏิบัติเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยมีอะไรบ้าง ทั้งในบ้าน โรงเรียน สถานที่สาธารณะ กองทัพ การเล่นกีฬา การพักผ่อน และพิธีการต่างๆ
- 16) Festivals : ในปฏิทิน มีเทศกาล วันหยุดราชการ วันอะไรบ้าง สำคัญอย่างไร และมีการเฉลิมฉลองอย่างไร
- 17) Holidays : ในวัฒนธรรมใหม่นั้น ทำงานวันอะไร และหยุดวันอะไร ผู้คนหนุ่มสาว และเด็กๆ ทำอะไรในวันหยุด
- 18) Observance of Sunday : วันอาทิตย์แตกต่างกับวันธรรมดาอย่างไร ผู้คนจะทำอะไร หรือไม่ทำอะไรบ้าง
- 19) Game : มีการเล่นอะไรบ้าง ทั้งการเล่นกลางแจ้งและการเล่นในร่ม คนหนุ่มสาว และผู้สูงอายุ มีเกม หรือการเล่นอะไรบ้าง
- 20) Music : ผู้คนเล่นดนตรี ร้องเพลง ฟังเล่นดนตรี ในโอกาสใด
- 21) Errands : งานที่อนุญาตให้ผู้เยาว์ทำได้ ทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน มีอะไรบ้าง
- 22) Pets : สัตว์ชนิดใดบ้างที่ยอมรับกันว่านำมาเป็นสัตว์ เลี้ยงได้ และมีบทบาทอย่างไรในบ้าน
- 23) Telephone : มีการใช้คำหรือข้อความอะไรบ้างในการพูด โทรศัพท์ บทบาทของโทรศัพท์ส่วนตัวในบ้านเป็นอย่างไร มีโทรศัพท์สาธารณะที่ใดบ้าง และใช้บริการได้อย่างไร

24) Comradeship : การสร้างมิตรภาพ หรือมนุษยสัมพันธ์ทำอย่างไร ต้องใช้สิ่งใดหรือทำอย่างไรเพื่อกระชับมิตร การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มต่างๆ ทางสังคม และองค์กรต่างๆ ต้องทำอย่างไร

25) Personal Possessions : การตกแต่งสำนักงาน การแต่งห้อง ของหนุ่มสาวและเด็กๆ เป็นอย่างไร ใช้อะไรบ้าง ชายหญิงมักมีสิ่งใดติดกระเป๋าของตนอยู่เป็นประจำ

26) Keeping warm and cool : การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศมีผลต่อเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย การทำให้อบอุ่น การระบายอากาศ การจัดอาหารและเครื่องดื่ม อย่างไร

27) Cleanliness : สุขอนามัยชุมชนมีลักษณะอย่างไร การสร้างท่อระบายน้ำ และสุขภัณฑ์ต่างๆ มีอะไรบ้าง และการรักษาความสะอาดส่วนบุคคลทำอย่างไร

28) Cosmetics : การใช้เครื่องสำอางเป็นอย่างไร เช่น เนื้อในโอกาสพิเศษ วย เพศ กิจกรรม หรือสถานการณ์ใดบ้าง

29) Tobacco and Smoking : การสูบบุหรี่ในวัฒนธรรมใหม่เป็นอย่างไร เช่น ใครบ้างที่นิยมการสูบบุหรี่ สูบอะไร โอกาสใด ได้มาจากที่ไหน และทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่เป็นอย่างไร

30) Medicine and Doctors : การปฐมพยาบาล กรณีเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ ในบ้าน ใช้อะไรและเป็นอย่างไร มีสิ่งใดที่ควรเข้าใจเกี่ยวกับร้านขายยา และจะเข้ารับการรักษาได้อย่างไร

31) Competitions : การแข่งขันสำคัญอย่างไร ทั้งในโรงเรียน ธุรกิจ ในแวดวงอาชีพ แข่งขันกันอย่างไร และมีกิจกรรมใดบ้างซึ่งเปิดให้คนทั่วไปเข้าร่วมแข่งขัน

32) Appointments : การนัดหมายต่างๆ ทำอย่างไร ทั้งการนัดหมายทางธุรกิจ และการนัดหมายเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน โดยทั่วไปพบปะกันที่ไหน การตรงต่อเวลาสำคัญอย่างไร

33) Invitations and Dates : การนัดไปเที่ยวแบบหนุ่มสาว มีการเชื้อเชิญ การขออนัด และตอบรับอย่างไร มีธรรมเนียม หรือสิ่งใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการออกไปเที่ยว(date)

34) Traffic : การใช้รถใช้ถนนเป็นอย่างไร สิ่งสำคัญในการจราจรและสัญญาณไฟจราจรคืออะไร เครื่องหมายต่างๆ ตามท้องถนน ทางข้าม เกาะกลางถนน มิเตอร์ ที่จอดรถ เป็นอย่างไร สามารถเดินทางได้อย่างไรบ้าง

35) Owning, Repairing and Driving Cars : คนหนุ่มสาวสนใจรถยนต์หรือไม่ มีความรู้เกี่ยวกับรถยนต์หรือไม่ บทบาทของรถยนต์ที่มีต่อครอบครัว และทำอย่างไรจึงจะได้ใบขับขี่

36) Science : วิทยาศาสตร์ ความรู้ ความก้าวหน้าสมัยใหม่ มีผลต่อชีวิตประจำวัน ความคิด การพูดคุยสนทนา รวมถึงเนื้อหาสาระในการอ่านอย่างไร

37) Gadgets : เครื่องมือ อุปกรณ์ เครื่องจักร อะไรบ้างที่ใช้ในการทำงาน ที่บ้าน ร้านค้า และการเดินทาง

38) Sports : กีฬาที่นิยม มีการจัดแข่งขันให้ประชาชนได้ชม หรือลงเล่น คือ กีฬาอะไร

39) Radio and Television Programs : โดยทั่วไปมีการใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์อย่างไร มีรายการอะไรบ้างสำหรับประชาชน และที่สำคัญ คือ รายการสำหรับเด็ก

40) Other Reading matters : มีสิ่งอื่นๆ นอกจากหนังสือให้อ่านหรือไม่ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสารรายสัปดาห์ นิตยสาร เป็นต้น และสามารถซื้อหาได้จากที่ไหน

41) Books : ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการพิมพ์ที่น่าสนใจ ได้แก่ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน การเชื่อมโยง การขยายความ และความนิยมเกี่ยวกับหนังสือ

42) Hobbies : โดยทั่วไปคนหนุ่มสาวชอบทำอะไรเป็นงานอดิเรก

43) Learning in School : ในแต่ละวัยของนักเรียนนั้น มีการสอนวิชาอะไรบ้าง และเปรียบเทียบตามหลักวิชาการ ในรายวิชา ระหว่างนักเรียนในประเทศของเรากับต่างประเทศเจ้าของภาษานั้น

44) Homework and Learning in the home : ในการเรียนตามแบบแผนนั้น การบ้านมีความสำคัญอย่างไร และผู้ใหญ่ในบ้านสอนอะไรแก่เด็กบ้าง

45) Penmanship : สำนวนลีลาและรูปแบบการเขียนใดบ้างที่นำมาสอน และใช้ในการเขียน ในการเขียนโดยทั่วไปมีเครื่องมือเครื่องใช้อะไรบ้าง ซึ่งสามารถหามาใช้ได้ทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียน และสถานที่สาธารณะ การเขียนวันที่ การเว้นขอบกระดาษ และการเซ็นชื่อ มีระเบียบแบบแผนอย่างไร

46) Letter Writing and Mailing : การเขียนจดหมายเริ่มต้นและลงท้ายอย่างไร เครื่องเขียนที่ใช้แบบดั้งเดิมมีอะไรบ้าง ชื่อแสตมป์ได้ที่ไหน มีที่ทำการไปรษณีย์อยู่ที่ไหน

47) Family Meals : อาหารที่รับประทานกันในครอบครัวมีอะไรบ้าง แต่ละมื้อมีลักษณะพิเศษอย่างไร การจัดที่นั่ง การเสิร์ฟ และการสนทนาบนโต๊ะอาหาร มีอะไรบ้าง

48) Meals away from home : เมื่อออกนอกบ้าน จะสามารถหาอาหารรับประทานได้ที่ไหน อะไรเป็นสิ่งสำคัญในห้องอาหาร (lunch room) โรงอาหาร (cafeteria) ห้องรับประทานอาหารขนาดใหญ่ (dining halls) ที่จำหน่ายอาหารกลางวัน (lunch counter) โรงแรม และภัตตาคาร

49) Soft drinks and alcohol : เครื่องดื่มไร้แอลกอฮอล์ที่นิยมดื่ม คือ อะไรทัศนคติที่มีต่อการดื่ม เบียร์ ไวน์ สุรา หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เป็นอย่างไร และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ซึ่งมีอยู่ประจำบ้าน หรือหาซื้อได้ในที่สาธารณะ พบเห็นได้บ่อยๆ คือ อะไร

50) Snacks and Between - Meal - Eating : นอกจากอาหารประจำวันมีอะไรบ้าง แล้ว มีการหยุดพักรับประทานอาหารอะไรบ้างที่ปฏิบัติกันตามปกติ จัดในช่วงเวลาใด และราคาเป็นอย่างไร

51) Cafes, Bars and Restaurants : บาร์ คาเฟ่ และภัตตาคาร มีลักษณะอย่างไร

52) Yards, Lawns and Sidewalks : อะไรเป็นสิ่งสำคัญในสวนหลังบ้าน สนามหญ้าหน้าบ้าน ทางเดินเล่นในบริเวณที่พักอาศัยและย่านธุรกิจ สำคัญต่อหนุ่มสาวอย่างไร

53) Parks and Playgrounds : สวนสาธารณะและสนามเด็กเล่น มักจะสร้างขึ้นในย่านใด ที่ไหน และอุปกรณ์การเล่นต่างๆ มีอะไรบ้าง

54) Flowers and Gardens : ร้านขายดอกไม้ ต้นไม้ที่ปลูกในบ้าน สวนดอกไม้ และสวนผัก ทั้งในเมืองและในชนบท มีความสำคัญเพียงใด อย่างไร

55) Movies and Theatres : มีโรงภาพยนตร์และโรงละครที่ไหนบ้าง การซื้อตั๋วและการหาที่นั่งทำกันอย่างไร ใช้อะไรเป็นเครื่องวัดหรืออ้างอิงคุณภาพ หรือความนิยม ของสิ่งบันเทิงเหล่านั้น

56) Races, Circus, Rodeo : กิจกรรมกลางแจ้งซึ่งเป็นที่นิยมในทำนองเดียวกับการแข่งม้า แข่งรถ ละครสัตว์ และกิจกรรมที่น่าตื่นตาตื่นใจอื่นๆ มีอะไรบ้าง

57) Museums, Exhibitions and Zoos : สวนสัตว์ พิพิธภัณฑ์ หรือ นิทรรศการประเภทใดบ้างที่มีอยู่ทั่วไป สิ่งใดบ้างที่มีบทบาทต่อการศึกษาของเด็ก และการพักผ่อนของผู้ใหญ่

58) Getting from place to place : สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางระยะสั้น การสัญจรรอบเมือง และการเดินทางระหว่างเมือง ใช้อะไรบ้าง

59) Contrasts in Town and Country life : ข้อแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบท มีอะไรบ้าง เปรียบเทียบกันเรื่องความเป็นอยู่ บุคลิกลักษณะ สิ่งอำนวยความสะดวก การซื้อหาสิ่งของ และสาธารณสมบัติทั่วไป

60) Vacation and Resort Areas : แหล่งที่มีอากาศดีเป็นพิเศษ คือ ที่ไหน ทิวทัศน์ และสภาพธรรมชาติอื่นๆ ที่ดึงดูดใจให้คนไปเที่ยวพักผ่อนในวันหยุด คือ ที่ใดบ้าง

61) Camping and Hiking : การเดินป่า ตั้งแคมป์ไฟ หรือการเข้าค่ายพักแรม ฤดูร้อน และการท่องเที่ยวโดยรถจักรยาน นิยมมากน้อยเพียงใด มีหน่วยงานใดสนใจและส่งเสริมเรื่องนี้หรือไม่

62) Saving accounts and Thrift : มีธนาคาร หน่วยงาน หรือองค์กรใดบ้างที่ช่วยเหลือในการรับฝากเงินจำนวนไม่มากแก่บุคคล มีวิธีใดบ้างที่สนับสนุนและจูงใจคนหนุ่มสาวให้รู้จักประหยัด

63) Odd Jobs and Earning Power : งานบ้านและงานเล็กๆ น้อยๆ อะไรบ้างที่เด็ก ๆ หรือวัยรุ่น คาดหวัง หรือได้รับอนุญาตให้ทำได้ และงานที่ได้รับค่าตอบแทนนั้น จะมีการจ่ายเงินค่าจ้างอย่างไร งานที่ผู้เยาว์สามารถทำได้และได้รับค่าตอบแทน มีงานอะไรบ้าง

64) Careers : อาชีพใดบ้างที่จัดไว้สำหรับผู้เยาว์ การเป็นแบบอย่างของพ่อแม่ และคำแนะนำในการเลือก อาชีพมีความสำคัญอย่างไร การช่วยเหลือทางการเงิน ตอบแทนแก่ผู้ที่ทำงานมานานเป็นอย่างไ

นอกจากนี้ ในแนวทางของบรูค (Brooks. 1964: 88-89) ยังมีข้อสรุปได้ว่า ถ้าครูผู้สอนภาษา ไม่ได้สอนวัฒนธรรมด้วย ก็จะเป็นเพียงการสอนสัญลักษณ์ที่ไม่มี ความหมาย หรือเป็นสัญลักษณ์ที่นักเรียนยังไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิดอยู่ เพราะหากมีการสอนเน้นหรืออธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจภูมิหลังทางวัฒนธรรมด้วย ผู้เรียนจะสามารถประมวลมโนภาพหรือเรื่องราวต่างๆ เข้าด้วยกันได้

ริเวอร์ส (Rivers. 1968: 269) ให้แนวคิดที่สรุปได้ว่าในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ครูผู้สอนควรสำรวจตำราเรียนหรือแบบเรียนในแต่ละบท ว่ามีเนื้อหาวัฒนธรรมเรื่องใดบ้าง แล้วนำมารวบรวมสอนในคราวเดียวกัน เพื่อไม่ให้ผู้เรียนสับสนและสรุปความคิดรวบยอด (Concept) ได้ถูกต้อง

ลาฟาแยตต์ และ ชูลซ์ (อารีย์ แวซาชญ. 2529: 27-28; อ้างอิงจาก Lafayette; & Schulz. 1975: 104-118) กล่าวว่า การเรียนการสอนวัฒนธรรมแก่ผู้เรียนภาษาต่างประเทศนั้น มีจุดมุ่งหมายสำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อความรู้ คือ เพื่อให้ผู้เรียนรู้ข้อมูลหรือแบบแผนทางวัฒนธรรม ซึ่งจะสามารถนึกถึง (Recall) รู้จัก และสามารถบอกข้อมูลทางวัฒนธรรมที่เรียนมาได้

2. เพื่อความเข้าใจ คือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายข้อมูลและแบบแผนทางวัฒนธรรมได้ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้เรียน ที่จะต้องซาบซึ้งวัฒนธรรมนั้นๆ โดยต้องรู้ความหมายที่มา และความสัมพันธ์กับเนื้อหาทางวัฒนธรรมในระดับที่มากขึ้นไปอีก คือต้องรู้อย่างมีเหตุผลมากกว่าการรู้ความหมายตามธรรมดา

3. เพื่อการแสดงพฤติกรรม คือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ข้อมูลและแบบแผนทางวัฒนธรรม ในการแสดงออกในสถานการณ์จริงทางวัฒนธรรมได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีความหมาย

แอลเลน และ วาเลท (ศรีวิไล พลมณี. 2545: 206; อ้างอิงจาก Allen; & Valette, 1977) กล่าวว่า ในการสอนวัฒนธรรมควรมีจุดประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อสร้างความตระหนักในด้านวัฒนธรรมเจ้าของภาษาแก่ผู้เรียน
2. เพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียนในการเรียนภาษาต่างประเทศ
3. เพื่อพัฒนาความสามารถในตัวผู้เรียนให้ปฏิบัติตนได้ในสังคมวัฒนธรรมเจ้าของภาษา

4. เพื่อสร้างความเข้าใจในค่านิยม และทัศนคติของวัฒนธรรมเจ้าของภาษาให้แก่ผู้เรียน

สุไร พงษ์ทองเจริญ (2525: 19) กล่าวว่า “ในการเรียนภาษาจะต้องรวมทั้งการเรียนวัฒนธรรม การแสดงท่าทาง และสำนวนภาษาพูดต่างๆ ที่เพิ่มพูนความหมายแก่คำและประโยค”

1.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนวัฒนธรรมในภาษาต่างประเทศ

งานวิจัยหลายชิ้นได้ชี้ให้เห็นว่าการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศจำเป็นต้องนำเสนอเนื้อหาทางวัฒนธรรมด้วย ดังเช่น

แกตบันตันและทักเกอร์ (อารีย์ แววชาญ, 2529: 32; อ้างอิงจาก Gatbanton, Tucker. 1971: 137 - 142) ได้ทำการศึกษาเด็กนักเรียนฟิลิปปินส์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าความรู้ทางวัฒนธรรมมีผลต่อความเข้าใจหรือความซาบซึ้งในวรรณคดีอังกฤษและอเมริกันของนักเรียนต่างชาติที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา

ปรียา อนุรัตน์ (2515: 45) ทำการวิจัย พบว่า ความเข้าใจในวัฒนธรรมของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่าน ทั้งที่มีเนื้อหาทางวัฒนธรรมแทรกอยู่มากและแทรกอยู่ไม่มาก ในการตอบคำถาม นักศึกษาส่วนใหญ่ตอบผิดเนื่องจาก 1) ไม่เคยเรียนหัวข้อวัฒนธรรมนั้นๆ 2) เคยเรียนแล้วแต่ลืม 3) ใช้ความรู้ทางวัฒนธรรมของตนเอง ไม่ได้ใช้ความรู้ทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาต่างประเทศที่เรียนนั้น

จอห์นสัน (Johnson, P. 1981: 169) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Effects on Reading Comprehension of Language Complexity and Cultural Background of the Text และพบว่าความสลับซับซ้อนด้านวัฒนธรรมของเรื่องมีผลต่อการอ่าน มากกว่าความสลับซับซ้อนด้านไวยากรณ์และความหมาย

สมจิตร วรรณวิไล (2527: 46-49) ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยการสอนเสริมและไม่เสริมวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนเสริมวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับนักเรียนที่เรียนจากการสอนไม่เสริมวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อักษรประเสริฐ เศรษฐประเสริฐ (2527: 18) ทำการวิเคราะห์เนื้อหาด้านวัฒนธรรมในหนังสือเรียนและคู่มือครูภาษาอังกฤษรายวิชา อ 411 ภาษาอังกฤษ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แล้วอธิบายถึงความจำเป็นในการเรียนรู้วัฒนธรรมสำหรับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศว่า ในการเรียนภาษาอังกฤษที่จะเป็นไปอย่างถูกต้อง ต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของชนชาติที่เป็นเจ้าของภาษาโดยแท้จริง เพราะว่าวัฒนธรรมจะเป็นภูมิหลังที่ก่อให้เกิดความเข้าใจในการใช้ภาษาที่ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา

อารีย์ แววชาญ (2529: 87-88) ทำการศึกษาเปรียบเทียบการสอนสำนวนภาษาอังกฤษโดยสอดแทรกวัฒนธรรมโดยให้เดาความหมายของสำนวนจากบริบท และโดยสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาค้นคว้า มีใจความสำคัญ ดังนี้

1. นักเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอนที่สอดแทรกวัฒนธรรม มีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ สูงกว่าการสอนโดยเดาความหมายจากบริบทกับการสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขณะที่วิธีการสอนที่ให้เดาความหมายจากบริบทกับการสอนตามคู่มือครูมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษไม่แตกต่างกัน

2. นักเรียนที่ทำการทดลองทั้งสามวิธีนี้มีแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษไม่ต่างกัน (เปรียบเทียบโดยใช้ ANCOVA ซึ่งมีคะแนนจากแบบทดสอบมาตรฐานวิชาภาษาอังกฤษ มัธยมศึกษาตอนปลายของกรมสามัญศึกษาเป็นตัวแปรร่วม (Covariate)

3. นักเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอนที่สอดแทรกวัฒนธรรมมีความคงทนในการเรียนรู้ สูงกว่าการสอนโดยเดาความหมายจากบริบทกับการสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขณะที่วิธีการสอนที่ให้เดาความหมายจากบริบทกับการสอนตามคู่มือครูมีความคงทนในการเรียนไม่แตกต่างกัน

4. นักเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอนที่สอดแทรกวัฒนธรรมมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ พัฒนาสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างก่อนและหลังการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขณะที่วิธีการสอนที่ให้เดาความหมายจากบริบทกับการสอนตามคู่มือครูมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษไม่แตกต่างจากก่อนการทดลอง

5. นักเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอนที่สอดแทรกวัฒนธรรมมีแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ สูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างก่อนและหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขณะที่วิธีการสอนที่ให้เดาความหมายจากบริบทกับการสอนตามคู่มือครู มีแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษไม่แตกต่างจากก่อนการทดลอง

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวมานั้น ชี้ให้เห็นว่าการเรียนการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมในภาษาต่างประเทศมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการชาวต่างประเทศและชาวไทยล้วนมีความเห็นตรงกันในเรื่องนี้ กล่าวได้ว่า หากขาดการเรียนการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมในภาษาต่างประเทศ ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนไม่เข้าใจวิธีการ เนื้อหา ถ้อยคำ สำนวนต่างๆ ที่ปรากฏ ในการสนทนา และการอ่าน อันอาจส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าการเรียนภาษาต่างประเทศนั้นเป็นเรื่องยาก น่าเบื่อ ไม่ซาบซึ้งกินใจ แล้วทอดทิ้ง หรืออาจจะเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อเจ้าของภาษาได้

2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับสำนวนไทย

2.1 เอกสารเกี่ยวกับสำนวนไทย

2.1.1 ความหมายและคุณค่าของสำนวนไทย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542: 1187) ให้ความหมายของสำนวนที่ตรงกับแบบเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังนี้ “สำนวน นถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรงตามตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ เช่น สอนจะเข้ให้ว่ายนํ้า ร้าไม่ดี โทษปีโทษกลอง...”

กาญจนาคพันธุ์ (2538: 10) กล่าวเอาไว้ว่า สำนวน คือ คำพูดเป็นชั้นเชิง ไม่ตรงไปตรงมา แต่มีความหมายในคำพูดนั้น คนฟังอาจเข้าใจความหมายทันที หากคำพูดนั้นใช้แพร่หลายทั่วไปจนอยู่ตัวแล้ว แต่ถ้าไม่แพร่หลายคนฟังก็ไม่อาจเข้าใจได้ทันที ต้องคิดจึงเข้าใจ หรือบางทีคิดแล้วก็เข้าใจไปอย่างอื่นก็ได้ หรือไม่เข้าใจเอาเลยก็ได้

ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2529: 5-8) กล่าวถึงความหมายของสำนวน สรุปได้ว่า สำนวนหมายถึง ถ้อยคำในภาษาไทยที่ใช้พูดจาสื่อสารกันโดยมีความหมายเป็นนัย กินความกว้างหรือลึกซึ้ง มิใช่แปลความของคำตรงตัว เป็นความหมายเชิงอุปมาเปรียบเทียบ รวมถึงคำคม สุภาษิต คำพังเพย คำข ้วย โวหาร คำกล่าวต่างๆ ซึ่ง เป็นข้อความที่มีความหมายโดยนัย เป็นการเปรียบเทียบเปรยความหมาย กินใจความกว้างหรือลึกซึ้งเช่นเดียวกัน จึงเรียกรวมๆ กันว่าเป็นสำนวนไทยได้

เพ็ญแข วัจนสุนทร (2528: 25-41) วิเคราะห์ค่านิยมจากสำนวนไทย สรุปได้ว่า สำนวนไทยสะท้อนค่านิยมของคนไทยที่ยึดถือปฏิบัติมาช้านานหลายประการ ได้แก่

1. ยึดหลักจริยธรรมและคุณธรรมตามแนวปรัชญาศาสนาพุทธ เช่น คนดีมีคู่
 2. ยกย่องอำนาจ ยศศักดิ์ ชาติวุฒิ ตำแหน่ง ฐานานุกรม และเผ่าพันธุ์
 3. เคารพผู้มีอาวุโส ครูอาจารย์ นักปราชญ์ ผู้รู้ และสนับสนุนการศึกษาอบรม
- ของกุลบุตร
4. นิยมความสุภาพอ่อนโยน ไม่ชอบความก้าวร้าว มุทะลุ ไม่ดัดรอนหักหาญน้ำใจกัน มีความเมตตากรุณาและเอื้อเฟื้อ เช่น บัวไม่ช้ำน้ำไม่ขุ่น ชอบชีวิตง่าย ๆ รักความสันโดษมักน้อย
 5. รักเกียรติ ชอบความมีหน้ามีตา ไม่ยอมให้ใครมาดูถูก เช่น หมากัดอย่ากัดตอบหมา มีความกตัญญูกตเวที คนไม่กตัญญูถือว่าเป็นคนไม่ดี เช่น คุณข้าวแดงแกงร้อน
 6. รักและเทิดทูนสถาบันกษัตริย์ และรักเคารพไปถึงเชื้อพระวงศ์ แม้แต่เครื่องใช้สอยของท่านเราก็เชิดชู เช่น ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ
 7. รักพวกพ้อง ใจนักเลง ทำอะไรต้องนึกว่าเป็น “พวกเดียวกัน” ก่อนเสมอ ตั้งแต่ความสัมพันธ์ในครอบครัวไปถึงวงการงานและระดับสังคมใหญ่ ปลูกฝังให้ช่วยเหลือกัน มี “เส้น” มี “สาย”
 8. รู้จักที่ต่ำที่สูง ความเกรงใจ มักเจียมตน ระวังตัว ไม่อาจเอือมในสิ่งที่สูงเกินศักดิ์ ยอมรับสภาพของตนจึงไม่มีความขัดแย้งมากนัก หรือไม่ก็อดกลั้นไว้ เช่น หวานอมขมกลืน
 9. รู้จักฟังพาท้ายกัน ประนีประนอม การจะทำอะไรต้องรู้จักหวั่นและโอกาส เช่น น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า ให้ความสำคัญแก่บุรุษมากกว่าสตรี เช่น ผัวเป็นช้างเท้าหน้าเมียเป็นช้างเท้าหลัง
 10. ยอมรับธรรมชาติหรือเคราะห์กรรม เนื่องจากนับถือศาสนาพุทธและเชื่อกำสอนที่ว่าบุคคลมีกรรมเป็นเครื่องกำหนด รวมทั้งความเชื่อเรื่องชาติก่อน เช่น จงพอใจในสิ่งที่ตนมียู่ทำได้ดีทำชั่วได้ชั่ว บุญทำกรรมแต่ง แต่ปัจจุบันค่านิยมนี้เริ่มเปลี่ยนไป

11. เห็นความสำคัญของการพูด เช่น พูดดีเป็นศรีแก่ปาก พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง ปลายมอตตายเพราะปาก น้ำร้อนปลาเป็นน้ำเย็นปลาตาย

12. นิยมอาชีพสบาย ชอบอาชีพรับราชการ รักความสวยงาม ประณีต มักพยายามทุกทางที่จะทำงานในตำแหน่งสบาย เพราะถือว่ามีเกียรติ มีหน้ามีตา เช่น รักดีห้ามจั่วรัก ชั่วห้ามเสา เหยียบขี้ไก่ไม่ฝ่อ ตีนไม้ติดดิน สิบพ่อค้าไม่เท่าพระยาเลี้ยง

13. รักความมีอิสระเสรี ไม่ชอบการควบคุมบังคับเข้มงวด ไม่ชอบขอร้อง ออากทำก็ทำ ไม่อยากทำก็ไม่ทำ เช่น ปลุกเรื่อนตามใจผู้อยู่ผู้ถูกตามใจผู้นอน ต่างคนต่างจิตต่างใจ ชุระไม่ใช่

14. ให้อภัยง่าย ลืมง่าย ไม่ผูกพยาบาท ปรับตัวเก่ง ซึ่งอาจเป็นเพราะศาสนา พุทธสอนให้ ให้อภัย ไม่ผูกพยาบาท จองเวร เช่น สี่ตีนยังรู้พลาดนักปราชญ์ยังรู้พลั้ง อย่าพินฝอยหาตะเข็บ

ประสิทธิ์ กาศย์กลอน และ ไพบุลย์ ดวงจันทร์ (ไพบุลย์ ดวงจันทร์. 2542: 48) กล่าวไว้ พอสรุปได้ว่า สำนวน คำพังเพย และภาษิต มีความหมายต่างกัน แต่มีลักษณะคล้ายกัน คือ เป็นวลีหรือกลุ่มคำที่มีความหมายไม่ตรงไปตรงมา ต้องแปลความอีกชั้นหนึ่งจึงจะเข้าใจ ซึ่งบางครั้งเป็นการยากมากที่จะตัดสินว่าเป็นอะไรกันแน่ และถ้าเกิดปัญหาเช่นนี้ขึ้น ก็ไม่จำเป็นต้องเสียเวลาถกเถียงกัน สิ่งที่ดีกว่านั้น คือ ศึกษาให้เข้าใจความหมาย จำให้ได้ ใช้ให้ถูก จะมีประโยชน์มากกว่า

จากการให้ความหมายต่างๆ ข้างต้นนั้น อาจกล่าวได้ว่า สำนวน คือ คำ หรือ วลี หรือประโยคซึ่งมีความหมายโดยนัย มิใช่แปลความตรงตามตัว และสำนวนไทยนั้นอาจเป็นการสอน การเปรียบเทียบ การเปรย การพูดเพื่อเล่นคำสนุกๆ ก็ได้ สำนวนไทยมีที่มาจากประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมของผู้คิดสำนวนนั้นๆ หรืออาจเกิดจากความตั้งใจคิดสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อเสริม อรรถรสในการเขียนและการพูด) ซึ่งหากได้รับความนิยมและขยายตัวออกไปในวงกว้างก็จะกลายเป็นสำนวนที่ใช้ทั่วไป สำนวนได้สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมด้านต่างๆ ของคนในสังคม เช่น การดำเนินชีวิตประจำวัน สิ่งแวดล้อม ประเพณี ความเชื่อ ศาสนา ตลอดจนความคิด ค่านิยม และทัศนคติ โดยสำนวนต่างๆ มีการเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย สำนวนจึงสะท้อนถึงสิ่งต่างๆ ของสังคมในแต่ละยุคสมัยได้ด้วย

2.1.2 ที่มาของสำนวน

กาญจนาคพันธ์ (2538: 1-10) กล่าวถึงที่มาของสำนวน สรุปได้ว่า สำนวนเกิดจากมูลเหตุต่างๆ เช่น เกิดจากธรรมชาติ (ตั้งแต่ไก่โห่) เกิดจากการกระทำ (ไกลปืนเที่ยง) เกิดจากเครื่องแวดล้อม (กันหม้อไม่ทันคำ) เกิดจากอุบัติเหตุ (ตกกระไดพลอยโจน) เกิดจากแบบแผนประเพณี (ฝั่งรักฝั่งรอก) เกิดจากลัทธิศาสนา (ขนทรายเข้าวัด) เกิดจากความประพฤติ (กินข้าวร้อนนอนสลาย) เกิดจากการเล่น (สู้นจนเย็บตา, สายป่านสั้น) เกิดจากเรื่องแปลกๆ ที่ปรากฏขึ้น (กู) เกิดจากนิยายนิทานตำนาน (มาก่อนไก่) ตลอดจนพงศาวดารหรือประวัติศาสตร์(ปล่อยม้าอุปการ) และอื่นๆ แล้วแต่

สมัยเวลา โดยนำเอาแต่ใจความมาพูดสั้นๆ เป็นการเปรียบบ้าง เทียบบ้าง เปรียบบ้าง กระทบบ้าง ประชดประชันบ้าง พูดเล่นสนุกๆ ก็มี พูดเตือนสติให้คิดก็มี

ประยัต มลิวัลย์ และสุวัฒนา สุนทราคม(2526: 79-80) กล่าวถึงบ่อเกิดสำนวนไทยสรุปได้ว่า

1. มาจากธรรมชาติ เช่น แก่แดด ยกเมฆ
2. มาจากสัตว์ เช่น วานรได้แก้ว ดินพอกหางหมู
3. มาจากแบบแผนประเพณี เช่น คนตายขายคนเป็น ปลุกเรื่อนคร่อมตอ
4. มาจากอวัยวะต่างๆ เช่น ตีฝีปาก เขียนด้วยมือลบด้วยเท้า
5. มาจากลัทธิศาสนา เช่น ขนทรายเข้าวัด
6. มาจากนิยาย นิทาน ตำนานหรือพงศาวดาร เช่น ลูกทรพี ชักแม่น้ำทั้งห้า
7. มาจากการละเล่นหรือกีฬา เช่น จนมุม ไม่ตายก็คางเหลือง

เพ็ญแข วัจนสุนทร (2528: 5) ได้สรุปสาเหตุที่เกิดสำนวนไว้ ดังนี้

1. ต้องการคำเพื่อสื่อสารความรู้สึกให้เพียงพอ จึงคิดคำใหม่ อาจจะอิงคำเดิมแต่เปลี่ยนความหมายไปบ้าง หรือคล้ายความหมายเดิม

2. หลีกเลี่ยงการใช้คำบางคำ ซึ่งถ้าใช้แล้วอาจหยาบคาย หรือก่อให้เกิดความไม่สบายใจ ตัวอย่าง คำว่า ตาย อาจมีหลายสำนวน เช่น ชี้ , เสรีจ, เสียชีวิต, ถึงแก่กรรม, ไปคำถ่าน, ไปนรก, ไปสวรรค์ เป็นต้น หรือ ถ่ายปัสสาวะ อาจใช้ เบา , ไปป่า, ไปยิงกระต่าย, ไปเก็บดอกไม้ เป็นต้น

3. เพื่อให้สุภาพ หรือเหมาะกับฐานะของบุคคล เช่น ตัดผม อาจใช้ ทรงเครื่อง , หรือทรงพระเครื่องใหญ่, น้ำชา ใช้พระสุธาร

4. ต้องการให้คำพูดมีรสชาติหรือเกิดภาพ เช่น กุ้งแห้งเดินมาแล้ว (อาจหมายถึงคนพอมแห้ง) เกียงคอปเป็นเอ็น (เกียงอย่างเอาจริงเอาจัง) หลังกยาว (ชี้เกียด) วังจนล้นห้อย (เหนื่อยมาก)

นวลวรรณ พลังคะพันธ์พงศ์ (2541: 150-151) ทำการศึกษาวิเคราะห์ภาษาไทยในนิตยสารบันเทิง และพบว่าการสร้างสำนวนใหม่ขึ้นใช้ ซึ่งมีวิธีการสร้างสำนวนใหม่ขึ้นใช้ 3 วิธี ได้แก่

1. การสร้างสำนวนใหม่ มีที่มาหลากหลาย ทั้งเพื่อเลียนความหมายจากสำนวนที่เคยมี นำสำนวนที่ปรากฏในสิ่งพิมพ์อื่นมาใช้สร้างจากวัฒนธรรมต่างประเทศ และสร้างจากเหตุการณ์ต่างๆ

2. การสร้างสำนวนโดยเปลี่ยนแปลงสำนวนเดิม คือ การเปลี่ยนคำ การเพิ่มคำ การตัดคำ ทั้งการเปลี่ยนคำ เพิ่มคำ และตัดคำ

3. การสร้างสำนวนจากหนังสือและภาพยนตร์จึงกำลังภายใน

จากข้อมูลข้างต้นพอสรุปได้ว่าสำนวนไทยมักมีที่มาจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ประสบการณ์ในการดำรงชีวิต เช่น การหาเลี้ยงชีพ การเอาตัวรอด การทำอาหาร การคมนาคม ตลอดจนความรู้และแนวคิดต่างๆ ที่ได้จากประสบการณ์ตรง นอกจากนี้ สำนวนไทยจำนวนมาก ยังมีที่มาจากสิ่งแวดล้อม ได้แก่ จากสัตว์ พืชผล ผู้คนและไม่ว่าสำนวนไทยจะมีที่มาอย่างไรก็ตาม แต่เชื่อได้ว่าสำนวนไทยมีมาแต่โบราณ มีการเกิดขึ้นใหม่ เลิกใช้ไป เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา และมนุษย์ทุกชาติต่างมีสำนวนใช้ในภาษาของตนเอง ดังที่ กาญจนาคพันธ์ (2522: 2-7) กล่าวไว้ในหนังสือสำนวนไทยและให้ความหมายสำนวนไทย “จับปลาสองมือ” กับ “โลภมากลากหาย” ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีความหมายตรงกับสำนวนชาติอื่นๆ ดังนี้

รัสเซีย อิตาลี ใครไล่กระต่ายสองตัว จะจับไม่ได้จนตัวเดียว

แขกอาหรับ ไส้จับกระต่ายสองตัวนั้นยาก

ตุรกี ใครหยุดยืนระหว่างสองสุหร่าจะต้องกลับบ้านเปล่าไม่ได้สวดมนต์

อาหรับ ซีม้าสองตัวในเวลาเดียวกัน

กรีก มือเดียวถือเตงโมสองผลไม่ได้

จึงกล่าวได้ว่า ความคิดของมนุษย์ เรามีความคล้ายคลึงกัน ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในโลกก็มีความคล้ายกัน สำนวนของภาคต่างๆ ในประเทศเดียวกัน หรือในประเทศต่างๆ จึงอาจมีความหมายคล้ายกัน เพียงแต่ถ้อยคำที่ใช้ในสำนวนจะ แตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์เฉพาะของพื้นที่

2.2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับสำนวนไทย

จิราภรณ์ ภัทรานุกัทร (2521: 223) ทำการศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในภาษาไทย พบว่า ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนไทย อาจเป็นคำคำเดียว หรือวลี หรือประโยคก็ได้ เมื่อนำสำนวนมาใช้ในประโยค สามารถทำหน้าที่ได้เหมือนคำคำเดียว สำนวนบางสำนวนทำหน้าที่ได้เพียงอย่างเดียว บางสำนวนทำหน้าที่ได้สองอย่าง และบางสำนวนทำหน้าที่ได้สามอย่าง ส่วนความหมายของสำนวนนั้นเกี่ยวข้องกับความหมายเดิมหรือความหมายรวมเดิมของถ้อยคำ แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ ความหมายเปรียบเทียบ ความหมายเกี่ยวข้อง ความหมายที่เกิดจากการเทียบเสียงของคำ และความหมายที่ได้จากเรื่องราว ลักษณะตัวละคร วิธีประเพณี วรรณคดี และการละเล่นอื่นๆ

สุนชิล ควน (2537: 172-175) ได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่องสำนวนเกาหลีและสำนวนไทย การศึกษา เปรียบเทียบพบว่า ที่มาของสำนวนเกาหลีและสำนวนไทยแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 9 ประเภท ดังนี้

1. มีที่มาจากธรรมชาติ
2. มีที่มาจากพืชผักผลไม้
3. มีที่มาจากสัตว์

4. มีที่มาจากกรกระทำ ความประพฤติ การปฏิบัติตน และการกินอยู่ของคน
5. มีที่มาจากของกินของใช้
6. มีที่มาจากแบบแผนประเพณีและวัฒนธรรม
7. มีที่มาจากศาสนา
8. มีที่มาจากนิทาน ตำนาน วรรณคดี หรือประวัติศาสตร์
9. มีที่มาจากการเล่น กีฬา หรือการแข่งขัน

สำนวนเกาหลีและสำนวนไทยที่นำมาศึกษาได้แสดงให้เห็นสภาพสังคมและวัฒนธรรมของทั้งสองประเทศในด้านต่างๆ เช่น สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อ ศาสนา และความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติของชาวเกาหลีและชาวไทย ที่มีต่อสิ่งต่างๆ มีทั้งที่เหมือนกัน คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกัน

จิตติวัฒน์ จตุรวิธวงศ์ (2546: บทคัดย่อ) วิเคราะห์ลักษณะและภาพสะท้อนจากสำนวนไทย พบว่า สำนวนไทยมีลักษณะเป็นคำกล่าวที่ไม่กล่าวตรงไปตรงมา ต้องตีความเสียก่อน จึงจะเข้าใจนัยที่ซ่อนไว้ มีลักษณะเป็นคำอุปมา สำนวนไทยมี ที่มาจากธรรมชาติมากที่สุด นอกจากนี้ยังเกิดจากอุบัติเหตุ เกิดจากการกระทำ เกิดจากศาสนา เกิดจากอวัยวะ เกิดจากการละเล่น เกิดจากความประพฤติ เกิดจากนิยาย นิทาน วรรณคดี และเกิดจากประเพณีและความเชื่อของคนไทย พบว่าการใช้สำนวนไทยเพื่อแนะนำ ห้ามปราม วิจารณ์ ตักเตือน และให้กำลังใจ ด้านภาพสะท้อนของสำนวนไทยพบว่า คนไทยมีวิถีชีวิตใกล้ชิดและพึ่งพาธรรมชาติด้านปัจจัยสี่ ใช้ธรรมชาติเป็นแหล่งอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ส่วนการประกอบอาชีพพบว่า คนไทยทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ และประมง ด้านภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมพบว่า คนไทยมีค่านิยมด้านการเลือกคู่ครองที่เป็นแม่ศรีเรือน ยกย่องนับถือผู้มีอำนาจ ยศศักดิ์ ผู้ อาวุโสและครูอาจารย์ นิยมความสุภาพ อ่อนโยน นิยมใช้ชีวิตแบบสันโดษ นิยมผู้มีความกตัญญู นิยมการพูดจา นุ่มนวล นิยมรับราชการ ด้านความเชื่อพบว่า คนไทยเชื่อเรื่องบุญกรรม เชื่อเรื่องผี เชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ด้านศาสนาพบว่าคนไทยใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการพบปะกัน เพื่อการทำบุญ การบวช และการศึกษาหาความรู้ตลอดจนมีค่านิยมในการสร้างวัดของผู้มีฐานะดี

วุฒิกิมจิ (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทย ที่มี ความหมายตรงหรือคล้ายกันในด้านที่มาและวิธีการใช้สำนวน และภาพสะท้อนทางธรรมชาติและวิถีชีวิต จำนวน 205 สำนวน พบว่า มีสำนวนที่ความหมายตรงหรือคล้ายกัน ด้านการศึกษาภาพสะท้อนทางธรรมชาติพบว่า ด้วยเหตุที่ประเทศเวียดนามและประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน มีลักษณะทางภูมิประเทศและภูมิอากาศค่อนข้างเหมือนกัน ลักษณะทางกายภาพของมนุษย์ พันธุ์สัตว์ และพันธุ์พืชจึงไม่แตกต่างกันมาก ในด้านภาพสะท้อนทางวิถีชีวิตพบว่า คนทั้งสองประเทศส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร พึ่งพาอาศัยธรรมชาติในการทำมาหากิน ตั้งถิ่นฐานในชนบทใกล้แหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งใช้เป็นทั้งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหาร รู้จักประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ และสร้างบ้านเรือนที่มั่นคง แข็งแรง มีความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามประเพณีและค่านิยมของคนส่วนใหญ่ เพื่ออบรมสั่งสอนให้คนในครอบครัวและสังคมประพฤติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม

3. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบเรียน

3.1 เอกสารเกี่ยวกับการสร้างแบบเรียน

3.1.1 ความหมายและความสำคัญของแบบเรียน

พจนานุกรมนานาชาติฉบับใหม่ของเว็บสเตอร์ (Webster's New International Dictionary. 1955: 2614) ให้ความหมายของแบบเรียนว่า คือหนังสือที่บรรจุเนื้อหาตามหลักวิชา และใช้เป็นหลักในการเรียนการสอนระหว่างครูกับนักเรียน

หลุย ซอร์ส (วัชรพล วิบูลยศรีน 2553: 22; อ้างอิงจาก Louis Shores. 1960: 50) กล่าวถึงความสำคัญของแบบเรียนไว้ว่าเป็นเครื่องมือที่ครูกับนักเรียนใช้สื่อความหมายซึ่งกันและกัน เป็นแหล่งรวบรวมเนื้อหาวิชา แนะนำกิจกรรม และวัสดุประกอบการสอนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ช่วยสร้างนิสัยรักการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง ฝึกทักษะในการอ่าน ทั้งยังเป็นศูนย์กลางให้นักเรียนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ร่วมเรียนเรื่องเดียวกัน และเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ในแนวเดียวกัน

ทัย ตันหยง (2527: 29-34) กล่าวถึงหนังสือเรียน สรุปได้ว่า หนังสือเรียนเป็นสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ (Printing Materials) ที่ดีที่สุดในการเรียนการสอน มีประโยชน์มากมายต่อผู้สอนและผู้เรียน เป็นวัสดุการอ่าน (Reading Materials) ซึ่งสร้างขึ้นอย่างมีระบบ และเป็นวัสดุหลักสูตร (Curriculum Materials) ประเภทหนึ่งซึ่งอาจจะคำนึงถึงเป้าหมายในการผลิต 2 ประการ คือ เพื่อสนองหลักสูตรการศึกษา หรือเพื่อสนองพัฒนา การของตัวผู้เรียน เช่น เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษา พัฒนาสมอง ความคิด พัฒนาลักษณะนิสัยในการอ่านอันมีผลต่อการสร้างทัศนคติที่ดี เพื่อพัฒนาจิตใจ เป็นต้น โดยหนังสือเรียนนี้อาจจะหมายถึง ตำราเรียน (Higher textbook) หนังสือเรียนมาตรฐาน (Basic textbook) หนังสือเรียนเลือก (Elected textbook) หนังสือเรียนอ่านประกอบ (Supplementary textbook) หนังสือกึ่งแบบเรียน (Semi-textbook)

สุนีย์ อัดตาสตร์ (2526: ฅ-ฅ) กล่าวถึงความสำคัญของแบบเรียนว่า แบบเรียนเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาผู้เรียน เนื้อหาที่มีอยู่ในแบบเรียนจึงต้องมีความหมายทั้งสิ้น เพราะจะชี้ให้เห็นแนวความรู้ วิธีการเรียนรู้ การจัดกิจกรรม และแนะนำแหล่งความรู้ให้แก่ผู้เรียนและผู้สอน

อัมพร แก้วสุวรรณ (2531: 8) กล่าวถึงความสำคัญของแบบเรียน ดังนี้

1. แบบเรียนช่วยให้เกิดการฝึกทักษะในการเรียนภาษานั้น การฝึกทักษะการฟัง การอ่าน การพูด และการเขียน เป็นสิ่งที่ต้องกระทำอยู่เสมอ การกล่าวซ้ำซ้ำทวนเพื่อเพิ่มเติมให้ผู้เรียนชัดเจนในการใช้ภาษาก็เป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็น กิจกรรมทั้งหมดนี้ครูจะสามารถปฏิบัติได้ง่ายขึ้น เมื่อใช้แบบเรียนเป็นเครื่องช่วยในการเรียน และเพื่อการศึกษาเพิ่มเติม

2. แบบเรียนเป็นส่วนของการเสริมสร้างความคิดและกระตุ้นให้เกิดความสนใจอยากจะศึกษาหาความรู้ต่อไป

3. แบบเรียนเป็นเสมือนคู่มือการเรียนของนักเรียน และเป็นคู่มือการสอนของครู

4. แบบเรียนเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการสอนให้แก่ครู

5. แบบเรียนเป็นเครื่องช่วยให้นักเรียนได้ประเมินผลตนเอง และครูได้ประเมิน

ผลการสอนจากการทำงานของนักเรียนด้วย

3.1.2 การสร้างแบบเรียน

จินตนา ไบกาซูยี (มปป.: 33) กล่าวถึงองค์ประกอบในการวางแผนการเขียน ว่า มีดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับหนังสือเรียน
2. กำหนดคุณสมบัติและระดับผู้อ่าน
3. กำหนดวัตถุประสงค์
4. กำหนดหัวข้อเรื่อง หัวเรื่อง
5. กำหนดชื่อเรื่อง
6. กำหนดโครงสร้างของหนังสือ
7. กำหนดโครงสร้างเนื้อหา
8. กำหนดแนวการเขียน
9. กำหนดภาพประกอบ แผนที่ ตาราง
10. กำหนดแหล่งข้อมูลค้นคว้าและหนังสืออ้างอิง
11. ข้อเสนอแนะต่างๆ เช่น เมื่อเขียนจบบทหนึ่งควรอ่านทบทวน เป็นต้น

ทฤษฎี ดันหยง (2527: 107-122) สรุปกระบวนการผลิตหนังสือเรียนไว้ ดังนี้

- ขั้นที่ 1 กำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์ในการเขียนหนังสือเรียน
- ขั้นที่ 2 กำหนดเกณฑ์ในการวางโครงสร้างต้นฉบับ
- ขั้นที่ 3 กำหนดโครงสร้างต้นฉบับ
- ขั้นที่ 4 กำหนดวิธีการและรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา
- ขั้นที่ 5 วางเค้าโครงต้นฉบับ
- ขั้นที่ 6 สร้างต้นฉบับ
- ขั้นที่ 7 ประเมินคุณภาพต้นฉบับ
- ขั้นที่ 8 นำต้นฉบับเข้าสู่กระบวนการพิมพ์
- ขั้นที่ 9 จำแนกแจกจ่ายหนังสือเรียนนี้ไปสู่ผู้เรียน

ทฤษฎี ดันหยง (2527: 46) ได้เสนอว่าการสร้างหนังสือแบบเรียนต้องคำนึงถึงผู้เรียน คือ ธรรมชาติของผู้เรียนที่จำแนกออกเป็นระดับแห่งวัย และระดับการศึกษาซึ่งมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคมที่แตกต่างกัน และยังแตกต่างกันในระหว่างบุคคลอีกด้วย (individual difference) นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม เซอร์วิปัญญาและความถนัดทางธรรมชาติ ความแตกต่างระหว่างเพศ ความต้องการและแรงจูงใจ (Needs and Motives) เป็นต้น

สมพงษ์ วิทยศศักดิ์พันธ์ (2549: 111-135) กล่าวถึงการสร้างแบบเรียนสำหรับชาวต่างประเทศไว้ สรุปได้ ว่า การสร้างแบบเรียนสำหรับชาวต่างประเทศนั้น ผู้สร้างแบบเรียนควรคำนึงถึงภูมิหลังของผู้เรียน จำนวนของผู้เรียน ระยะเวลาในการเรียน หลักสูตร สื่อการสอน กลวิธีสอน กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน เพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทย แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมสำหรับชาวต่างประเทศ ต้องมีบทเรียนที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีระบบ น่าสนใจ จำง่าย สนุก สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน มีความยาวเหมาะสม มีคำศัพท์ไม่มากเกินไป จำง่าย มีแบบฝึกหัดมาก รูปประโยคสั้น มีความหมาย สามารถนำมาใช้ในห้องเรียนได้ทันที ผู้เรียนสามารถฝึกทักษะการฟัง การพูดได้ นอกจากนี้บทเรียนที่ดีควรให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีกิจกรรมที่ผู้เรียนสนใจ

3.1.3 ลักษณะของแบบเรียนที่ดี

โอเดล (วุฒิ แตรสังข์. 2514: 4; อ้างอิงจาก William R. Odell.1968: 42-46) กล่าวถึงการประเมินคุณค่าของแบบเรียน สรุปได้ ว่าผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษากำหนดให้ใช้เกณฑ์เป็นหลักในการประเมินคุณค่าของแบบเรียนเพื่อกำหนดให้โรงเรียนใช้ คือ นอกจากจะต้องมีเนื้อหาที่ถูกต้องเหมาะสมและเชื่อถือได้แน่นอนแล้ว ยังต้องพิจารณาการใช้ศัพท์ ความยากง่ายของข้อความ และคุณภาพของภาพประกอบด้วย และเกณฑ์ที่สำนักพิมพ์ที่ผลิตแบบเรียนจะต้องนำไปเป็นหลักในการจัดทำหนังสือแบบเรียนของตนด้วย

วนิดา เสวกตรุณพร (2522: 34-141) ได้ศึกษาสภาพที่จะนำไปสู่ปัญหาการใช้หนังสือแบบเรียนสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 ของครูและนักเรียน พบว่าลักษณะของแบบเรียนที่จะนำไปสู่ปัญหา คือ ภาพประกอบไม่ชัดเจนและเล็กเกินไป สีของภาพประกอบไม่เหมือนของจริง แผนที่ไม่ชัดเจนและคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงในปัจจุบัน ไม่สามารถจัดกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับหนังสือแบบเรียนได้ แบบเรียนไม่เสนอแนะกิจกรรมไว้จึงวางแผนการสอนได้ยาก เนื้อหาบางตอนไม่สอดคล้องกับสภาพในชีวิตจริงของเด็ก ไม่สอดคล้องกับพื้นความรู้เดิมของนักเรียนเนื้อหาบางตอนในบทเรียนยากเกินไป ไม่เป็นรูปธรรม และเป็นเรื่องไกลตัวสำหรับนักเรียน ส่วนสภาพที่จะนำไปสู่ปัญหาการใช้หนังสือแบบเรียนที่ศึกษาได้จากนักเรียน คือ เนื้อหาบางตอนอ่านทำความเข้าใจด้วยตนเองได้ยาก

พิน เพชรรักษ์ (2524: 27-28) กล่าวไว้ สรุปได้ว่า หนังสือแบบเรียนผลิตขึ้นเพื่อเป็นสื่อในการเสนอความคิดและข้อเท็จจริงต่างๆ ทุกขั้นตอนในการผลิตจะต้อง ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้หนังสือมีคุณค่าต่อการอ่านและสามารถดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านได้ เขาได้ศึกษางานวิจัยต่างๆ แล้วพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เด็กอยากอ่านหนังสือ ได้แก่ การใช้ภาษา ความรู้ แรงจูงใจ และการรับรู้ สิ่งที่ทำให้เด็กอยากอ่านและสิ่งที่ทำให้เด็กอ่านได้ มีความสำคัญเท่าเทียมกัน ส่วนการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนโดยให้อ่านหนังสือแบบเรียนกับการสอนโดยวิธีอื่นบางวิธีนั้นพบว่าไม่มีผลไม่แตกต่างกัน และเห็นว่าภาพประกอบจะช่วยให้จำได้และมีความคงทนในการจำ

ช่วยให้เกิดอารมณ์และแรงจูงใจ ทั้งยังช่วยฝึกสมองด้วย หนังสือแบบเรียนที่สมบูรณ์จึงควรมีทั้งภาพและคำบรรยายประกอบกัน โดยการใช้ภาพประกอบจะต้องพิจารณารูปแบบ ขนาด และสีของภาพตลอดจน วัสดุ ประเภท ระดับการศึกษา ความสามารถบางประการทางสมอง พื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของเด็กด้วย แต่สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ถ้าเด็กต้องพึ่งภาพประกอบในการทำ ความเข้าใจเนื้อหาอยู่เสมอหรืออ่านหนังสือเพราะภาพประกอบเป็นสิ่งจูงใจแล้ว การอ่านจะไม่พัฒนาไปเท่าที่ควร และภาพประกอบหนังสือที่เน้นเพื่อการจูงใจมากเกินไป ก็อาจเบนความสนใจไปจากจุดหมายของเนื้อหาได้

สมพร จารุณี (2534: 95-99) กล่าวถึงลักษณะของแบบเรียนที่ดี ว่าควรมี ส่วนประกอบของลักษณะภายนอกและลักษณะภายใน ดังนี้

1. ลักษณะภายนอก ได้แก่

1.1 ชื่อเรื่องแบบเรียน ควรแนะนำผู้อ่านให้เกิดความเข้าใจหรือการคาดคะเน ได้พอสมควรว่า แบบเรียนมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องอะไร

1.2 คำนำแบบเรียน เป็นส่วนสำคัญที่ให้รายละเอียดแก่ผู้อ่านเกี่ยวกับแบบเรียน

1.3 ผู้เขียนและสำนักพิมพ์ เป็นเครื่องรับประกันคุณภาพของแบบเรียน

1.4 วันเวลาและจำนวนครั้งที่พิมพ์แบบเรียน

1.5 สารบัญเรื่องจะสะท้อนให้ผู้อ่านเห็นโครงสร้างเนื้อหาของแบบเรียน

1.6 สารบัญภาพและตาราง เพื่อให้ความสะดวกแก่ผู้อ่านในการตรวจสอบ

ข้อมูล

1.7 เนื้อหา เป็นส่วนสำคัญที่สุดของแบบเรียนที่เรียงตอนหรือบทย่างไม่

สืบสน

1.8 คำอธิบายศัพท์หรืออภิธานศัพท์ เพื่อช่วยนักเรียนให้เข้าใจเรื่องง่ายขึ้น

1.9 รายชื่อหนังสืออ้างอิง

อย่างรวดเร็ว

1.10 เชิงอรรถและดัชนี เพื่อให้ผู้อ่านค้นหาเรื่องย่อยๆ ในแบบเรียนได้

2. ลักษณะภายใน ได้แก่

2.1 เนื้อหา

2.2 การนำเสนอเนื้อหา

2.3 สิ่งช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถทำความเข้าใจได้สะดวกยิ่งขึ้น และสามารถนำไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมของตน โดยการ

2.3.1 บอกให้นักเรียนทราบจุดประสงค์และประโยชน์ในการศึกษา

เรื่องราวนั้น

2.3.2 ตั้งคำถามไว้ก่อน ระหว่าง หรือท้ายบทเรียน

2.3.3 ใช้ภาพประกอบ แผนภูมิ ตารางอย่างเหมาะสม

2.3.4 เสนอกิจกรรมการเรียนรู้การสอนทำแบบฝึกหัดสั้นๆ

2.4 ท่วงทำนองการเขียน

ศรีวิไล พลมณี (2545: 217) กล่าวว่าไว้ว่าตำราหรือแบบเรียนภาษาไทยที่ดี หมายถึง มีเนื้อหาที่น่าสนใจ เหมาะสมกับการใช้เป็นสื่อในการเรียนภาษาไทย กระตุ้นความอยากรู้ อยากรู้อเห็น ดึงดูดการมีส่วนร่วม และเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนทัศนะ

ก.พ.อ. (ไพฑูริย์ สิ้นลารัตน์. 2552: 21; อ้างอิงจาก ก.พ.อ. 2550) ได้ กำหนดเกณฑ์คุณภาพตำรา (หรือหนังสือ) ไว้ดังนี้ตำรา (หรือหนังสือ) ระดับดี เป็นตำรา (หรือหนังสือ) ที่มีลักษณะดังนี้

1. เนื้อหาสาระทางวิชาการถูกต้องและทันสมัย
2. มีแนวคิดและการนำเสนอที่ชัดเจนเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ในระดับอุดมศึกษา (สำหรับหนังสือเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการ) ตำรา (หรือหนังสือ) ระดับดีมากใช้ เกณฑ์เดียวกับระดับดี โดยมีข้อกำหนดด้านคุณภาพเพิ่มเติม คือ
3. มีการวิเคราะห์และเสนอความรู้หรือวิธีการที่ทันสมัยต่อความก้าวหน้า ทางวิชาการและเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการ
4. มีการสอดแทรกความคิดริเริ่มและประสบการณ์หรือผลงานวิจัยของ ผู้เขียนที่เป็นการแสดงให้เห็นถึงความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน (สำหรับหนังสือเป็น ประโยชน์ต่อวงวิชาการ)
5. สามารถนำไปใช้เป็นแหล่งอ้างอิงหรือนำไปปฏิบัติได้ ตำรา (หรือ หนังสือ) ระดับดีเด่น ใช้เกณฑ์เดียวกับระดับดีมาก โดยมีข้อกำหนดด้านคุณภาพเพิ่มเติมดังนี้
6. มีลักษณะเป็นงานบุกเบิกทางวิชาการและมีการสังเคราะห์จนถึงระดับ ที่สร้างองค์ความรู้ใหม่ (Body of Knowledge) ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
7. มีการกระตุ้นให้เกิดความคิดและค้นคว้าต่อเนื่อง
8. เป็นที่เชื่อถือและยอมรับในวงวิชาการหรือวิชาชีพที่เกี่ยวข้องใน ระดับชาติและ/หรือนานาชาติ

จากข้อมูลข้างต้น อาจกล่าวได้อีกหนึ่งก็คือแบบเรียนที่ดีควรมีภาพประกอบ ที่ชัดเจนและเหมาะสม หากมีแผนที่ก็ควรชัดเจนและตรงตามความเป็นจริงในเวลานั้น นอกจากนี้ แบบเรียนที่ดีจะสามารถจัดกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับแบบเรียนนั้น มีการเสนอแนะกิจกรรมที่ จะช่วยให้ครูผู้สอนวางแผนการสอนได้ง่าย ทางด้านเนื้อหานั้น ควรมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับสภาพใน ชีวิตจริง สอดคล้องกับพื้นความรู้เดิม มีเนื้อหาไม่ยากเกินไปสำหรับผู้เรียน เป็นรูปธรรมและเรื่องใกล้ ตัวของผู้เรียน และผู้เรียนสามารถอ่านทำความเข้าใจด้วยตนเองได้ง่าย

3.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

นิตยา วิจาระนันท์ (2551: 3) ศึกษาการสร้างแบบเรียนเรื่องการทำบุญ สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ เพื่อสอนวัฒนธรรมไทย ซึ่งจากการทดลองใช้แบบเรียนดังกล่าวพบว่าสามารถเพิ่มความเข้าใจวัฒนธรรมไทยเรื่องการทำบุญ พัฒนาทักษะการอ่าน และขยายวงศัพท์ให้แก่ผู้เรียนมากขึ้นได้ นอกจากนี้ยังได้แสดงความเห็นว่า ชาวต่างประเทศที่เรียนรู้ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย นอกจากทำให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารภาษาไทยแล้ว ยังทำให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อวัฒนธรรมของไทย มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษา เข้าใจวิถีชีวิตของคนไทย อีกทั้งได้สอบถามผู้เรียนชาวต่างชาติพบว่า ส่วนใหญ่มีความสนใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา พิธีกรรม ความคิด ความเชื่อของคนไทย และวิถีชีวิตคนไทย เพื่อให้เข้าใจคนไทยได้มากขึ้น

วันเพ็ญ สุกุลทอง (2552: 148) ศึกษาการสร้างแบบเรียนเรื่องพยานะภาษาไทย สำหรับชาวต่างชาติ โดยการศึกษาค้นคว้าและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษา การสร้างแบบเรียน และเนื้อหาเกี่ยวกับพยานะไทย จากนั้นได้สร้างแบบเรียนเรื่องพยานะไทยสำหรับชาวต่างชาติ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 หน่วย ได้แก่ 1) หน่วยเสียงภาษาไทย 2) พยานะไทย 3) อักษรสามหมู่ 4) อักษรควบกล้ำและอักษรนำ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน ซึ่งสรุปผลได้ว่า การประเมินด้านรูปเล่มอยู่ในระดับดี ส่วนการประเมินด้านเนื้อหาพบว่าควรปรับปรุงแก้ไข โดยผู้วิจัยได้แก้ไขแบบเรียนให้มีประสิทธิภาพตามคำแนะนำแล้ว ทั้งนี้มีข้อสรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญบางท่านที่น่าสนใจ คือ การสอนพยานะและการสอนสระไม่ควรแยกออกจากกัน, แบบเรียนนี้เหมาะสำหรับเด็ก ควรใช้สำหรับชาวต่างชาติกลุ่มที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักและแบบฝึกหัดควรจะมีรูปแบบหลากหลาย นอกจากนี้ยังได้ให้ข้อเสนอแนะว่าแบบเรียนดังกล่าวอาจพัฒนาไปใช้กับชาวต่างชาติอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษเป็นหลัก โดยจัดทำคำอธิบายเป็นภาษาต่างประเทศนั้นๆ เช่น ภาษาจีน ภาษาเกาหลี ภาษาญี่ปุ่น เป็นต้น

วัชรพล วิบูลยศรีน (2553) ศึกษาการสร้างแบบเรียนสนทนาภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับผู้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ โดยสำรวจเนื้อหาจากแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติ และแบบเรียนภาษาต่างประเทศสำหรับผู้เรียนชาวไทยที่จัดวางจำหน่ายตามร้านค้าและศูนย์หนังสือต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร แล้วสร้างแบบเรียน สนทนาภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับผู้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ จำนวน 10 บทเรียน มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสนทนาภาษาไทยที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันในสถานการณ์ต่างๆ และกำหนดให้เนื้อหาต้องถูกต้องตามหลักภาษา ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน โดยเน้นทักษะการฟังและการพูด ประกอบด้วย 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และสัทอักษร โดยอภิปรายผลถึงข้อดีในการสร้างแบบเรียนที่ผู้เรียนสามารถใช้ประกอบการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ว่าจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนเพิ่มเติมนอกห้องเรียนได้ ไม่จำกัดอยู่เพียง ภายในห้องเรียนอีกต่อไป ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการฝึกฝน ช่วยให้เกิดทักษะและความคล่องในการสนทนามากขึ้น ซึ่งการสร้างแรงจูงใจเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งของผู้สอนควรนำไปใช้ในการเรียนการสอนดังที่ ร็อด เอลลิส (วัชรพล วิบูลยศรีน. 2553: 46; อ้างอิงจาก Rod Ellis.

2003: 75) กล่าวว่า แรงจูงใจทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาที่สอง เนื่องจากเขาต้องการนำไปใช้ในสิ่งที่เขาต้องการ เช่น ใช้ในการสอบเข้าเรียนต่อ การท่องเที่ยว หรือการทำงาน

พรประภา จัดตุ้พัฒนา (2553) ศึกษาการสร้างแบบเรียนสระภาษาไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติชั้น 1 เล่ม มี 10 หน่วยการเรียนรู้ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประเมินผลและให้ข้อเสนอแนะแทนการทดลองและทดสอบ หลังจากนั้นจึงนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จนได้มาตรฐานตามเกณฑ์ของแบบเรียนและได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญโดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบและสร้างแบบเรียนบนพื้นฐานการใช้เทคนิคการสอนอ่านและเขียนของ ศรีวิไล พลมณี โดยพยายามออกแบบและวางแผนแบบเรียนให้ผู้เรียนใช้เวลาในการท่องจำได้เร็ว มีผังภูมิเป็นคู่มือ เนื้อหาไม่มากเกินไป มีการอธิบายกฎที่ง่ายและสั้น เลือกคำศัพท์ที่คัดสรรแล้วว่าเป็นคำที่ชาวต่างชาติน่าจะเคยได้ยิน เคยเรียนรู้แล้วเป็นพื้นฐาน แบบฝึกหัดที่มีในแบบเรียนทำยบทเรียนไม่ได้มีมากไปจนทำให้ผู้เรียนรู้สึกเครียดต่อการเรียน

จากงานวิจัยแบบเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างประเทศดังกล่าวมานั้น พอจะเป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นได้ว่า แบบเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ควรเป็นแบบเรียนที่ตรงกับความต้องการหรือความจำเป็นของผู้เรียน เป็นประโยชน์ต่อชีวิตการทำงานหรือชีวิตประจำวันของผู้เรียนชาวต่างประเทศ ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษา ไวยากรณ์และวัฒนธรรม และผู้เรียนสามารถใช้แบบเรียนนั้นในการเรียนรู้หรือฝึกฝนด้วยตนเองได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การประเมินคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การดำเนินการทดลองหาประสิทธิภาพของแบบเรียน
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาชาวจีนในโครงการความร่วมมือระหว่าง มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และมหาวิทยาลัยชนชาติกวางสี หลักสูตร 3+1 จำนวน 25 คน ชั้นปีที่ 3 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาชาวจีนในโครงการความร่วมมือระหว่าง มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และมหาวิทยาลัยชนชาติกวางสี หลักสูตร 3+1 ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ได้มาด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purpose sampling) โดยคละกันระหว่างนักศึกษาที่มีคะแนนผลการเรียนดี ปานกลาง และ พอใช้ รวมเป็นจำนวน 10 คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ
ในการสร้างแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสำนวนไทยว่ามีสำนวนใดบ้างที่สามารถเชื่อมโยงได้กับหัวข้อวัฒนธรรมตามกรอบแนวคิดที่ตั้งไว้ จากนั้นจึงเลือกมาจำนวน 10 สำนวน คือ เรื่องกล้วยๆ ซุปมือเปิบ แขนงนม รู้จักที่ต่ำที่สูง หมากัดอย่ากัดตอบ ข้าวแดงแกงร้อน เข้าตามตรอกออกตามประตู บัวไม่ซ้ำ น้ำไม่ขุ่น คว่าบาตร และไปลามาไหว้

2.1.2 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับวัฒนธรรมในสำนวนไทย ตามข้อ 2.1.1 โดยแบ่งเป็น 3 ประเด็นทางวัฒนธรรม ได้แก่

1) วิถีชีวิต คือ สิ่งที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน เช่น สิ่งของ อาหาร การกระทำ มารยาท เป็นต้น

2) แนวความคิดและความเชื่อ คือ ที่มาของสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏออกมาให้เห็น ศึกษาว่าแนวคิดหรือความเชื่อใดที่ส่งผลต่อการกระทำ มารยาท และสิ่งต่างๆ ในสังคมไทย

3) ประเพณีและพิธีกรรม คือ สิ่งที่ถูกปฏิบัติสืบทอดกันมา ซึ่งสะท้อนให้เห็น แนวความคิดหรือความเชื่อที่มีอยู่หรือที่เคยมี ในสังคมไทย

2.1.3 ศึกษาวิธีการสร้างแบบเรียนและการหาประสิทธิภาพของแบบเรียน จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.4 สร้างแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ จำนวน 10 บทเรียน ได้แก่ เรื่องกล้วยๆ ชุบมือเปิบ แขนงวม รู้จักที่ต่ำที่สูง หมากัดอย่ากัดตอบ ข้าวแดงแกงร้อน เข้าตามตรอกออกตามประตู บัวไม่ซ้ำ น้ำไม่ขุ่น คำบาตรและไปลามาไหว้

2.1.5 นำแบบเรียนเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบคุณภาพและแก้ไข

2.1.6 นำแบบเรียนเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความถูกต้อง เหมาะสม และตรวจสอบคุณภาพของแบบเรียนขั้นแรก

2.1.7 นำแบบเรียนเสนอผู้เรียนชาวต่างประเทศที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทำการวิเคราะห์ความเหมาะสมและหาข้อบกพร่องของแบบเรียนนี้ โดยผู้เรียนชาวต่างประเทศที่ทำการวิเคราะห์และหาข้อบกพร่องของเครื่องมือในการวิจัยนี้ เป็นกลุ่ม นักศึกษาชาวจีนในโครงการความร่วมมือระหว่างมห วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยกวางตุ้งภาษา และกิจการค้า ต่างประเทศ หลักสูตร 3.5+5 กำลังศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 4 คน

2.1.8 นำแบบเรียนที่ปรับปรุงแล้วในเบื้องต้นไปทดลองครั้งที่ 1 กับผู้เรียนชาวต่างประเทศ 5 คน (กลุ่มย่อย) เพื่อหาข้อบกพร่อง

2.1.9 แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงแบบเรียน แผนการสอน และแบบทดสอบ โดยได้รับ คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง

2.1.10 นำเสนอแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาว ต่างประเทศและแผนการสอนใหม่ ให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบและประเมินผล แบบ มีเกณฑ์การ ให้คะแนนตามระดับคุณภาพ

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2 วิเคราะห์วัตถุประสงค์ของแบบเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิดปรนัย 4 ตัวเลือกประกอบ ด้วยคำถามจากเนื้อหาในแบบเรียน บทเรียนละ 4 ข้อ รวมจำนวน 40 ข้อ โดยแบ่งเป็น คำถามเกี่ยวกับสำนวนไทย 10 ข้อ และคำถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย 30 ข้อ

2.2.4 นำแบบทดสอบเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบและนำไปปรับปรุงแก้ไข

2.2.5 นำแบบทดสอบเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ

3. การประเมินคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.3.1 การประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบคุณภาพขั้นต้น หลังจากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขภายใต้คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา อีกครั้งหนึ่ง ก่อนจะทำการประเมินคุณภาพของแบบเรียน แบบมีเกณฑ์เป็นตัวเลข โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ดังต่อไปนี้

1) อาจารย์พัชนี โชติกลีตย เป็นอาจารย์พิเศษในสาขาวิชาการสอนภาษาไทยในฐานะภาษา ต่างประเทศ ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีประสบการณ์การสอนวิชาภาษาไทยและวิชาภาษาศาสตร์ให้แก่นักศึกษาชาวไทยและชาวต่างประเทศ มานานกว่า 40 ปี

2) อาจารย์สุมณฑา ศักดิ์ชัยสมบูรณ์ เป็นอาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยมีประสบการณ์การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ มานาน 20 ปี โดยได้สอนภาษาและวัฒนธรรมไทยให้แก่ผู้เรียนทั้งชาวตะวันตกและชาวตะวันออก

3) อาจารย์อัญชลี อภัยปรบักษ์ เป็นหัวหน้าสาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาศึกษาทั่วไปคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ มีประสบการณ์การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศมานานกว่า 10 ปี

จากการตรวจสอบขั้นแรกของผู้เชี่ยวชาญ สรุปประเด็นสำคัญในการแก้ไขแบบเรียน
ดังนี้

1. ควรมีปกใน
2. เปลี่ยนปกหน้าให้มีรูปภาพที่สื่อถึงวัฒนธรรมไทย
3. ปรับปรุงภาษาให้ผู้เรียนชาวต่างประเทศเข้าใจได้ง่าย
4. เพิ่มรูปเกี่ยวกับพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ
5. ปรับปรุงการตั้งคำถามและตัวเลือกบางข้อให้เหมาะสม
6. แก้ไขรูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมในแบบเรียนให้ถูกต้อง
7. ตัดกิจกรรมเสนอแนะที่มีในแบบเรียนออกเพราะว่าไม่ได้ใช้ในการทดลอง
8. เน้นตัวอักษรที่เป็นชื่อหัวข้อ คือ ความหมาย ที่มา การใช้ และตัวอย่างสำนวน
9. แก้ไขการลำดับคำตอบในแบบทดสอบให้เรียงลำดับจากข้อความสั้นไปข้อความยาว
10. แบบฝึกหัดในแบบเรียนซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจทางวัฒนธรรมนี้

ควรสร้างให้ผู้เรียนชาวต่างประเทศสามารถตอบคำถามตามความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนได้ โดยไม่มีอุปสรรคทางการเขียนภาษาไทย คือ ควรจะเป็นการตอบคำถามแบบปรนัยทั้งหมด

3.3.2 การประเมินคุณภาพโดยการวิเคราะห์ของผู้เรียนชาวต่างประเทศที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งการวิเคราะห์ผลการทดลองกับกลุ่มย่อยครั้งที่ 1

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตามคำแนะนำขั้นต้นของผู้เชี่ยวชาญ เสนอต่อผู้เรียนชาวต่างประเทศซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 4 คน เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องของเครื่องมือโดยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) ตามแนวคิดของเคอลิงเจอร์ (นวลอนงค์ บุญฤทธิ์พงศ์ . 2552: 85-86; อ้างอิงจาก Kerlinger. 1973: 481) คือ ไม่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า จะมีเพียงโครงสร้างของคำถามที่ต้องการทราบ ผู้สัมภาษณ์มีอิสระในการตั้งคำถามให้เข้ากับสถานการณ์ แต่จะมีการกำหนดแนวทางในการถามไว้ และการสัมภาษณ์ครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์แบบกลุ่มอิสระ คือ ผู้วิจัยแนะนำตัวชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจแล้วปล่อยให้พูดคุยกุหาข้อสรุปกันเอง โดยผู้วิจัยคอยตั้งเข้าสู่ประเด็นที่ต้องการ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเน้นจุด (Focus group interview) ตามแนวทางของแวนดาเลน (นวลอนงค์ บุญฤทธิ์พงศ์ . 2552: 86; อ้างอิงจาก Van Dalen. 1979: 159) นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้นำเครื่องมือไปทดลองครั้งที่ 1 กับกลุ่มย่อยด้วย

จากการวิเคราะห์แบบเรียนและจากการทดลองตามแผนการสอนในการทดลองครั้งที่ 1 ผู้วิจัยได้พบข้อบกพร่อง โดยการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้เรียน ดังนี้

- 1) ปกไม่น่าสนใจ
- 2) คำศัพท์บางคำง่ายเกินไป ควรตัดออก
- 3) คำศัพท์บางคำ ควรอธิบายเพิ่มเติมหรือมีภาพประกอบ
- 4) เนื้อหาบางตอน ควรอธิบายและเพิ่มเติมภาพประกอบ
- 5) คำถามในแบบฝึกหัดที่มีชื่อชาวต่างประเทศควรใช้ภาษาอังกฤษเพื่อให้เข้าใจง่าย

6) ควรปรับเปลี่ยนแผนการสอน เพราะการเรียนการสอนตามแผนการสอนครั้งแรกนี้ พบว่า ผู้เรียนสามารถฟังและอ่านได้ดี การให้ผู้เรียนอ่านตามจึงเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนไม่ได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ และแผนการสอนนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นค่อนข้างน้อย

เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เรียนชาวต่างประเทศที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และได้ผลจากการทดลองครั้งที่ 1 กับกลุ่มย่อยแล้ว ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขแบบเรียน แผนการสอน และแบบทดสอบ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แล้วจึงนำเสนอผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพื่อประเมินคุณภาพของแบบเรียนซึ่งใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการคำนวณ หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ ค่า S.D.) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามระดับคุณภาพของแบบเรียน ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของเบสต์ (Best, John W. 1970: 204-208)

4. การดำเนินการทดลองหาประสิทธิภาพของแบบเรียน

การนำแบบเรียนไปทดลองหาประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สัมภาษณ์ผู้เรียนเพื่อตรวจสอบพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนไม่มีพื้นฐานความรู้เรื่องสำนวนไทย และขาดทักษะทางวัฒนธรรมไทยเชิงปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 2 ทดลองสอนโดยใช้แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 ทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบหลังเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 นำคะแนนที่ผู้เรียนได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนและจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนไปวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแบบเรียน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยการสอนด้วยแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศในภาคเรียนที่ 2 ตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ 2554 ถึงกลางเดือนมีนาคม พ.ศ.2554 โดยในเดือนกุมภาพันธ์เป็นการแนะนำโครงการวิจัยและการทดลองเรียน 5 บทเรียนแรก กล่าวคือ สัปดาห์ที่ 1 ใช้เวลา 3 วัน และ สัปดาห์ที่ 2 ใช้เวลา 3 วัน รวมเวลา 6 วัน จากนั้นมีความจำเป็นต้องหยุดทดลองชั่วคราว เพื่อให้นักศึกษาสอบปลายภาคจนเสร็จ แล้วจึงทำการทดลองต่อไปอีก 5 บทเรียน และวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน ในช่วงกลางเดือนมีนาคม คือใช้เวลาอีก 5 วัน รวมเป็นเวลา 11 วัน มีกำหนดเวลาการทดลอง ดังนี้

ตาราง 1 กำหนดเวลาดำเนินการทดลอง

วันที่	ขั้นตอนดำเนินการทดลอง	เวลา
1	ชี้แจงเกี่ยวกับการเรียนและกำหนดวันเวลาในการเรียนการสอน	20 นาที
2	ทดลองสอนบทที่ 1 เรื่องกล้วยๆ	2 คาบเรียน
3	ทดลองสอนบทที่ 2 ซุปมือเปิบ	2 คาบเรียน
4	ทดลองสอนบทที่ 3 แขนงนม	2 คาบเรียน
5	ทดลองสอนบทที่ 4 รู้จักที่ดำที่สูง	2 คาบเรียน
6	ทดลองสอนบทที่ 5 หมากัดต่อยากัดตอบ	2 คาบเรียน
7	ทดลองสอนบทที่ 6 ข้าวแดงแกงร้อน	2 คาบเรียน
8	ทดลองสอนบทที่ 7 เข้าตามตรอกออกตามประตู	2 คาบเรียน
9	ทดลองสอนบทที่ 8 บัวไม่ซ้ำ น้ำไม่ขุ่น	2 คาบเรียน
10	ทดลองสอนบทที่ 9 ครว้าบาตร	2 คาบเรียน
11	ทดลองสอนบทที่ 10 ไปลามาไหว้ และทำแบบทดสอบหลังเรียน	3 คาบเรียน

5. การจัดการทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากการทดลองแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์คุณภาพของแบบเรียนโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งใช้เกณฑ์การประเมินคุณภาพของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ โดยการแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, John W. 1970: 204-208) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง	ระดับคุณภาพของแบบเรียนดีมาก
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง	ระดับคุณภาพของแบบเรียนดี
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง	ระดับคุณภาพของแบบเรียนปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง	ระดับคุณภาพของแบบเรียนพอใช้
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง	ระดับคุณภาพของแบบเรียนต้องปรับปรุง

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลผลการทดลอง เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ จากคะแนนทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน และคะแนนทำแบบทดสอบหลังการเรียน ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้ค่าร้อยละ และใช้สูตรในการหาประสิทธิภาพของแบบเรียน ของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2530: 495-496) ดังนี้

สูตรที่ 1

$$E_1 = \frac{\sum x}{N} \times 100$$

เมื่อ E_1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการซึ่งเป็นผลการทดสอบระหว่างเรียน
คิดเป็นร้อยละจากการทำแบบทดสอบท้ายบทเรียน

$\sum x$ คือ คะแนนรวมของผู้เรียนจากการทำแบบทดสอบท้ายบทเรียนแต่ละบท

A คือ คะแนนเต็มของแบบทดสอบท้ายบทเรียน

N คือ จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

สูตรที่ 2

$$E_2 = \frac{\sum F}{N} \times 100$$

เมื่อ E_2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์คิดเป็นร้อยละจากการทำแบบทดสอบ
รวมหน่วยหลังเรียน

$\sum F$ คือ คะแนนรวมของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

B คือ คะแนนเต็มของแบบทดสอบรวมหน่วยหลังเรียน

N คือ จำนวนผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการที่ได้นำแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างและได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาศึกษา เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ โดยใช้เกณฑ์ 80/80 และใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการซึ่งเป็นแบบทดสอบในบทเรียนคิดเป็นร้อยละจากการทำแบบทดสอบท้ายบทเรียน
E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์จากการทำแบบทดสอบรวมหน่วยคิดเป็นร้อยละ
$\sum x$	แทน	คะแนนรวมของผู้เรียนจากการทำแบบทดสอบท้ายบทเรียนแต่ละบท
$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนครบทั้ง 10 บทเรียน
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าประสิทธิภาพของแบบเรียนตามเกณฑ์ 80/80 (E_1/E_2) ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนน ที่ผู้เรียนได้ เมื่อทำแบบทดสอบท้ายบทเรียนแต่ละบท เพื่อหาประสิทธิภาพตัวแรก (E_1) และการวิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนที่ผู้เรียนได้เมื่อทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนครบทั้ง 10 บท เพื่อหาประสิทธิภาพตัวหลัง (E_2)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบเรียน

การวิเคราะห์ผลการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบเรียนผู้วิจัยได้นำเครื่องมือ คือแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาชาวจีน ในโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และมหาวิทยาลัยชนชาติกวางสี หลักสูตร 3+1 สาขาวิชาโลจิสติก ชั้นปีที่ 3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 และเป็นนักศึกษาในโครงการสอนภาษาไทยแก่นักศึกษาชาวจีน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงคะแนนจากการทำแบบทดสอบท้ายบทเรียน 10 บท

ผู้เรียนคนที่	บทที่1	บทที่2	บทที่3	บทที่4	บทที่5	บทที่6	บทที่7	บทที่8	บทที่9	บทที่10
คะแนนเต็ม	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
1	10	10	8	9	10	9	9	8	9	8
2	10	10	9	10	8	7	7	7	8	8
3	9	9	7	9	10	9	8	9	9	10
4	10	9	9	10	10	8	9	7	8	8
5	10	8	8	7	8	7	8	8	9	5
6	10	9	9	8	8	7	8	8	8	9
7	10	9	8	8	9	9	8	9	7	9
8	9	9	6	6	7	7	8	9	7	7
9	10	10	10	9	9	10	9	9	9	9
10	8	8	7	7	8	7	7	6	7	8
Σx	96	91	81	83	87	80	81	80	81	81
\bar{X}	9.6	9.1	8.1	8.3	8.7	8.0	8.1	8.0	8.1	8.1
E_1	96.00	91.00	81.00	83.00	87.00	80.00	81.00	80.00	81.00	81.00
ค่าเฉลี่ย ร้อยละ (E_1)	84.10									

จากตาราง 2 พบว่า ผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบท้ายบทเรียนของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ แต่ละบทเรียน คิดเป็นร้อยละอยู่ในช่วง 80.00 – 96.00 ทุกบทผ่านเกณฑ์ประสิทธิภาพตัวแรกที่กำหนดไว้ ($E_1 = 80$) โดยมีประสิทธิภาพคิดเป็นร้อยละ ดังต่อไปนี้

แบบเรียน บทที่ 1 เรื่องกล้วยๆ	มีประสิทธิภาพร้อยละ	96.00
แบบเรียน บทที่ 2 ซุปมือเปิบ	มีประสิทธิภาพร้อยละ	91.00
แบบเรียน บทที่ 3 แขนงนม	มีประสิทธิภาพร้อยละ	81.00
แบบเรียน บทที่ 4 รู้จักที่ต่ำที่สูง	มีประสิทธิภาพร้อยละ	83.00
แบบเรียน บทที่ 5 หมากัดต่อยากัดตอ	มีประสิทธิภาพร้อยละ	87.00
แบบเรียน บทที่ 6 ข้าวแดงแกงร้อน	มีประสิทธิภาพร้อยละ	80.00

แบบเรียน บทที่ 7 เข้าตามตรอกออกตามประตู	มีประสิทธิภาพร้อยละ	81.00
แบบเรียน บทที่ 8 บัวไม่ซ้ำ น้ำไม่ขุ่น	มีประสิทธิภาพร้อยละ	80.00
แบบเรียน บทที่ 9 คำว่าบาตร	มีประสิทธิภาพร้อยละ	81.00
แบบเรียน บทที่ 10 ไปลามาไหว้	มีประสิทธิภาพร้อยละ	81.00

สรุปได้ว่า แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ มีประสิทธิภาพกระบวนการเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 84.10 ผ่านเกณฑ์มาตรฐานตัวแรก แสดงว่ากระบวนการเรียนการสอนของแบบเรียนมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนในการทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยทั้ง 10 บท ของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเปรียบเทียบเกณฑ์ E_2 (80 ตัวหลัง) ได้ผลดังนี้

ตาราง 3 แสดงคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบ หลังเรียนด้วยแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ครบทั้ง 10 บท

คนที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (คะแนนเต็ม 40)
1	38
2	29
3	35
4	33
5	31
6	29
7	36
8	32
9	37
10	28
$\sum F$	328
\bar{X}	32.80
E_2	82.00

จากตาราง 3 พบว่า แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ มีผลคะแนนจากการทดสอบหลังจากที่ได้เรียนด้วยแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ทั้ง 10 บท มีประสิทธิภาพร้อยละ 82.00 เป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพตัวหลังที่กำหนดไว้ ($E_2 = 80$ ตัวหลัง)

แสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ หลังแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน E_2 (80 ตัวหลัง)

ผลการวิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของ แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ตามเกณฑ์ ($E_1/E_2 = 80/80$) ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงค่าประสิทธิภาพของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ตามเกณฑ์ ($E_1/E_2 = 80/80$)

บทที่	เรื่อง (สำนวนไทยที่ใช้สอนวัฒนธรรม)	เกณฑ์ 80/80	
		E_1	E_2
1	ของกล้วยๆ	96.00	
2	ซุบมือเปิบ	91.00	
3	เขavnวม	81.00	
4	รู้จักที่ต่ำที่สูง	83.00	
5	หมากัดต่อยากัดตอบ	87.00	
6	ข้าวแดงแกงร้อน	80.00	
7	เข้าตามตรอกออกตามประตู	81.00	
8	บัวไม่ซ้า น้ำไม่ขุ่น	80.00	
9	คว่ำบาตร	81.00	
10	ไปลามาไหว้	81.00	
		ค่าเฉลี่ย $E_1 = 84.10$	$E_2 = 82.00$

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ทั้ง 10 บทเรียน มีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 โดยมีประสิทธิภาพค่าเฉลี่ยทั้ง 10 บทเรียน คือ $E_1 = 84.10$ และประสิทธิภาพคะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์หลังเรียนแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศครบทั้ง 10 บท คือ $E_2 = 82.00$ แสดงว่าแบบเรียนมีประสิทธิภาพ สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยได้

สรุปผลการศึกษาวัยครั้งนี้ คือ ได้แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศที่อยู่ในเกณฑ์ดี และแบบเรียนดังกล่าวเป็นแบบเรียนที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 สามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้ทางภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและสำนวนไทย เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวัฒนธรรมในภาษาต่างประเทศ แลกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ เพื่อสอนวัฒนธรรมไทย เชิงปฏิบัติ โดยมีเนื้อหาวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับสำนวนไทย 10 สำนวน รวม 10 บทเรียน ได้แก่ เรื่องกล้วยๆ ชุบมือเปิบ แขนงนม รู้จักที่ต่ำที่สูง หมากัดอย่ากัดตอบ ข้าวแดงแกงร้อน เข้าตามตรอกออกตามประตู บัวไม่ช้า น้ำไม่ขุ่น คว่ำบาตร และไปลามาไหว้ เมื่อได้แบบเรียน แบบทดสอบ และแผนการสอนแล้ว ผู้วิจัยนำเสนอแบบเรียนต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินคุณภาพแบบเรียน โดยผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบ เนื้อหา ภาษา รูปแบบ และให้คำแนะนำ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขเบื้องต้น อนึ่ง แบบเรียนดังกล่าวผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน รวมทั้งได้ดำเนินการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มแบบเน้นจุด (Focus group) ในรูปแบบกลุ่มอิสระ กับนักศึกษาชาวต่างประเทศในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 4 คน กล่าวคือ ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สัมภาษณ์แนะนำตัวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ให้เข้าใจ แล้วปล่อยให้พูดคุยกันเองและหาข้อสรุป โดยผู้วิจัยคอยกระตุ้นและดึงเข้าสู่ประเด็น อีกทั้งผู้วิจัยยังได้ทดลองกับผู้เรียนชาวต่างชาติกลุ่มย่อย 1 ครั้ง รวบรวมข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบเรียนที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ แบบมีเกณฑ์เป็นตัวเลขตามระดับคุณภาพ เมื่ออยู่ในเกณฑ์ที่สามารถใช้ทดลองได้แล้ว จึงทดลองกับกลุ่มตัวอย่างเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทำแบบทดสอบมาวิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพแบบเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังที่ผู้วิจัยจะกล่าวต่อไปในการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียน

ชาวต่างประเทศ ตามเกณฑ์ 80/80

ความสำคัญของการวิจัย

ทำให้ได้แบบเรียนเพื่อการสอนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด รวมทั้งเป็นแนวทางในการสร้างแบบเรียนเพื่อสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาชาวจีนในโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และ มหาวิทยาลัยชนชาติกวางสี หลักสูตร 3+1 ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชาวจีนในโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และ มหาวิทยาลัยชนชาติกวางสี หลักสูตร 3+1 ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purpose sampling) โดยเลือกผู้เรียนที่มีคะแนนในการเรียนสูง ปานกลาง และคะแนนในการเรียนต่ำ ละครึ่ง รวมเป็นจำนวน 10 คน

2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ กรอบเนื้อหาวัฒนธรรมไทยในความหมายของวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งแบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภท คือ คติธรรม เนติธรรม วัตถุประสงค์ และสหรธรรมแล้วผู้วิจัยตั้งเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวัน แนวความคิด ค่านิยม ประเพณีและพิธีกรรม ซึ่งพบเห็นได้ทั่วไปในสังคมไทย จากนั้นจึงพิจารณาคัดเลือกสำนวนไทยที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรม การใช้ภาษาในสำนวนไม่ซับซ้อน สามารถอธิบายได้ง่าย และเป็นสำนวนไทยที่ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน จำนวน 10 สำนวน ได้แก่

- 1) เรื่องกล้วยๆ
- 2) ชุบมือเปิบ
- 3) แขนงนม
- 4) รู้จักที่ต่ำที่สูง
- 5) หมากก็ต่ออย่าก็ดตอบ
- 6) ข้าวแดงแกงร้อน
- 7) เข้าตามตรอกออกตามประตู
- 8) บัวไม่ซ้า น้ำไม่ขุ่น
- 9) คำว่าบตร
- 10) ไปลามาไหว้

3. ระยะเวลาในการวิจัย

การทดลองครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2554 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2554 เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2-3 วัน รวมระยะเวลา 11 วัน วันละ 2 คาบเรียน รวมทั้งสิ้น 21 คาบเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ประกอบด้วย 10 บทเรียน ได้แก่ เรื่องกล้วยๆ ชุบมือเปียบ แขนงนม รู้จักที่ต่ำที่สูง หมากัดตอยักัดตอยั่วแดงแกงร้อน เข้าตามตรอกออกตามประตูไม่ซ้ำ น้ำไม่ขุ่น คว่าบาตร และ ไปลามาไหว้

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการนำแบบเรียนไปทดลองหาประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สัมภาษณ์ผู้เรียนเพื่อตรวจสอบพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนไม่มีพื้นฐานความรู้เรื่องสำนวนไทยทั้ง 10 สำนวน และไม่มีทักษะการใช้ชีวิตในสังคมไทยมาก่อน

ขั้นตอนที่ 2 ทดลองสอนโดยใช้แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 ทำการทดสอบหลังจากเรียนครบทั้ง 10 บทเรียนแล้ว โดยใช้แบบทดสอบหลังการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 นำคะแนนที่ผู้เรียนได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนและจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนไปวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแบบเรียนโดยใช้เกณฑ์ 80/80

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลคะแนนที่นักเรียนได้ในการทำแบบทดสอบท้ายบทเรียนของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศในแต่ละบท เพื่อเปรียบเทียบเกณฑ์ E_1 (80 ตัวแรก)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลคะแนนที่นักเรียนได้ในการทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ครบทั้ง 10 บทแล้ว เพื่อเปรียบเทียบเกณฑ์ E_2 (80 ตัวหลัง)

3. การวิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประสิทธิภาพตัวแรกของแบบเรียนมีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพเป็น 84.1 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพตัวแรกที่กำหนดไว้ (E1=80)
2. ประสิทธิภาพตัวแรกของแบบเรียนมีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพเป็น 82.0 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพตัวหลังที่กำหนดไว้ (E2=80)
3. แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศมีประสิทธิภาพ 84.1 / 82 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยประสิทธิภาพตัวแรก (E1) ของบทเรียนทั้ง 10 บทอยู่ระหว่าง 80.00-96.00 ซึ่งมีประสิทธิภาพตัวแรก (E1) เฉลี่ยเป็น 84.1 และประสิทธิภาพตัวหลัง (E2) เป็น 82

แสดงว่าแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ มีประสิทธิภาพเพียงพอ ที่จะนำไปใช้เป็นแบบเรียนในการเรียนการสอนวัฒนธรรมไทยสำหรับชาวต่างประเทศได้

อภิปรายผล

จากการดำเนินการวิจัยเรื่องการสร้างแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถนำไปใช้ได้จริง เนื่องจากแบบเรียนนี้สร้างขึ้นตอนในการวิจัย คือ มีกรอบการศึกษาค้นคว้าและทฤษฎีเกี่ยวกับหัวข้อทางวัฒนธรรมที่ควรจะมีในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ จากนั้นจึงพัฒนาแบบเรียนขึ้นตามข้อมูลที่เป็นเหตุเป็นผล จากความคิดเห็นของผู้เรียนชาวต่างประเทศ อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ

การเรียนด้วยแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ พบว่า ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างเข้าใจเนื้อหาบางตอนได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีความใกล้เคียงกันทางวัฒนธรรมบางอย่าง เช่น เรื่องขวัญ การเคารพครูอาจารย์ การตั้งศาลเจ้าที่เป็นต้น แต่บางบทเรียนก็เป็นเรื่องสำหรับผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างต้องการคำอธิบายมากขึ้น บางครั้งก็ให้ความสนใจเป็นพิเศษ เช่น มารยาทในการกิน การที่พระมีบทบาทในสังคมไทย อาหารไทยชนิดต่างๆ เป็นต้น และมีบางสิ่งๆ ที่ควรอธิบายเพิ่มเติม เช่น บายศรี การไหว้ครู แม่โพสพ เข้าพรรษา ออกพรรษา เป็นต้น นอกจากนี้ พบว่า จำเป็นต้องมีภาพประกอบมากขึ้นในบางบทเรียน เพราะผู้เรียนชาวต่างชาติไม่เคยเห็นหรือมีประสบการณ์มาก่อน เช่น หัวปลี การเปิบข้าว สุนัขหลังอาน ข้าวแช่ การรดน้ำอวยพร เป็นต้น เมื่อเพิ่มเติมภาพประกอบแล้วผู้เรียนมีความเข้าใจได้เร็ว ช่วยให้ผู้สอนใช้เวลา น้อยลงได้ในการอธิบายเรื่องเล็กๆ น้อยๆ และผู้เรียนได้ใช้ภาพประกอบเหล่านั้นในการอภิปราย ตั้งคำถามเชิงลึก และแสดงความคิดเห็นด้วย นั่นคือช่วยกระตุ้นความสนใจใคร่รู้ของผู้เรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัย

ศรวิไล พลมณี (2545: 217) ที่กล่าวไว้ว่า “ตำราหรือแบบเรียนภาษาไทยที่ดี หมายถึง มีเนื้อหา น่าสนใจ เหมาะสมกับการใช้เป็นสื่อในการเรียนภาษาไทย”

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผลคะแนนที่ผู้เรียนได้จากการทำแบบทดสอบท้ายบทเรียนช่วย แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศในแต่ละบท เพื่อเปรียบเทียบ เกณฑ์ E_1 (80 ตัวแรก) พบว่า แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาว ต่างประเทศ มีผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบท้ายบทเรียนในแต่ละบท คิดเป็นร้อยละ 80.00 – 96.00 ผ่านเกณฑ์ประสิทธิภาพตัวแรกที่กำหนดไว้ ($E_1 = 80$) โดยมีประสิทธิภาพร้อยละ ดังต่อไปนี้

แบบเรียนบทที่ 1 เรื่องกล้วยๆ	มีประสิทธิภาพร้อยละ	96.00
แบบเรียนบทที่ 2 ชูมือเปิบ	มีประสิทธิภาพร้อยละ	91.00
แบบเรียนบทที่ 3 แขนวนวม	มีประสิทธิภาพร้อยละ	81.00
แบบเรียนบทที่ 4 รู้จักที่ต่ำที่สูง	มีประสิทธิภาพร้อยละ	83.00
แบบเรียนบทที่ 5 หมากัดอย่ากัดตอบ	มีประสิทธิภาพร้อยละ	87.00
แบบเรียนบทที่ 6 ข้าวแดงแกงร้อน	มีประสิทธิภาพร้อยละ	80
แบบเรียนบทที่ 7 เข้าตามตรอกออกตามประตู	มีประสิทธิภาพร้อยละ	81.00
แบบเรียนบทที่ 8 บัวไม่ซ้า น้ำไม่ขุ่น	มีประสิทธิภาพร้อยละ	80.00
แบบเรียนบทที่ 9 กว่าบาตร	มีประสิทธิภาพร้อยละ	81.00
แบบเรียนบทที่ 10 ไปลามาไหว้	มีประสิทธิภาพร้อยละ	81.00

ประสิทธิภาพตัวแรกของแบบเรียนมีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพเป็น 84.1 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ ประสิทธิภาพตัวแรกที่กำหนดไว้ ($E_1=80$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แบบเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการศึกษา เอกสาร ตำรา เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี และสำนวนไทย ได้รับการประเมินประสิทธิภาพเป็น ชั้นตอน

จากการทดลองนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า ค่าประสิทธิภาพร้อยละของแต่ละบทเรียนมีความ แตกต่างกัน บทเรียนที่มีค่าประสิทธิภาพร้อยละสูงที่สุด 96.0 คือบทเรียนที่ 1 เรื่องกล้วยๆ ส่วน บทเรียนที่มีค่าประสิทธิภาพร้อยละต่ำที่สุด 80.0 คือ บทเรียนบทที่ 6 ข้าวแดงแกงร้อน และบทเรียน ที่ 8 บัวไม่ซ้า น้ำไม่ขุ่น ดังนั้นบทเรียนที่มีค่าประสิทธิภาพต่ำกว่าบทอื่นๆ อาจจะต้องเพิ่มเวลาใน การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้อ่านเนื้อหา เรียนรู้คำศัพท์ให้มีความเข้าใจมากขึ้น แต่ความยากง่ายใน แต่ละบทเรียนจะทำให้เกิดความหลากหลายในแบบเรียนหากยากทั้งหมดผู้เรียนอาจจะเกิดความเบื่อหน่าย แต่ถ้ายากทั้งหมดก็อาจจะไม่ทำทหาย กลายเป็นเรื่องน่าเบื่อสำหรับผู้เรียนบางคนได้

3. การวิเคราะห์ข้อมูลผลคะแนนที่ผู้เรียนได้จากการทำแบบทดสอบ หลังเรียนด้วยแบบเรียน ภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ทั้ง 10 บท เพื่อเปรียบเทียบ เกณฑ์ E_2 (80 ตัวหลัง) ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพเป็น 82 พบว่าข้อมูลมีการกระจายตัว ผู้เรียนกลุ่ม ตัวอย่างมีคะแนนต่างกัน เช่นเดียวกับผลคะแนนท้ายบทเรียนแต่ละบทซึ่งเป็นคะแนนระหว่างกรรมกร

จากการสังเกต พูดคุย และใช้เวลาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ทราบว่าผู้เรียนที่ได้คะแนนสูง เป็นคนที่ขยันเรียน กล้าพูด กล้าถาม และตั้งใจเรียน มีแรงจูงใจภายในคือความมุ่งมั่นว่าอยากจะทำหน้าที่ใช้ภาษาไทย เช่น ต้องการสมัครงานกับบริษัทที่ทำธุรกิจกับคนไทย ต้องการสมัครเข้าทำงานกับรัฐบาลจีนที่กำลังจะเปิดศูนย์การค้าขนาดใหญ่ที่เมืองไทยเพื่อนำเข้าสินค้าจากประเทศจีน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามผลคะแนนจากการทดลองครั้งนี้มีตัวแปรแทรกซ้อน ทำให้ผู้เรียนหลายคนมีผลคะแนนค่อนข้างต่ำกว่าที่ควร ได้แก่ การทราบว่า การเรียนครั้งนี้เป็นงานวิจัยทดลองแบบเรียน ไม่เกี่ยวกับหลักสูตรหรือคะแนนในการเรียนของมหาวิทยาลัย จึงขาดแรงจูงใจในการเรียน อีกทั้งช่วงเวลาในการทดลองเป็นช่วงสอบและช่วงปิดเทอม คือ การทดลองครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนมีนาคม พ.ศ.2554 โดยในเดือนกุมภาพันธ์เป็นการแนะนำโครงการวิจัย และการทดลองแบบเรียน 5 บทเรียนแรก กล่าวคือ สัปดาห์ที่ 1 ใช้เวลา 3 วัน และ สัปดาห์ที่ 2 ใช้เวลา 3 วัน รวม 6 วัน จากนั้นมีความจำเป็นต้องหยุดทำการทดลองชั่วคราว เพื่อให้นักศึกษาสอบปลายภาคจนเสร็จ แล้วจึงทำการทดลองต่อไปอีก 5 บทเรียน และวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน ในช่วงกลางเดือนมีนาคม คือใช้เวลาอีก 5 วัน รวมเป็นเวลา 11 วัน ช่วงเวลาดังกล่าวนี้อาจารย์ผู้เรียนใกล้จะกลับประเทศจีน จึงไม่มีสมาธิ และไม่ตั้งใจเรียนเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการใช้แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ซึ่งมีเนื้อหาทางวัฒนธรรมไทยเชิงปฏิบัติ ควรให้ผู้เรียนชาวต่างประเทศได้เรียนก่อนจะเข้ามาอยู่ในบริบทไทย หรือในระยะเริ่มแรกที่มาเมืองไทย จะช่วยลดการเกิดความรู้สึกตกใจ ความสับสนต่อวัฒนธรรมที่ไม่คุ้นเคย หรือ Culture shock และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมไทยได้เร็วขึ้น
2. การเรียนการสอนแบบแบ่งผู้เรียนเป็น 3 กลุ่ม อภิปรายหัวข้อตามเนื้อหาของวัฒนธรรมในสำนวน กลุ่มละ 1 หัวข้อ ได้แก่ วิถีชีวิต แนวคิดและความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม จะช่วยให้ผู้เรียนกระตือรือร้น ทำงานร่วมกันโดยไม่เคร่งเครียดเกินไป และทุกคนได้ฝึกทักษะการอ่าน การพูดไปพร้อมๆ กับการคิดพิจารณาเนื้อหาในบทเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้ผู้เรียนอ่านบทเรียนล่วงหน้ามาก่อน จะช่วยให้การเรียนการสอนง่ายขึ้นและดำเนินไปได้รวดเร็วขึ้น
3. วัฒนธรรมของผู้เรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมดังนั้นแบบเรียนนี้จะสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ถ้าผู้สอนมีการวิเคราะห์ผู้เรียนของตนก่อน เพราะผู้เรียนชาวตะวันออกกับผู้เรียนชาวตะวันตกนั้นมีความแตกต่างกันในหลายด้านเช่น บุคลิกภาพในการเรียนรู้ วัฒนธรรมประจำชาติของผู้เรียนมีข้อเหมือนและต่างจากวัฒนธรรมไทยแตกต่างกันไป สังคมไทยที่ผู้เรียนเกี่ยวข้องมีความแตกต่างกัน เป็นต้น หากผู้เรียนมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกับวัฒนธรรมไทยในเรื่องใด ผู้สอนก็ควรจะเน้นเนื้อหาที่เป็นความแตกต่างในเรื่องนั้นให้มากขึ้น

4. ถ้าจุดประสงค์การเรียนรู้ด้วยแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศนี้ เป็นไปเพื่อพัฒนาทักษะทางด้านวัฒนธรรมเป็นสำคัญแล้ว ผู้สอนจำเป็นต้องระลึกอยู่เสมอว่าทักษะทางภาษาของผู้เรียนนั้นแตกต่างกัน ผู้สอนควรใช้การอธิบายเนื้อหาด้วยภาษาใด ๆ ก็ได้ที่จะช่วยสื่อสารให้ผู้เรียนได้รู้และเข้าใจเนื้อหาทางวัฒนธรรมอย่างดี จนสามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสมในบริบทไทย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรมีการทดลองสร้างแบบเรียนเกี่ยวกับสำนวนไทยและวัฒนธรรมไทย ในเรื่องอื่นๆ แล้วทดลองกับผู้เรียนชาวเอเชีย เปรียบเทียบกับผู้เรียนชาวยุโรปหรืออเมริกา
2. ควรมีการวิจัยพัฒนาแบบเรียนสำหรับชาวต่างประเทศเพื่อสอนวัฒนธรรมไทยในด้านต่างๆ ในรูปมัลติมีเดีย ในซีดีรอม (CD-Rom) เพื่อใช้เป็นสื่อในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น และเพื่อตอบสนองความต้องการสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย

บรรณานุกรม

- โกชัย สาริกบุตร. (2553, 19-20 สิงหาคม). เอกสารหมายเลข 1 เทคนิควิธีบูรณาการ *Three in one* เพื่อการถ่ายทอดภาษาไทยแบบข้ามวัฒนธรรม. เชียงใหม่: โครงการสัมมนาเรื่อง เทคนิควิธีถ่ายทอดภาษาและวัฒนธรรมไทยในเวทีโลก. สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ไซสิริ ปราโมช ณ ออยุธยา. (2539). *การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จักรพล พิมพการ. (2549). *พจนานุกรมสำนวนไทยฉบับนักเรียน*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2551-2552). *ภาษาและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2(4).
- จินตนา ไบกาซุयी. (มปป). *การเขียนสื่อการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- จิราภรณ์ ภัทรานุกัทร. (2521). *ถ้อยคำที่ใช้สำนวนไทยในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2532). *สื่อการสอนระดับประถมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 8. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ชุตินา จุนถาวร. (2539). *สำนวนไทย*. จุลสารการศึกษาต่อเนื่อง. ฉ. 8 มกราคม-เมษายน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชุนซิล ควน. (2537). *สำนวนเกาหลีและสำนวนไทย การศึกษาเปรียบเทียบ*. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิตติวัฒน์ จตุรวิธวงศ์. (2546). *การวิเคราะห์ลักษณะและภาพสะท้อนจากสำนวนไทย*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นวลวรรณ พลังคะพันธ์พงศ์. (2541). *วิเคราะห์ภาษาไทยนิตยสารบันเทิง*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นวลอนงค์ บุญฤทธิพงศ์. (2552). *ระเบียบวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฑทอง.
- นิตยา วิจาระนันท์. (2551). *การสร้างแบบเรียนเรื่องการทำบุญสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ*. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นียบพรรณ (ผลวิวัฒนะ) วรรณศิริ. (2550). *มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: เอ็กชเปอร์เน็ท.

- เบญจภรณ์ สมศักดิ์โยธิน. (2537). การศึกษาปัญหาด้านเนื้อหาวัฒนธรรมในหนังสือแบบเรียน ชุด Discoveries (Students Book1-3) ของครูภาษาอังกฤษ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาศาสตรศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2550). วัฒนธรรมทางภาษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประหยัด มลิวัลย์ และสุวัฒนา สุนทราคม. (2526). แบบฝึกการเขียนตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาษาไทย 204. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ. (2529). สำนวนไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- ปรียา อนุรัตน์. (2515). ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจวัฒนธรรมของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษ และสัมฤทธิ์ผลในการอ่านภาษาอังกฤษ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรประภา จัตตวิวัฒนา. (2553). การสร้างแบบเรียนสระภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติ. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พวงผกา ประเสริฐศิลป์. (2541). พื้นฐานวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: ฝ่ายเอกสารและตำรา. สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- (2543). วิถีไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- พัฒน น้อยแสงศรี. (2527). ไวยากรณ์อังกฤษแนวปริวรรตเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เพ็ญแข วัจนสุนทร. (2528). คำนิยมในสำนวนไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2552). ตำราและบทความวิชาการ: แนวคิดและแนวทางการเขียนเพื่อคุณภาพ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ไพบุลย์ ดวงจันทร์. (2542). การใช้ภาษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิน เพชรรักษ์. (2524). การศึกษาความสนใจของเด็กที่มีต่อตำแหน่งของภาพประกอบหนังสือแบบเรียน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รัชณี ซอไสตติกุล. (2549). สุภาษิตอังกฤษ - คำสอนใจของคนไทยที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

- วนิดา เสวกตรุณพร. (2522). *การสำรวจสภาพที่นำไปสู่ปัญหาการใช้แบบเรียนสังคมศึกษา*.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วัชรพล วิบูลยศรีน. (2553). *การสร้างแบบเรียนสนทนาภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับผู้เรียนภาษาไทย
ในฐานะภาษาต่างประเทศ*. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วันเพ็ญ สกุลทอง. (2552). *การสร้างแบบเรียนเรื่องพญานาคไทย สำหรับชาวต่างชาติ*. สารนิพนธ์
ศศ.ม. (การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิจิตรมาตรา, ชุณ. (สง่า กาญจนาคพันธุ์). (2538). *สำนวนไทย*. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริม
เทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น).
- วิเชียร กลิ่นประทุม. (2551). *สำนวนไทย ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- วุฒิ แตรสังข์. (2514). *การศึกษาแบบ สี และขนาดของภาพประกอบแบบเรียนที่นักเรียน
ชั้นประถมศึกษาตอนปลายชอบ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วู ถิ กิม จี. (2550). *การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทย*. ปรินญาณิพนธ์
ศศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ศรีวิชัย สุวรรณกิติ. (2522). *วิธีสอนภาษาอังกฤษ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- ศรีวิไล พลมณี. (2545). *พื้นฐานการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ*. เชียงใหม่:
ศูนย์ไทยศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมจิตร วรรณวิไลย. (2527). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้วิชา
ภาษาอังกฤษโดยการสอนเสริมและไม่เสริมวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมพงษ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์. (2546, 19 พฤษภาคม,). *ประสบการณ์การสอนภาษาไทยในต่างแดน:
อดีต ปัจจุบัน และอนาคตของการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ:
โครงการสัมมนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทยในฐานะภาษา -
ต่างประเทศภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สมพงษ์ ศิริเจริญ และคณะ. (2506). *คู่มือการใช้โสตทัศนวัสดุ*. โครงการพัฒนาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมพร จารุณี. (2534). *การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.

- เสฐียรโกเศศ (นามแฝง). (2516). *วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ของไทย*. พระนคร: มูลนิธิเสถียรโกเศศนาถประทีป. คลังวิทยา.
- สุณีย์ อัดศาสตร์. (2526). *ความเป็นมาของแบบเรียนภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูธนบุรี.
- สุภัทรา สุภาพ. (2536). *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุมิตรา อังวัฒนกุล. (2537). *วิธีสอนภาษาอังกฤษ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณ เพชรนิล, ผศ. (2520). *วัฒนธรรมและศาสนา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุไร พงษ์ทองเจริญ. (2525). *วิธีสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้เริ่มเรียน*. กรุงเทพฯ: ประมวลศิลป์.
- หทัย ตันหยง. (2527). *เอกสารคำสอน นส. 425 การเขียนหนังสือแบบเรียน*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- (2532). *รายงานการวิจัยการสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อเป็นสื่อพัฒนาการอ่านในระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ประยูรวงศ์.
- อักษรประเสริฐ เศรษฐประเสริฐ. (2527). *การวิเคราะห์เนื้อหาด้านวัฒนธรรมในหนังสือเรียนและคู่มือครูภาษาอังกฤษ รายวิชา อ.411 ภาษาอังกฤษ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัมพร แก้วสุวรรณ. (2531). *วิเคราะห์แบบเรียนภาษาไทย*. นครปฐม: ภาควิชาหลักสูตรและวิธีการสอนมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อารีย์ แวชาญ. (2529). *การเปรียบเทียบการสอนสำนวนภาษาอังกฤษโดยสอดแทรกวัฒนธรรม โดยให้เดาความหมายสำนวนจากบริบท และโดยสอนตามคู่มือครู*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- Allen Neilson, William; Knott, Thomas; & Carhart, Paul. (1955). *Webster New International Dictionary*. Massachusetts: G. & C. Merriam Company.
- Benda, Ndomba. (1983, April). "Acquiring English Vocabulary and Structure : Some Procedures and Problems", *FORUM*. 11:23.
- Best, John W. (1970). *Research in Education*. New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Brooks, Nelson. (1964). *Language and Language Learning*. Second edition, New York: Harcourt Brace and World Inc.
- Cook, Vivian. (1991). *Second Language Learning and Language Teaching*. Great Britain: Edward Arnold, A division of Hodder & Stoughton.

Fromkin, Victoria; & Robert Rodman. (1978). *An Introduction to Language*. New York: Holt Rinehart and Winston.

Johnson, P. (1981, June). "Effects on Reading Comprehension of Language Complexity and Cultural Background of a Text." *TESOL Quarterly*. 3: 169-175.

Michel, Joseph. (1967). "Objectives of Foreign language Teaching." *Foreign Language Teaching*. New York: The Macmillan Company.

Rivers, Wilga M. (1968). *Teaching Foreign Language Skills*. Chicago: The University of Chicago Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือติดต่อและเชิญผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ศธ 0519.12/2๐๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

1๕ กุมภาพันธ์ 2554

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ประธานโครงการสอนภาษาไทยให้แก่นักศึกษาจีน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้า

เนื่องด้วย นางสาวเกษศิริรักษ์ นิตยสุทธิ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ในฐานะภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การสร้างแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ” โดยมี อาจารย์พัทธยา จิตต์เมตตา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอใช้ห้อง 5403 ห้อง 3 ชั้น 4 อาคาร 5 เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 ภาคปกติ จำนวน 10 คน สาขาวิชาโลจิสติก คณะบริหารธุรกิจ จากมหาวิทยาลัยชนชาติกวางสี ประเทศจีน ที่มาศึกษาในมหาวิทยาลัยหอการค้า เป็นระยะเวลา 1 ภาคเรียน คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2554

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวเกษศิริรักษ์ นิตยสุทธิ์ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 081-555-6195

ที่ ศท 0519.12/๐989

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑ กุมภาพันธ์ 2554

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์พัชนี โชติกลเสถียร

เนื่องด้วย นางสาวเกษศิริรักษ์ นิลยสุทธิ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนภาษาไทย
ในฐานะภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การสร้างแบบ
เรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ” โดยมี อาจารย์พัทธยา จิตต์เมตตา
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบเรียน
ภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวเกษศิริรักษ์
นิลยสุทธิ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัทพ์ 081-555-6195

ที่ ศบ 0519.12/55๑๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุโขมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๖๖ ธันวาคม 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณะบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

เนื่องด้วย นางสาวเกษศิริรักษ์ นิตยสุทธิ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ในฐานะภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “แบบเรียน ภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ” โดยมี อาจารย์พัทธยา จิตต์เมตตา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์สุมณฑา ศักดิ์ชัยสมบูรณ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบผลการเรียนด้วยแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ และ แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวเกษศิริรักษ์ นิตยสุทธิ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณะดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณะดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-555-6195

ที่ ศธ 0519.12/5699

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๗๖ ธันวาคม 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กรุงเทพมหานคร

เนื่องด้วย นางสาวเกษศิริรักษ์ นิคยสุทธิ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ในฐานะภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “แบบเรียน ภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ” โดยมี อาจารย์พัทธยา จิตต์เมตตา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์อัญชลี อภัยปรปักษ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวเกษศิริรักษ์ นิคยสุทธิ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณะศิลปบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณะศิลปบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติกร โทรทัศน์ 081-555-6195

ภาคผนวก ข

ผลการประเมินคุณภาพ
แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย
สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ

ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน
เรื่อง แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

เกณฑ์การให้คะแนนตามระดับคุณภาพ มี 5 ระดับดังนี้

4 = ดีมาก 3 = ดี 2 = ปานกลาง 1 = พอใช้ 0 = ปรับปรุง

1. รูปลักษณะของแบบเรียน

สิ่งที่ประเมิน	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ปรับปรุง
ลักษณะรูปเล่ม					
1.1 ปก	✓✓	✓			
1.2 ขนาดตัวอักษร	✓✓	✓			
1.3 ศิลปะการจัดหน้า		✓✓	✓		
1.4 การจัดทำรูปเล่ม		✓✓	✓		
1.5 ขนาดและจำนวนหน้า	✓✓	✓			
ภาพประกอบ					
1.6 ความน่าสนใจ	✓	✓✓			
1.7 สอดคล้องกับเนื้อหา	✓✓	✓			
1.8 มีความชัดเจนเข้าใจง่าย	✓	✓✓			
1.9 เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ	✓✓	✓			
1.10 ขนาดและจำนวนภาพมีความเหมาะสม	✓	✓	✓		

2. เนื้อหา

สิ่งที่ประเมิน	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ปรับปรุง
เนื้อหาโดยรวม					
2.1 คำนำ		✓✓✓			
2.2 วิธีใช้แบบเรียน		✓✓✓			
2.3 ประโยชน์ต่อผู้เรียน	✓	✓✓			
2.4 เนื้อเรื่องเหมาะสมกับผู้เรียน	✓	✓	✓		
2.5 ระดับความยากง่ายของเนื้อหา	✓	✓✓			

สิ่งที่ประเมิน	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ปรับปรุง
บทที่ 1 เรื่องกล้วยๆ					
2.1 เนื้อหาถูกต้อง	✓	✓✓			
2.2 มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	✓	✓✓			
2.3 เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	✓	✓✓			

สิ่งที่ประเมิน	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ปรับปรุง
บทที่ 2 ซุปมือเปิบ					
2.1 เนื้อหาถูกต้อง	✓	✓✓			
2.2 มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	✓	✓✓			
2.3 เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	✓	✓✓			

สิ่งที่ประเมิน	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ปรับปรุง
บทที่ 3 แขนงนม					
2.1 เนื้อหาถูกต้อง	✓	✓✓			
2.2 มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	✓	✓✓			
2.3 เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	✓	✓✓			

สิ่งที่ประเมิน	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ปรับปรุง
บทที่ 4 รู้จักที่ต่ำที่สูง					
2.1 เนื้อหาถูกต้อง	✓	✓✓			
2.2 มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	✓	✓✓			
2.3 เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	✓	✓✓			

สิ่งที่ประเมิน	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ปรับปรุง
บทที่ 5 หมวกตัดอย่างกัดตอ					
2.1 เนื้อหาถูกต้อง	√	√√			
2.2 มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	√	√√			
2.3 เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	√	√√			

สิ่งที่ประเมิน	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ปรับปรุง
บทที่ 6 ข้าวแดงแกงร้อน					
2.1 เนื้อหาถูกต้อง	√	√√			
2.2 มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	√	√√			
2.3 เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	√	√√			

สิ่งที่ประเมิน	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ปรับปรุง
บทที่ 7 เข้าตามตรอกออกตามประตู					
2.1 เนื้อหาถูกต้อง	√	√√			
2.2 มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	√	√√			
2.3 เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	√	√√			

สิ่งที่ประเมิน	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ปรับปรุง
บทที่ 8 บัวไม่ซ้ำ น้ำไม่ขุ่น					
2.1 เนื้อหาถูกต้อง		√√√			
2.2 มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	√	√√			
2.3 เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	√	√√			

สิ่งที่ประเมิน	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ปรับปรุง
บทที่ 9 คำว่าบาตร					
2.1 เนื้อหาถูกต้อง	√	√√			
2.2 มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	√	√√			
2.3 เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	√	√√			

สิ่งที่ประเมิน	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ปรับปรุง
บทที่ 10 ไปลามาไหว้					
2.1 เนื้อหาถูกต้อง	√	√√			
2.2 มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	√	√√			
2.3 เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	√	√√			

จากผลการประเมินคุณภาพของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ในด้านต่าง ๆ โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ดังกล่าวมานั้น ได้สรุปเป็นตารางแสดงผล ดังต่อไปนี้

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคุณภาพ ของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรม จากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ด้านรูปลักษณะของแบบเรียน

สิ่งที่ประเมิน	(\bar{X})	S.D.	ระดับคุณภาพ แบบเรียน
ลักษณะรูปเล่ม			
1 ปก	4.67	.577	ดีมาก
2 ขนาดตัวอักษร	4.67	.577	ดีมาก
3 ศิลปะการจัดหน้า	3.67	.577	ดี
4 การจัดทำรูปเล่ม	3.67	.577	ดี
5 ขนาดและจำนวนหน้า	4.67	.577	ดีมาก
ภาพรวม	4.27	.577	ดี
ภาพประกอบ			
1 ความน่าสนใจ	4.33	.577	ดี
2 สอดคล้องกับเนื้อหา	4.67	.577	ดีมาก
3 มีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.33	.577	ดี
4 เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ	4.67	.577	ดีมาก
5 ขนาดและจำนวนภาพมีความเหมาะสม	4.00	1.000	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี

จากตาราง พบว่า ระดับคุณภาพของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ด้านรูปลักษณะของแบบเรียน เป็นดังนี้

ลักษณะรูปเล่ม ภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพดี ($\bar{X} = 4.27$)

เมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่า ในเรื่องของปก, ขนาดตัวอักษร, ขนาดและจำนวนหน้า อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{X} = 4.67$)

ในเรื่องของศิลปะการจัดหน้า, การจัดทำรูปเล่ม อยู่ในระดับคุณภาพดี ($\bar{X} = 3.67$)

ภาพประกอบ ภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพดี ($\bar{X} = 4.33$)

เมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่า ในเรื่องของการสอดคล้องกับเนื้อหา, เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{X} = 4.67$)

ในเรื่องของความน่าสนใจ, ความชัดเจนเข้าใจง่ายขนาดและจำนวนภาพมีความเหมาะสม อยู่ในระดับคุณภาพดี ($\bar{X} = 4.00$ และ $\bar{X} = 4.33$)

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคุณภาพ ของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรม จากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ด้านเนื้อหาโดยรวม

สิ่งที่ประเมิน	(\bar{X})	S.D.	ระดับคุณภาพ แบบเรียน
เนื้อหาโดยรวม			
1 คำนำ	4.00	1.000	ดี
2 วิธีใช้แบบเรียน	4.00	1.000	ดี
3 ประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
4 เนื้อเรื่องเหมาะสมกับผู้เรียน	4.00	1.000	ดี
5 ระดับความยากง่ายของเนื้อหา	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี

จากตาราง พบว่า ระดับคุณภาพของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ด้านเนื้อหาโดยรวม เป็นดังนี้

เนื้อหาโดยรวม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพดี ($\bar{X} = 4.33$)

เมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่า ในเรื่องของมีประโยชน์ต่อผู้เรียน

ระดับความยากง่ายของเนื้อหา อยู่ในระดับคุณภาพดี ($\bar{X} = 4.33$)

คำนำ, วิธีใช้แบบเรียน และเนื้อเรื่องเหมาะสมกับผู้เรียน อยู่ในระดับคุณภาพดี ($\bar{X} = 4.00$)

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคุณภาพ ของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรม จากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ด้านเนื้อหาในแต่ละบท

สิ่งที่ประเมิน	(\bar{X})	S.D.	ระดับคุณภาพ แบบเรียน
บทที่ 1 เรื่องกล้วยๆ			
1. เนื้อหาถูกต้อง	4.33	.577	ดี
2. มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
3. เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี
บทที่ 2 ชู่มือเปิบ			
1. เนื้อหาถูกต้อง	4.33	.577	ดี
2. มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
3. เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี

ตาราง (ต่อ)

สิ่งที่ประเมิน	(\bar{X})	S.D.	ระดับคุณภาพ แบบเรียน
บทที่ 3 แขนงนาม			
1. เนื้อหาถูกต้อง	4.33	.577	ดี
2. มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
3. เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี
บทที่ 4 รู้จักที่ต่ำที่สูง			
1. เนื้อหาถูกต้อง	4.33	.577	ดี
2. มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
3. เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี
บทที่ 5 หมากัดอย่างกัดตอบ			
1. เนื้อหาถูกต้อง	4.33	.577	ดี
2. มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
3. เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี

ตาราง (ต่อ)

สิ่งที่ประเมิน	(\bar{X})	S.D.	ระดับคุณภาพ แบบเรียน
บทที่ 6 ข้าวแดงแกงร้อน			
1. เนื้อหาถูกต้อง	4.33	.577	ดี
2. มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
3. เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี
บทที่ 7 เข้าตามตรอก ออกตามประตู			
1. เนื้อหาถูกต้อง	4.33	.577	ดี
2. มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
3. เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี
บทที่ 8 บัวไม่ซ้ำ น้ำไม่ขุ่น			
1. เนื้อหาถูกต้อง	4.00	1.000	ดี
2. มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
3. เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี

ตาราง (ต่อ)

สิ่งที่ประเมิน	(\bar{X})	S.D.	ระดับคุณภาพ แบบเรียน
บทที่ 9 คำว่าบาตร			
1. เนื้อหาถูกต้อง	4.33	.577	ดี
2. มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
3. เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี
บทที่ 10 ไปลามาไหว้			
1. เนื้อหาถูกต้อง	4.33	.577	ดี
2. มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
3. เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี

จากตาราง พบว่า ระดับคุณภาพของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ด้านเนื้อหาในแต่ละบท เป็นดังนี้

สำหรับบทเรียนของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ทั้ง 10 บท ในภาพรวม ทุกบทอยู่ในระดับคุณภาพดี ($\bar{X} = 4.33$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละบท พบว่า การประเมินในส่วนของเนื้อหาถูกต้อง ($\bar{X} = 4.00$),

มีประโยชน์ต่อผู้เรียน, เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์ อยู่ในระดับคุณภาพดีทุกข้อ ($\bar{X} = 4.33$)

ภาคผนวก ค

บันทึกการสัมภาษณ์ผู้เรียนชาวต่างประเทศ
ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

บันทึกการสัมภาษณ์
เรื่อง การสร้างแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย
สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ

ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มผู้เรียนชาวต่างประเทศที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อพัฒนาการสร้างแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ในการวิจัยครั้งนี้ คัดเลือกมาจากผู้เรียนชาวต่างประเทศที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชาวจีนในโครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัย กวางตุ้ง ภาษาและกิจการค้าต่างประเทศ หลักสูตร 3.5+5 ซึ่งกำลังศึกษาที่คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 4 คน ได้แก่

1. Ms. QIN JIEMEI (บัวชมพู) E-mail : qjiemei@hotmail.com
2. Ms. CHEN SHI (เจนสุดา) E-mail : psswczc@hotmail.com
3. Ms. YE YONGSHI (ณัฐนุช) E-mail : whinsyyip@hotmail.com
4. Ms. WU JIALI (พิมพ์รัตน์) E-mail : garynujiali@hotmail.com

สถานที่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ แบ่งเวลาในการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 วัน วันละ 5 บทเรียนดังนี้

วันที่ 1 เริ่มการสัมภาษณ์เวลาประมาณ 13:30 น. เสร็จการสัมภาษณ์เวลาประมาณ

16:45 น.

วันที่ 2 เริ่มการสัมภาษณ์เวลาประมาณ 09:00 น. เสร็จการสัมภาษณ์เวลาประมาณ

12:30 น.

แบบเรียนนี้มีประโยชน์เพียงใด ควรใช้เป็นแบบเรียนหรือไม่

สรุปได้ว่าผู้เรียนชาวต่างประเทศกลุ่มนี้มีความเห็นตรงกัน ว่าเป็นแบบเรียนที่มีประโยชน์ ชาวต่างประเทศจำเป็นต้องเรียน เพราะได้ความรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับสังคมไทยและวัฒนธรรมไทย อย่างมีระบบ เมื่อรู้ถึงวัฒนธรรมไทยจะช่วยให้เข้ากับคนไทยได้ง่าย และช่วยลดความเสี่ยงความเข้าใจผิดได้

ข้อดีของแบบเรียนนี้คืออะไร

สรุปความคิดเห็นของผู้เรียนชาวต่างประเทศกลุ่มนี้ได้ว่า ชอบเนื้อหา อธิบายได้ละเอียด มีการยกตัวอย่างที่ช่วยให้เข้าใจได้ง่าย สิ่งที่สำคัญ คือ ภาษาไม่ยากเกินไป เหมาะกับระดับของผู้เรียน และช่วยเพิ่มความรู้อื่นๆ

แบบเรียนนี้ควรปรับปรุงสิ่งใดบ้าง

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พอสรุปได้ดังนี้

1. คำศัพท์

ระดับภาษาส่วนมากเหมาะกับนักเรียน แต่ยังมีบางคำง่ายเกินไป เพราะว่าเป็นคำศัพท์ที่นักเรียนในระดับนี้ทราบดีแล้ว ควรตัดออกและเพิ่มเติมคำศัพท์อื่นแทน อธิบายคำอื่นเพิ่ม หรือมีภาพของคำศัพท์นั้นประกอบด้วย

(จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้พิจารณาตัดและเพิ่มเติมคำศัพท์บางคำ พร้อมกับภาพประกอบ)

2. สำนวน

สำนวนเหล่านี้เป็นความรู้ใหม่ที่ยังไม่เคยทราบมาก่อนและมีความน่าสนใจ

(จากข้อมูลนี้ ผู้วิจัยได้คงสำนวนต่างๆ ที่นำเสนอไว้ โดยเลือกใช้ภาพที่สื่อถึงคำศัพท์ในสำนวนนั้น)

3. เนื้อหาทางวัฒนธรรม

มีประโยชน์มาก เพราะทำให้เข้าใจแนวคิดและประเพณีไทย และแบบเรียนนี้ช่วยให้เห็นภาพวิถีชีวิตของคนไทยได้ชัดเจน ถ้าได้เรียนในระยะเริ่มแรกที่มาเมืองไทยจะช่วยให้ปรับตัวได้เร็วขึ้น แต่มีบางสิ่งที่ควรอธิบายเพิ่มเติม เช่น บายศรี การไหว้ครู แม่โพสพ เข้าพรรษา ออกพรรษา เป็นต้น

(ผู้วิจัยจึงเพิ่มหน้าเกร็ดความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนที่สนใจจะทราบเพิ่มเติม ได้อ่านประกอบเนื้อหาทางวัฒนธรรมในแต่ละบทเรียน)

4. แบบฝึกหัด

มีบางข้อควรปรับวิธีการตั้งคำถามให้ชาวต่างชาติเข้าใจได้ง่ายขึ้น

(ผู้วิจัยจึงได้ปรับวิธีการตั้งคำถามและตัวเลือก ให้เหมาะสมแก่ผู้เรียนชาวต่างประเทศมากขึ้น)

5. ภาพประกอบ

ควรมีภาพประกอบมากขึ้นในบางบทเรียน เพราะผู้เรียนชาวต่างชาติไม่เคยเห็นมาก่อนว่าเป็นอย่างไร เช่น หัวปลี การเปิบข้าว นวม สุนัขหลังอาน ข้าวแช่ การรดน้ำอวยพร บาตร เป็นต้น (ผู้วิจัยได้หาภาพประกอบเพิ่มเติม โดยจำนวนภาพขึ้นอยู่กับเนื้อหาของบทเรียน)

6. ปก

ปกที่นำเสนอในครั้งแรกคือ ปกแบบที่ ๑ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าไม่น่าสนใจเท่าที่ควร เพราะวาดดูเคร่งเครียด เป็นทางการมากเกินไป ควรจะเป็นปกที่มีรูปภาพและสื่อถึงวัฒนธรรมไทย

(จากข้อมูลนี้ ผู้วิจัยจึงนำเสนอปกของแบบเรียน แบบที่ ๒ ให้กลุ่มผู้ถูกสัมภาษณ์และกลุ่มตัวอย่างเลือกปกแบบที่ชอบ ผลปรากฏว่ากลุ่มผู้ถูกสัมภาษณ์ทุกคนชอบปกแบบที่ ๒ เช่นเดียวกับ

ผู้เชี่ยวชาญที่เห็นว่าปกแบบที่ 2 มีความน่าสนใจมากกว่าปกแบบที่ 1 ส่วนผู้เรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน ๘ คน จาก ๑๐ คน ชอบปกแบบที่ ๒)

7. อื่นๆ

ควรมีการเน้นตัวอักษร สำหรับประเด็นสำคัญของบทเรียน เช่น ที่มาของสำนวน เป็นต้น นอกจากนี้ควรระบุหัวข้อว่าเป็นเรื่องของพิธีกรรมก่อนจะเข้าเนื้อหาที่เกี่ยวกับประเพณีหรือพิธีกรรม

จากข้อมูลนี้ผู้วิจัยจึงได้เน้นประเด็นสำคัญของบทเรียนด้วยตัวอักษรแบบหนา และ แบ่งเนื้อหาเรื่องวัฒนธรรมในสำนวน ออกเป็นหัวข้อย่อย 3 หัวข้อ คือ

- 1) วิถีชีวิต
- 2) แนวคิดและความเชื่อ
- 3) ประเพณีและพิธีกรรม

ภาคผนวก ก

ตารางแสดงค่าต่างๆ

ตารางกำหนดเวลาดำเนินการทดลอง

วันที่	ขั้นตอนดำเนินการทดลอง	เวลา
1	ชี้แจงเกี่ยวกับการเรียนและกำหนดวันเวลาในการเรียนการสอน	20 นาที
2	ทดลองสอนบทที่ 1 เรื่องกล้วยๆ	2 คาบเรียน
3	ทดลองสอนบทที่ 2 ชู่มือเปิบ	2 คาบเรียน
4	ทดลองสอนบทที่ 3 แขนงนม	2 คาบเรียน
5	ทดลองสอนบทที่ 4 รู้จักที่ต่ำที่สูง	2 คาบเรียน
6	ทดลองสอนบทที่ 5 หมากัดอย่ากัดตอบ	2 คาบเรียน
7	ทดลองสอนบทที่ 6 ข้าวแดงแกงร้อน	2 คาบเรียน
8	ทดลองสอนบทที่ 7 เข้าตามตรอกออกตามประตู	2 คาบเรียน
9	ทดลองสอนบทที่ 8 บัวไม่ซ้ำ น้ำไม่ขุ่น	2 คาบเรียน
10	ทดลองสอนบทที่ 9 คร่ำบาตร	2 คาบเรียน
11	ทดลองสอนบทที่ 10 ไปลามาไหว้ และทำแบบทดสอบหลังเรียน	3 คาบเรียน

ตารางแสดงคะแนนจากการทำแบบทดสอบท้ายบทเรียน 10 บท

ผู้เรียนคนที่	บทที่1	บทที่2	บทที่3	บทที่4	บทที่5	บทที่6	บทที่7	บทที่8	บทที่9	บทที่10
คะแนนเต็ม	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
1	10	10	8	9	10	9	9	8	9	8
2	10	10	9	10	8	7	7	7	8	8
3	9	9	7	9	10	9	8	9	9	10
4	10	9	9	10	10	8	9	7	8	8
5	10	8	8	7	8	7	8	8	9	5
6	10	9	9	8	8	7	8	8	8	9
7	10	9	8	8	9	9	8	9	7	9
8	9	9	6	6	7	7	8	9	7	7
9	10	10	10	9	9	10	9	9	9	9
10	8	8	7	7	8	7	7	6	7	8
Σx	96	91	81	83	87	80	81	80	81	81
\bar{X}	9.6	9.1	8.1	8.3	8.7	8.0	8.1	8.0	8.1	8.1
E1	96.00	91.00	81.00	83.00	87.00	80.00	81.00	80.00	81.00	81.00
ค่าเฉลี่ย	84.10									
ร้อยละ (E ₁)										

ตารางแสดงคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยแบบแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรม
จากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ทั้ง 10 บท

คนที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (คะแนนเต็ม 40)
1	38
2	29
3	35
4	33
5	31
6	29
7	36
8	32
9	37
10	28
ΣF	328
\bar{X}	32.80
E_2	82.00

ตารางแสดงค่าประสิทธิภาพของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทยสำหรับผู้เรียน
ชาวต่างประเทศ ตามเกณฑ์ ($E_1/E_2 = 80/80$)

บทที่	เรื่อง (สำนวนไทยที่ใช้สอนวัฒนธรรม)	เกณฑ์ 80/80	
		E_1	E_2
1	ของกล้วยๆ	96.00	
2	ซุบมือเปิบ	91.00	
3	แฉวนนวม	81.00	
4	รู้จักที่ต่ำที่สูง	83.00	
5	หมากัดต่อยากัดต่อย	87.00	
6	ข้าวแดงแกงร้อน	80.00	
7	เข้าตามตรอกออกตามประตู	81.00	
8	บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น	80.00	
9	คว่ำบาตร	81.00	
10	ไปลามาไหว้	81.00	
		ค่าเฉลี่ย $E_1 = 84.10$ $E_2 = 82.00$	

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคุณภาพ ของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรม จากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ด้านรูปลักษณะของแบบเรียน

สิ่งที่ประเมิน	(\bar{X})	S.D.	ระดับคุณภาพ แบบเรียน
ลักษณะรูปเล่ม			
1 ปก	4.67	.577	ดีมาก
2 ขนาดตัวอักษร	4.67	.577	ดีมาก
3 ศิลปะการจัดหน้า	3.67	.577	ดี
4 การจัดทำรูปเล่ม	3.67	.577	ดี
5 ขนาดและจำนวนหน้า	4.67	.577	ดีมาก
ภาพรวม	4.27	.577	ดี
ภาพประกอบ			
1 ความน่าสนใจ	4.33	.577	ดี
2 สอดคล้องกับเนื้อหา	4.67	.577	ดีมาก
3 มีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.33	.577	ดี
4 เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ	4.67	.577	ดีมาก
5 ขนาดและจำนวนภาพมีความเหมาะสม	4.00	1.000	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคุณภาพ ของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรม จากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ด้านเนื้อหาโดยรวม

สิ่งที่ประเมิน	(\bar{X})	S.D.	ระดับคุณภาพ แบบเรียน
เนื้อหาโดยรวม			
1 คำนำ	4.00	1.000	ดี
2 วิธีใช้แบบเรียน	4.00	1.000	ดี
3 ประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
4 เนื้อเรื่องเหมาะสมกับผู้เรียน	4.00	1.000	ดี
5 ระดับความยากง่ายของเนื้อหา	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคุณภาพ ของแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรม จากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ ด้านเนื้อหาในแต่ละบท

สิ่งที่ประเมิน	(\bar{X})	S.D.	ระดับคุณภาพแบบเรียน
บทที่ 1 เรื่องกล้วยๆ			
1. เนื้อหาถูกต้อง	4.33	.577	ดี
2. มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
3. เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี
บทที่ 2 ชูบมือเปิบ			
1. เนื้อหาถูกต้อง	4.33	.577	ดี
2. มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
3. เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี
บทที่ 3 แขนงนม			
1. เนื้อหาถูกต้อง	4.33	.577	ดี
2. มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
3. เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี
บทที่ 4 รู้จักที่ต่ำที่สูง			
1. เนื้อหาถูกต้อง	4.33	.577	ดี
2. มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
3. เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี
บทที่ 5 หมากัดอย่ากัดตอบ			
1. เนื้อหาถูกต้อง	4.33	.577	ดี
2. มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
3. เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี

ตาราง (ต่อ)

สิ่งที่ประเมิน	(\bar{X})	S.D.	ระดับคุณภาพแบบเรียน
บทที่ 6 ข้าวแดงแกงร้อน			
1. เนื้อหาถูกต้อง	4.33	.577	ดี
2. มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
3. เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี
บทที่ 7 เข้าตามตรอก ออกตามประตู			
1. เนื้อหาถูกต้อง	4.33	.577	ดี
2. มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
3. เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี
บทที่ 8 บัวไม่ซ่า น้ำไม่ขุ่น			
1. เนื้อหาถูกต้อง	4.00	1.000	ดี
2. มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
3. เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี
บทที่ 9 กว่าบาตร			
1. เนื้อหาถูกต้อง	4.33	.577	ดี
2. มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
3. เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี
บทที่ 10 ไปลามาไหว้			
1. เนื้อหาถูกต้อง	4.33	.577	ดี
2. มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.33	.577	ดี
3. เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.33	.577	ดี
ภาพรวม	4.33	.577	ดี

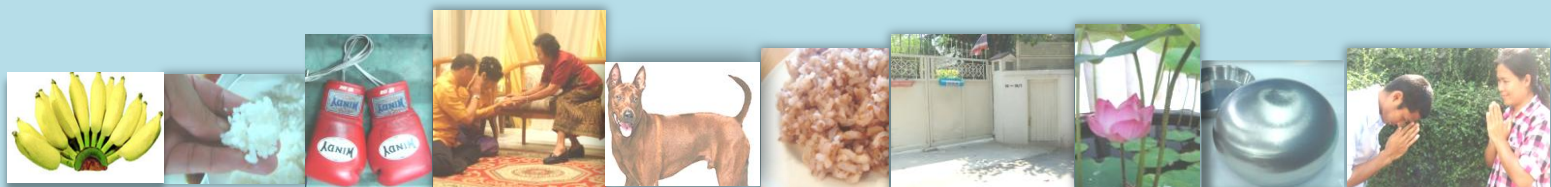

ภาคผนวก จ

- แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย
สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ (พร้อมเฉลย)
- แผนการสอน
- แบบทดสอบหลังเรียน

แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรม
Language and Culture Textbook
จากสำนวนไทย
From Thai Idioms

สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ
For Foreign Learners

โดย เกษศิริรักษ์ นิตยสุทธิ์ ศศ.ม. สาขาวิชาการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ
By Kessirirak Nityasuddhi M.A.in Teaching Thai as Foreign Language

แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรม จากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ
Language and Culture Textbook from Thai Idioms for Foreign Learners

เกษศิริรักษ์ นิตยสุทธิ์

พิมพ์ครั้งที่ 1 กุมภาพันธ์ 2554
ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำนำ

แบบเรียนนี้เป็นแบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแบบเรียนวัฒนธรรมไทย และมุ่งเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อ ทักษะคติและวิถีชีวิตของคนไทย เหมาะกับผู้เรียนที่ต้องการเตรียมความพร้อมสำหรับเข้าสังคมคนไทย เนื้อหาของบทเรียนจึงเน้นแนวคิดของสังคมไทย และให้ความรู้เชิงปฏิบัตินำไปปรับใช้ได้ตามสภาพจริงในบริบทไทย โดยบางเรื่องอาจใกล้เคียงกับวัฒนธรรมของผู้เรียนซึ่งเป็นชาวเอเชีย หลายเรื่องแตกต่างกับวัฒนธรรมตะวันตก และบางเรื่องผสมผสานกันระหว่างความเป็นตะวันออกและตะวันตก แต่ยังคงไว้ซึ่งรากเหง้าทางความคิด และธรรมเนียมปฏิบัติแบบไทย ซึ่งผู้เรียนจะได้เข้าใจลึกซึ้งขึ้นจากแบบเรียนนี้

แบบเรียนประกอบด้วยเนื้อหาทางวัฒนธรรมจากสำนวนไทย จำนวน ๑๐ บทเรียน ได้แก่

๑. เรื่องกล้วยๆ
๒. ชุบมือเปิบ
๓. แขว่นนวม
๔. รู้จักที่ต่ำที่สูง
๕. หมากัดต่อยากัดตอบ
๖. ข้าวแดงแกงร้อน
๗. เข้าตามตรอกออกตามประตู
๘. บัวไม่ซ้ำ น้ำไม่ขุ่น
๙. คำว่าบาตร
๑๐. ไปลามาไหว้

ในแต่ละบทเรียนประกอบด้วย สำนวนไทย ความหมาย ที่มา ตัวอย่างการใช้สำนวน เชื่อมโยงกับบทอ่านที่เป็นเนื้อหาทางวัฒนธรรมจากสำนวนนั้นๆ โดยมีภาพประกอบ คำศัพท์ เกิดความรู้ การทบทวนคำศัพท์ และคำถามท้ายบท

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าแบบเรียนนี้จะเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย สำหรับชาวต่างประเทศอยู่บ้าง หากมีข้อบกพร่องอย่างไร คงได้มีการปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป

เกษศิริรักษ์ นิตยสุทธิ

วิธีใช้แบบเรียน

๑. แบบเรียนนี้ใช้ได้ดีกับการเรียนการสอนวัฒนธรรมข้ามชาติ (Cross Culture) เชิง อภิปราย

๒. ผู้เรียนจากประเทศตะวันออกและผู้เรียนจากประเทศตะวันตกมีความแตกต่างกัน ผู้สอนจึงควรศึกษาเกี่ยวกับคำศัพท์หรือเนื้อหาใด ที่จำเป็นต้องเน้น อธิบายเพิ่มเติม สิ่งใดไม่ จำเป็นต้องเน้นหรืออธิบายมาก

๓. เนื้อหาเกี่ยวกับสำนวนไทยในแต่ละบทไม่ควรใช้เวลา太多 เนื่องจากสำนวนเป็นผลของ วัฒนธรรม และวัตถุประสงค์หลักของแบบเรียนนี้ คือ การได้เรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมไทยในระดับ ที่สูงขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลาทำความเข้าใจให้ลึกซึ้งว่าแต่ละสำนวนสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมไทยใน เรื่องใดบ้าง

๔. “สังคม” และ “วัฒนธรรม” มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ผู้สอนและผู้เรียนจึงควรทำ ความเข้าใจด้วยว่าทุกประเทศย่อมมีทั้งวิถีชีวิต แนวความคิด ประเพณีและพิธีกรรม ที่เป็นไปตามรูป แบบเดิม รูปแบบใหม่ และรูปแบบที่ผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมของตนกับวัฒนธรรมอื่น ดังนั้น ถ้าสังคมไทยที่ผู้เรียนจะต้องเข้าไปใช้ชีวิตอยู่นั้นมีวัฒนธรรมย่อยต่างออกไปผู้สอนจึงควรยกตัวอย่าง สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นและอธิบายเพิ่มเติม ให้ผู้เรียนเข้าใจแล้วนำไปใช้ได้จริง

๕. แบบเรียนนี้สามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและจุดประสงค์การเรียนใน ด้านอื่นๆ ได้ เช่น

พัฒนาทักษะการฟังและการพูด โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ คล้ายกัน หรือแตกต่างกัน ระหว่างประเทศไทยกับประเทศของผู้เรียน และแสดงความคิดเห็นในบท ต่างๆ

พัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน โดยการมอบหมายให้ผู้เรียนเขียนข้อความ หรือ บทความตามระดับความสามารถของผู้เรียน เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือทัศนคติทางด้านวัฒนธรรมใน บทนั้นๆ เป็นต้น

พัฒนาทักษะทางด้านไวยากรณ์ โดยการยกประโยคที่น่าสนใจและเหมาะสมกับผู้เรียนมา เป็นตัวอย่าง อธิบาย และฝึกสร้างประโยคต่อไปได้

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
คำนำ	๑
วิธีใช้แบบเรียน	๒
บทที่ ๑ เรื่องกล้วยๆ	๓
บทที่ ๒ ชูบมือเปิบ	๑๑
บทที่ ๓ แขนงนม	๑๙
บทที่ ๔ รู้จักที่ต่ำที่สูง	๒๗
บทที่ ๕ หมากัดต่อยากัดตอ	๓๕
บทที่ ๖ ข้าวแดงแกงร้อน	๔๓
บทที่ ๗ เข้าตามตรอกออกตามประตู	๕๑
บทที่ ๘ บัวไม่ซ้ำ น้ำไม่ขุ่น	๕๙
บทที่ ๙ คว่าบาตร	๖๗
บทที่ ๑๐ ไปลามาไหว้	๗๕
บรรณานุกรม	๘๔

บทที่ ๑

สำนวน “ เรื่องกล้วย ๆ ”

กล้วยหอม

กล้วยไข่

กล้วยน้ำว้า

ความหมาย “ เรื่องกล้วย ๆ ” หมายถึง เรื่องที่ง่ายมาก สะดวก ไม่ยุ่งยาก บางครั้งใช้ว่า “กล้วย ๆ” หรือ “ของกล้วย ๆ”

ที่มาของสำนวน มาจากความคิดที่ว่า การปอกกล้วยเพื่อรับประทานเป็นเรื่องง่ายมาก ไม่เหมือนกับการปอกผลไม้บางอย่าง เช่น ทุเรียน สับปะรด เป็นต้น

การใช้สำนวน ใช้กล่าวถึงสิ่งใดที่สามารถทำได้ง่าย ๆ ว่า เหมือนกับการปอกกล้วย บางครั้งจึงมีคนพูดตรง ๆ ว่า “ง่ายอย่างกับปอกกล้วยเข้าปาก”

บางคนใช้สำนวนนี้เพื่อพูดโอ้อวดว่า ปัญหาหรือสิ่งที่จะต้องทำนั้นไม่ซับซ้อน หรือไม่ยากเลย สำหรับผู้พูด แต่สำหรับผู้อื่นนั้นอาจจะเป็นเรื่องง่ายหรือเรื่องยากก็ได้

ตัวอย่างการใช้สำนวน “ เรื่องกล้วย ๆ ”

“ การทำอาหารไทยเป็นเรื่องกล้วย ๆ สำหรับเขา ”

“ งานชิ้นนี้ไม่ยากเลยสำหรับเรา แค่นี้ของกล้วย ๆ ”

“ การสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย ไม่ใช่เรื่องกล้วย ๆ ”

สำนวนนี้แสดงให้เห็นว่ากล้วยเป็นผลไม้ที่งอกขึ้นที่กินกันทั่วไป และเป็นผลไม้ที่มีอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยอย่างใกล้ชิด จึงมีการนำมาเปรียบเป็นสำนวนดังกล่าว

วัฒนธรรมในสำนวน

วิถีชีวิต กล้วยเป็นพืชที่มีอยู่ในทุกท้องถิ่นของเมืองไทย กล้วยสุกเป็นผลไม้ที่หากินได้ง่าย และยังสามารถนำมาทำขนมได้นานาชนิด เช่น กล้วยปิ้ง กล้วยทอด กล้วยบวชชี เป็นต้น

กล้วยในเมืองไทยมีหลายชนิด เช่น กล้วยน้ำว่า กล้วยไข่ กล้วยหอม กล้วยหักมุก ฯลฯ กล้วยชนิดแรกที่คนไทยเกือบทุกคนได้กิน คือ กล้วยน้ำว่า ซึ่งเป็นผลไม้ที่พบได้ทั่วไป ปลูกง่าย ราคาถูก ไม่ว่าจะคนจน หรือคนรวยต่างก็เคยได้รับการเลี้ยงดูมาด้วยกล้วยน้ำว่าเกือบทุกคน กล้วยน้ำว่าเป็นอาหารเสริมชนิดแรกของเด็กไทย รวมถึงผู้เฒ่าผู้แก่หลายคนก็ยังชอบกินกล้วยน้ำว่า กับข้าว (อรวิทย์ โทรกิจ. 2537: 112-116)

ดอกของกล้วยเรียกว่า “ห้วปลี” เป็นสมุนไพรช่วยเพิ่มน้ำนมแม่ได้ นอกเหนือจากนำมารับประทานสดเป็นเครื่องเคียงอาหาร เช่น ผัดไทย และปรุงอาหารเป็นกับข้าวได้

ใบกล้วยเรียกว่า “ใบตอง” ทนต่อความร้อนได้ดี จึงนิยมนำมาห่อขนมที่จะปิ้ง ต้ม หรือึ่ง และยังสามารถใช้ห่ออาหาร รองอาหาร มวนบุหรี ทำกระทง และทำบายศรีได้ด้วย

ในสมัยก่อนเด็กไทยนิยมนำก้านกล้วยมาตัดใบตองออก เหลือส่วนหัวนิดหน่อย ทำเป็นม้า เรียกว่า “ม้าก้านกล้วย” ขี่เล่นได้ และมักจะนำอีกก้านหนึ่งมาเชือก้านกล้วยเข้าไปแต่ไม่ให้ขาด หลายๆ รอยเรียงกันแล้วตั้งขึ้นมา ทำเป็นป็น เล่นยิงกันอย่างสนุกสนานได้

ส่วนในของลำต้นที่เรียกว่า “หวยกกล้วย” คนไทยใช้เป็นอาหารหมู หรือนำมาฉีกเป็นเส้น แล้วตากให้แห้ง ทำเป็นเชือกเรียกว่า “เชือกกล้วย”

จะเห็นว่าคนไทยสามารถใช้ประโยชน์ได้จากทุกส่วนของกล้วย

แนวคิดและความเชื่อ คนไทยนิยมใช้ผลกล้วยเป็นสิ่งหนึ่งในของเซ่นไหว้หรือการประกอบพิธีต่างๆ เพื่อเป็นกลางดีว่างานพิธีนั้น สิ่งทีขอ หรือชีวิตหลังจากนั้น จะทำการสำเร็จได้โดยง่าย ไม่มีอุปสรรคปัญหาใดๆ จึงเห็นได้ว่ามีพ่อค้าแม่ค้าชาวไทยหลายคนนำผลกล้วยมาเซ่นไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในร้านของตนเป็นประจำ เพื่อเป็นกลางดี และอธิษฐานขอให้ซื้อขายคล่อง

ประเพณีและพิธีกรรม มีประเพณีและงานพิธีมากมายที่นำใบตองมาใช้ในพิธี เช่น พิธีบายศรีสู่ขวัญ ซึ่งเป็นพิธีที่นิยมจัดต้อนรับแขกสำคัญและเป็นพิธีที่มีในทุกภาคของประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. มปป: ออนไลน์) ในประเพณีแต่งงานของคนไทยซึ่งจะมีการแห่ขันหมาก ก็นำต้นกล้วยมาเป็นสิ่งสำคัญในขบวนแห่ขันหมากด้วย เพื่อให้คู่บ่าวสาวนำไปปลูก และใช้ผลกล้วยเลี้ยงลูกต่อไป อีกทั้งคนไทยในสมัยก่อนยังใช้ใบตองวางรองตัวเด็กอ่อนที่เพิ่งคลอดออกมาจากท้องแม่ใหม่ๆ ด้วย (เบญจมาศ ศิลาชัย. 2545: 24)

นอกจากนี้ พิธีการต่างๆ ทางศาสนาในเมืองไทยนั้น มีการใช้ส่วนใดส่วนหนึ่งจากกล้วยเพื่อประกอบพิธีเสมอ แม้แต่โอกาสสุดท้ายของชีวิต คนไทยจะนำหวยกกล้วยมาฉลุสาย เรียกว่า “แหงหวยก” เพื่อใช้ประดับเมรุในงานศพ

จึงกล่าวได้ว่ากล้วยเป็นพืชท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตไทยตั้งแต่เกิดจนตาย

หัวปลี

เครื่องเคียงผัดไทย

ขนมไทย นิยมห่อด้วยใบตอง

กล้วยเป็นหนึ่งในของเซ่นไหว้

พานบายศรี

การแทงหยวกเพื่อใช้ประดับงานพิธี

คำศัพท์

คำศัพท์	ภาษาอังกฤษ	ความหมาย
๑.ขวัญ	Whorl of hair on the head, spirit, courage	สิ่งที่เป็นพลังชีวิตและจิตใจประจำตัวตั้งแต่เกิดจนตาย, กำลังใจ, ผมหที่ขึ้นวนเป็นวงบนศีรษะ
๒.ขันหมาก	Traditional tray of gifts from the groom to the bride's family	ขันใส่ หมาก พลุ เป็นต้น ซึ่งเชิญไปพร้อมกับของอื่นๆ ในพิธีหมั้นหรือแต่งงาน เพื่อแสดงความเคารพนับถือผู้ปกครองฝ่ายหญิง
๓.เครื่องเคียง	Side dishes	ของกินที่เอามาวางข้างๆ เพื่อกินประกอบกับอาหารบางชนิด
๔.เฉือน	To slice	เชือด, หั่น, แล่
๕.ฉีก	To tear, to rip	ดึงให้ขาด, ทำให้แยกออกจากกัน
๖.เซ่นไหว้	To make propitiatory offering to spirits, to offer food to spirits	นำอาหาร หรือ อื่นๆ ไปไหว้ผีหรือเจ้า
๗.บายศรี (บาย-สี่)	Ceremony of welcome or encouragement	เครื่องเชิญขวัญหรือรับขวัญ ทำด้วยใบตอง
๘.ลาง	To be, a sign, an omen, a portent, ominous	ปรากฏการณ์(เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ) ที่เชื่อว่า จะบอกเหตุดีหรือร้าย
๙.สมุนไพรมะ (สะ-หฺมุน-ไพรมะ)	Medicinal herb, herbal medicine	สิ่งที่ได้จากธรรมชาติ เพื่อใช้เป็นยารักษาโรค บำรุงร่างกาย หรือใช้เป็นยาพิษ บางครั้งนำมาผสมกับสิ่งอื่นตามตำรายา
๑๐.สิ่งศักดิ์สิทธิ์	Sacred thing	วัตถุหรือสิ่งที่เชื่อว่ามีอำนาจเหนือธรรมชาติ สามารถช่วยผู้คนได้
๑๑.หยวก	Banana stalk	แกนอ่อนข้างในต้นกล้วย สีขาวๆ
๑๒.แห่	Procession, parade, cortege	ขบวนคนไปด้วยกันเป็นจำนวนมากด้วยวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง อาจมีการตกแต่ง หรือมีดนตรีประกอบ เช่น แห่ขันหมาก แห่ศพ
๑๓.อธิษฐาน (อะ-ทิด-ถาน)	To pray, to make a wish	ตั้งใจมุ่งผลอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ ตั้งจิตปรารถนาขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้เป็นไปตามที่ต้องการ
๑๔.อุปสรรค (อุป-ปะ-สัค)	Obstacle, difficulty, trouble	สิ่งที่ขัดขวาง, ความขัดข้อง

เกร็ดความรู้

พิธีบายศรีสู่ขวัญ

เป็นประเพณีอย่างหนึ่งของคนไทย ด้วยความเชื่อว่าทุกคนเกิดมาพร้อมกับสิ่งนามธรรมที่เรียกว่า “ขวัญ” ซึ่งเป็นเหมือนผีเลี้ยงคอยดูแลและติดตามเจ้าของไปทุกแห่ง ไม่สามารถมองเห็นได้ ว่าขวัญมีรูปร่างหน้าตาอย่างไร แต่สามารถรู้สึกได้ คือ ถ้าขวัญอยู่กับตัวก็จะสุขกายสบายใจเป็นปกติ แต่ถ้าขวัญหนีหายไประยะหนึ่งก็จะมีอาการตรงกันข้าม เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย หรือมีสิ่งใดทำให้ตกใจ ขวัญก็จะตกใจหนีหายไประยะหนึ่ง การทำพิธีสู่ขวัญจึงเป็นการเชิญขวัญที่บินหนีหายไปให้กลับเข้ามาอยู่กับตัว และเชื่อว่าเป็นการส่งเสริมพลังใจให้เข้มแข็ง มีสติและไม่ประมาท ขวัญของคนมีอยู่กับคนซึ่งยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น นอกจากนี้ยังมีพิธีทำขวัญ หรือรับขวัญ ในช่วงเปลี่ยนผ่านของชีวิต เช่น บวช ขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน เป็นต้น

แทงหยวก

การแทงหยวก คือ การนำเอาภาບกล้วยมาสลัก เป็นลวดลายต่างๆ โดยวิธีแทงด้วยมีดแทงหยวก เพื่อใช้สำหรับการประดับตกแต่งงานชั่วคราว เช่น การประดับที่รองรดน้ำ พิธีโกนจุก งานศพ เป็นต้น การสลักหยวกกล้วยนั้นผู้ที่เป็นช่างจะต้องได้รับการฝึกหัดจนชำนาญพอสมควร เพราะช่างจะไม่วาดลวดลายลงไปก่อน เมื่อจับมีดแล้วก็สลักด้วยฝีมือตนเอง จึงเรียกตามการทำงานนี้ว่า “การแทงหยวก” ซึ่งก็เหมาะสม เพราะช่างใช้มีดปลายแหลมแทงลงไปก่อน จึงเรียกว่า “แทงหยวก”

สำนวนอื่น ๆ ที่มีความหมายเกี่ยวกับความง่าย และเรื่องที่ทำได้ง่าย

- ปอกกล้วยเข้าปาก
- หมูๆ
- ของหมูๆ
- หวานหมู

ทบทวนคำศัพท์

ก. อธิษฐาน	ข. บายศรี	ฃ. ขวัญ	ค. แห่	ค. เครื่องเคียง
ฃ. สมุนไพร	ง. อุปสรรค	จ. เช่นไหว้	ฉ. ลาง	ช. สิ่งศักดิ์สิทธิ์

คำสั่ง จงนำตัวอักษรหน้าคำศัพท์ข้างบนนี้ ไปใส่ในช่องว่างข้างล่างที่มีความหมายสัมพันธ์กัน

๑.ข..... กำลังใจ
๒.ง..... สิ่งที่ขัดขวาง
๓.ฃ..... ยาจากธรรมชาติ
๔.ค..... ไปด้วยกันเป็นจำนวนมาก
๕.จ..... เป็นคำที่ใช้กับ ผี หรือเจ้าที่
๖.ช..... เครื่องรับขวัญ ที่ทำด้วยใบตอง
๗.ฉ..... สิ่ง que เชื่อกันว่าจะบอกเหตุดีหรือร้าย
๘.ค..... วัตถุหรือสิ่ง que เชื่อว่ามีอำนาจเหนือธรรมชาติ
๙.ก..... ตั้งจิตปรารถนาขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้เป็นไปตามที่ต้องการ
๑๐.ค..... ของกินที่เอามาวางข้างๆ เพื่อกินประกอบกับอาหารบางชนิด

คำถามท้ายบท

จงกากบาท (X) หน้าข้อที่ถูกที่สุด

๑. ข้อใดหมายถึงสำนวน “ของกล้วยๆ”
 - ก. เรื่องที่ดูง่ายมาก
 - ข. เรื่องที่คิดว่าง่ายมาก
 - (ค) เรื่องที่ทำได้ง่ายมาก
 - ง. เรื่องที่ยากแต่เหมือนง่ายมาก

๒. ข้อใดใช้สำนวน “ เรื่องกล้วยๆ ” ได้ถูกต้อง
 - ก. ร้านนี้ขายแต่ขนมกล้วยๆ
 - (ข) ทำธุรกิจอย่าคิดว่าของกล้วยๆ
 - ค. เขากินแต่กล้วยๆ เพราะว่าปอกง่าย
 - ง. เรื่องกล้วยๆ ต้องยกให้เขา เขารู้ทุกอย่าง

๓. ข้อใดกล่าวถูกต้องที่สุด
 - ก. หัวปลีคือต้นอ่อนของกล้วย
 - ข. คนไทยนิยมกินกล้วยน้ำว้ามากที่สุด
 - (ค) ใบตองใช้ห่อขนม และใช้ในงานพิธีกรรม
 - ง. สำนวน “ของกล้วยๆ” มาจากการที่เมืองไทยมีกล้วยมาก

๔. ข้อใดไม่ใช่ขนม
 - ก. กล้วยปิ้ง
 - (ข) กล้วยสุก
 - ค. กล้วยทอด
 - ง. กล้วยบวชชี

๕. ใบตองห่อขนมที่จะปิ้งหรือหนึ่งได้ดี เพราะเหตุใด
 - ก. ใบตองหาง่าย
 - ข. ใบตองราคาถูก
 - (ค) ใบตองทนความร้อนได้ดี
 - ง. ใบตองเป็นวัสดุจากธรรมชาติ

๖. ส่วนใดของกล้วยที่รับประทานเป็นเครื่องเคียง

- ก. ผล
- (ข) หัวปลี
- ค. ใบตอง
- ง. หยวกกล้วย

๗. กล้วยชนิดใด ที่นิยมใช้เลี้ยงเด็กก่อน

- ก. กล้วยไข่
- ข. กล้วยหอม
- (ค) กล้วยน้ำว้า
- ง. กล้วยหักมุก

๘. การใช้ใบตองที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ คือ ข้อใด

- ก. ห่อขนม
- ข. ปูพื้นนั่ง
- ค. มวนบุหรี่
- (ง) ทำบายศรี

๙. ข้อใดเกี่ยวข้องกับกล้วยน้อยที่สุด

- (ก) งานเลี้ยงวันเกิด
- ข. งานบายศรีสู่ขวัญ
- ค. ประเพณีลอยกระทง
- ง. ประเพณีแห่ขันหมาก

๑๐. ข้อใดกล่าวถึงประโยชน์ของกล้วยได้ถูกต้อง

- ก. นำหัวปลีมาทำขนม
- ข. นำต้นกล้วยมาทำเก้าอี้
- ค. นำใบตองมาปรุงอาหาร
- (ง) นำก้านกล้วยมาทำของเล่น

บทที่ ๒

สำนวน “ ชุบมือเปิบ ”

ความหมาย “ ชุบมือเปิบ ” หมายถึง การฉวยโอกาสเอางานที่คนอื่นทำไว้สำเร็จแล้ว มาเป็นประโยชน์ของตนเองโดยไม่ต้องทำ

ที่มาของสำนวน สมัยก่อนคนไทยนั่งล้อมวงบนพื้นกินข้าวด้วยมือ ซึ่งก่อนกินข้าวจะเอามือจุ่มหรือชุบน้ำในขันให้เปียก เพื่อล้างมือและไม่ให้ข้าวติดมือ จากนั้นจึง “เปิบข้าว” คือใช้ปลายนิ้วหยิบข้าวใส่ปาก ซึ่งตามปกติการทำอาหารนั้นมักจะช่วยกันทำ ถ้าผู้ใดไม่ช่วยทำแต่เมื่อถึงเวลากิน ก็เข้ามานั่งร่วมวง เอามือชุบน้ำในขันแล้วเปิบข้าวกินด้วยกัน การกระทำแบบนี้เรียกว่า “ชุบมือเปิบ” ซึ่งถือเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ

การเปิบข้าวแบบชาวบ้าน คือ ใช้นิ้วชี้ นิ้วนาง นิ้วกลาง นิ้วก้อย กวาดข้าวมาให้พอดีหนึ่งคำ เมื่อยกเข้าปากก็ใช้นิ้วหัวแม่มือช่วย แต่ผู้ดีหรือชาววังใช้เพียง นิ้วชี้ นิ้วกลาง และนิ้วหัวแม่มือ เพื่อไม่ให้นิ้วทั้งห้าดูสกปรกไปหมด และยังอาจใช้นิ้วที่สะอาดหยิบอย่างอื่นได้ (อมรรตน์ ชาวสะอาด . 2541: 31-35)

การรับประทานอาหารในสมัยโบราณนั้นอาจใช้ช้อนที่ทำจากเปลือกหอยหรือกะลามะพร้าว ต่อมาจึงใช้ช้อนดินเผาแบบจีน ซึ่งปัจจุบันกลายเป็น “ช้อนสั่น” และเมื่อวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา ก็มีการใช้ช้อนยาวกับส้อม (ส.พลายน้อย. 2541: 20-24) รวมทั้งการวางผ้าเช็ดปากหรือกระดาษเช็ดปากบนโต๊ะอาหาร แทนขันน้ำล้างมือ

การใช้สำนวน ใช้พูดถึงคนที่ไม่ทำงาน แต่เอาผลงานหรือความดีความชอบของคนอื่นมาเป็นของตน

ตัวอย่างการใช้สำนวน “ ชุบมือเปิบ ”

“ เราควรคิดทำอะไรๆ ด้วยตนเอง ไม่ใช่คอยแต่จะชุบมือเปิบอย่างเดียว ”

“ ฉันเป็นคนทำรายงานเล่มนี้ แต่เขาเอาไปลอก ชุบมือเปิบไปส่งอาจารย์ ”

“ งานนี้สำเร็จได้เพราะฉันเป็นคนทำ แต่เพื่อนก็ชุบมือเปิบเอาไปอวดอ้างว่าเป็นเพราะเขา ”

สำนวนนี้แสดงให้เห็นแนวความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและมารยาทในการกินอาหารร่วมกันของคนไทย

วัฒนธรรมในสำนวน

วิถีชีวิต ปัจจุบันนี้ในสังคมชนบทยังมีการกินอาหารพื้นเมืองโดยการนั่งพื้น ใช้มือเปิบข้าว แต่ในสังคมเมืองนั้น การใช้มือหยิบอาหารใส่ปากหรือการนั่งพื้นกินอาหารไม่ค่อยมีให้เห็นแล้ว ทุกวันนี้คนไทยนิยมใช้ช้อนส้อมในการกินอาหาร โดยมารยาทสำคัญอย่างหนึ่ง คือ การใช้ช้อนกลาง เพราะการกินอาหารแบบไทยนั้นไม่ใช้อาหารชด หรือเสิร์ฟอาหารของแต่ละคน แต่จะมีกับข้าวของส่วนรวมวางอยู่ตรงกลาง จึงควรใช้ช้อนกลางตักกับข้าวมาใส่จานข้าวของตนทีละอย่าง ทีละคำ ยกเว้นการกินอาหารจานเดียว และถ้ามีผู้ใหญ่ก็มักให้หนึ่งที่หัวโต๊ะ เพื่อแสดงถึงการให้ความสำคัญ โดยการกินอาหารร่วมกันตามธรรมเนียมไทยนั้น ผู้ใหญ่มักจะ “เลี้ยง”

แนวคิดและความเชื่อ คนไทยมักสอนลูกหลานว่าเวลากินข้าว ถ้าทำข้าวหกแล้วเทพเจ้าประจำข้าวหรือแม่โพสพ จะโกรธ ซึ่งความเชื่อนี้ช่วยปลูกฝังกิริยามารยาทในการกิน ให้กินอย่างระมัดระวัง เรียบร้อย ไม่กินมูมมาม สำหรับการใส่ “ช้อนกลาง” นั้น บางคนอาจไม่คุ้นเคยและมีความคิดว่าการไม่ใช้ช้อนกลางแสดงถึงความเป็นกันเองและไม่ถือตัว ซึ่งคนไทยมักจะชอบคนที่วางตัวตามสบาย เพราะว่าไม่รู้สึกรีดอัดหรือห่างเหินกัน ส่วนมารยาทในการกินอาหารนั้นจะไม่เคี้ยวเสียงดัง ไม่ชดน้ำแกงจากถ้วย และการตักกับข้าวมาไว้ในจานของตนมากๆ จะถูกมองว่าเป็นคนตะกละ นอกจากนี้เมื่อมีอาหารมาแล้วให้วางไกลๆ ผู้อาวุโสก่อน และควรช่วยตักแกงใส่ถ้วยแบ่งให้ผู้อื่น เพราะการตักข้าวและกับข้าวให้ผู้อื่นด้วย จะเป็นที่ชื่นชมว่ามีน้ำใจ ส่วนการไปกินข้าวด้วยกันในร้านอาหารนั้นมักจะมีผู้จ่ายเงินเพียงคนเดียว ครั้งต่อไปก็จะเป็นคนอื่น ผลัดเปลี่ยนกัน แต่ถ้าเป็นหัวหน้ากับลูกน้อง หัวหน้ามักเป็นผู้จ่ายค่าอาหารให้ ซึ่งธรรมเนียมนี้น่าจะมาจากแนวคิดที่ว่าผู้มีฐานะดีควรช่วยเหลือผู้มีฐานะด้อยกว่า ดังนั้นถ้าหัวหน้าชวนไปกินข้าวด้วยกันแล้วให้เฉลี่ยกันออกเงิน คนไทยจะรู้สึกที่หัวหน้าของตนชี้เหนียว (บัณฑิต โรจนอารยานนท์ และคณะ. 2547: 71)

ประเพณีและพิธีกรรม วัฒนธรรมการกินของแต่ละชนชาติจะเห็นได้ในโอกาสสำคัญๆ เช่น วันขอบคุณพระเจ้า วันตรุษจีน เป็นต้น และวัฒนธรรมการกินของคนไทยที่เห็นได้ชัดเจน คือ ในโอกาสที่มีพิธีทำบุญเลี้ยงพระ ซึ่งสามารถทำได้ในหลายโอกาส ตั้งแต่การทำบุญวันเกิด วันขึ้นบ้านใหม่ วันเปิดร้านใหม่ วัน-แต่งงาน และแม่เตีในงานศพ ก็จะพบเห็นวัฒนธรรมการช่วยกันทำช่วยกันกินแบบคนไทยในพิธีทำบุญเลี้ยงพระได้เสมอ คือ ญาติมิตรจะมาช่วยกันจัดเตรียมอาหารล้างจานและช่วยงานต่างๆ โดยไม่รับเงินค่าจ้างเพราะถือว่าเป็นการทำบุญ เมื่อพระสวดและฉันเสร็จแล้ว ทุกคนจะกินอาหารร่วมกัน โดยนั่งโต๊ะ หรือนั่งพื้นล้อมวง มีกับข้าวอยู่ตรงกลาง เป็นการเสร็จสิ้นพิธีในวันนั้น

วัฒนธรรมการกินเป็นสิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นความเป็นไทยในหลายๆ ด้าน และถึงแม้จะมีวัฒนธรรมใหม่ๆ เกิดขึ้น แต่วัฒนธรรมดั้งเดิมนั้นก็ยังคงมีให้เห็นอยู่เสมอ

การนั่งล้อมวงเปิบข้าว ในสมัยก่อน

เทพประจำต้นข้าว หรือ แม่โพสพ

วัฒนธรรมไทย เมื่อมีงานเลี้ยง มักจะ “ช่วยกันทำ ช่วยกันกิน”

คำศัพท์

คำศัพท์	ภาษาอังกฤษ	ความหมาย
๑.กะลามะพร้าว	Coconut shell	ส่วนแข็งที่หุ้มเนื้อมะพร้าว
๒.ช้อนน้ำ	Bowl	ภาชนะสำหรับตักน้ำหรือใส่น้ำ
๓.ชนบท	Countryside, rural, backwoods	ต่างจังหวัด, สถานที่ห่างไกล
๔.ซด	To sip	สูดน้ำเข้าปาก
๕.ดินเผา	Baked clay	สิ่งที่ทำจากดินเหนียวและผ่านความร้อนสูงเพื่อทำให้แข็ง
๖.ตะกละ	Greedily, gluttonous	กินไม่เลือก, กินมากเกินไป, เห็นแก่กิน
๗.ธรรมเนียม (ทำ-เนียม)	Custom, tradition, convention	ประเพณี แบบแผน แบบอย่าง
๘.น้ำใจ	Kindness, good will, thoughtful, considerate	การให้อย่างเต็มใจและไม่หวังสิ่งใด, การให้หรือทำให้เพราะคิดถึงความรู้สึกของผู้อื่น
๙.บุญ	Good, merit	ความดี, การทำดีตามคำสอนในศาสนา
๑๐.ผู้ดี	Upper class, to be gentle, gentleman and lady	คนชั้นสูง, อ่อนโยน, ลักษณะที่ไม่ขัดตาขัดใจผู้อื่น, ผู้มีเกียรติ
๑๑.มารยาท (มา-ระ-ยาต)	Behavior, conduct, good manners	กิริยาหรือคำพูด ที่สุภาพ ถูกกาลเทศะ
๑๒.มูมมาม	In a sloppy, uncouth manner, messy	กินอย่างเปื้อนเปรอะเลอะเทอะ
๑๓.รังเกียจ	To mind, to dislike	เกลียด เพราะ ขยะแขยงหรือไม่ชอบใจ
๑๔.เลี้ยง	To treat (someone) to a meal, to feed	จ่ายค่าอาหารหรือค่าบันเทิงให้ผู้อื่น
๑๕.อาวุโส	Senior, elder, precedence, seniority	ที่มีอายุหรือตำแหน่งหน้าที่การงานสูงกว่า
๑๖.อาหารจานเดียว	A ready dish for one person	อาหารที่มีทั้งข้าวและกับข้าวอยู่ในจานเดียวกัน หรืออาหารหนึ่งจานที่ปรุงมาสำหรับกินหนึ่งคน เช่น ข้าวราดแกง ผัดไทย เป็นต้น
๑๗.เอาเปรียบ	To take advantage(of)	พยายามให้ได้ประโยชน์มากกว่าผู้อื่น

เกร็ดความรู้

แม่โพงพ

เทพเจ้าประจำต้นข้าวนั้น คนไทยเรียกว่า “แม่โพงพ” เป็นหญิงสาว สวยงาม กิริยาท่าทาง อ่อนโยน ภาพของแม่โพงพที่สร้างขึ้นเพื่อเคารพบูชามักจะเป็นทำนองพับเพียบ ถือรวงข้าว แต่งกาย นุ่งผ้าถุง ห่มสไบแบบผู้หญิงไทยชาววังสมัยก่อน เชื่อกันว่านางสามารถบันดาลความสุขและความ อุดมสมบูรณ์ให้แก่ผู้ที่ปฏิบัติต่อนางอย่างดี และถ้าใครปฏิบัติไม่ดีจะได้ ผลตรงกันข้าม ในอดีต หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จ ทุกๆ ปี ชาวบ้านต้องจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญให้ และต้อง ปฏิบัติต่อนางอย่าง เคารพ นอบน้อม (เอี่ยม ทองดี. 2538: 27)

ทำบุญเลี้ยงพระ

การทำบุญเลี้ยงพระ คือ การนิมนต์ (เชิญ) พระสงฆ์มาสวดมนต์ เสร็จแล้วจึงถวาย (ให้) ภัตตาหาร (อาหาร) แต่พระสงฆ์ โดยการทำบุญเลี้ยงพระนี้ชาวไทยพุทธนิยมทำกันมาก และสามารถทำบุญแบบนี้ได้ทุกโอกาสที่ต้องการ เช่น งานวันเกิด งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานเปิด ร้านใหม่ เป็นต้น เมื่อพระฉันภัตตาหารเสร็จแล้วก็จะสวดให้พร และมีการกรวดน้ำ คือ การเทน้ำ และอธิษฐาน ขอให้อาหาร สิ่งของ หรือผลบุญที่ทำในครั้งนี้นำไปถึงมือผู้ที่ตายไปแล้ว

ทบทวนคำศัพท์

ก. อาวุโส	ข. บุญ	ฃ. มารยาท	ค. ชด	ค. น้ำใจ
ฅ. เอาเปรียบ	ง. มุมมาม	จ. ธรรมเนียม	ฉ. เลี้ยง	ช. ตะกละ

คำสั่ง จงนำตัวอักษรหน้าคำศัพท์ข้างบนนี้ ไปใส่ในช่องว่างข้างล่างที่มีความหมายสัมพันธ์กัน

๑.ช..... เห็นแก่กิน
๒.ค..... สูดน้ำเข้าปาก
๓.ฉ..... จ่ายค่าอาหารให้ผู้อื่น
๔.ข..... กิริยาหรือคำพูดที่สุภาพ
๕.ข..... การทำดีตามคำสอนในศาสนา
๖.ง..... กินอย่างเลอะเทอะเปรอะเปื้อน
๗.ฅ..... พยายามให้ได้ประโยชน์มากกว่า
๘.จ..... เป็นแบบแผน หรือเป็นแบบอย่าง
๙.ก..... อายุมากกว่า หรือ ตำแหน่งสูงกว่า
๑๐.ค..... การให้อย่างเต็มใจและไม่หวังสิ่งใด

คำถามท้ายบท

จงกากบาท (X) หน้าข้อที่ถูกที่สุด

๑. ข้อใดหมายถึงสำนวน “ซุบมือเปิบ”
 - ก. การเอาเปรียบคนอื่นในการทำงาน
 - ข. การพูดเอาความดีใส่ตนทั้งๆ ที่ไม่จริง
 - ค. การกินอาหารก่อนคนอื่นโดยไม่ได้ช่วยทำ
 - (ง) การเอาผลงานของคนอื่นมาเป็นประโยชน์ของตน

๒. การกระทำข้อใด ตรงกับสำนวน “ซุบมือเปิบ”
 - ก. เขาคิดสูตรอาหารมาทำขาย
 - ข. เขาซื้อสูตรอาหารมาทำขาย
 - ค. เขาดัดแปลงสูตรอาหารให้อร่อย
 - (ง) เขาเอาสูตรอาหารของคนอื่นมาทำขาย

๓. อาหารชนิดใดเหมาะกับการใช้มือรับประทาน
 - ก. ต้มยำกุ้ง
 - ข. ส้มตำ
 - (ค) ไก่ย่าง
 - ง. ผัดไทย

๔. “ผู้ใหญ่” หรือ “ผู้อาวุโส” ที่มีตำแหน่งสูงสุด คือ ข้อใด
 - ก. รุ่นพี่
 - ข. คุณครู
 - ค. หัวหน้าห้อง
 - (ง) ผู้อำนวยการ

๕. ข้อใดเป็นวัฒนธรรมใหม่ ในการกินอาหารร่วมกันของคนไทย
 - ก. ผู้ใหญ่นั่งหัวโต๊ะ
 - ข. ตักอาหารให้ผู้อื่น
 - ค. ล้างมือก่อนกินข้าว
 - (ง) ทุกคนออกเงินเท่ากัน

๖. ข้อใดเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของคนไทย ในการรับประทานอาหาร
- ก. ผู้น้อยเลี้ยงอาหารผู้ใหญ่
 - (ข) ตักอาหารให้ผู้ใหญ่ก่อน
 - ค. ถือช้อนด้วยมือซ้ายถือส้อมด้วยมือขวา
 - ง. แสดงความอร่อยด้วยการชดน้ำแกงเสียดัง
๗. ในสังคมไทย ผู้อาวุโสหรือผู้ใหญ่มักจะเลี้ยงอาหารผู้น้อยเพราะเหตุใด
- ก. เป็นกฎระเบียบ
 - ข. เป็นการแสดงฐานะ
 - (ค) เป็นธรรมเนียมปฏิบัติ
 - ง. เป็นการแสดงมารยาท
๘. ข้อใดแสดงควมมีน้ำใจของคนไทย ในการกินอาหารร่วมกัน
- ก. การใช้ถ้วยแบ่ง
 - ข. การไม่กินมูมมาม
 - (ค) การตักอาหารให้ผู้อื่น
 - ง. การผลัดเปลี่ยนกันออกเงิน
๙. การกินอาหารร่วมกันในงานทำบุญเลี้ยงพระ ควรปฏิบัติอย่างไร
- ก. กินเมื่อใดก็ได้
 - ข. กินก่อนพระฉัน
 - (ค) กินหลังพระฉัน
 - ง. กินพร้อมกับพระฉัน
๑๐. วัฒนธรรมการกินอาหารร่วมกันของคนไทย คือ ข้อใด
- ก. ต่างคนต่างกิน
 - (ข) ผู้อาวุโสนั่งหัวโต๊ะ
 - ค. พุดคุยกันตามสบาย
 - ง. ตักอาหารตามใจชอบ

บทที่ ๓

สำนวน “ แขนวนวม ”

ความหมาย “ แขนวนวม ” หมายถึง เลิกอาชีพชกมวย

ที่มาของสำนวน มาจากการชกมวยเป็นอาชีพ “นวม” คือ ถู่มือนุ่มๆ หนาๆ เป็นอุปกรณ์ที่นักมวยจะต้องสวมใส่ตามกติกาการชกมวยไทยในปัจจุบัน เมื่อนักมวยเลิกอาชีพชกมวยแล้ว ก็มักจะพูดกันว่า “เขาแขนวมแล้ว” หมายถึง เขาจะไม่ชกมวยอีกต่อไปนั่นเอง

ในสมัยก่อนนั้นมวยไทยใช้เชือกพันที่มือแล้วชกกัน โดยมีท่าแม่ไม้มวยไทย* ที่สามารถใช้อวัยวะของร่างกายได้ทุกอย่างในการต่อสู้ ต่อมาจึงได้เปลี่ยนมาสวมนวม เริ่มมีกติกาในการชก และมีเวทีมวยแบบมาตรฐาน ซึ่งเวทีมวยมาตรฐานแห่งแรก คือเวทีมวยราชดำเนิน ต่อมาจึงมีเวทีมวยลุมพินี ในการชกมวยทุกครั้งจะกำหนดให้นักมวยคนหนึ่งอยู่มุมแดงและอีกคนหนึ่งอยู่มุมน้ำเงิน

การใช้สำนวน สำนวนนี้ใช้กับอาชีพอื่นได้ โดยการดัดแปลงสำนวนเล็กน้อยเพื่อให้มีความหมายเข้ากับอาชีพนั้นๆ ซึ่งก็มีความหมายว่าเลิกจากอาชีพนั้นนั่นเอง

ตัวอย่างการใช้สำนวน “ แขนวนวม ” และสำนวนดัดแปลง

- “ เขาเคยเป็นแชมป์โลก แต่แขนวมไปนานแล้ว ”
- “ นักร้องสาวสวยคนดังประกาศจะแขนวมไมค์ ”
- “ นักฟุตบอลชื่อดังชาวอังกฤษ วางแผนแขนวมสตั๊ดภายในปีนี้ ”

การที่สำนวนนี้แพร่หลายแสดงให้เห็นว่ามวยเป็นกีฬาที่คนไทยรู้จักและผูกพันมากกว่ากีฬาประเภทอื่น โดยมวยไทยนั้นเป็นความภาคภูมิใจของคนไทย และยังสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมไทยในหลายๆ ด้านอีกด้วย

วัฒนธรรมในสาขาน

วิถีชีวิต ในเมืองไทยมีการแข่งขันชกมวยไทยและมวยสากลอยู่เสมอ เพราะว่าการชกมวยเป็นกีฬาอดนิยมนิยมของคนไทย และเป็นกีฬาชนิดแรกๆ ที่เล่นเป็นอาชีพได้ มวยไทยได้รับความนิยมและแพร่หลายทั้งในหมู่ชาวไทยและชาวต่างชาติ จึงมีการนำเอาศิลปะมวยไทย มาประกอบดนตรีสมัยใหม่ แล้วสร้างสรรค์เป็นท่ากายบริหาร ที่เรียกว่า Aero boxing

ศิลปะมวยไทยสมัยโบราณ จะมีแม่ไม้มวยไทยหลายท่า แต่เริ่มหาชมได้ยากในปัจจุบัน เพราะว่าเป็นอันตรายเป็นชีวิตได้ คือ มวยไทยนั้นสามารถใช้ได้ทั้ง สองมือ สองเท้า สองเข่า สองศอก และหัวรวมเรียกว่า “นวอาวุธ” แปลว่าอาวุธทั้งเก้า ซึ่งแตกต่างกับมวยสากลที่ใช้หมัดได้เพียงอย่างเดียว

แนวคิดและความเชื่อมวยไทยในปัจจุบัน คือ กีฬาและศิลปะการต่อสู้เพื่อป้องกันตัว ไม่ใช่เพื่อการสู้รบอย่างสมัยก่อน แต่ไม่ว่าสมัยใด นักมวยไทยทุกคนต้องรำรำมวยไทยและไหว้ครูก่อนการชกทุกครั้ง เพื่อรำลึกถึงครูมวยผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ โดยท่ามวยที่รำรำนั้นยังบอกให้รู้ได้ว่ามาจากครูคนใด และมีธรรมเนียมว่าศิษย์จากครูคนเดียวกันจะไม่ชกกัน การรำรำเพื่อไหว้ครูมทขนี้เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูรู้คุณในศิลปะวิชาซึ่งมีการถ่ายทอดมายาวนาน ทั้งนี้วัฒนธรรมของคนในทวีปเอเชีย ทั้ง จีน อินเดีย ไทย ล้วนเคารพผู้มีพระคุณ และเชื่อว่าการไหว้ครูทำให้มีความเจริญในหน้าที่การงาน เพราะศิษย์จากครูคนเดียวกันหรือสถาบันเดียวกันมักจะช่วยเหลือกัน และหากศิษย์ระลึกถึงครูแล้ว ปัญหาในการงานอาชีพนั้นจะหมดไป การไหว้ครูจึงทำให้เกิดกำลังใจ รัตนแสง 2550:

240-244) นอกจากนี้ ในหลายอาชีพก็จะมีพิธีการไหว้ครูของตนเอง ซึ่งการนับถือครูอาจารย์และวิชาถ่ายทอดกันมานี้มีวัฒนธรรมการปฏิบัติเป็นมารยาทไทยด้วย เช่น อุปกรณในศิลปะวิชาที่ถือว่าเป็นสิ่งที่มีครูอยู่ จึงควรเคารพ ไม่เหยียบ ไม่เดินข้ามสิ่งนั้น เช่น หนังสือ เครื่องดนตรี หรือสิ่งสำคัญในศิลปะวิชาชีพ และเมื่อจะใช้วิชานั้น เช่น การแสดง การนวด การเต้นรำไทย คนไทยก็มักจะยกมือไหว้ก่อนเพื่อรำลึกถึงครูบาอาจารย์ก่อน ส่วนมากจะอธิษฐานขอให้ครูบาอาจารย์ช่วยให้ประสบความสำเร็จ

ประเพณีและพิธีกรรม สิ่งหนึ่งที่นักมวยต้องยึดถือจนเป็นประเพณีปฏิบัติ คือ การไหว้ครู ครูมวยจะสอนให้นักมวยทำสมาธิ เพื่อให้จิตใจนิ่งถึงพ่อแม่ก่อนแล้วจึงนึกถึงครูที่สอนมวย และสุดท้ายให้นึกถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ จากนั้นก็รำรำด้วยท่าต่างๆ ไปรอบเวที ซึ่งการรำรำก็คือการสังเกตคู่ต่อสู้ และเป็นเหมือนการอุ่นเครื่องก่อนชกมวยด้วยโดยทุกครั้งเวลารำรำและไหว้ครูนักมวยต้องสวม “มงคล” ไว้ที่หัวตลอดเวลา ถือว่ามงคลเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และจะถอดออกก่อนการชกจริง (ปลายนวม น.เขลางค์. 2553: 155) ในระหว่างการไหว้ครูและรำรำมวยนั้นจะมีดนตรีบรรเลงประกอบตามทำนองของดนตรีไทยเป็นจังหวะช้าๆ เมื่อถอดมงคลแล้ว กรรมการจะให้นักมวยทั้งสองมาจับมือกันเพื่อแสดงน้ำใจนักกีฬา พร้อมกับบอกกติกาสำคัญๆ เมื่อการต่อสู้เริ่มขึ้น ดนตรีจะบรรเลงทำนองเร่งเร้าให้นักมวยทั้งสองเกิดความรู้สึกฮึกเหิมและมุ่งเข้าต่อสู้กัน

มวยเป็นกีฬาประเภทหนึ่ง แต่การชกมวยไทย คือ ศิลปะการต่อสู้ที่คนไทยภาคภูมิใจซึ่งแฝงวัฒนธรรมไทยเอาไว้หลายแง่มุม ทั้งภูมิปัญญาไทยเกี่ยวกับจุดสำคัญของร่างกาย ศิลปะดนตรี ความกตัญญู และความเชื่อ

สวม “มงคล” ร่ายรำมวยไทย ก่อนชกจริง

พิธีไหว้ครูและครอบครูของนักเรียนนาฏศิลป์

ระลึกถึง “พ่อครู” ก่อนจะนวด

คำศัพท์

คำศัพท์	ภาษาอังกฤษ	ความหมาย
๑.กติกา (กะ-ติ-กา)	Rules; covenant	ข้อตกลง ที่คน 2 ฝ่ายขึ้นไป ใช้เป็นหลักปฏิบัติ
๒.ความกตัญญู	Gratefulness, appreciation	การทำหรือการให้เพื่อตอบแทนพระคุณ
๓.ดัดแปลง (ดัด-แปลง)	To modify, to adapt	เปลี่ยนแปลงจากเดิมให้เหมาะสม
๔.นอบน้อม	To show respect, to be respectful	กิริยาที่แสดงความเคารพอย่างสูง
๕.แบ่งปัน	To divide, to portion out	ให้บางส่วนที่มีแก่ผู้อื่น หรือแบ่งให้ผู้อื่น
๖.ประกอบ	To assemble, to do, to perform, to mix up, to combine	เอามารวมกันเข้าให้เป็นที่ต้องการ, ทำ, สร้าง, ปรง, รวมกัน
๗.พระคุณ หรือ บุญคุณ	Kindness, grace, favor	ความดี ที่ช่วยเหลือหรืออุปการะผู้อื่น
๘.แพร่หลาย	To be widespread, to extensively,	กระจายไปสู่คนจำนวนมากขึ้น
๙. ภูมิปัญญา (พุม-ป็น-ยา)	Wisdom	ความรู้ ความสามารถ หรือวิธีการ ที่ได้ค้นคว้า รวบรวมเป็นความรู้ ถ่ายทอดปรับปรุง จากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกคนหนึ่ง ซึ่งมีคุณค่าต่อชุมชน และเป็นทั้งความเชื่อ ความรู้ ความชำนาญ และพฤติกรรม
๑๐. มาตรฐาน (มาต-ตุระ-ถาน)	Standard, specification	เกณฑ์การกำหนดปริมาณและคุณภาพ
๑๑.ราบรื่น	Easily, without obstacle, smooth	อย่างง่ายดาย ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรค
๑๒.สถาบัน	Institution, institute	องค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพราะเห็นว่ามีประโยชน์, สถานที่ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อการทำงาน
๑๓.สมาธิ (สะ-มา-ที)	Concentration	สภาวะที่จิตใจสงบนิ่งอยู่ในอารมณ์เดียว
๑๔.สากล	Universal (with western customs), international	แบบใหม่ หรือแบบยุโรป, ระหว่างประเทศ, เป็นที่นิยมทั่วไป
๑๕.เอกลักษณ์ (เอก-กะ-ลัก)	Particularities, identity	ลักษณะเฉพาะตนเอง, ลักษณะที่มีร่วมกัน หรือเหมือนกันของสังคมหนึ่ง,
๑๖.อุ่นเครื่อง	To warm up	เตรียมพร้อม หรือฝึกซ้อมก่อนแข่งขันกีฬา
๑๗.ฮึกเหิม	To gain courage, to be arrogant	รู้สึกไม่กลัวใคร และพร้อมจะต่อสู้

เกร็ดความรู้

ประเพณีไหว้ครู

ประเพณีไหว้ครู เป็นพิธีการเพื่อขอมอบตัวเป็นศิษย์ของครู พร้อมทั้งจะรับความรู้ และรับฟังคำอบรมสั่งสอนจากท่าน พิธีไหว้ครูในสถานศึกษาจะมีการนำพานดอกไม้ ธูป เทียน มากราบขอมอบตัวเป็นศิษย์ และมีบทสวดเป็นทำนอง ซึ่งมีความหมายว่า “ ข้าพเจ้าขอประณมมือไหว้อาจารย์ผู้สร้างวิชาความรู้ในเมืองอันมีประโยชน์ รวมทั้งผู้ให้วิชาความรู้และอบรมความประพฤติให้แก่ข้าพเจ้าในปัจจุบันนี้ ข้าพเจ้าขอเคารพนอบน้อมและจดจำพระคุณตลอดไป ด้วยใจซึ่งซนหมบูชา ขอให้อำนาจความกตัญญูและความเพียรพยายามช่วยให้ข้าพเจ้ามีปัญญาสามารถเรียนรู้ได้เชี่ยวชาญ ศึกษาได้สำเร็จ มีอายุยืนนาน อยู่ในศีลธรรมอันดี ได้เป็นคนมีเกียรติและดีงาม สร้างประโยชน์เพิ่มขึ้นมากมายให้แก่ข้าพเจ้าและประเทศชาติ เทอญ”

แม่ไม้มวยไทย

แม่ไม้มวยไทย คือ ทำพื้นฐานที่สำคัญของการชกมวยไทย ซึ่งผู้ฝึกมวยไทยจะต้องปฏิบัติให้ได้ก่อนที่จะฝึกขั้นต่อไป เป็นท่าทางการใช้ “นวอาวุธ” เพื่อป้องกันตัวและต่อสู้มีทั้งหมด ๑๕ ท่า เรียกว่า ๑๕ ไม้มวย หรือ ๑๕ แม่ไม้มวย และยังมีทำอื่นๆ ที่เป็นรายละเอียดมากขึ้น เรียกว่าท่าลูกไม้ ด้วยโดยท่าต่างๆ ขึ้นอยู่กับक्रमมวยที่จะคิดดัดแปลง เพื่อนำไปใช้ได้ผล และตั้งชื่อท่ามวยตามลักษณะท่าทาง จัดเรียงและเรียกชื่อคล้องจองกัน เพื่อให้จดจำได้ง่าย แม่ไม้มวยไทยแต่ละท่าถือเป็นภูมิปัญญาไทยที่สามารถสังเกตและค้นพบได้ว่าจุดใดของร่างกายเป็นจุดสำคัญหรือจุดอ่อน ซึ่งจะช่วยให้เอาชนะคู่ต่อสู้ได้ โดยมีชื่อเรียกตามภูมิปัญญาไทย เช่น จุดที่ตัดดอกไม้ ขาพับ ยุงข้าว เป็นต้น

ทบทวนคำศัพท์

ก. สากล	ข. กติกา	ฃ. ภูมิปัญญา	ค. อุ่นเครื่อง	ค. มาตรฐาน
ฃ. สถาบัน	ง. พระคุณ	จ. เอกลักษณ์	ฉ. นอบน้อม	ช. ความกตัญญู

คำสั่ง จงนำตัวอักษรหน้าคำศัพท์ข้างบนนี้ ไปใส่ในช่องว่างข้างล่างที่มีความหมายสัมพันธ์กัน

- ๑.....ข..... ข้อตกลงที่กำหนดขึ้น
- ๒.....จ..... ลักษณะเฉพาะตนเอง
- ๓.....ฃ..... สถานที่ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อการทำงาน
- ๔.....ฉ..... กิริยาที่แสดงความเคารพอย่างสูง
- ๕.....ง..... ความดี ที่ช่วยเหลือหรืออุปการะผู้อื่น
- ๖.....ก..... ระหว่างประเทศ หรือ เป็นที่นิยมทั่วไป
- ๗.....ช..... การทำหรือการให้เพื่อตอบแทนพระคุณ
- ๘.....ค..... เตรียมพร้อม หรือ ฝึกซ้อมก่อนแข่งขันจริง
- ๙.....ค..... เกณฑ์การเทียบกำหนดทั้งปริมาณและคุณภาพ
- ๑๐.....ข..... ความรู้ที่ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งซึ่งมีค่าต่อชุมชน

คำถามท้ายบท

จงกากบาท (X) หน้าข้อที่ถูกที่สุด

๑. ข้อใดหมายถึงสำนวน “แขวนนม”
 - ก. หยุดงาน
 - ข. เลิกเล่นกีฬา
 - ค. เปลี่ยนอาชีพ
 - (ง) เลิกอาชีพชกมวย

๒. ข้อใดใช้สำนวนที่ดัดแปลงมาจากสำนวน “แขวนนม” ได้เหมาะสม
 - ก. ช่างตัดเสื้อ “แขวนเสื้อ”
 - ข. ครูคนเก่ง “แขวนปากกา”
 - (ค) นักร้องชื่อดัง “แขวนไมค์”
 - ง. นักเขียนซีไรต์ “แขวนหนังสือ”

๓. จากบทเรียนนี้ ข้อใดกล่าวถูกต้อง
 - ก. กติkamวยไทยเหมือนกับมวยสากล
 - (ข) นักมวยไทยต้องฝึกฝนแม่ไม้มวยไทยก่อน
 - ค. การรำรำมวยไทยเป็นการแสดงความเคารพ
 - ง. การชกมวยไทยในสมัยก่อนกับปัจจุบันนี้ มีกติกาเหมือนกัน

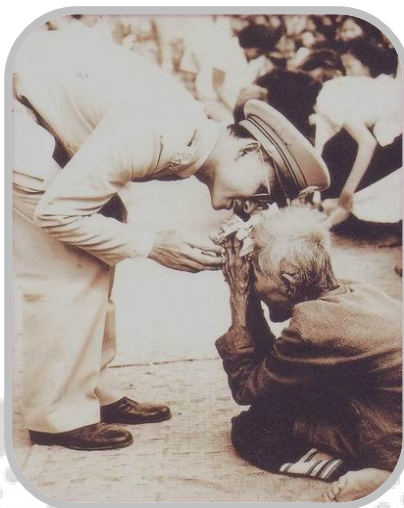
๔. ในปัจจุบันการชกมวยไทยไม่ใช่อวัยวะใด
 - ก. หัว
 - ข. เท้า
 - ค. ศอก
 - (ง) ฝ่ามือ

๕. ข้อใดกล่าวถึงมวยได้ถูกต้อง
 - ก. มวยเป็นกีฬาอดนิยมของทุกคน
 - ข. คนไทยทุกคนรู้จักแม่ไม้มวยไทยอย่างดี
 - ค. แม่ไม้มวยไทยทุกท่า ใช้กับมวยสากลได้
 - (ง) ท่ามวยที่รำรำบอกให้รู้ได้ว่าเป็นศิษย์ของใคร

๖. ข้อใด คือ เหตุผลที่คนไทยยกมือขึ้นไหว้ ก่อนจะทำงาน
- อธิษฐานขอให้โชคดี
 - ไหว้พระเพื่อเป็นสิริมงคล
 - ไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ขอให้ช่วยในการทำงาน
 - อธิษฐานขอครูบาอาจารย์ช่วยให้งานราบรื่น
๗. ข้อใดใช้คำได้ถูกต้องเหมาะสม
- เขาไม่เหมือนใคร เป็นคนมีมาตรฐาน
 - เขาชอบแบ่งปัน เพราะเขามีความกตัญญู
 - เขาต้องอุ่นเครื่อง ก่อนจะเล่นกีฬาทุกครั้ง
 - เขาเห็นว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาเอกลักษณ์ที่ต้องเรียน
๘. จากบทเรียนนี้ ข้อใดกล่าวถึงมวยไทยและมวยสากลได้ถูกต้อง
- มวยไทยใช้อาวุธได้ ๙ ชนิด
 - มวยทุกประเภทต้องไหว้ครูก่อน
 - มวยสากลคือมวยไทยที่สวมหมวก
 - มวยไทยเคยใช้เพื่อการต่อสู้ในสงคราม
๙. การไหว้ครูมวยไทยไม่เกี่ยวข้องกับข้อใด
- ทำสมาธิ
 - แสดงความกตัญญู
 - ทบทวนแม่ไม้มวยไทย
 - สร้างขวัญและกำลังใจ
๑๐. มวยไทยแสดงให้เห็นคุณค่าความเป็นไทย ในด้านใดมากที่สุด
- ความเชื่อ
 - ภูมิปัญญา
 - ความกตัญญู
 - ความพยายาม

บทที่ ๔

สำนวน “ รู้จักที่ต่ำที่สูง ”

ความหมายของสำนวน “ รู้จักที่ต่ำที่สูง ” หมายถึง การเคารพบุคคลและสถานที่ตามความเหมาะสมของฐานะ

ที่มาของสำนวน มาจากการที่คนไทยมีค่านิยมเกี่ยวกับการให้ความสำคัญต่อสถานะของบุคคลผู้มีตำแหน่งทางสังคม และผู้อาวุโส ทั้งนี้เพราะว่าในอดีตประเทศไทยมีศูนย์รวมอำนาจอยู่ที่พระมหากษัตริย์ ผู้ที่รับใช้พระมหากษัตริย์จึงได้รับการยอมรับอย่างสูง ส่วนชาวบ้านซึ่งไม่มีความรู้ก็สมัครมาเป็นผู้รับใช้ในบ้านหรือ “ บ่าว ” แต่เจ้านายสมัยก่อนนั้นดูแลผู้รับใช้หรือบ่าวอย่างดี ด้วยการอุปการะทั้งครอบครัว ปัจจุบันนี้ความเป็นนายและบ่าวต่างจากอดีต แต่คนที่อยู่ในฐานะผู้รับใช้ เช่น แม่ครัว คนขับรถ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนต่างจังหวัด ก็ยังคงมีการปฏิบัติที่เห็นถึงเรื่องชนชั้นอยู่บ้าง เช่น การแยกวางรับประทานอาหาร (บัณฑิต โจน์อารยานนท์ และคณะ. 2547: 163)

การใช้สำนวน ใช้เพื่อสอนหรือตักเตือน เรื่องการวางตัวให้เหมาะสมตามกาลเทศะในสังคมไทย

ตัวอย่างการใช้สำนวน “ รู้จักที่ต่ำที่สูง ”

- “ คนที่รู้จักที่ต่ำที่สูง เป็นคนมีมารยาทและรู้จักการให้เกียรติผู้อื่น ”
- “ ถ้าพูดกับผู้ใหญ่เหมือนพูดกับเพื่อน อาจถูกมองว่าไม่รู้จักที่ต่ำที่สูง ”
- “ การไปนั่งบนเก้าอี้ของท่านประธานอย่างนั้น แสดงว่าเป็นคนไม่รู้จักที่ต่ำที่สูง ”

สำนวนนี้แสดงให้เห็นว่าแนวคิดเรื่อง “ ที่ต่ำที่สูง ” ได้ฝังรากลึกในสังคมไทย และมีผลต่อการปฏิบัติตนในวิถีชีวิตประจำวัน มารยาท แนวคิดและธรรมเนียมปฏิบัติต่อผู้อื่น รวมถึงธรรมเนียมปฏิบัติในงานพิธีหรือประเพณีต่างๆ

วัฒนธรรมในสำนวน

วิถีชีวิต ในสังคมไทย ผู้สูงอายุหรือผู้มีฐานะทางสังคมสูง เรียกว่า “ผู้อาวุโส” หรือ “ผู้ใหญ่” ที่เด็กหรือผู้น้อยเคารพและเกรงใจ สุภาพอ่อนน้อมต่อหน้า การพูดจาควรมีคำลงท้ายว่า “ค่ะ” หรือ “ครับ” เสมอ และการเรียกชื่อผู้ใหญ่โดยไม่มีคำนามหรือคำสรรพนามนำหน้า ถือว่าไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง แต่ผู้ใหญ่จะเรียกชื่อเด็กหรือเรียกว่า “หนู” นั้นสามารถทำได้ มารยาทสำคัญอื่นๆ ได้แก่ ไม่ยื่นคำหว่าผู้ใหญ่ ไม่ควรนั่งสูงกว่าท่าน เมื่อเดินผ่านผู้ใหญ่ควรก้มหัวและโน้มตัวลง เป็นต้น และในฐานะผู้ใหญ่ซึ่งได้รับความเคารพนับถือ ก็จะวางตัวเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่พึ่ง เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำที่ดีแก่ผู้น้อย แนวคิดเกี่ยวกับที่ต่ำที่สูงยังเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันอีกหลายอย่าง เช่น ในสถานที่ซึ่งมีพระหรือผู้ใหญ่อยู่ทางไหน คนไทยจะไม่หันเท้าไปทางนั้น เช่น ไม่นอนหันเท้าไปทางหิ้งพระ เพราะว่าเท้าเป็นของต่ำ แต่นอนหันศีรษะไปทางหิ้งพระได้ เพราะศีรษะเป็นของสูงและเป็นที่อยู่ของ “ขวัญ” คนไทยจึงไม่ให้ใครมาถูกหรือจับศีรษะ ไม่ส่งของข้ามศีรษะ แม้แต่การพูดข้ามศีรษะก็ไม่ควรทำ (ส.พลายน้อย, 2541: 99-100) รวมทั้งไม่ใช่เท้าซึ่งสิ่งของ หรือยกเท้าขึ้นมาวางบนโต๊ะ

แนวคิดและความเชื่อ บุคคลที่อยู่ในฐานะสูงสุดของสังคมไทย คือ พระมหากษัตริย์ หรือ “ในหลวง” ซึ่งในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงริเริ่มโครงการส่วนพระองค์(ส่วนตัว)ที่เป็นประโยชน์มากมาย คนไทยจึงรักและเทิดทูนท่านในฐานะผู้มีบุญคุณต่อชาวไทย ทุกบ้านของคนไทยจึงมีพระบรมฉายาลักษณ์(รูป)ของในหลวง และมักติดไว้ในที่สูงสุดดับใกล้เคียงกับหิ้งพระ ซึ่งหิ้งพระนี้บ้านของชาวไทยพุทธจะมีไว้เพื่อเตือนใจให้ทำความดี นอกจากนี้สังคมไทยยังมีแนวคิดที่ผู้อาวุโสเป็นผู้มีประสบการณ์มากกว่าเด็ก ในระบบการทำงานจึงมักจะเลื่อนตำแหน่งงานให้แก่ผู้อาวุโสก่อน แม้บางครั้งผู้เด็กก็มีความรู้ความสามารถมากกว่าก็ตาม ผู้ใหญ่ที่ดีสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวมนั้น เมื่อท่านล่วงลับไปผู้คนก็ยังคงรำลึกถึงความดีนั้น สร้างอนุสาวรีย์ให้ และกราบไหว้ด้วยดอกไม้หรือพวงมาลัย บางครั้งก็จัดรูปเพื่ออธิษฐานขอความช่วยเหลือจากท่านด้วย

ประเพณีและพิธีกรรม ในสังคมไทยมีการแยกอย่างชัดเจนว่าเป็นพระราชพิธี(พิธีของพระราชวงศ์) หรือเป็นพิธีของคนทั่วไป หากเป็นพระราชพิธีแล้วชาวไทยจะให้ความสำคัญและเฝ้ารอชมงานเสมอ ทั้งนี้เพราะมีความสวยงาม ยิ่งใหญ่ จะมีการถ่ายทอดทางโทรทัศน์ให้ประชาชนได้ชื่นชมทุกครั้ง ส่วนงานพิธีของคนทั่วไปนั้น เมื่อมีงานพิธีใดๆ จะมีการเชิญผู้ใหญ่” คือ ผู้มีตำแหน่งทางสังคมสูง ไปเป็นประธานของงาน จัดที่นั่งสำหรับผู้ใหญ่ไว้เป็นที่พิเศษในแถวหน้าและถึงแม้ในงานพิธีของคนไทยจะไม่มีกระบวนว่าแขกคนใดนั่งตรงไหน แต่ผู้น้อยก็มักจะไม่กล้านั่งแถวหน้าๆ ในงานพิธี แม้จะมาถึงงานก่อนก็ตาม

การรู้จักที่ต่ำที่สูงนี้เอง ทำให้คนไทยมีลักษณะอ่อนน้อมถ่อมตน เพราะว่าคำนึงถึงฐานะของตน และการเชื่อฟังคำแนะนำสั่งสอน การได้เห็นแบบอย่างที่ดีจากผู้มีสถานภาพสูง คือ พระสงฆ์ พระมหากษัตริย์ และผู้หลักผู้ใหญ่ของตนนั้น ทำให้คนไทยอยู่ร่วมกันแบบพึ่งพาอาศัยกันเสมอ

หิ้งพระ ติดตั้งที่จุดสูงสุดตรงผนังบ้าน
ยกเว้นบ้านที่มีห้องพระ

รูปที่มีทุกบ้าน
และติดไว้ในที่สูง

การรู้จักที่ต่ำที่สูง เห็นได้จากมารยาทไทย

ผู้น้อยไม่ควรนั่งที่ระดับสูงกว่าผู้อาวุโส

คำศัพท์

คำศัพท์	ภาษาอังกฤษ	ความหมาย
๑.การวางตัว	Conduct (oneself), behave	การปฏิบัติให้เหมาะสมกับเวลาและสถานที่
๒.เชื่อมโยง	To link, to link up	ต่อเนื่องถึงกัน, เกี่ยวข้องกัน
๓.ฐานะ	Status, position, place	ตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม เช่น ในฐานะผู้ใหญ่
๔.ตำแหน่ง	Position, status, official function	จุดที่อยู่, สถานภาพที่บอกหน้าที่การงาน เช่น มีตำแหน่งเป็นประธาน มีตำแหน่งเป็นผู้ช่วย เป็นต้น
๕.ที่ปรึกษา	Consultant, adviser	ผู้ให้ความคิดเห็นหรือคำแนะนำ
๖.ที่ยึดเหนี่ยว	Pillar, stake	สิ่งที่เป็นหลักสำหรับตั้งไว้ไม่ให้หลุดออก
๗.เทิดทูน	To uphold, to honor	ชื่นชมและเคารพอย่างสูง
๘.น้อมตัว	To bow	ค้อมตัวลง
๙.บริสุทธิ์	Pure, no blemish, virgin	สะอาด, ไม่มีมลทิน, ไม่มีสิ่งอื่นปน
๑๐.แบบอย่าง	Model	ตัวอย่างที่ใช้เป็นแนวทาง
๑๑.ประธาน	President, principle	ตำแหน่งใหญ่ที่สุดในที่ประชุม, องค์กร, งานพิธี
๑๒. พระรัตนตรัย (พระ-รัต-ตะ-นะ-๓-ไตร)	The three Gems, namely, the Buddha, His teaching, and the Buddhist clergy	หัวใจทั้งสามของศาสนาพุทธ คือ พระพุทธเจ้า พระธรรม(คำสอนของพระพุทธเจ้า) และพระสงฆ์
๑๓.ยืนคำหัว	To stand higher than senior	ยืนชิดหลังผู้ใหญ่ซึ่งกำลังนั่งหรือนอนอยู่
๑๔.ล่วงลับ	To pass away, to die	ตายไปแล้ว, เสียชีวิต, ถึงแก่กรรม
๑๕.วิญญาณ	Spirit, soul	สิ่งที่เชื่อว่ามีอยู่กับชีวิตเรา เมื่อเราตายวิญญาณจะออกจากร่างกาย และล่องลอยไปเกิดใหม่
๑๖.สิริมงคล (สิ-หฺริ-มฺง-คณ)	Goodness, luck	ความดีงาม
๑๗.อนุสาวรีย์	Monument	รูปปั้นเพื่อแสดงความระลึกถึง
๑๘.อำนาจ	Power	พลังที่จะบังคับให้ผู้อื่นทำตามได้
๑๙.อุปการะ	To bring up, to patronize, to foster	เลี้ยงดู, สนับสนุน, ช่วยให้มีฐานะดีขึ้น

เกร็ดความรู้

ขวัญ

คำว่า “ขวัญ” มีหลายความหมาย เช่น “ขวัญ” คือ ผมหหรือขนที่ขึ้นเวียนเป็นก้นหอย หรือ “ขวัญ” หมายถึง กำลังใจ เป็นต้น

ในบทเรียนนี้ “ขวัญ” หมายถึงสิ่งหนึ่งที่เป็นนามธรรม ไม่มีตัวตน แต่เชื่อกันว่ามีอยู่ประจำชีวิตของคนตั้งแต่เกิดมา ถ้าขวัญอยู่กับตัวก็เป็นสิริมงคล เป็นสุขสบาย จิตใจมั่นคง ถ้าคนตกใจหรือเสียขวัญ ขวัญก็ออกจากร่างไป ซึ่งเรียกว่า ขวัญหาย ขวัญหนี ขวัญบิน เป็นต้น ทำให้คนนั้นได้รับผลร้ายต่าง ๆ และเรียกผู้ที่ตกใจง่ายคือ เด็กหรือผู้หญิงซึ่งมักจะขวัญหายบ่อย ๆ ว่า “ขวัญอ่อน”

คำนามและคำสรรพนามสำหรับผู้ใหญ่

คำสรรพนามนำหน้าชื่อผู้ใหญ่หรือผู้มีอายุมากกว่า เป็นสิ่งสำคัญมากในสังคมไทย โดยอาจเรียกตำแหน่งอย่างเดียวหรือเรียกตำแหน่งแล้วตามด้วยชื่อ เช่น หัวหน้า ท่านผู้อำนวยการ อาจารย์ไก่อ คุณหมอมวิชัย เป็นต้น นอกจากนี้สังคมไทยยังนิยมเรียกชื่อโดยมีคำนามเหมือนเรียกญาติพี่น้อง หรือใช้คำนามเหมือนเป็นญาติโดยไม่ต้องมีชื่อตามหลังก็ได้ ทั้งนี้เป็นญาติกันหรือไม่ก็ได้ โดยจะเรียกตามอายุเมื่อเปรียบเทียบกับญาติของตน เช่น ป้า ยาย คุณลุง น้าตา พี่ปราณี ปู่เย็น เป็นต้น

ปัจจุบันมีการเรียกผู้อื่นว่า “คุณ” มากขึ้น ในโอกาสที่เป็นทางการ หรือเพื่อแสดงความยกย่องอย่างมีระยะห่างทางสังคม (Social space) โดยเฉพาะสังคมไทยในเมืองใหญ่ แต่ก็ยังคงไม่นิยมใช้กับคนใกล้ชิด เพื่อนสนิท และไม่นิยมใช้สำหรับสังคมไทยในชนบท รวมทั้งสังคมคนไทยที่มีแนวคิดตามแบบวัฒนธรรมไทยแท้ เนื่องจากเหตุผลดังกล่าวไว้แล้ว

คำสรรพนามในภาษาไทย ต้องใช้ให้เหมาะสม ถ้าใช้ผิดก็จะเสียมารยาทและเสียความรู้สึกได้

ทบทวนคำศัพท์

ก.ฐานะ	ข. ยืนคำหัว	ข. อำนาจ	ค. อุปการะ	ค. แบบอย่าง
ฅ.ตำแหน่ง	ง. ประชาน	จ. ที่ปรึกษา	ฉ. สิริมงคล	ช. การวางตัว

คำสั่ง จงนำตัวอักษรหน้าคำศัพท์ข้างบนนี้ ไปใส่ในช่องว่างข้างล่างที่มีความหมายสัมพันธ์กัน

- ๑.....ฉ..... ความดีงาม
- ๒.....ค..... เลี้ยงดู หรือสนับสนุน
- ๓.....ข..... ยืนชิดหลังผู้ใหญ่ที่นั่งอยู่
- ๔.....ก..... ตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม
- ๕.....ค..... ตัวอย่างที่ใช้เป็นต้นแบบ
- ๖.....จ..... ผู้ให้ความคิดเห็นหรือคำแนะนำ
- ๗.....ข..... พลังที่จะบังคับให้ผู้อื่นทำตามได้
- ๘.....ช..... การปฏิบัติให้เหมาะสมกับเวลาและสถานที่
- ๙.....ฅ..... จุดที่อยู่ หรือสถานภาพที่บอกถึงหน้าที่การงาน
- ๑๐.....ง..... ตำแหน่งใหญ่ที่สุดในที่ประชุม บริษัท หรือองค์กร

คำถามท้ายบท

จงกากบาท (X) หน้าข้อที่ถูกที่สุด

๑. ข้อใดหมายถึงสำนวน “รู้จักที่ต่ำที่สูง”
 - ก. การเคารพบุคคลและสถานที่ที่สำคัญ
 - ข. การเคารพบุคคลและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์
 - ค. การเคารพบุคคลและสถานที่ที่เกี่ยวข้อง
 - (ง) การเคารพบุคคลและสถานที่ตามความเหมาะสม
๒. ข้อใดเป็นการกระทำที่ “ไม่รู้จักที่ต่ำที่สูง”
 - ก. นักศึกษาเลี้ยงข้าวอาจารย์
 - ข. หัวหน้าชวนลูกน้องไปเที่ยว
 - ค. หลานกระโดดกอดคอคุณปู่
 - (ง) ลูกน้องใช้โต๊ะทำงานของเจ้านาย
๓. ข้อใดเป็นมารยาทที่ควรปฏิบัติในสังคมไทย
 - ก. ส่งของข้ามหัวผู้อื่น
 - ข. ตะโกนเรียกชื่อผู้ใหญ่
 - ค. ยกเท้าขึ้นมาวางบนโต๊ะ
 - (ง) ยกมือไหว้ขอบคุณผู้ให้สิ่งของ
๔. ข้อใดใช้คำสรรพนามได้เหมาะสมในสังคมไทย
 - ก. ผู้ชาย เรียกลูกค้า ว่า “เธอ”
 - (ข) ผู้อาวุโส เรียกเด็ก ว่า “หนู”
 - ค. ผู้น้อย เรียกผู้ใหญ่ ว่า “เขา”
 - ง. ผู้ร่วมงาน เรียกเพื่อน ว่า “ท่าน”
๕. คนไทย “รัก” ในหลวงด้วยเหตุผลสำคัญ คือ ข้อใด
 - ก. เพราะฯ ทรงมีอำนาจ
 - ข. เพราะฯ ทรงเป็นกษัตริย์
 - ค. เพราะฯ ทรงมีตำแหน่งสูงสุด
 - (ง) เพราะฯ ทรงสร้างคุณประโยชน์

๖. ข้อใดกล่าวถึง “เด็กและผู้ใหญ่” ตามแนวคิดของคนไทยได้ถูกต้อง
- ก. เด็กต้องทำตามผู้ใหญ่
 - ข. เด็กต้องเชื่อผู้ใหญ่เสมอ
 - ค. ผู้ใหญ่ต้องสอนเด็กทุกเรื่อง
 - ง. ผู้ใหญ่ต้องเป็นตัวอย่างที่ดีของเด็ก
๗. คนไทยกราบไหว้รูปปั้นบุคคลต่างๆ ด้วยเหตุผลในข้อใด
- ก. บูชาตามหลักศาสนา
 - ข. เช่นไหว้ตามประเพณี
 - ค. เคารพผู้มีคุณความดี
 - ง. นับถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์
๘. การรู้จักปฏิบัติตนให้เหมาะสมเมื่อเข้าสังคม หมายถึงข้อใด
- ก. การไว้ตัว
 - ข. การถือตัว
 - ค. การวางตัว
 - ง. การถ่อมตัว
๙. บุคคลใดควรเป็น “ประธาน” ในงานพิธีทางสังคม
- ก. พระสงฆ์
 - ข. ผู้นำชุมชน
 - ค. ผู้ที่อายุมากที่สุด
 - ง. หัวหน้าครอบครัว
๑๐. บุคลิกภาพของคนไทย ที่มาจากแนวคิดเรื่องที่ดีที่สูง คือ ข้อใด
- ก. ความอ่อนแอ
 - ข. ความอ่อนโยน
 - ค. ความอ่อนน้อม
 - ง. ความอ่อนหวาน

บทที่ ๕

สำนวน “หมากัดอย่ากัดตอบ”

หมาไทยหลังอาน

ความหมาย “หมากัดอย่ากัดตอบ” หมายถึง อย่าลดตัวลงไปต่อสู้หรือพูด เพื่อโต้ตอบกับคนไม่ดีหรือคนที่มีฐานะต่ำกว่าตน แต่ควรวางตัวให้ดีกว่าคนนั้นแทนการโต้ตอบ เพราะหากพูดหรือทำไม่ดีโต้ตอบก็เท่ากับเราเป็นคนไม่ดีหรือคนแบบนั้นเหมือนกัน

ที่มาของสำนวน มาจากการที่คนไทยมักเลี้ยงหมาหรือ “สุนัข” โดยปล่อยให้มันเป็นอิสระตามประสาสัตว์ เดิมนั้นคนไทยเลี้ยงสุนัขโดยไม่ให้ขังบนบ้าน แต่ให้อยู่ใต้ถุนบ้าน เพื่อให้สุนัขเฝ้าบ้าน สุนัขจะ “แสนรู้” หรือ ฉลาด แต่ธรรมชาติของมันก็ยังชอบคุ้ยขยะ ของสกปรก เพื่อหาเศษอาหาร และมีการผสมพันธุ์กับตัวที่เป็นพ่อแม่พี่น้องของมันเอง คนไทยจึงมีทัศนคติว่าสุนัขเป็นสัตว์ชั้นต่ำและสกปรก

การใช้สำนวน ใช้สอนเรื่องการวางตัว และการพูดจาสื่อสารโต้ตอบ เพราะการวางตัวดี มีจิตใจสูงและพูดจาดีมีมารยาทนั้นสะท้อนให้เห็นว่าพื้นฐานครอบครัว การอบรมสั่งสอนและการศึกษาของบุคคลนั้นเป็นอย่างไร ซึ่งเป็นสิ่งที่คนไทยให้ความสำคัญ และสำนวนนี้ยังสอดคล้องกับคำสอนในศาสนาพุทธที่สอนว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” คือ ใครทำสิ่งใด สิ่งนั้นก็เกิดขึ้นกับเขาในไม่ช้าก็เร็ว คนไทยจึงคิดว่าไม่จำเป็นต้องลดตัวลงใจลงไปทำแบบนั้นเพื่อโต้ตอบด้วย

ตัวอย่างการใช้สำนวน “หมากัดอย่ากัดตอบ”

- “วันนี้เขาเขียนตำฉัน แต่ฉันจะเฉยๆ ถือว่าหมากัดอย่ากัดตอบ ”
- “อย่าลดตัวลงไปมีเรื่องกับพวกเขา ให้ถือคติว่าหมากัดอย่ากัดตอบ ”
- “เด็กคนนั้นหยาบคายกับฉันมาก ฉันก็โกรธ แต่โบราณว่า หมากัดอย่ากัดตอบ ”

สำนวนนี้ แสดงให้เห็นว่าสุนัขมีความใกล้ชิดและอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยเสมอมา จึงได้มีการสังเกตและเปรียบเทียบลักษณะหรือการกระทำของคนกับสุนัขมากมาย ตามแนวความคิดเดิมที่ว่าสุนัขนั้นเป็นสัตว์ต่ำต้อย

วัฒนธรรมในสำนวน

วิถีชีวิต “หมาไทยจะทำหน้าที่อย่างไรก็แล้วแต่ภูมิประเทศ หากอยู่ไร่อยู่นาก็เฝ้าบ้าน หากอยู่ป่าอยู่เขาก็น่าสัตว์” (คึกฤทธิ์ ปราโมช. 2547: 30) เป็นคำกล่าวที่แสดงว่าคนไทยเคยนิยมเลี้ยงสุนัขไว้เพื่อใช้ประโยชน์

ในอดีตคนไทยเลี้ยงสุนัขด้วยอาหารแบบเดียวกับเจ้าของ คือ เหลือจากเจ้าของกินแล้ว ก็นำมาให้สุนัขกิน และถึงแม้จะปล่อยให้สุนัขเป็นอิสระ มันจะเดินออกจากบ้านไปไกลเพียงใด แต่ส่วนมากมันจะกลับมากินอาหารจากเจ้าของที่บ้านเสมอ

นอกจากนี้เมืองไทยยังมี “สุนัขจรจัด” คือ สุนัขซึ่งไม่มีที่อยู่และไม่มีเจ้าของ แต่มันก็มีชีวิตอยู่ได้เพราะว่าคนไทยใจดีชอบให้อาหารแก่สุนัขด้วยความสงสาร เพราะเหตุนี้เองสุนัขจรจัดจึงมักจะเชื่องและมีอยู่ทั่วไปในที่สาธารณะ ตามถนนและสถานที่ต่างๆ หน่วยงานราชการจึงรณรงค์ให้ประชาชนระวังเรื่องโรคพิษสุนัขบ้า หรือ โรคกลัวน้ำ จากสุนัขจรจัด และให้นำสัตว์เลี้ยงไปฉีดวัคซีนทุกปี

ในปัจจุบันคนไทยนิยมเลี้ยงสุนัขไว้ในบ้านเพื่อเป็นเพื่อนแก้เหงามากขึ้น ดูแลอย่างดี และเมื่อมันไม่สบายก็พาไปหาสัตวแพทย์ นอกจากนี้ธุรกิจเกี่ยวกับสุนัขในเมืองไทยยังมีเพิ่มมากขึ้น เซ็ทธุรกิจอาหารสุนัข ร้านขายผลิตภัณฑ์ของสุนัข ร้านตัดขนสุนัข สบายของสุนัข เป็นต้น แสดงว่าความคิดของคนไทยเกี่ยวกับสุนัขเปลี่ยนไป และคนไทยนิยมเลี้ยงสุนัขพันธุ์ต่างประเทศซึ่งมีค่ามีราคามากขึ้น ขณะที่สุนัขพันธุ์ไทยแท้ก็มีราคาแพงเช่นกัน เพราะมีความเป็นเอกลักษณ์ คือ มีขนเรียงย้อนกลับเป็นแนวอยู่บนหลังคล้ายที่นึ่งบนหลังม้าซึ่งเรียกว่า “อาน” จึงเรียกสุนัขพันธุ์ไทยแท้ที่ว่า “หมาไทยหลังอาน”

แนวคิดและความเชื่อ คนไทยเชื่อกันว่าสุนัขหอนเมื่อมันเห็นผี หลายคนจึงรู้สึกกลัวทุกครั้งที่ได้ยินเสียงสุนัขหอน หนึ่งผีไทยจึงนิยมใช้สัญลักษณ์นี้บอกให้ผู้ชมทราบว่ามีผีกำลังจะมา แต่แนวคิดหรือภูมิปัญญาไทยที่ได้จากความใกล้ชิดและความซ่งสึงเกตของคนไทยนั้นมีมากกว่าเรื่องของความเชื่อ และบอกต่อๆ กันมา เช่น ถ้าอยากให้อายุยืน ต้องเลี้ยงด้วยน้ำตาลหรือของหวานๆ ตั้งแต่ยังเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับการค้นพบว่าน้ำตาลทำให้เด็กสมาธิสั้นและโกรธง่าย ถ้าสุนัขกัดกันให้ใช้น้ำสาด ซึ่งเป็นวิธีที่จะช่วยให้คนปลอดภัยจากการถูกสุนัขกัด ไม่ต้องใช้ไม้ตีสุนัขให้มันเจ็บตัวและเป็นบาป นอกจากนี้สุนัขที่ชอบเห่ามักไม่กัด แต่สุนัขที่ไม่เห่ามักจะกัดเรามากกว่า และถ้าสุนัขเห่าวิ่งเข้ามา ไม่ควรวิ่งหนี เพราะสุนัขจะวิ่งตามและอาจจะกัดเราได้ เป็นต้น

ความใกล้ชิดกับสุนัขและความซ่งสึงเกตยังทำให้คนไทยมองเห็นด้านดี เกิดทัศนคติที่ดีต่อสุนัขด้วย จึงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของคน เป็นคำพูดในเชิงสอนให้ดูสุนัขเป็นตัวอย่าง เช่น เมื่อเห็นว่าสุนัขเป็นสัตว์ที่รักลูกและไม่เคยทิ้งลูกของมัน จึงมีสำนวนว่า “หมามันยังรักลูก” นอกจากนี้แม้เจ้าของจะทำร้ายมันอย่างไร สุนัขก็ยังรักเจ้าของเสมอ แต่ถึงจะมองเห็นความน่ารักของสุนัข คำว่า “หมา” ก็เป็นคำที่ไม่นิยมใช้ในความหมายว่าน่ารัก คนไทยซึ่งนิยมมีชื่อเล่นเป็นสัตว์ว่า หมู แมว ปู ปลา กุ้ง ไก่ เป็ด มด ฯลฯ แต่ไม่มีใครตั้งชื่อเล่นว่าหมาหรือสุนัข

สำหรับประเพณีหรือพิธีกรรมในสังคมไทยนั้น ไม่พบว่ามีที่เกี่ยวกับสุนัข ทั้งนี้ คงเป็นเพราะสุนัขถูกมองว่าต่ำต้อยนั่นเอง

คนไทยมักจะเลี้ยงสุนัข โดยให้อยู่ที่ใต้ถุนบ้าน

สุนัขจรจัดมักจะเซื่องและมืออยู่ทั่วไป

คนไทยนิยมเลี้ยงสุนัขไว้เพื่อเฝ้าบ้าน

คำศัพท์

คำศัพท์	ภาษาอังกฤษ	ความหมาย
๑.กระดูก	Bone	โครงของร่างกาย มีลักษณะแข็ง
๒.การล่าสัตว์	Hunting	การหาหรือการติดตามเพื่อให้ได้สัตว์มา
๓.การให้อภัย	Forgiveness	การยกโทษให้
๔.คุ้ย	To turn up, to scratch the ground	ค้นเอาขึ้นมา, เขี่ย
๕.เชื่อง	Gentle, not wild ,not fierce	(สัตว์)ไม่ดุร้าย, ค่อนข้างกับคน
๖.โต้ตอบ	To reply, to response, to oppose, to react, to revenge	บอกตามที่ถาม, สู้กันไปสู้กันมาด้วยการกระทำหรือคำพูด
๗.ใต้ถุน	Area under a raised dwelling	บริเวณที่ติดกับพื้นดิน ซึ่งอยู่ใต้อาคารชั้นล่างสุด
๘.บาป	Sin, crime, bad	การที่ใจมีคุณภาพต่ำลง จิตใจที่เสื่อมเสีย, ความชั่วร้ายเลวทราม, ความมัวหมอง
๙.ประสา	Way, manner, behavior	นิสัย, แนวทาง, ความเป็นไป, เรื่องราว
๑๐.ภูมิประเทศ (พู-มิ-ประ-เทศ)	Topography, terrain	ลักษณะทางธรรมชาติของแผ่นดินหรือผิวโลกรวมถึง ถนนหนทาง และเมืองต่างๆ
๑๑.รณรงค์ (รณ-นะ-รง)	To campaign	ต่อสู้ (เพื่อให้มีการปรับหรือเปลี่ยน พฤติกรรมหรือความคิด)
๑๒.ลดตัว	To lower/ demean (oneself)	ทำให้ตนเป็นเหมือนกับคนที่มศักดิ์ต่ำกว่า
๑๓.หน่วยงานราชการ (หุ-น่วย-งาน-ราด-ชะ-กาน)	Government service unit , official unit, kingly service unit	กลุ่มคนทำงานหรือองค์กร ของรัฐบาล (government , country) หรือของพระมหากษัตริย์ (ในหลวง)
๑๔.หยาบคาย	Rudely, low-minded, churlish	ไม่สุภาพอย่างมาก, มีจิตใจต่ำ
๑๕.อิสระ (อิ-ด-สะ-หุระ)	To be free, independent,	ไม่ขึ้นอยู่กับใคร , ไม่มีใครเป็นหัวหน้า
๑๖.เอ็นดู	Be loving, be tender toward	มีใจเมตตาปรานีหรือรักใคร่

เกร็ดความรู้

สุนัขพันธุ์ไทยหลังอาน

สุนัขพันธุ์ไทยหลังอานมีลักษณะ หูตั้ง หางเหมือนดาบ ขนที่หลังขึ้นย้อนกลับ มองแล้วคล้ายกับอานของม้า คนไทยจึงเรียกว่า “หมาหลังอาน” ทำทางว่องไว ดูร่าเริง ฉลาด ซื่อสัตย์ จงรักภักดี ต่อเจ้าของ และมีสัญชาตญาณในการล่าสัตว์ ระมัดระวังคนแปลกหน้า ตื่นตระหนกเมื่อได้ยินเสียงต่างๆ ชาวบ้านจึงนิยมเลี้ยงไว้เพื่อเฝ้าบ้าน

สมัยก่อนชาวบ้านนิยมเข้าป่าล่าสัตว์ ซึ่งมักมีสุนัขพันธุ์ไทยหลังอานติดตามไปช่วยล่าสัตว์ด้วย จึงเรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่า "หมาพราน" แต่ในบางครั้งอาจได้ยินคนเรียกสุนัขพันธุ์นี้ว่า "หมาตามเกวียน" เพราะว่ามันชอบวิ่งตามเกวียนไปกับเจ้าของ แต่ในปัจจุบันเรามักจะเลี้ยงสุนัขหลังอานไว้เป็นเพื่อนแก้เหงา หรือเพื่อประกวดความสวยงามด้วย และเมื่อมีผู้นิยมเลี้ยงกันมากขึ้นก็มีการเลี้ยงเพื่อการค้า มีการแข่งขันทางธุรกิจและมีการพัฒนาสุนัขของตน ให้มีลักษณะเปลี่ยนไปตามความต้องการของตลาด

คำพูดเปรียบเทียบกับสำนวนไทยอื่นๆ ที่เกี่ยวกับสุนัข

หมาวัด	หมายถึง	คนที่ยากจนและไม่มีศักดิ์ศรี
หมาหมู่	หมายถึง	คนหลายคนรวมทำร้ายคนคนเดียว
หมาเห่าไม่กัด	หมายถึง	คนที่ชอบส่งเสียงดัง อวดเก่ง แต่ไม่ยอมต่อสู้หรือตอบโต้
หมาข้างถนน หรือ หมากลางถนน	หมายถึง	คนที่ไม่มีญาติพี่น้อง ยากจน ไม่มีใครเหลียวแล
หมาจนตรอก	หมายถึง	คนที่ไม่มีทางหนี ไม่มีทางเลือกแล้ว จึงต้องหันมาสู้อย่างสุดชีวิต
หมาหวงก้าง	หมายถึง	คนที่ใจแคบ แม้แต่สิ่งที่ไม่ใช่ประโยชน์ต่อตนเองก็ไม่ยอมให้แก่คนอื่น
ปากหมา	หมายถึง	ชอบพูดจาวาไรร้ายคนอื่น ชอบพูดเรื่องที่จะทำให้เสียหายหรือเดือดร้อน

ทบทวนคำศัพท์

ก. อิสระ	ข. ประสา	ฃ. เอ็นดู	ค. ลดตัว	ค. การให้อภัย
ฅ. เชื่อง	ง. รณรงค์	จ. โต้ตอบ	ฉ. ภูมิประเทศ	ช. หน่วยงานราชการ

คำสั่ง จงนำตัวอักษรหน้าคำศัพท์ข้างบนนี้ ไปใส่ในช่องว่างข้างล่างที่มีความหมายสัมพันธ์กัน

- ๑.....ค..... การยกโทษให้
- ๒.....ข..... นิสัย หรือแนวทาง
- ๒.....ช..... องค์การของรัฐบาล
- ๔.....ฃ..... (สัตว์) คู่กันเคยกับคน
- ๕.....ข..... มีใจเมตตาปราณีหรือรักใคร่
- ๖.....ก..... ไม่มีใครเป็นหัวหน้า(ไม่มีสังกัด)
- ๗.....จ..... ลักษณะทางธรรมชาติของผิวโลก
- ๘.....จ..... สู้กันไปสู้กันมาด้วยการกระทำหรือคำพูด
- ๙.....ง..... ต่อสู้เพื่อการปรับหรือเปลี่ยนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
- ๑๐.....ค..... ทำให้ตนเองเป็นเหมือนคนที่อยู่ในฐานะต่ำกว่า

คำถามท้ายบท

จงกากบาท (X) หน้าข้อที่ถูกที่สุด

๑. ข้อใดหมายถึงสำนวน “หมากัดอย่ากัดตอบ”
 - ก. อย่าพูดกับคนไม่ดี
 - (ข) อย่าโต้ตอบกับคนไม่ดี
 - ค. อย่าตอบคนที่ฐานะต่ำกว่า
 - ง. อย่าพูดกับคนที่ฐานะต่ำกว่า

๒. การกระทำในข้อใดตรงกับสำนวน “หมากัดอย่ากัดตอบ”
 - ก. ไม่พูดให้ร้ายคนอื่น
 - ข. ไม่พูดเสียงดังก้าวร้าว
 - (ค) ไม่ตอบโต้คนหยาบคาย
 - ง. ไม่คบเพื่อนที่เป็นคนไม่ดี

๓. สำนวน “หมากัดอย่ากัดตอบ” ให้ข้อคิดการปฏิบัติในเรื่องใด
 - ก. การพูด
 - ข. การทำงาน
 - (ค) การวางตัว
 - ง. การเข้าสังคม

๔. เราไม่ควรโต้ตอบกับคนไม่ดี เพราะเหตุใด
 - ก. ทำให้เจ็บตัวได้
 - ข. ทำให้ผิดหลักศาสนา
 - ค. ทำให้เป็นคนไม่มีมารยาท
 - (ง) ทำให้เป็นคนแบบเดียวกับเขา

๕. โรคพิษสุนัขบ้า เรียกอีกชื่อหนึ่งว่าอย่างไร
 - ก. โรคแพ้น้ำ
 - (ข) โรคกลัวน้ำ
 - ค. โรคแพ้สุนัข
 - ง. โรคกลัวสุนัข

๖. “หมาตัวนี้แสนรู้” คำที่ขีดเส้นใต้ หมายถึงข้อใด
- เชื่อง
 - น่ารัก
 - ฉลาด
 - แข็งแรง
๗. ความเชื่อเรื่องผีของคนไทย เกี่ยวข้องกับสุนัขในข้อใด
- สุนัขเห่า
 - สุนัขร้อง
 - สุนัขเหาว
 - สุนัขหอน
๘. ข้อใดไม่ใช่สำนวน
- หมาหมู่
 - หมาไทย
 - หมาหัวเน่า
 - หมาเห่าไปตองแห้ง
๙. ความคิดในแง่ดีของคนไทยเกี่ยวกับสุนัข คือ ข้อใด
- หมาจนตรอก
 - หมาเห่าไม่กัด
 - หมามันยังรักลูก
 - ดอกฟ้ากับหมาวัด
๑๐. คนไทยไม่นิยมตั้งชื่อเล่น เป็นสัตว์ชนิดใด
- หมี
 - หมู
 - หนู
 - หมา

บทที่ ๖

สำนวน “ ข้าวแดงแกงร้อน ”

ความหมาย “ ข้าวแดงแกงร้อน ” หมายถึง บุญคุณที่มีให้ หรือบุญคุณที่เคยอุปการะ(เลี้ยงดู)

ที่มาของสำนวน ในสมัยโบราณยังไม่มีโรงสีข้าวด้วยเครื่องจักร คนไทยทั่วไปจึงกินข้าวที่ตำจากครกด้วยมือ ซึ่งมีสีออกแดงๆ เรียกว่า “ข้าวแดง” ซึ่งปัจจุบันเรียกว่าข้าวซ้อมมือ สำหรับคนชั้นสูงฐานะดี มีบริวารมาก ก็จะกิน “ข้าวขาว” แต่บริวารในบ้านกินข้าวแดง ส่วนคำว่า “แกงร้อน” หมายถึง “กับข้าว” เมื่อใครกินข้าวแดงและกับข้าวของผู้ใด ก็ต้องจดจำบุญคุณของผู้เลี้ยงดูหรือให้อาหารนั้น และในความสำคัญถึงบุญคุณดังกล่าวนี้ เมื่อมีโอกาสก็จะหาทางตอบแทนโดยทางใดทางหนึ่ง เรียกว่าเป็นผู้รู้คุณข้าวแดงแกงร้อน

การใช้สำนวน ใช้สอนให้ระลึกถึงหรือจดจำบุญคุณของผู้อื่น และควรตอบแทนบุญคุณนั้นเมื่อมีโอกาส

ตัวอย่างการใช้สำนวน “ ข้าวแดงแกงร้อน ”

- “ เกิดเป็นคนต้องรู้จักสำนึกบุญคุณข้าวแดงแกงร้อน ”
- “ คุณป้ามีบุญคุณกับลูก ต้องตอบแทนข้าวแดงแกงร้อนของท่าน ”
- “ ข้าวแดงแกงร้อน ที่ท่านเลี้ยงดูเรามา ตอบแทนอย่างไรก็ไม่หมด ”

สำนวนนี้แสดงให้เห็นวัฒนธรรมอาหารของคนไทยว่ามีข้าวเป็นอาหารหลัก ซึ่งอาหารไทยได้มีการผสมผสานกับอาหารชาติอื่นๆ ดัดแปลงตามความคิดสร้างสรรค์ของผู้ปรุง แต่อาหารไทยแท้ก็ยังคงมีสืบทอดต่อๆ กันมา

วัฒนธรรมในสำนวน

วิถีชีวิต การกินข้าวของคนไทย ทั้งที่เป็นข้าวสวย และ “ข้าวเหนียว” นั้นจะกินกับ “กับข้าว” ซึ่งกับข้าวหลักของคนไทย ได้แก่ น้ำพริก แกง ยำ และลา น้ำพริกกินกับผักเป็นหัวใจของอาหารไทย โดยการกินข้าวกินปลาและการหุงข้าวต้มแกง เป็นวัฒนธรรมทางอาหารของทุกภาคส่วนแกงใส่กะทินั้นมีขึ้นภายหลัง (แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย และคณะ 2544: 8) สำหรับข้าวต้มนั้นได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมนิยมนกินตอนกลางคืน เมืองไทยจึงมีร้านข้าวต้มไต้รุ่ง มากมาย การผสมผสานทางวัฒนธรรมในเมืองไทยนั้นเห็นได้จากอาหารหลายชนิด เช่น ข้าวผัดอเมริกัน ได้รับอิทธิพลจากชาวตะวันตก, ข้าวแช่ ได้รับอิทธิพลจากชาวมอญ ฯลฯ ส่วนกับข้าวไทยแท้ๆ จะใช้เครื่องปรุงรสแบบไทย จึงมีกลิ่นและรสที่เป็นเอกลักษณ์ คือ อาหารไทยไม่ใช้นมเนย แต่ใช้น้ำกะทิ ได้รสเค็มจากน้ำปลา รสเปรี้ยวจากมะนาวและมะขามเปียก (tamarind pod) แต่อาหารบางอย่างก็ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอื่น จึงใช้เครื่องปรุงรสที่ต่างไป เช่น พะโล้จากจีน และมีสมันจากอินเดีย ทั้งนี้ “แกง” ของคนไทยไม่ใช่อาหารเรียกน้ำย่อยเหมือนซุปรองของชาวตะวันตก แต่เป็น “กับข้าว” คือ อาหารที่กินพร้อมๆ กับข้าว การกินอาหารไทยไม่มีอาหารเรียกน้ำย่อยและอาหารจานหลัก ส่วนอาหารเบาๆ นั้นมักจะเป็น “ของว่าง” หรือ “อาหารว่าง” คือ อาหารกินเล่น และนิยมนกินตอนบ่าย สำหรับเครื่องดื่ม คนไทยนิยมดื่มน้ำเปล่าหลังอาหารเพื่อล้างปากมากกว่าดื่มชาหรือดื่มกาแฟอย่างในวัฒนธรรมอื่น ส่วนเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสิ่งที่ผิดหลักศาสนาพุทธของคนไทย และคนไทยส่วนใหญ่มองว่าผู้หญิงที่ดื่มแอลกอฮอล์นั้นดูไม่ดียิ่งกว่าผู้ชายที่ดื่มแอลกอฮอล์

แนวคิดและความเชื่อ ในประเทศที่มีวัฒนธรรมข้าว ล้วนมีตำนานเกี่ยวกับเทพเจ้าประจำซ้าซึ่งคนต้องให้ความสำคัญ มีพิธีกรรมเพื่อให้ท่านพอใจ เช่น พิธีทำขวัญข้าว แล้วข้าวในนาจะได้ผลดี ผู้คนไม่อดอยาก สำหรับคนไทยเรียกกันว่าแม่โพสพ ซึ่งคนไทยเชื่อว่าแม่โพสพขวัญอ่อน ตกใจง่าย (สุกัญญา สุขฉายา. 2547: 29) บางคนยกมือไหว้ระลึกถึงแม่โพสพก่อนกินข้าวและยกมือไหว้ขอบคุณแม่โพสพเมื่อกินข้าวเสร็จแล้ว สะท้อนให้เห็นความกตัญญูรู้คุณแม่โพสพและเห็นคุณค่าของข้าวอย่างลึกซึ้ง คนไทยหลายคนยังสอนลูกหลานให้กินข้าวอย่างเรียบร้อย ห้ามทำข้าวหก เพราะว่าถ้าทำข้าว หกแล้วแม่โพสพจะโกรธ นอกจากนี้ยังมีวิธีการอบรมมารยาทตามความเชื่อแบบไทยๆ ซึ่งไม่ชอบอธิบายเรื่องราวกรรมยาวๆ ให้เด็กฟัง โดยเชื่อว่าเด็กจะรู้และคิดได้เองเมื่อเขาโตขึ้น เช่น การบอกเด็กว่าถ้านอนกินอาหารแล้วจะเกิดเป็นงู เป็นต้น ทั้งนี้ แนวคิดเหล่านี้ยังมีผลมาจากการนับถือศาสนาพุทธผสมผสานศาสนาพราหมณ์ของคนไทยด้วย

ประเพณีและพิธีกรรม อิทธิพลจากศาสนาพุทธที่ผสมกับศาสนาพราหมณ์นั้นทำให้เกิดประเพณีและพิธีกรรมที่สำคัญคือ พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญซึ่งจัดขึ้นทุกปีที่ท้องสนามหลวงเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่ชาวนาไทย เป็นพระราชพิธีที่แสดงให้เห็นว่าการทำนาปลูกข้าวมีสำคัญมากและได้รับความใส่พระทัย (ใส่ใจ) จากพระมหากษัตริย์ไทยมาโดยตลอด

ในวิถีชีวิตไทย ข้าวและชาวนามีเรื่องราวของวัฒนธรรมทางความเชื่อดั้งเดิมมากมาย รวมทั้งอาหารไทยซึ่งมีความหลากหลาย บางชนิดก็เกิดขึ้นใหม่เพราะได้รับอิทธิพลจากชาติอื่น แล้วดัดแปลงถูกปากคนไทย หรือให้เหมาะสมกับวัตถุดิบที่มีอยู่ สิ่งเหล่านี้ทำให้เมืองไทยกลายเป็นแหล่งรวมอาหารที่เอกลักษณ์ในวันนี้

“น้ำปลาพริก” มักมีอยู่คู่โต๊ะอาหารไทย

ข้าวราดแกงส้มสายบัว

อาหารที่รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมชาติอื่น

ข้าวผัดอเมริกัน

ข้าวแช่

พระราชพิธี จรดพระนังคัลแรกนาขวัญ

คำศัพท์

คำศัพท์	ภาษาอังกฤษ	ความหมาย
๑. กตัญญูรู้คุณ (กะ-ตัน-ยู-รู้-คุณ)	Be grateful to someone (and reciprocate with loyalty)	กตัญญู หรือระลึกถึงบุญคุณที่เขามีให้แก่เรา
๒. ของว่าง / อาหารว่าง	Snack	ของกินเล่นนอกเวลากินข้าว มักกินตอนบ่าย
๓. เครื่องจักร (เครื่อง-จัก)	Machine	อุปกรณ์ที่ใช้กลไกในการทำงาน เพื่อช่วยผลิต สิ่งใดสิ่งหนึ่ง
๔. เครื่องปรุงรส	Seasoning	สิ่งที่ใช้ปรุงแต่งรสชาติอาหาร
๕. รสจัด	Tang, piquant, strong (taste)	รสเข้มข้น (ตรงข้ามกับรสจืด)
๖. ตอบแทน	To requite	ทำให้แก่ผู้ที่ทำให้ก่อน , ให้แก่ผู้ที่ให้มาก่อน
๗. โต้รุ่ง	Untill dawn, night	(มี, ทำ หรือ เป็นอยู่) จนถึงรุ่งเช้า
๘. ถูกปาก	Be tasty	อร่อย
๙.ทัศนคติ (ทัศน-สะ-นะ-คะ-ติ)	Attitude	ความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
๑๐. น้ำกะทิ	Coconut milk	น้ำสีขาว ที่ได้จากการขูดเอาเนื้อมะพร้าวแก่มา ผสมน้ำอุ่น แล้วคั้น
๑๑. บริวาร (บอ-ริ-วาน)	Follower, attendant, retinue	คนที่อยู่ในความอุปการะ เช่น ลูก สามี ภรรยา รวมทั้งลูกน้อง ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา และเพื่อน
๑๒. ฝาก (คน)	To ask someone personally to take care of someone	มอบ(คน)ให้ เพื่อให้ช่วยดูแล
๑๓. โรงสีข้าว	Rice mill	สถานที่ซึ่งมีเครื่องจักรสำหรับแปรสภาพ ข้าวเปลือกให้เป็นข้าวสาร
๑๔. วัตถุดิบ (วัตถ-ถู-ติบ)	Raw material	สิ่งตามธรรมชาติที่จะนำมาผลิตสินค้า

เกร็ดความรู้

พิธีทำขวัญข้าว

คนไทย(Tai) ทุกกลุ่มเชื่อว่าข้าวเป็นพืชศักดิ์สิทธิ์ มีวิญญาณข้าวหรือเทพประจำต้นข้าว ฝ้า-
ดูแลรักษา เรียกกันว่า แม่ข้าว ขวัญข้าว ย่าขวัญข้าว หรือ แม่โพสพ และคนไทย(Thai) มีตำนาน
เล่าว่าเมื่อแม่ข้าวไม่พอใจ หนีไปจากทุ่งนา มนุษย์จึงอดอยาก ในที่สุดเมื่อแม่ข้าวกลับมาและเสียสละ
ตนเองให้มนุษย์ได้กินข้าวแล้ว จะต้องไม่ลืมบุญคุณ และการกระทำต่างๆ ต่อแม่ข้าว เช่น จะปลูกข้าว
จะเกี่ยวข้าว เป็นต้น จะต้องขอขมาต่อแม่ข้าวก่อน โดยเฉพาะช่วงที่ข้าวเริ่มเจริญเติบโตต้องจัดพิธี
ทำขวัญข้าวให้แก่ต้นข้าว และจัดพิธีทำขวัญขึ้นอีกครั้งตอนเก็บเกี่ยวได้ผลผลิต ก่อนที่จะนำข้าวเปลือก
ไปเก็บไว้ในยุ้งข้าว

พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ

พระราชพิธีนี้มีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยแต่เดิมนั้นจะเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนาพราหมณ์
เท่านั้น จนถึงในสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ได้จัดพิธีสงฆ์
ทางศาสนาพุทธเพิ่มขึ้นในทุกพระราชพิธี สืบทอดกันมา ปัจจุบันพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัล
แรกนาขวัญจึงเป็นพระราชพิธี 2 พิธี รวมกัน คือ พระราชพิธีพืชมงคลอันเป็นพิธีพุทธ ซึ่งประกอบ
พระราชพิธีในวันแรก ภายในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม(วัดพระแก้ว) กับ พระราชพิธีจรดพระนังคัล
แรกนาขวัญ อันเป็นพิธีพราหมณ์ ซึ่งจะประกอบพระราชพิธีในวันรุ่งขึ้นที่สนามหลวงซึ่งอยู่หน้าวัด
พระแก้ว เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ชาวนา

ทบทวนคำศัพท์

ก. โต๊ะ	ข. วัตถุดิบ	ฃ. ทัศนคติ	ค. ช่องว่าง	ค. เครื่องปรุงรส
ฃ. ถูกลปาก	ง. ตอบแทน	จ. ผาก (คน)	ฉ. เครื่องจักร	ช. กตัญญูรู้คุณ

คำสั่ง จงนำตัวอักษรหน้าคำศัพท์ข้างบนนี้ ไปใส่ในช่องว่างข้างล่างที่มีความหมายสัมพันธ์กัน

- ๑.....ฃ..... อร่อย
- ๒.....ค..... อาหารกินเล่น
- ๓.....ง..... ให้ แก่ผู้ที่ให้มาก่อน
- ๔.....จ..... มอบ(คน)ให้ช่วยเหลือ
- ๕.....ช..... ระลึกถึงบุญคุณที่เขามีแก่เรา
- ๖.....ค..... สิ่งที่ใช้ปรุงแต่งรสชาติอาหาร
- ๗.....ก..... (มี,ทำ หรือ เป็นอยู่) จนถึงเช้า
- ๘.....ข..... ความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
- ๙.....ข..... สิ่งตามธรรมชาติที่จะนำมาผลิตสินค้า
- ๑๐.....ฉ..... อุปกรณ์ที่ใช้กลไกในการทำงาน เพื่อช่วยผลิตสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

คำถามท้ายบท

จงกากบาท (X) หน้าข้อที่ถูกที่สุด

๑. ข้อใดหมายถึงสำนวน “ข้าวแดงแกงร้อน”
 - ก. บุญคุณของญาติมิตร
 - ข. บุญคุณของครูอาจารย์
 - (ค) บุญคุณของผู้อุปการะเลี้ยงดู
 - ง. บุญคุณของผู้ให้ความช่วยเหลือ

๒. “ข้าวแดง” ในสำนวน ข้าวแดงแกงร้อน หมายถึงอะไร
 - ก. ข้าวเจ้า
 - ข. ข้าวสวย
 - ค. ข้าวเหนียว
 - (ง) ข้าวซ้อมมือ

๓. “แกงร้อน” ในสำนวน ข้าวแดงแกงร้อน หมายถึงข้อใด
 - (ก) กับข้าว
 - ข. กับข้าวร้อนๆ
 - ค. แกงที่ทำเสร็จใหม่ๆ
 - ง. แกงของผู้มีบุญคุณ

๔. ข้อใดกล่าวถึงการตอบแทนบุญคุณของคนไทยได้ถูกต้อง
 - ก. ควรตอบแทนผู้อาวุโส
 - ข. ควรตอบแทนผู้มีอำนาจ
 - (ค) ควรตอบแทนผู้มีบุญคุณ
 - ง. ควรตอบแทนผู้มีตำแหน่งสูง

๕. สำนวน “ข้าวแดงแกงร้อน” ปลุกฝังค่านิยมของคนไทย ในเรื่องใด
 - ก. ความขยัน
 - ข. ความซื่อสัตย์
 - (ค) ความกตัญญู
 - ง. ความรับผิดชอบ

๖. กับข้าวหลักของคนไทย คือ ข้าวใด
- ก. ไข่ ต้มยำ
 - ข. ยำ ไก่ย่าง
 - (ค) น้ำพริก แกง
 - ง. หมูปิ้ง ผัดผัก
๗. ข้าวใดไม่ใช่วัฒนธรรมไทย
- ก. การกินขนม
 - ข. การกินผลไม้
 - ค. การดื่มน้ำเปล่า
 - (ง) การดื่มชากาแฟ
๘. ข้าวใดกล่าวถึงอาหารไทยได้ถูกต้อง
- ก. อาหารไทยมีข้าวกับแกง
 - ข. อาหารไทยรับมาจากจีน
 - (ค) อาหารไทยมีหลากหลาย
 - ง. อาหารไทยทุกอย่างมีรสจัด
๙. ข้าวใดเป็นอาหารไทยแท้
- ก. มัสมัน
 - ข. ข้าวแช่
 - ค. ไข่พะโล้
 - (ง) น้ำพริก
๑๐. ข้าวใดเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการปลูกข้าว
- ก. พิธีรับขวัญ
 - ข. พิธีทำขวัญ
 - (ค) พิธีแรกนาขวัญ
 - ง. พิธีบายศรีสู่ขวัญ

บทที่ ๗

สำนวน “ เข้าตามตรอกออกตามประตู ”

ความหมาย “ เข้าตามตรอกออกตามประตู ” หมายถึง ทำอย่างถูกต้องตามธรรมเนียม รู้ช่องทางและกาลเทศะในการติดต่อผู้คน ความหมายหลักของสำนวนนี้อยู่ที่ “ประตู” คือ ให้เราเข้าออกทางประตูที่มีอยู่ ส่วน “เข้าตามตรอก” นั้น อาจจะเป็นเพียงการพูดให้คล้องจองกับคำว่า “ออก”

ที่มาของสำนวน บ้านคนไทยโดยเฉพาะผู้มีฐานะนั้น จะมีประตูใหญ่และประตูเล็กสำหรับเข้าออกอีกทางหนึ่ง เมื่อไปหาผู้ที่ไม่คุ้นเคยก็ควรเข้าทางประตูเล็ก เพื่อติดต่อสอบถามคนในบ้านก่อนจะเข้าไปพบ ไม่ควรใช้ประตูใหญ่ เพราะการเปิดประตูใหญ่นั้นดูเอิกเกริกและมักใช้เมื่อจำเป็น

การใช้สำนวน สำนวนนี้ใช้ในความหมายว่า ถ้ามีธุระกับผู้ใหญ่ ควรจะเสียบๆ เคียงๆ เข้าไปหาคนที่ใกล้ชิดกับผู้ใหญ่เพื่อสืบถามข้อมูลก่อนจะเข้าพบ ซึ่งปัจจุบันก็ยังคงปฏิบัติกันอยู่นอกจากนี้ยังใช้เพื่อเตือนหญิงชายให้ทำตามธรรมเนียมไทย คือควรจะมีการขออนุญาตหมาย หรือ แต่งงานกันตามประเพณีก่อนจะใช้ชีวิตร่วมกัน

ตัวอย่างการใช้สำนวน “ เข้าตามตรอกออกตามประตู ”

“ จะไปขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ ก็ต้องรู้จักเข้าตามตรอกออกตามประตู ”

“ ถ้าคุณรักผู้หญิงคนนี้ ก็ควรเข้าตามตรอกออกตามประตู ไปรู้จักพ่อแม่ของเธอด้วย ”

“ จะทำงานใดก็ติดต่อกับคนที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้อง ตามคำโบราณว่าเข้าตามตรอกออกตามประตู

สำนวนนี้แสดงให้เห็นว่าคนไทยให้ความสำคัญกับการทำตามธรรมเนียมเมื่อมีธุระติดต่อกัน การเข้าพบผู้ใหญ่ และการแต่งงานตามประเพณีไทย

วัฒนธรรมในสำนวน

วิถีชีวิต วัฒนธรรมการไปมาหาสู่และเยี่ยมเยียนกันของคนไทยนั้น แม้จะมีได้ันต์หมาย ก็ถือเป็นเรื่องปกติ เป็นการแสดงว่าคิดถึงจึงอุตสาหะมาหาถึงบ้าน และอากาศร้อนของเมืองไต้ทำให้ การต้อนรับแขกด้วยน้ำเย็นเป็นธรรมเนียมนิยม แต่สิ่งสำคัญได้แก่การเข้าพบผู้ใหญ่ให้ถูกวิธี รู้จัก “เข้าหา” ให้ถูกทาง คือ รู้ว่าควรจะติดต่อกับใครก่อน เมื่อไร อย่างไร และต้องรู้จักกาลเทศะ ในปัจจุบัน การสื่อสารเจริญขึ้น คนไทยจึงมีการติดต่อขออนัดหมายล่วงหน้ามากขึ้น แต่การสืบถามข้อมูลจากคนใกล้ชิดหรือคนที่รู้จักก่อนจะนัดหมายกับผู้ใหญ่ก็ยังคงนิยมปฏิบัติกัน

สำหรับธรรมเนียมการไปมาหาสู่กันของหญิงชายที่คบหากันนั้น ผู้ชายควรเป็นฝ่ายไปหาผู้หญิง และในสังคมชนบทถ้าหญิงชายจะออกไปเที่ยวด้วยกัน ก็มักจะมีคนอื่นไปด้วย เพื่อไม่ให้ฝ่ายหญิงเสียหาย

แนวคิดและความเชื่อ ธรรมเนียมปฏิบัติในการคบหากันของหญิงชายนั้นมักเป็นไปตาม แนวความคิดว่าฝ่ายชาย “ได้” และฝ่ายหญิง “เสีย” เสมอ ผู้หญิงจึงต้องระวังตัว ไม่ควรแสดงความสนใจผู้ชายก่อน และไม่ควรเป็นฝ่ายไปหาผู้ชาย แต่ผู้ชายควรเป็นฝ่ายไปหาผู้หญิงและรู้จักกาลเทศะ ไม่อยู่ตามลำพังสองคน การเข้าตามตรอกออกตามประตูยังเกี่ยวข้องถึงการรู้จัก “เข้าหาผู้ใหญ่” คือ การเอาใจผู้ใหญ่ให้ถูกคนและถูกวิธีด้วย เพราะในสังคมไทยนั้นไม่ว่าลูกจะอายุเท่าไร ถ้ายังไม่ได้แต่งงาน ก็มักจะถูกอยู่กับพ่อแม่ ดูแลและให้ความสำคัญต่อท่าน ถือว่าเป็นความกตัญญู ในกรณีนี้ก็มักแสดงให้เห็นว่าท่านมีความสำคัญด้วยการพาคนที่ตนชอบไปพบและเพื่อให้ท่านช่วยดูว่าเป็นคนอย่างไร ซึ่ง การอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่นี้เป็นสิ่งที่ดีในสังคมไทย นอกจากนี้การที่หญิงชายจับมือกัน กอดกัน หรืออยู่ด้วยกันโดยไม่ได้แต่งงานนั้นไม่เหมาะสม ซึ่งการกระทำทั้งหมดนี้ฝ่ายหญิงจะถูกสังคมมองว่าเป็นคนไม่ดีและเสียหายเสมอ ส่วนผู้ชายจะเป็นฝ่ายได้และ “ไม่เป็นไร” ทั้งนี้ ถ้าไม่สามารถจัดงาน แต่งงานตามประเพณีได้ อย่างน้อยก็ควรจดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย เพราะว่สังคมไทยยังคงให้ความสำคัญกับการจดทะเบียนสมรส

ประเพณีและพิธีกรรม การแต่งงานตามประเพณีไทยมีขั้นตอนดังนี้ ๑. การสู่ขอ คือ ฝ่ายชายต้องพาผู้ใหญ่ของตนไปพูดคุยกับผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง เพื่อขอแต่งงานและหาฤกษ์ในการทำพิธี ๒. พิธีหมั้น คือ ฝ่ายชายต้องนำ “ขันหมาก” และ “สินสอดทองหมั้น” ไปให้ผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิง ๓. ปลูกเรือนหอ คือ ที่อยู่ของคู่แต่งงาน ๔. พิธีแต่งงานและงานฉลองแต่งงาน ซึ่งจะมีพิธีรดน้ำอวยพร เชิญแขกมา “กินเลี้ยง” คือ รับประทานอาหารร่วมกัน ซึ่งมักจะไมกำหนดที่นั่งแน่นอน โดยแขกที่มา นิยมให้เงินใส่ซองเป็นของขวัญ ส่วน “เจ้าภาพ” คือ เจ้าของงาน จะเตรียม “ของชำร่วย” เพื่อเป็นที่ระลึกและขอบคุณแขก ๕. พิธีส่งตัวเข้าหอ คือ ขั้นตอนสุดท้ายของประเพณีแต่งงานและจะต้องมี ฤกษ์ด้วยเช่นกัน (แปลก สนธิรักษ์. 2515: 149-159)

ปัจจุบันนี้ประเพณีการแต่งงานของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปตามที่ทั้งสองฝ่ายจะเห็นว่าเหมาะสม แต่สิ่งสำคัญคือการแสดงความรับผิดชอบและการให้เกียรติกันอย่างถูกต้องตามประเพณีไทย

พานสินสอดทองหมั้น

พานขันหมาก

การหมั้นตามประเพณีไทย ต้องทำพิธีต่อหน้าผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย

คำศัพท์

คำศัพท์	ภาษาอังกฤษ	ความหมาย
๑. การสื่อสาร	Communication	การส่งเนื้อหาหรือข้อมูลถึงกัน, การติดต่อ
๒. การสู่ขอ	Asking for a woman's hand	การที่ผู้ใหญ่ฝ่ายชายไปพูดคุยกับผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงเพื่อขอหญิงนั้นไปเป็นภรรยา และมีการตกลงเรื่องสินสอดทองหมั้นและพิธีแต่งงาน
๓. กาลเทศะ (กา-ละ-เท-สะ)	The right time and right place	เวลาและสถานที่, ความควรและไม่ควร
๔. ของชำร่วย	Souvenir, keepsake, little gift	ของที่ระลึก, ของตอบแทนผู้มาช่วยงาน
๕. คล้องจอง	To rhyme(with), rhyming	สอดคล้อง, รับกัน
๖. จดทะเบียนสมรส (จด-ทะ-เบียน-สม-รด)	To register a marriage certificate	ลงบันทึกขอความเป็นหลักฐานทางกฎหมายว่าเป็นสามีภรรยา
๗. ชนบท (ชน-นะ-บด)	Countryside, rural, the sticks	ต่างจังหวัด, บ้านนอก
๘. ช่องทาง	Way, opportunity	ทาง หรือ ลู่ทาง, โอกาส
๙. ดวงชะตา	Fate	ดวง, ความเป็นไปในทางดีหรือร้าย ซึ่งขึ้นอยู่กับเวลาเกิดของคน
๑๐. ตรอก	Lane, alley, narrow passage	ทางเล็กๆ ที่แยกจากถนน
๑๑. ตามลำพัง	Alone, on(one's) own, singly	ไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น, โดดเดี่ยว
๑๒. ตีฉันทินินทา	To gossip, to backbite	ว่าผู้อื่นลับหลัง (นินทา)
๑๓. ฤกษ์ (เริก)	Auspicious time	โอกาส, เวลาที่คาดว่าจะให้ผลดี
๑๔. เลียบๆ เคียงๆ	To approach indirectly	เข้าไปใกล้ๆ เพื่อหาทางที่จะทำบางอย่าง
๑๕. สินสอดทองหมั้น	Dowry	ทรัพย์สินที่ฝ่ายชายให้ผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิงเพื่อตอบแทนค่าน้ำนม และแสดงให้เห็นว่าฝ่ายชายสามารถเลี้ยงดูภรรยาไม่ให้ลำบากได้
๑๖. สืบ	To detect	สืบสวน, ค้นหา
๑๗. หมั้น	To be engage, to intend	มอบสิ่งของให้ผู้หญิงเพื่อแสดงว่าจะแต่งงานด้วย
๑๘. หอ / เรือนหอ	Bridal house	เรือน(บ้าน) ที่ปลูกขึ้นสำหรับคู่แต่งงาน
๑๙. อุตส่าห์ (อุต-สำ)	To try, to make an effort	พยายามและอดทน
๒๐. เอิกเกริก (เอิก-กะ-เทริก)	Grand, showy, in a big way	รู้กันทั่ว, ดั่งลั่น, ครึกครื้นสนุกสนาน

เกร็ดความรู้

ขันหมาก

ประเพณีการแห่ขันหมากมาให้ผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิงนั้น เนื่องมาจากการกินหมาก ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่มีบทบาทมากอย่างหนึ่งในสมัยโบราณ คนที่โตเป็นหนุ่มสาวแล้วก็จะเริ่มกินหมาก และธรรมเนียมไทยแต่เดิมนั้น เมื่อมีแขกมาที่บ้านจะเอาหมากพลูมาต้อนรับ เชิญชวนให้แขกกินหมาก ไม่ใช่ต้อนรับด้วยน้ำดื่มอย่างในปัจจุบันนี้ (อมรรัตน์ ชาวสะอาด. 2541: 46-51) การนำขันหมากซึ่งเป็นของใช้ประจำบ้านที่สำคัญ มารับผู้ใหญ่ด้วยความเคารพจึงเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในประเพณีแต่งงาน ขันหมากที่ใส่หมากพลูจริงๆ จัดวางอย่างสวยงามนี้เรียกว่า “ขันหมากเอก” และมีอีกหนึ่งขันหมากเรียกว่า “ขันหมากโท” ซึ่งจะใส่สิ่งที่เป็นสิริมงคลตามแนวคิดของคนไทย ได้แก่ ขนมนมกล ผลไม้มงคล และพืชที่แทนความหมายดี ๆ เช่น กล้วย อ้อย ทองหยิบ ฝอยทอง ข้าวเปลือก ถั่ว งา ใบเงิน ใบทอง ดอกกรัก ดอกบานไม่รู้โรย ซึ่งเป็นตัวแทนของความเจริญงอกงาม ความรัก และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สมบูรณ์

พิธีส่งตัว หรือ พิธีส่งตัวเข้าหอ

ประกอบด้วยพิธี 2 อย่าง คือ การปูที่นอน และการส่งตัว

- พิธีปูที่นอน เป็นการจัดที่นอนในห้องหอ โดยจะเชิญผู้ใหญ่คู่สามีภรรยาซึ่งชีวิตครอบครัวมีความสุขสมบูรณ์ มาจัดวางหมอนแล้วมัดที่นอนพอเป็นพิธี ไม่จำเป็นต้องปูที่นอนเองทั้งหมดจริงๆ จากนั้นจะวางสิ่งของที่แทนความหมายดี ๆ เป็นสิริมงคลแก่ชีวิตคู่ไว้ ได้แก่ หิน หมายถึงความหนักแน่น พักเขี้ยว หมายถึงความใจเย็น, ถั่ว งา ข้าวเปลือก หมายถึงความเจริญงอกงาม, ขันน้ำ หมายถึงความสดชื่น และแมวคราว คือ แมวตัวผู้ที่อายุมากแล้ว หมายถึงการอยู่บ้าน ไม่ออกไปเที่ยวที่ไหน หลังจากนั้นผู้ใหญ่ทั้งคู่ก็จะนอนลงบนที่นอน พร้อมสมมุติว่านอนหลับแล้วฝันดี เมื่อตื่นขึ้นมาก็เล่าสู่กันฟัง แล้วกล่าวถ้อยคำที่เป็นมงคลแก่ชีวิตคู่

- การส่งตัว ส่วนสำคัญของพิธีอยู่ที่คู่ผู้ใหญ่ซึ่งทำพิธีปูที่นอนนั้นพาเจ้าบ่าวเข้ามาในห้องหอ และอวยพรให้ จากนั้นจึงนำเจ้าสาวเข้าห้องหอตามมา โดยเจ้าสาวต้องกราบพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ของตนเพื่อขอพร แล้วแม่ของเจ้าสาวจะพาเจ้าสาวมามอบให้กับเจ้าบ่าว พร้อมพุดจาฝากให้ช่วยดูแล สอนเกี่ยวกับการใช้ชีวิตคู่ ก็ถือว่าเสร็จพิธี

ทบทวนคำศัพท์

- ก. ฤกษ์ ข. อุตสาหกรรม ข. การลู่ขอ ค. ตามลำพัง ค. เลียบๆ เคียงๆ
- ฅ. ชนบท ง. กาลเทศะ จ. ช่องทาง ฉ. การสื่อสาร ช. จดทะเบียนสมรส

คำสั่ง จงนำตัวอักษรหน้าคำศัพท์ข้างบนนี้ ไปใส่ในช่องว่างข้างล่างที่มีความหมายสัมพันธ์กัน

- ๑.....ฉ..... การติดต่อ
- ๒.....ฅ..... ต่างจังหวัด
- ๓.....จ..... โอกาสหรือลู่ทาง
- ๔.....ค..... ไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น
- ๕.....ข..... พยายามและอดทน
- ๖.....ก..... เวลาที่คาดว่าจะให้ผลดี
- ๗.....ค..... เข้าไปใกล้ เพื่อหาทางที่จะทำบางอย่าง
- ๘.....ช..... ลงบันทึกข้อความเป็นหลักฐานทางกฎหมายว่า เป็นสามีภรรยา
- ๙.....ง..... ความเหมาะสมและไม่เหมาะสมเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ ที่จะกระทำ
- ๑๐.....ข..... ผู้ใหญ่ฝ่ายชายไปพูดคุยกับผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง เพื่อขอผู้หญิงนั้นไปเป็นภรรยา

คำถามท้ายบท

จงกากบาท (X) หน้าข้อที่ถูกที่สุด

๑. ข้อใดหมายถึงสำนวน “เข้าตามตรอกออกตามประตู”
 - ก. การทำตามผู้ใหญ่
 - ข. การทำตามมารยาท
 - (ค) การทำตามธรรมเนียม
 - ง. การทำตามที่คิดว่าถูกต้อง

๒. ข้อใดต่อไปนี้ ตรงตามสำนวน “เข้าตามตรอกออกตามประตู”
 - ก. ผู้หญิงขออนุญาตพ่อแม่ว่าจะไปอยู่กับคนรัก
 - ข. ผู้หญิงให้คนรักเข้ามาหาทางประตูหลังบ้าน
 - (ค) ผู้ชายขออนุญาตพ่อแม่ของฝ่ายหญิงว่าจะมาที่บ้าน
 - ง. ผู้ชายไปหาพ่อแม่ของฝ่ายหญิง และขอย้ายมาอยู่ด้วย

๓. การต้อนรับแขกตามธรรมเนียมนิยมของคนไทย คือ ข้อใด
 - ก. ต้อนรับด้วยน้ำชา
 - ข. ต้อนรับด้วยกาแฟ
 - ค. ต้อนรับด้วยน้ำผลไม้
 - (ง) ต้อนรับด้วยน้ำเปล่า

๔. มารยาทการเข้าพบผู้ใหญ่ ตามธรรมเนียมไทย คือ ข้อใด
 - ก. เมื่อใดก็ได้
 - ข. เมื่อมีเวลาว่าง
 - ค. เมื่อมีธุระสำคัญ
 - (ง) เมื่อได้รับอนุญาต

๕. ในวัฒนธรรมไทย สิ่งที่ผู้ชายไม่ควรปฏิบัติต่อเพื่อนผู้หญิง คือ ข้อใด
 - ก. การพูดคุยก้อล้อ
 - (ข) การถูกเนื้อต้องตัว
 - ค. การขอความช่วยเหลือ
 - ง. การดูแลบริการเพื่อนผู้หญิง

๖. แนวคิดเกี่ยวกับการคบหากันของหญิงชายในสังคมไทย คือ ข้อใด

- ก. ผู้ชายไม่ควรไปหาผู้หญิงที่บ้าน
- ข. ผู้ชายไม่ควรพบกับผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง
- (ค) ผู้หญิงไม่ควรแสดงความสนใจผู้ชายก่อน
- ง. ผู้หญิงไม่ควรพาเพื่อนไปด้วย เมื่อนัดพบกับฝ่ายชาย

๗. สินสอดทองหมั้น คือ อะไร

- (ก) ค่าตอบแทนน้ำนม
- ข. ราคาตัวของเจ้าสาว
- ค. ค่าใช้จ่ายในงานแต่งงาน
- ง. ค่าเลี้ยงดูที่จะให้แก่เจ้าสาว

๘. ของที่ระลึกซึ่งแจกให้แขกในงานแต่งงาน คือ อะไร

- ก. ของไหว้
- ข. ของฝาก
- ค. ของขวัญ
- (ง) ของชำร่วย

๙. แนวคิดเกี่ยวกับการแต่งงานในสังคมไทย คือ ข้อใด

- ก. เป็นการทำตามใจผู้ใหญ่
- (ข) เป็นการให้เกียรติผู้หญิง
- ค. เป็นการแสดงความกตัญญู
- ง. เป็นการแสดงฐานะของฝ่ายชาย

๑๐. ขั้นตอนการแต่งงานตามธรรมเนียมไทย คือ ข้อใด

- ก. หมั้น สู่ขอ แต่งงาน
- (ข) สู่ขอ หมั้น แต่งงาน
- ค. จัดทะเบียนสมรส สู่ขอ หมั้น
- ง. แต่งงาน หมั้น จัดทะเบียนสมรส

บทที่ ๘

สำนวน “ บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น ”

ความหมาย “ บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น ” หมายถึง การกระทำหรือการแก้ปัญหาใดๆ อย่างนุ่มนวล โดยระวังไม่ให้กระทบกระเทือนความรู้สึกและจิตใจกัน รู้จักผ่อนปรน รักษาหัวใจกันทั้งการกระทำ คำพูด และการแก้ปัญหา

ที่มาของสำนวน มาจากการจับปลาและการเด็ดดอกบัว คือ เวลาจับปลานั้นควรระวัง ไม่ทำให้สิ่งอื่นเสียหาย คือไม่ทำให้บัวช้ำ และเมื่อต้องการดอกบัว ก็ระวัง ไม่ทำให้บัวขุ่น กุ้งหอยปูปลาจะได้ไม่ตกใจ ไม่เดือดร้อน

“บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น” เป็นวิธีพูดจาหรือวิธีปฏิบัติที่นุ่มนวล รอบคอบและใจเย็น ถ้าหากมีปัญหาเกิดขึ้นแล้ว คนไทยจะไม่นิยมการพูดหรือทำอะไรให้แตกหัก ซึ่งอาจเป็นเพราะทัศนคติที่ว่า “ใจเขาใจเรา” และ “คนเราต้องพึ่งพาอาศัยกัน” ดังนั้นการแก้ไขปัญหาหรือจะทำสิ่งใดต้องระวัง ไม่ให้เกิดปัญหากับใคร ไม่มีใครเดือดร้อนหรือจิตใจกัน จึงเป็นวิธีที่ดีที่สุด

การใช้สำนวน สำนวนนี้ใช้สอนเรื่องวิธีการพูด การกระทำ และการแก้ไขปัญหา

ตัวอย่างการใช้สำนวน “ บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น ”

“ เขาฉลาด รู้จักวางตัว ทำอะไรแบบบัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น จึงไม่มีปัญหากับใคร ”

“ ฉันอยากจะทำแบบนั้นแต่กลัวว่าเขาจะโกรธ ทำอย่างไรดี จึงจะทำให้บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น ”

“ ถ้าเธอพูดแบบนั้น อีกคนหนึ่งก็คงเสียใจ โบราณว่าจะพูดอะไรให้ระวังบัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น ”

ที่มาของสำนวนนี้แสดงให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทยที่มีความผูกพันกับบัวและน้ำ ด้วยสำนึกหรือรับรู้ในคุณค่าของสายน้ำซึ่งเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติ อีกทั้งบัวและน้ำยังเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต แนวคิด ความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ของคนไทยด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งไทยซึ่งนับถือศาสนาพุทธ

วัฒนธรรมในสำนวน

วิถีชีวิต คนไทยใช้ประโยชน์จากบัวแทบทุกส่วน คือ นำใบบัวมาห่ออาหาร นำลำต้นซึ่งเรียกว่า“สายบัว”มาปรุงอาหาร ทั้งจิ้มน้ำพริก ผัด และต้มกะทิ ผลของบัวเรียกว่า “ฝักบัว” ในฝักบัวจะมีเมล็ดฝังอยู่ เรียกว่า “เม็ดบัว” นิยมนำมาทำขนม เช่นเดียวกับกับรากบัว อีกทั้งเม็ดบัว รากบัว และเกสรบัวยังสามารถใช้เป็นสมุนไพรได้ ความผูกพันของคนไทยกับดอกบัวยังเห็นได้จากงานศิลปะไทยด้วย ช่างไทยโบราณนำรูปทรงของดอกบัวมาเป็นหลักในการเขียนลวดลาย โดยการฝึกเขียนลายไทยครั้งแรกต้องเริ่มด้วยรูปทรงดอกบัวก่อน (เสน่ห์ หลวงสุนทร. 2548: 7)

แต่เดิมคนไทยดื่มน้ำฝน ใช้แม่น้ำลำคลองเป็นแหล่งอาหาร ช่วยในการเพาะปลูก เป็นเส้นทางคมนาคม และเป็นแหล่งการค้า จึงเกิดชุมชนริมน้ำซึ่งเป็นแหล่งศึกษาวัฒนธรรมได้ดี ความใกล้ชิดระหว่างสายน้ำและคนไทยยังทำให้มีการเปรียบน้ำกับนามธรรม เกิดเป็นสำนวนไทยหลายสำนวนที่มีคำวน้ำ เช่น น้ำคำ น้ำมือ น้ำหน้า เป็นต้น

แนวคิด และความเชื่อ ดอกบัวเป็นดอกไม้ประจำศาสนาพุทธ เพราะดอกบัวเกี่ยวข้องกับพุทธประวัติหลายตอน (คณิตา เลขะกุล. 2535: 52) แนวคิดสำคัญ คือ การเปรียบคนกับบัว ๔ ประเภท ได้แก่ ๑.คนที่เหมือนดอกบัวจมอยู่ในโคลน คือ คนซึ่งไม่อาจจะเข้าใจคำสอนได้และไม่มี ความพยายาม ๒.คนที่เหมือนดอกบัวจมอยู่ในน้ำรอวันที่จะขึ้นไปอยู่เหนือน้ำ คือ ต้องใช้ความพยายาม และฝึกฝนอยู่เสมอจึงจะรู้และเข้าใจได้ ๓.คนที่เหมือนดอกบัวซึ่งอยู่เสมอฟื้นน้ำ รอวันผลิบาน คือ เมื่อสอนและฝึกฝนเพิ่มเติมก็จะเข้าใจได้ ๔.คนที่เหมือนบัวโผล่พ้นน้ำขึ้นมาแล้ว รอแสงอาทิตย์และจะผลิบานในวันนั้น คือ เมื่อสอนแล้วเข้าใจได้ทันที

ศาสนาพุทธที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือมีการผสมผสานกับศาสนาพราหมณ์ด้วย จึงมีการใช้น้ำเป็นสัญลักษณ์ตามศาสนาพราหมณ์ เช่น ความเชื่อว่าการกรวดน้ำหลังจากทำบุญ คือ การส่งบุญกุศล และสิ่งของไปถึงผู้ล่วงลับได้ โดยให้น้ำ คือ สัญลักษณ์แทนสิ่งของที่จะมอบให้และแนวคิดในการดูแลรักษาแหล่งน้ำซึ่งเชื่อมโยงกับความเชื่อเรื่องพระแม่คงคาหรือเทพเจ้าแห่งสายน้ำตามศาสนาพราหมณ์

ประเพณีและพิธีกรรม คนไทยใช้ดอกบัวในงานพิธีและนิยมนำมาบูชาพระ เช่น ประเพณีโยนบัวในจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นประเพณีการบูชาพระด้วยดอกบัวและเพื่อความสนุกสนานก่อนวันออกพรรษา โดยการนำพระพุทธรูปลงเรือ จัดขบวนแห่เรือ และให้ชาวบ้านโยนดอกบัวลงไป ในเรือเพื่อบูชาพระน้ำเกี่ยวข้องกับพิธีต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน ตั้งแต่การทำน้มนต์ จนถึงพิธีที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิต เช่น พิธีแต่งงานจะมีการรดน้ำเพื่ออวยพรแก่คู่บ่าวสาว สำหรับประเพณีสำคัญเกี่ยวกับน้ำ ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ซึ่งเป็นประเพณีวันขึ้นปีใหม่ของคนไทย จะมีการรดน้ำดำหัว เพื่อขอขมาและขอพรจากผู้ใหญ่ รวมทั้งการสงน้ำ(อาบน้ำ)พระพุทธรูป นอกจากนี้ยังมีประเพณีลอยกระทงบูชาพระแม่คงคา และขอขมาด้วย

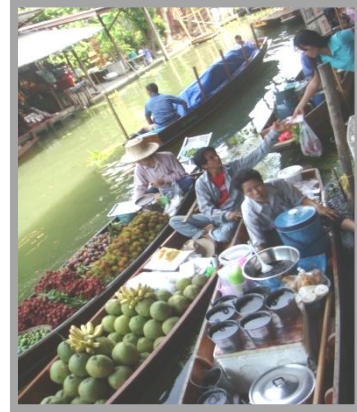
กล่าวได้ว่าคนไทยส่วนใหญ่ผูกพันกับ “บัว” และ “น้ำ” ซึ่งหมายถึงแหล่งน้ำในแม่น้ำลำคลองมากกว่าทะเล และวัฒนธรรมไทยส่วนหนึ่งนั้นมีที่มาจากสภาพแวดล้อมหรือภูมิประเทศนั่นเอง

ลายไทย

ฝักบัว

ตลาดน้ำเป็นแหล่งการค้าและวัฒนธรรม

การกรวดน้ำ

พิธีรดน้ำอวยพรคู่บ่าวสาว

คำศัพท์

คำศัพท์	ภาษาอังกฤษ	ความหมาย
๑. กรวดน้ำ	To pour water for giving the merit to the deceased	เทน้ำและอธิษฐานขอให้อาหาร สิ่งของ หรือ ผลบุญในครั้งนี้ ไปถึงมือผู้ล่วงลับ
๒. กระทบกระเทือน	To affect	เดือดร้อนไปถึง, กระทบไปถึง
๓. การคมนาคม	Transportation, communication	การขนส่ง, การติดต่อไปมาถึงกัน
๔. ขอขมา (ขอ-ขะ-มา)	To ask for forgiving	ขอโทษ
๕. ชุ่น	Murky, muddy, in a bad mood	มัว, ไม่แจ่มใส, (น้ำ) มีตะกอนหรือโคลนปนอยู่
๖. โคลน (โคลน)	Mud	ดินที่เปียกเหลว
๗. ช่าง	Skilled workman, artist	ผู้ทำงานด้วยฝีมือ, ผู้ชำนาญ, ผู้ทำงานศิลปะ
๘. ช้ำ	Bruised, to be black and blue	เจ็บ, ระบม
๙. นามธรรม (นาม-มะ-ทำ)	Abstract	สิ่งที่ไม่รูปร่าง จับต้องไม่ได้
๑๐. น้ำมนต์	Holy water	น้ำศักดิ์สิทธิ์ จากการทำพิธีตามความเชื่อ
๑๑. นุ่มนวล	Gentle, be gentle, ultra feminine	อ่อนหวาน, อ่อนโยน
๑๒. บูชา	To worship, to offer sacrifice	แสดงความเคารพด้วยเครื่องสักการะ
๑๓. ประนีประนอม	To compromise, to reconcile	ยอมให้กัน, ประองตองกัน, ตกลงกันได้
๑๔. ผ่อนปรน (ผ่อน-ปรน)	To ease, to reduce, to be lenient, to soften (the terms, penalty etc)	เอาไปที่ละน้อย, แบ่งหนักให้เป็นเบา
๑๕. ผิดใจกัน	To be on bad terms, to displease	ขัดใจ, บาดหมางใจ
๑๖. พร	Blessing	คำแสดงความปรารถนาดี
๑๗. พระพุทธรูป	Image of Buddha	รูปปั้น แทนองค์พระพุทธเจ้า
๑๘. มลทิน (มน-ทิน)	Flaw, blemish	ความสกปรก, ความไม่บริสุทธิ์, ความมัวหมอง
๑๙. รดน้ำดำหัว	To pour water on the hands of elders and ask for blessing	ขอพรจากผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์ โดยการ เทน้ำลงบนมือของท่าน
๒๐. รอบคอบ	Carefully, be cautious	คิดอย่างดีและระวัง แม้แต่เรื่องที่ยังไม่เกิดขึ้น
๒๑. ลวดลาย	Design, pattern	ศิลปะที่มีการวาดเส้นเป็นหลักสำคัญ
๒๒. วันออกพรรษา	The end of Buddhist lent	วันสิ้นสุดการจำพรรษา (ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑)
๒๓. สัญลักษณ์	Symbol, mark	สิ่งที่ใช้แทนความหมายอีกสิ่งหนึ่ง
๒๔. สืบเนื่อง	To proceed, because of	ต่อเนื่อง, เกิดขึ้นตามมา
๒๕. อวยพร	To bless, wish well	ให้พร, กล่าวคำขอให้เป็นไปในทางที่ดี

เกร็ดความรู้

รดน้ำดำหัว

เป็นประเพณีเนื่องในวันสงกรานต์ เพื่อแสดงความเคารพ นอบน้อม และกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ผู้สูงอายุหรือเด็กๆ จะขอขมาที่อาจเคยล่วงเกิน คือ เคยทำสิ่งใดให้ท่านไม่สบายใจหรือเดือดร้อน อีกทั้งเป็นการขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง เด็กหรือผู้สูงอายุจะตักน้ำที่ผสมน้ำอบ (น้ำหอมแบบไทยโบราณ) และมีดอกไม้ลอยอยู่ รดลงบนมือของผู้อาวุโสหรือผู้ใหญ่ พร้อมทั้งกล่าวขอขมา ท่านจะเอานิ้วจุ่มน้ำสั้มป่อย (พืชชนิดหนึ่งทางภาคเหนือ) ยกขึ้นมาลูบศีรษะเด็กหรือผู้สูงอายุ เป็นการอโหสิ คือ ยกโทษให้ และกล่าวอวยพร

น้ำมนต์

คือ น้ำที่ผ่านพิธีสงฆ์มาแล้ว นิยมนำมาอาบ ตี๋ม และประพรมที่ศีรษะ ในบ้าน บริเวณบ้าน ป้ายร้านค้า เป็นต้น ชาวไทยเชื่อว่า น้ำที่กลายเป็นน้ำมนต์นั้น มีพลังที่จะรักษาโรคภัยไข้เจ็บ สร้างความสุขสวัสดิแก่ผู้ที่นำไปใช้ โดยนับถือว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ เป็นน้ำสิริมงคล นำโชคติมาให้ ตลอดจนกำจัดภัยอันตรายได้

ส่วนอื่น ๆ ที่มีความหมายเกี่ยวกับการรักษาหัวใจและการประนีประนอมกัน

- จับเข่าคุยกัน
- ถ้อยทีถ้อยอาศัย
- ใจเขาใจเรา

ทบทวนคำศัพท์

ก. พร	ข. อวยพร	ช. นามธรรม	ค. รดน้ำดำหัว
ค. ช่าง	ฅ. กรวดน้ำ	ง. พระพุทธรูป	จ. สัญลักษณ์
ฉ. บุษบา	ช. น้ามนต์	ซ. การคมนาคม	ฌ. วันออกพรรษา

คำสั่ง จงนำตัวอักษรหน้าคำศัพท์ข้างบนนี้ ไปใส่ในช่องว่างข้างล่างที่มีความหมายสัมพันธ์กัน

- ๑.....ข..... ให้พร
- ๒.....ช..... การติดต่อไปมาถึงกัน
- ๓.....ก..... คำแสดงความปรารถนาดี
- ๔.....ง..... รูปปั้น แทนองค์พระพุทธรเจ้า
- ๕.....ช..... สิ่งที่ไม่มีรูปร่าง จับต้องไม่ได้
- ๖.....ค..... ผู้ชำนาญ หรือผู้ทำงานด้วยฝีมือ
- ๗.....จ..... สิ่งที่ใช้แทนความหมายอีกสิ่งหนึ่ง
- ๘.....ฉ..... แสดงความเคารพด้วยเครื่องสักการะ
- ๙.....ช..... น้ำศักดิ์สิทธิ์ จากการทำพิธีตามความเชื่อ
- ๑๐.....ฌ..... วันสิ้นสุดการจำพรรษา (ขึ้น ๑๕ค่ำ เดือน๑๑)
- ๑๑.....ค..... เท้าลงบนมือของผู้ใหญ่เพื่อขอพรจากท่านในวันสงกรานต์
- ๑๒.....ฅ..... เท้าและอธิษฐานขอให้อาหาร สิ่งของ หรือผลบุญในครั้งนี้ ไปถึงมือผู้ล่วงลับ

คำถามท้ายบท

จงกากบาท (X) หน้าข้อที่ถูกที่สุด

๑. ข้อใดหมายถึงสำนวน “บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น”
 - ก. การรักษากิริยามารยาท
 - ข. การทำอะไรก็ตามให้ทำเบาๆ
 - (ค) การรักษาน้ำใจกันของทุกฝ่าย
 - ง. การวางตัวเป็นกลางและอยู่เฉยๆ

๓. ข้อใดเป็นที่มาของสำนวน “บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น”
 - ก. ศาสนา
 - ข. ค่านิยม
 - ค. ประเพณี
 - (ง) สิ่งแวดล้อม

๒. ส่วนใดของบัวที่รับประทานไม่ได้
 - (ก) ใบบัว
 - ข. สายบัว
 - ค. รากบัว
 - ง. เม็ดบัว

๔. สำนวน “บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น” สะท้อนลักษณะนิสัยของคนไทยในข้อใด
 - ก. ความเชื่อมั่น
 - ข. ความเข้มแข็ง
 - ค. ความนอบน้อม
 - (ง) ความประนีประนอม

๕. ข้อใดกล่าวถึงดอกบัวกับคนไทยได้ถูกต้อง
 - (ก) คนไทยนิยมใช้ดอกบัวบูชาพระ
 - ข. ดอกบัวเป็นดอกไม้ประจำชาติไทย
 - ค. คนไทยนิยมใช้ดอกบัวในพิธีไหว้ครู
 - ง. คนไทยชอบเด็ดดอกบัวมาปรุงอาหาร

๖. ข้อใด เกี่ยวข้องกับ “บัว” น้อยที่สุด

- ก. อาหาร
- ข. ศาสนา
- ค. ลายไทย
- (ง) การแต่งกาย

๗. ข้อใดไม่ใช่สำนวน

- (ก) น้ำตา
- ข. น้ำคำ
- ค. น้ำมือ
- ง. น้ำหน้า

๘. ข้อใดกล่าวถึงพิธีกรวดน้ำได้ถูกต้อง

- ก. เป็นการล้างมลทิน
- ข. เป็นพิธีเริ่มต้นก่อนทำบุญ
- ค. เป็นการทำให้จิตใจสะอาด
- (ง) เป็นการมอบบุญกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับ

๙. ประเพณีไทยที่ไม่เกี่ยวข้องกับน้ำ คือ ข้อใด

- (ก) ไหว้ครู
- ข. แต่งงาน
- ค. สงกรานต์
- ง. ลอยกระทง

๑๐. แนวคิดสำคัญจากสำนวน “บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น” คือ ข้อใด

- (ก) การรักษาหัวใจ
- ข. การรักษาธรรมชาติ
- ค. การรักษาสิ่งแวดล้อม
- ง. การรักษาผลประโยชน์

บทที่ ๙

สำนวน “ คำว่าบาตร ”

ความหมาย “ คำว่าบาตร ” หมายถึง ไม่คบค้าสมาคม หรือ ไม่เกี่ยวข้องกับตัว

ที่มาของสำนวน มาจากการที่พระสงฆ์ลงโทษบุคคลซึ่งทำให้วัดหรือพระสงฆ์เดือดร้อน ทำร้ายหรือเป็นภัยต่อศาสนา ด้วยการไม่คบ ไม่รับบิณฑบาต ไม่ไปประกอบพิธีกรรมต่างๆ ไม่ให้บุคคลนั้นมีส่วนร่วมในการทำบุญ ไม่ให้เกี่ยวข้องกับวัดหรือพระสงฆ์อีกต่อไป และถ้าบุคคลผู้นั้นสำนึกผิด หันมาประพฤติดีและมาขอขมา(ขอโทษ) พระสงฆ์ก็จะทำพิธีที่เรียกว่า “หงายบาตร” เป็นการยกโทษให้ หรือให้อภัย (ทองตอ กล้วยไม้ ณ อยุธยา.2548:100)

การใช้สำนวน สำนวนนี้ ใช้กับบุคคลมีชื่อเสียง หมู่มาก และองค์กร ที่ถูกตัดออกจากการคบค้าสมาคม ปัจจุบันสำนวนนี้มักจะพบในการเสนอข่าว แต่ไม่นิยมใช้สื่อสารกันโดยทั่วไป

ตัวอย่างการใช้สำนวน “ คำว่าบาตร ”

- “ บริษัทนี้ถูกคว่ำบาตรจากสมาคมการค้า ”
- “ พรรคฝ่ายค้านประกาศคว่ำบาตรรัฐบาล ”
- “ กลุ่มนักข่าวบันเทิงคว่ำบาตรนางเอกคนดัง ”

สำนวนนี้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างพระกับสังคมไทย คือพระมีบทบาทในสังคมไทยสูงมาก เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนมาตั้งแต่โบราณ และพระยังให้ความช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากตามแนวทางของศาสนา นอกเหนือจากการสืบทอดคำสอนของพระพุทธเจ้า ปัจจุบันนี้พระก็ยังคงมีบทบาทในวิถีชีวิต แนวคิด ความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ของคนไทย

วัฒนธรรมในสำนวน

วิถีชีวิต คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ พระจึงได้รับความเคารพนับถือเป็นพิเศษเช่น ในรถเมล์จะจัดที่นั่งให้พระภิกษุ ถ้าพระขึ้นรถมากก็จะมีคนลุกให้นั่ง และไม่เข้าไปนั่งเบียดกับพระภิกษุ โดยเฉพาะผู้หญิงจะต้องระมัดระวังไม่ให้ถูกตัวพระภิกษุทั้งในบ้านและในรถมักมีพระพุทธรูปองค์ที่มีขนาดพอเหมาะกับพื้นที่ หรือมีของขลังเพื่อความเป็นสิริมงคล และเชื่อว่าจะช่วยคุ้มครองป้องกันอันตรายได้

พระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดศาสนา และวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนมาตั้งแต่โบราณ เพราะ วัดคือ แหล่งความรู้แทบทุกวิชา “ลูกผู้ชาย” จะได้บวชและเรียนธรรมะ รวมทั้งวิชาความรู้อื่นๆ ในวัด (กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ 2527: 103) สมัยนั้น “ศิษย์” เรียนตามความรู้ของพระที่สอน โดยหลักสำคัญ คือ เรียนเพื่ออ่านหนังสือให้ออก มีการสอนเลข สอนวิชาโหราศาสตร์ นอกจากนี้ยังได้รับการอบรมสั่งสอนเรื่องกิริยามารยาทและต่อประณินบัตติพระด้วย การเรียนกับพระจึงได้ทั้งวิชาความรู้และความประพฤติดี (ส.พลายน้อย. 2541: 35) พระสงฆ์จึงเป็นผู้นำพาคนในสังคมไปในทางที่ดีได้ เช่น การบริจาคเงินให้แก่โรงพยาบาล การใช้พื้นที่บริเวณวัดเพื่อฝึกอาชีพ การช่วยผู้มีรายได้น้อย บางวัดเป็นสถานที่ช่วยเหลือผู้ป่วยที่ติดเชื้อโรคมุมิคุ้มกันบกพร่องหรือโรคเอดส์บางวัดช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติด เป็นต้น พระสงฆ์ที่มีปัญญา วิชาความรู้ และปฏิบัติดี จึงได้รับการยอมรับนับถืออย่างสูงในสังคมไทย

แนวคิดและความเชื่อ พิธีสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของงานพิธีและประเพณีต่างๆ ของชาวไทย-พุทธเสมอ ด้วยแนวความคิดว่าทำให้เกิดสิริมงคล ชาวไทยพุทธจึงนิยมทำบุญ ซึ่งสามารถทำบุญใส่บาตรได้หลายโอกาสเช่น วันพระ วันเกิด วันปีใหม่ งานบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานศพ ฯลฯ หรือเพื่อสร้างความสบายใจ บางคนยังมีความเชื่ออีกว่า การทำบุญด้วยสิ่งของต่างกันจะให้ผลบุญที่ต่างกัน เช่น ถ้าอยากสุขภาพดีให้ทำบุญทำทานด้วยยารักษาโรค ถ้าอยากมีสติปัญญาดีให้ใส่น้ำมนต์เกียง ถ้าอยาก ร่ำรวยให้ทำทานมากๆ อีกทั้งบุญกุศลในวันนี้จะส่งผลถึงชาติหน้าด้วย แต่ความจริงแล้วสิ่งที่ได้จากการทำบุญ คือ ความสุขสบายใจเมื่อได้ทำความดี และการใส่บาตรยังช่วยฝึกให้รู้จักเสียสละเพราะว่าเป็นการทำทานรูปแบบหนึ่ง นอกจากนี้เมื่อจะทำสิ่งสำคัญในชีวิต เช่น แต่งงาน บวช ขึ้นบ้านใหม่ ซื้อมอเตอร์ใหม่ คนไทยก็มักจะขอให้พระหาฤกษ์ให้ เพราะเชื่อว่าได้ฤกษ์ดีแล้วสิ่งนั้นก็จัดดี รวมถึงการกราบไหว้พระเพื่ออธิษฐานขอให้อำนาจของพระรัตนตรัยช่วยเหลือ เป็นที่พึ่งทางใจเมื่อมีความทุกข์

ประเพณีและพิธีกรรม การใส่บาตรที่ถูกต้องนั้นผู้ที่ใส่บาตรต้องไม่เจาะจงพระ ห้ามถามพระว่าต้องการอะไร หรือขอบอะไร ซึ่งตามปกติคนไทยมักจะเลือกอาหารดีๆ รสชาติอร่อย ใส่น้ำใส่บาตร เพราะเชื่อว่าอาหารนั้นจะไปถึงผู้ที่เราจะอุทิศส่วนกุศลครั้งนี้ไปให้ เมื่อใส่บาตรหรือทำบุญแล้วจึง “กรวดน้ำ” นอกจากการใส่บาตรด้วยอาหารสด และอาหารแห้งแล้ว ยังมีการใส่บาตรตามประเพณีท้องถิ่นด้วย ได้แก่ การตักบาตรข้าวเหนียวของชาวอีสาน การตักบาตรดอกไม้ในวันเข้าพรรษาที่จังหวัดสระบุรี และการตักบาตรน้ำผึ้งของชาวไทยเชื้อสายมอญ

ในปัจจุบันพระไม่คว่ำบาตรกันแล้ว แต่สำนวน “คว่ำบาตร” นี้ ยังคงมีใช้อยู่ในการเสนอข่าว ซึ่งมักจะเป็นข่าวการเมือง

สมัยก่อน คนไทยเรียนหนังสือกับพระ

ลูกผู้ชายจะบวชเรียน เมื่ออายุครบ ๒๐ ปี

วัดไทยเป็นที่พึ่งของผู้ทุกข์ยาก ทั้งคนและสัตว์

พระวิณฑบาท คือ การเปิดโอกาสให้คนรู้จักการให้

คำศัพท์

คำศัพท์	ภาษาอังกฤษ	ความหมาย
๑.กุศล	Meritorious, wholesome	สิ่งที่ดี, บุญ
๒.ของขลัง	Amulet	สิ่งของที่เชื่อว่ามีอำนาจศักดิ์สิทธิ์
๓.คบค้าสมาคม หรือ คบหาสมาคม	To associate with, be friend with, to socialize	พบปะ, เกี่ยวข้อง, เข้าเป็นพวกด้วย
๔.คว่ำ	To turn upside down, to turn over	เอาปากภาชนะพลิกลงล่าง, ล้มเอา หน้าลง, นอนเอาหน้าอกลงเอาหลังขึ้น
๕.งานขึ้นบ้านใหม่	House warming	งานฉลองบ้านใหม่ มักจะมีพิธีทำบุญเลี้ยงพระ และกินเลี้ยง
๖.เจาะจง	To specify, designate	ตั้งใจเฉพาะ, มุ่งไปที่
๗.ชาติหน้า	Next life, future life	การเกิดใหม่ บางท่านเห็นว่าแบ่งได้เป็น การเกิดทางร่างกาย และการเกิดทางใจ
๘.ทำทาน	To donate, give alms	ให้, บริจาค
๙.ธรรมะ (ท่า-มะ)	Morality, good conduct, , Buddhist teaching	ความดี, ความถูกต้อง, คำสั่งสอนทาง ศาสนา
๑๐.บริจาค (บอ-ริ-จาก)	To donate, to give to charity	ให้ (ทรัพย์สิน หรือสิ่งของ)
๑๑.บิณฑบาต (บิน-ทะ-บาต)	To receive food offering	(พระ) รับประทานอาหารที่เขานำมาใส่บาตร, (พระ) ขอ หรือ ขอร้อง
๑๒.บาตร (บาต)	Monk's food bowl, alms bowl	ภาชนะที่พระสงฆ์ใช้รับอาหารบิณฑบาต ทำด้วยดินเผา เหล็ก หรือสแตนเลส เท่านั้น ห้ามใช้บาตรที่ทำด้วยสิ่งมีค่า
๑๓.ปรนนิบัติ (ปรน-นิ-บัติ)	To serve, to take care of	รับใช้เอาใจใส่
๑๔.ผูกมิตร (ผูก-มิต)	To make friends (with)	ทำเพื่อหวังว่าจะได้เป็นเพื่อนกัน
๑๕.วันพระ	Buddhist holy day	วันประชุมของชาวพุทธ เพื่อปฏิบัติ กิจกรรมทางศาสนา มีเดือนละ ๔ วัน
๑๖.สืบทอด	To carry forward, to inherit	รับความรู้ หรือปฏิบัติต่อ เพื่อให้คงอยู่ ต่อไป
๑๗.โหราศาสตร์ (โห-รา-สาด)	Astrology	วิชาการทำนายโดยดูการเคลื่อนที่ของ ดวงดาว
๑๘.อุทิศ	To dedicate, to devote	ทำเพื่อ, ยกให้, สละให้โดยเจาะจง

เกร็ดความรู้

วันเข้าพรรษา

"เข้าพรรษา" แปลว่า "พักฝน" หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่ประจำ ณ วัดใดวัดหนึ่ง ระหว่างฤดูฝน โดยเหตุผลที่พระสงฆ์ในสมัยพุทธกาล มีหน้าที่จะต้องเดินทางไปช่วยเหลือสัตว์โลก และเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนแก่ประชาชนไปในที่ต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องมีที่อยู่ประจำ แม้แต่ในฤดูฝน ชาวบ้านจึงตำหนิว่าไปเหยียบข้าวและพืชอื่น ๆ จนเสียหาย พระพุทธเจ้าจึงทรงวางระเบียบให้พระสงฆ์อยู่ประจำที่ตลอด 3 เดือน ในฤดูฝน

บวช

บวช แปลว่าไปจากโลกโดยสมบูรณ์ คือ ไปจากเรื่องทุกสิ่งทุกอย่างทางโลก ไปจากบ้านเรือน การบวช จึงหมายถึง การสละทรัพย์สิน สละญาติ สละการนุ่งห่มอย่างคนทั่วไป สละการกินอยู่อย่างคนทั่วไป สละการใช้สอยอย่างคนทั่วไป สละกิจวาจาอย่างคนทั่วไป สละความรู้สึกนึกคิดอย่างคนทั่วไป เพื่อไปใช้ชีวิตความเป็นอยู่อย่างพระสงฆ์

คนไทยเชื่อว่าผู้ชายควรจะบวชก่อนจะแต่งงาน เพราะว่าการบวชช่วยให้มีสติ รู้ผิดชอบชั่วดี ดังนั้น เมื่อลูกผู้ชายไทยอายุครบ ๒๐ ปี ก็มักจะบวชเพื่อศึกษาธรรมะ และเชื่อว่าถ้าลูกบวชพ่อแม่จะได้บุญกุศลมากที่สุด ดังนั้น การบวชจึงเป็นการตอบแทนพระคุณพ่อแม่ที่ดีอีกวิธีหนึ่งของลูกผู้ชายด้วย

สำนวนอื่น ๆ ที่มีความหมายเกี่ยวกับการไม่คบค้าสมาคมด้วย

- ไม่เผาผี
- ตัดเป็นตัดตาย
- ตัดญาติขาดมิตร
- กรวดน้ำคว่ำขัน / กรวดน้ำคว่ำกะลา

ทบทวนคำศัพท์

ก. คำว่า	ข. กุศล	ฃ. สืบทอด	ค. บริจาค	ค. ธรรมะ
ฃ. อุทิศ	ง. ปณินบัติ	จ. ชาติหน้า	ฉ. ผู้กมิตร	ช. คบคำสมาคม

คำสั่ง จงนำตัวอักษรหน้าคำศัพท์ข้างบนนี้ ไปใส่ในช่องว่างข้างล่างที่มีความหมายสัมพันธ์กัน

๑.ข..... สิ่งที่ดี
๒.จ..... การเกิดใหม่
๓.ง..... รั้บใช้เอาใจใส่
๔.ช..... พบปะ หรือเกี่ยวข้ง
๕.ค..... คำสั่งสอนทางศาสนา
๖.ค..... ให้ทรัพย์สิน หรือให้สิ่งของ
๗.ข..... รั้บปฏิบัติ หรือรั้บความรู้ต่อ
๘.ก..... เอาปากภาชนะพลิกลงล่าง
๙.ฉ..... ทำโดยหวังว่าจะได้เป็นเพื่อนกัน
- ๑๐.....ฃ..... เต็มใจทำเพื่อ หรือสละให้ โดยเฉพาะเจาะจง

คำถามท้ายบท

จงกากบาท (X) หน้าข้อที่ถูกที่สุด

๑. ข้อใดหมายถึงสำนวน “คว่ำบาตร”

- (ก) ไม่คบหา
- ข. ไม่ทำบุญ
- ค. ไม่ไปเยี่ยม
- ง. ไม่ร่วมงาน

๒. ข้อใดใช้สำนวน “คว่ำบาตร” ได้ถูกต้องที่สุด

- ก. “สามีดื่มเหล้า ภรรยาจึงคว่ำบาตร”
- ข. “นักการเมืองคนดังคว่ำบาตรผู้ช่วยของเขา”
- ค. “เด็กนิสัยไม่ดีถูกเพื่อนๆ คว่ำบาตร ไม่คุยด้วย”
- (ง) “นักข่าวบันเทิงคว่ำบาตรพระเอกหนุ่มนิสัยเสีย”

๓. ที่มาของสำนวน “คว่ำบาตร” คือ ข้อใด

- ก. อาชีพ
- (ข) ศาสนา
- ค. ความเชื่อ
- ง. สิ่งแวดล้อม

๔. ข้อใดคือสิ่งที่ควรทำ เมื่อมีพระสงฆ์ขึ้นรถประจำทาง

- (ก) ลุกให้พระนั่ง
- ข. จ่ายค่ารถให้พระ
- ค. ผู้ชายต้องนั่งข้างๆ พระ
- ง. ผู้หญิงต้องไม่พูดกับพระ

๕. ข้อใดปฏิบัติได้ถูกต้อง ในการใส่บาตร

- (ก) ไม่เจาะจงพระ
- ข. เลือกพระบางรูป
- ค. ใส่อาหารราคาแพง
- ง. ถามพระว่าชอบอะไร

๖. โอกาสใดที่คนไทยนิยมทำบุญตักบาตรมากที่สุด

- ก. วันหยุด
- ข. วันทำงาน
- (ค) วันขึ้นปีใหม่
- ง. วันลอยกระทง

๗. ข้อใดคือจุดประสงค์ของการ “กรวดน้ำ”

- ก. เพื่อบูชาพระ
- ข. เพื่อสร้างสมาธิ
- ค. เพื่อรับส่วนกุศล
- (ง) เพื่ออุทิศส่วนกุศล

๘. คุณค่าของการทำบุญใส่บาตร คือ ข้อใด

- (ก) ฝึกการให้
- ข. ฝึกการตื่นเช้า
- ค. ฝึกความอดทน
- ง. ฝึกความเรียบร้อย

๙. แนวคิดสำคัญในการทำบุญของคนไทย คือ ข้อใด

- ก. หวังผลชาติหน้า
- ข. สร้างความร่ำรวย
- (ค) ได้ความสุขทางใจ
- ง. หวังความก้าวหน้า

๑๐. สำนวน “คว่ำบาตร” สะท้อนสิ่งใดในสังคมไทย

- ก. บทบาทของชุมชน
- ข. บทบาทของศาสนา
- (ค) บทบาทของพระสงฆ์
- ง. บทบาทของประชาชน

บทที่ ๑๐

สำนวน “ ไปลามาไหว้ ”

ความหมาย “ ไปลามาไหว้ ” หมายถึง การบอกกล่าวแก่เจ้าของสถานที่ หรือผู้ใหญ่ ในสถานที่นั้นให้ทราบเมื่อเราไปถึง และควรบอกกล่าวก่อนจะกลับด้วย

ที่มาของสำนวน มาจากการเห็นความสำคัญของผู้อาวุโส การให้ความเคารพต่อผู้หลักผู้ใหญ่ และการไหว้ ซึ่งแฝงนัยของการให้เกียรติกันและกันด้วย

“การไหว้” หมายถึง การทักทาย การขอโทษ การขอบคุณ หรือการลากันก็ได้ และคำว่า “สวัสดี” เป็นคำทักทายที่คนไทยใช้ในทุกโอกาส ไม่ว่าจะเป็นเวลาพบกันหรือเวลาจากกัน ไม่ว่าจะ เป็นตอนเช้า ตอนกลางวัน หรือตอนเย็น คนไทยมักจะไม่พูดว่า อรุณสวัสดิ์ หรือ ราตรีสวัสดิ์ นอกจากนั้นในโอกาสขึ้นปีใหม่คนไทยก็ยังใช้คำว่า “สวัสดีปีใหม่” (บัณฑิต วิจารณ์อารยานนท์ และคณะ. 2547: 21)

การใช้สำนวน ใช้สอนเรื่องมารยาทเมื่อไปยังสถานที่ต่างๆ และมารยาทในการกล่าวลาเจ้าของสถานที่

ตัวอย่างการใช้สำนวน “ ไปลามาไหว้ ”

- “ คนที่รู้จักไปลามาไหว้ ใครๆ ก็ชื่นชม ”
- “ การไปลามาไหว้ เป็นมารยาทอย่างหนึ่งของสังคมไทย ”
- “ เป็นเด็กควรรู้จักไปลามาไหว้ จะได้ฝากเนื้อฝากตัวกับผู้ใหญ่ ”

ที่มาของสำนวนนี้แสดงให้เห็นว่าการไหว้เป็นวัฒนธรรมสำคัญของคนไทย และคนไทยยังให้ความสำคัญต่อมารยาทการบอกกล่าวผู้ใหญ่เมื่อไปที่ต่างๆ อีกทั้งยังมีความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี และพิธีเกี่ยวกับการไหว้ด้วย

วัฒนธรรมในสำนวน

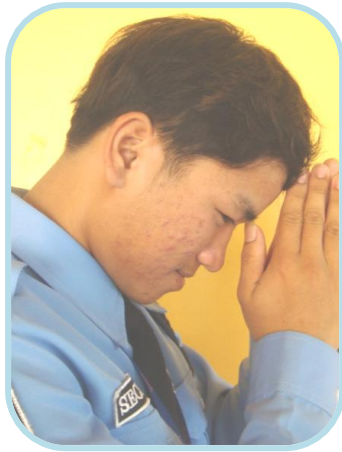
วิถีชีวิต วัฒนธรรมการทักทายกันของคนไทยนั้น มักจะเริ่มด้วยคำถามว่า “ไปไหน” หรือ “ไปไหนมา” ซึ่งธรรมเนียมของชาวยุโรปนั้นถือว่าไม่สุภาพ ถ้าคนแปลกหน้าเริ่มต้นการสนทนาด้วยคำถาม เช่นนี้ แต่นี่คือประเพณีไทยที่ใช้ทักทายกัน (วิลาศ มณีวัต. 2514: 200-201) และวัฒนธรรมที่สำคัญของคนไทย คือ “การไหว้” ซึ่งจะไหว้ด้วยจุดประสงค์ใดก็ตาม ผู้น้อยจะยกมือไหว้ก่อน ดังนี้

การไหว้พระสงฆ์นั้นให้ยกมือขึ้นประนมที่ระหว่างอก ก้มศีรษะไหว้แม่มือจรดระหว่างคิ้วการไหว้ผู้ใหญ่ให้ยกมือขึ้นประนมที่ระหว่างอก ก้มศีรษะ ให้นิ้วหัวแม่มือจรดปลายจมูกขณะเดียวกันเมื่อมีผู้ใหญ่ธำเราควร “รับไหว้” และยิ้มเพื่อแสดงว่าเต็มใจรับไหว้และมีความรู้สึกดีต่อกัน สำหรับการแนะนำตัวหรือการกล่าวเวลานั้น ผู้น้อยควรเข้าไปหาผู้ใหญ่ก่อน ซึ่งเป็นการแสดงว่าเห็นความสำคัญของท่าน คนไทยยังมีธรรมเนียมเกี่ยวกับการไปลามาไหว้อีกอย่างหนึ่ง คือ การมี “ของฝาก” เป็นการนำสิ่งของหรือขนมเล็กๆ น้อยๆ ติดมือไปให้ญาติมิตรเพื่อแสดงน้ำใจด้วย ซึ่งจะช่วยสร้างความประทับใจต่อกันได้ ผู้รับของฝากก็ควรให้ของตอบแทน เพื่อไม่ให้เสียน้ำใจและรักษาความสัมพันธ์ บางครั้งก็ขอให้ผู้อื่นช่วยนำไปให้แทน ดังนั้น เมื่อคนไทยเดินทางไปไหน จะเห็นว่ามีสัมภาระสิ่งของพะรุงพะรัง (หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช. 2548: 52-56)

แนวคิดและความเชื่อ ผู้ที่ไม่ไปลามาไม่ไหว้จะถูกมองว่าไม่มีมารยาท และการที่ผู้ที่มีอายุมากกว่าเป็นฝ่ายยกมือไหว้เด็กก่อน กล่าวกันว่าจะทำให้ฝ่ายที่เป็นเด็กกว่าอายุสั้น แสดงให้เห็นว่าคนไทยให้ความสำคัญต่อการที่เด็กจะต้องยกมือไหว้ผู้ใหญ่ก่อนเสมอ อย่างไรก็ตาม คนไทยไม่ค่อยยกมือไหว้คนรุ่นเดียวกัน และคนอายุน้อยกว่า ยกเว้นเป็นการรับไหว้ นอกจากนี้ แทบทุกที่ในเมืองไทยแม้แต่ในทุ่งนาป่าเขาก็อาจพบเห็นบ้านจำลองหลังเล็กๆ ซึ่งส่วนมากจะตั้งอยู่บนยอดเสาระดับสายตหรืออยู่บนพื้นที่ยกสูงขึ้น คนไทยเรียกว่า “ศาลพระภูมิ” เป็นเสมือนที่อยู่ของเจ้าที่ ซึ่งเป็นผู้ดูแลและคุ้มครองสถานที่ (วิริยะ สิริสิงหะ. 2549: 448) การตั้งศาลพระภูมิและไหว้ “เจ้าที่” เป็นการอุทิศให้แก่ผู้ที่มาอยู่ก่อนเรา และบอกให้ทราบว่ามีผู้เข้ามาอยู่ใหม่นึกถึง ไม่ได้มาเพื่อแย่งชิง และขอความร่วมมือเป็นสุขของต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา 2546: 59) คนไทยไปที่ไหนก็มักกราบไหว้ศาลพระภูมิ เพื่อบอกให้เจ้าที่ทราบ เป็นการแสดงความเคารพ ขออนุญาตมาพักอาศัย และเมื่อจะกลับก็บอกกล่าว อีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นวิธีที่บรรพบุรุษปลูกฝังให้คนไทยเคารพสถานที่ที่มีมารยาท และมีความเกรงใจเจ้าของสถานที่นั้นนั่นเอง

ประเพณีและพิธีกรรม จากวัฒนธรรมการไหว้และการนับถือผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโส ทำให้การจัดงานแต่งงานตามประเพณีต้องมีพิธีไหว้ผู้ใหญ่ของทั้งฝ่ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาว เป็นการแสดงความเคารพและฝากเนื้อฝากตัวต่อผู้ใหญ่ การไหว้ในวัฒนธรรมไทยจึงเป็นสัญลักษณ์ของความเคารพนับถือด้วย ดังนั้น เมื่อรวมเข้ากับความกตัญญูและการให้ความสำคัญต่อผู้ใหญ่แล้ว คนไทยจึงมีพิธีไหว้ผู้ใหญ่และไหว้ผีปู่ย่าตายายในประเพณีต่างๆ เช่น วันสงกรานต์ งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

การไหว้ คือ วัฒนธรรมของคนไทยที่แฝงนัยไว้อย่างหลากหลาย รวมถึงการลดความหยิ่งในตนเอง กิริยาการไหว้ที่อ่อนน้อมแสดงถึงความอ่อนน้อมต่อตนเองของผู้ยกมือไหว้ และมีหลายครั้งที่การยกมือไหว้ผู้อื่นก่อนยังช่วยทำลายกำแพงกันขวางความสัมพันธ์ลงได้

การไหว้พระ

การไหว้ผู้ใหญ่

ศาลพระภูมิ

พิธีไหว้ผู้ใหญ่ ในงานแต่งงานตามประเพณี

คำศัพท์

คำศัพท์	ภาษาอังกฤษ	ความหมาย
๑.ความประทับใจ	Impression	ความทรงจำที่ดี, ความจำได้เสมอ
๒.ความร่มเย็นเป็นสุข	Peacefulness	ความสุขสบายกายและใจ
๓.ความสัมพันธ์	Relation, relationship	ความเกี่ยวข้อง
๔.คุ้มครอง	To protect	รักษา, ป้องกันอันตราย
๕.จรด (จะ-หฺจรด)	To reach, to touch, to abut	ถึง หรือ จนถึง
๖.จำลอง	To copy, to duplicate, to imitative	แทน, ทำตามแบบของจริง, ทำให้ เหมือนกับของจริง
๗.นัย	Meaning, aspect, implication	ข้อสำคัญ, ความหมาย
๘.บรรพบุรุษ (บัน-พะ-บุ-หฺรด)	Ancestors, forebears	บุคคลที่เป็นต้นตระกูล, ผู้ที่สืบเชื้อสายลง มาถึงปู่ย่าตายาย
๙.ปลูกฝัง	To implant in, to instill, to indoctrinate, to cultivate	ค่อยๆ สอนตั้งแต่เด็ก, อบรมสั่งสอน ตั้งแต่-เด็ก
๑๐.แฝง	To hide, to conceal	ซ่อน หรือแอบไว้
๑๑.ฝากเนื้อฝากตัว	To place oneself under somebody's care	มอบตัวให้อยู่ในความดูแลหรืออุปการะ ของผู้อื่น
๑๒.พะรุงพะรัง	Disheveled, disorderly	(ถือสิ่งของ)ดูเป็นจำนวนมาก
๑๓.แย่งชิง	To snatch	เอาไปจากคนอื่น โดยที่เขาไม่ให้, แย่ง, ชิง
๑๔.รับไหว	To accept the " Wai "	ยอมรับการไหว้จากผู้อื่น
๑๕.รุ่นเดียวกัน	About the same age	มีอายุเท่ากัน หรือ ใกล้เคียงกัน
๑๖.หยิ่ง	To be conceit	ถือว่าตนมีดีและไม่ยอมก้มหัวให้ใครง่ายๆ
๑๗.สัมภาระ	Luggage, collection, preparation	สิ่งของต่างๆ ที่นำไปด้วย เวลาเดินทาง

เกร็ดความรู้

พิธีไหว้ผู้ใหญ่

คือ พิธีที่คู่บ่าวสาวกราบทำความเคารพญาติผู้ใหญ่เพื่อฝากเนื้อฝากตัว เสมือนเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน เจ้าภาพต้องเตรียมของไหว้ผู้ใหญ่ตามจำนวนผู้ใหญ่ที่เข้ารับไหว้ เช่น ผ้าไหม ผ้านนหนู หมอนใบชา หรืออื่นๆ ที่เหมาะสม โดยการไหว้และการรับไหว้จะเริ่มจากพ่อ แม่ ญาติผู้ใหญ่ ตามลำดับอาวุโส รับไหว้ที่ละฝ่าย หรือบางท้องถิ่นอาจจะมีการผูกข้อมือด้วยด้ายสายสิญจน์ ในขณะที่อวยพรด้วยก็ได้

ศาลพระภูมิ

ศาลพระภูมิเป็นความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธแบบพราหมณ์ มีระเบียบพิธีในการตั้งศาลมากมาย เช่น ทิศทางการตั้งศาล ศาลพระภูมิควรหันหน้าไปทางใด ความสูง ห้ามให้เงาของบ้านทับศาลพระภูมิ สิ่งที่จะต้องนำมาวางในศาลพระภูมิ ผลไม้ที่ห้ามนำมาบูชา ฤกษ์ในการตั้งศาลพระภูมิ เป็นต้น ซึ่งถ้าทำพิธีการตั้งศาลพระภูมิอย่างถูกต้องแล้ว จะทำให้ผู้อยู่อาศัยในบ้านนั้นมีความสุขความเจริญ เทพประจำศาลพระภูมินั้นจะช่วยคุ้มครองดูแลบ้านและคนในบ้านให้อยู่เย็นเป็นสุข

ทบทวนคำศัพท์

- ก. หยิ่ง ข. จำลอง ข. ปลุกฝัง ค. นัย ค. ฝากเนื้อฝากตัว
 ชม. รับไหว้ ง. ความสัมพันธ์ จ. คุ่มครอง ฉ. รุ่งเดียวกัน ช. ความรุ่มเย็นเป็นสุข

คำสั่ง จงนำตัวอักษรหน้าคำศัพท์ข้างบนนี้ ไปใส่ในช่องว่างข้างล่างที่มีความหมายสัมพันธ์กัน

- ๑.....ชม..... ใหวัดตอบ
 ๒.....ก..... ถือว่าตนมีดี
 ๓.....ง..... ความเกี้ยวข้อง
 ๔.....จ..... ป้องกันอันตราย
 ๕.....ฉ..... อายุใกล้เคียงกัน
 ๖.....ข..... ทำให้เหมือนของจริง
 ๗.....ค..... ความหมายหรือข้อสำคัญ
 ๘.....ช..... ความสุขสบายกายและใจ
 ๙.....ข..... อบรมสั่งสอนมาสอนตั้งแต่เด็ก
 ๑๐.....ค..... มอบตัวให้อยู่ในความดูแลของผู้อื่น

คำถามท้ายบท

จงกากบาท (X) หน้าข้อที่ถูกที่สุด

๑. ข้อใดหมายถึงสำนวน “ไปลามาไหว้”
 - ก. การไหว้ผู้ใหญ่
 - ข. การไหว้ศาลพระภูมิ
 - ค. การบอกกล่าวเจ้าที่
 - ง. การบอกกล่าวผู้ใหญ่

๒. สำนวน “ไปลามาไหว้” มุ่งสอนในเรื่องใด
 - ก. การมีน้ำใจ
 - ข. การมีมารยาท
 - ค. การมีความเชื่อ
 - ง. การมีความเกรงใจ

๓. สถานการณ์ใดที่ไม่ต้องยกมือไหว้
 - ก. ทักทายเพื่อน
 - ข. บอกลาผู้อาวุโส
 - ค. แนะนำตัวกับผู้ใหญ่
 - ง. ขอบคุณผู้ให้สิ่งของ

๔. คำถามที่คนไทยใช้เมื่อทักทายกัน คือ ข้อใด
 - ก. มาทำไม
 - ข. ไปหาใคร
 - ค. ไปไหนมา
 - ง. ไปทำอะไรมา

๕. การรับไหว้ อย่างให้เกียรติมากที่สุด คือ ข้อใด
 - ก. ยิ้มให้
 - ข. ยกมือไหว้ตอบ
 - ค. กล่าวคำทักทาย
 - ง. ก้มศีรษะรับทราบ

๖. สิ่งที่คุณไทยนิยมปฏิบัติเมื่อไปเยี่ยมผู้อื่น คือ ข้อใด
- มีของฝาก
 - ขอดื่มกาแฟ
 - รับของชำร่วย
 - จุดธูปไหว้ศาลพระภูมิ
๗. “ คนไทยไม่ไหว้คนรุ่นเดียวกัน ” คำที่ขีดเส้นใต้หมายถึงข้อใด
- สูงเท่ากัน
 - อายุเท่ากัน
 - ตำแหน่งงานเท่ากัน
 - เรียนโรงเรียนเดียวกัน
๘. “ เพื่อนไปเที่ยวและซื้อขนมมาให้ ” คำที่ขีดเส้นใต้หมายถึงข้อใด
- ของไหว้
 - ของฝาก
 - ของขวัญ
 - ของชำร่วย
๙. พิธีไหว้ผู้ใหญ่ เกี่ยวข้องกับข้อใด
- บวช
 - แต่งงาน
 - สงกรานต์
 - ขึ้นบ้านใหม่
๑๐. คนไทยจะมองว่า คนที่ “ไปไม่ลา มาไม่ไหว้” เป็นคนอย่างไร
- ไม่มีน้ำใจ
 - ไม่มีความรู้
 - ไม่มีมารยาท
 - ไม่มีความเกรงใจ

บันทึก

บรรณานุกรม

- กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ. (2527). *มรดกของชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- คณิตา เลขะกุล. (2535). *บัว ราชนิแห่งไม้หน้า*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสวนหลวง ร.๙
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, หม่อมราชวงศ์. (2547). *พิมพ์ครั้งที่ 7*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- (2548). *ตลาดนัด*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- ดำเนิน การเด่น และ เสฐียรพงศ์ วรรณปก. (2550). *พิมพ์ครั้งที่ 3. พจนานุกรมไทย-อังกฤษ*.
กรุงเทพฯ: มติชน.
- ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยู่ชยา. (2546). *สารคดีบางเรื่อง ที่ระลึกเนื่องในงานฉลองอายุมงคลครบรอบ
72 ปี ศาสตราจารย์พิเศษทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยู่ชยา*. กรุงเทพฯ: บริษัทสหธรรมิก จำกัด.
- (2548). *คุยกับพระ*. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.
- (2549). *ปกิณกะแดนสยาม*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- นววรรณ พันธุมเมธา. (2550). *พิมพ์ครั้งที่ 4. คลังคำ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- บัณฑิต โรจนอารยานนท์ และคณะ. (2547). *พิมพ์ครั้งที่ 2. รู้จักไทย เข้าใจญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ:
ภาษาและวัฒนธรรม สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- บุญเกิด รัตนแสง. (2550). *นานาความรู้*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- เบญจมาศ ศิลาชัย. (2545). *กล้วย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพืชสวน คณะเกษตร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปลายนวม น.เขลางค์. (2553). *กำปั้นนอกสังเวียน*. กรุงเทพฯ: แพรวสำนักพิมพ์.
- มานิต มานิตเจริญ. (2538). *พิมพ์ครั้งที่ 15. พจนานุกรมไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัทรวมสาส์น(1977)
จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิจิตรมาตรา, ชุน. (สง่า กาญจนาคพันธุ์). (2538). *พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนวนไทย*. กรุงเทพฯ: สมาคม
ส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- วิริยะ สิริสิงหะ. (2549). *ความรู้รอบตัวนานาเรื่องไทยไทย*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิชาการชมรมเด็ก.
- วิลาศ มณีวัต. (2514). *ภูเขาทองพูด*. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา.
- ส.พลายน้อย. (2541). *รู้ร้อยแปด*. กรุงเทพฯ: สารคดี.
- (2541). *ร้อยแปดเรื่องไทย*. กรุงเทพฯ: สารคดี.
- สมทรง ปุณฺณฤทธิ. (2544). *พิมพ์ครั้งที่ 2. วิธีทำบุญ*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- สุกัญญา สุขฉายา. (2547). *ข้าวขวัญของแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิข้าวไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สุขกมล สันติพร. (2551). *ร้อยแปดพันเก้า ความรู้คู่ปัญญา*. กรุงเทพฯ: ฉลองบุญ.
- เสน่ห์ หลวงสุนทร. (2548). *พิมพ์ครั้งที่ 3. ศิลป์ไทย*. กรุงเทพฯ: วาดศิลป์.

- แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. (2544). *อาหาร ทรัพย์สินและสินแผ่นดินไทย*. กรุงเทพฯ: แพลน โมทีฟ.
- อมรรัตน์ ขาวสะอาด. (2541). *ครัวไทย คนไทย*. กรุงเทพฯ: แสงแดด.
- อรวินท์ โทวิก. (2537). *เรื่องต้องรู้เพื่อชีวิต กินให้เป็น*. กรุงเทพฯ: สมาคมคหเศรษฐศาสตร์
แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.
- อณิธิ โยะเนะโอะ. (2550). *กึ่งศตวรรษบนเส้นทางไทยศึกษา*. แปลโดย กนกวรรณ เกตุชัยมาศ
และ ชาวลิน เสวตนันท์. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย และมูลนิธิโครงการตำรา
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- เอี่ยม ทองดี. (2538). *ข้าว วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (มปป.). สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2553. จาก
<http://www.student.chula.ac.th/~49467529/boat.htm>
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. (มปป.). *ตำรับอาหารไทย 4 ภาค*. สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2553.
จาก http://www.suandusitcuisine.com/food4/central/royalfood/kab_menu1.php
- วิกิพีเดีย. (2553). *ไทยหลังอาน*. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2553. จาก <http://th.wikipedia.org>
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (มปป.). *บายศรี*. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2553, จาก
www.culture.go.th/knowledge/story/baysree
- <http://th.w3dictionary.org>
- <http://www.dictionary.kapook.com>
- skn.ac.th (ม.ป.ป.) สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2553 จาก <http://skn.ac.th/skl/project1/pa149/pt21.htm>

แผนการสอนที่ 1 เรื่อง สำนวน “ เรื่องกล้วยๆ ”

วิชา วัฒนธรรมไทย

จำนวน 2 คาบเรียน

1. สาระสำคัญ

“เรื่องกล้วยๆ” เป็นสำนวน หมายถึงการทำสิ่งใดที่ง่ายมากๆ มาจากการปอกกล้วยที่คนไทยเห็นว่าเป็นเรื่องง่าย บางครั้งจึงพูดเป็นสำนวนได้เช่นกันว่า “ง่ายอย่างกับปอกกล้วยเข้าปาก”
 วิถีชีวิต : วิถีชีวิตของคนไทยมีความเกี่ยวข้องกับกล้วยหลายด้าน โดยใช้ประโยชน์จากส่วนต่างๆ ของกล้วย ดอกกล้วยเรียกว่าห้วปลี เป็นสมุนไพรและเป็นอาหารหรือเครื่องเคียงก็ได้ ใบกล้วย เรียกว่าใบตอง นิยมใช้ห่อขนมเพราะทนความร้อนได้ดี และในสมัยโบราณยังใช้ใบตองรองตัวเด็กอ่อนที่เพิ่งคลอดอีกด้วย

แนวคิดและความเชื่อ : คนไทยจะมีกล้วยเป็นผลไม้ประกอบพิธีเช่นไหว้เสมา ด้วยความเชื่อว่าเป็นลางดี คือจะช่วยให้สิ่งที่ขอ ชีวิต การงาน สำเร็จได้อย่างราบรื่น ง่าย ดาย เป็นเรื่องกล้วยๆ พ่อค้าแม่ค้ามักจะใช้กล้วยเช่นไหว้และอธิษฐานขอให้ซื้อง่ายขายคล่อง

ประเพณีและพิธีกรรม : ใบตองเป็นสิ่งสำคัญในการทำบายศรีที่ใช้ในงานพิธีบายศรีต่างๆ ส่วนต้นกล้วยหรือผลกล้วยเป็นส่วนหนึ่งของขบวนแห่ขันหมากในประเพณีแต่งงาน นอกจากนี้ยังมีการนำหอยกกล้วยมาจลุลายใช้ประดับในงานพิธีต่างๆ จึงกล่าวได้ว่ากล้วยเป็นพืชที่มีอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทย ตั้งแต่เกิดจนตาย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

ผู้เรียนสามารถอธิบายสำนวน “เรื่องกล้วยๆ” และวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องกับกล้วยได้

2.2 จุดประสงค์นำทาง

1) ผู้เรียนสามารถอ่านและอธิบายความหมายคำศัพท์สำคัญเกี่ยวกับกล้วยและวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องได้

2) ผู้เรียนสามารถอ่านและอธิบายเนื้อหาของสำนวน “เรื่องกล้วยๆ” และวัฒนธรรมในสำนวนได้

3) ผู้เรียนสามารถอธิบายบทบาทของกล้วยในวิถีชีวิต แนวคิดและความเชื่อ รวมถึงประเพณีและพิธีกรรม ของคนไทยได้

3. เนื้อหาสาระ

3.1 ความหมายของสำนวน

3.2 ความหมายของคำศัพท์สำคัญ

3.3 วัฒนธรรมในสำนวน ได้แก่ วิถีชีวิต แนวคิดและความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

ผู้สอนกล่าวทักทาย สนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับผลไม้ที่หาง่ายในประเทศของนักเรียน ผลไม้ไทย และการปอกผลไม้ เช่น ส้ม เงาะ มังคุด ทุเรียน และกล้วย เป็นต้น

ขั้นสอน

1) ผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับสำนวน “เรื่องกล้วยๆ” โดยย่อ

2) ผู้สอนอธิบายคำศัพท์ที่ผู้เรียนไม่เข้าใจ

3) สอบถามความเข้าใจเกี่ยวกับสำนวน โดยให้ผู้เรียนยกตัวอย่าง “เรื่องกล้วยๆ” ของ

ผู้เรียน

4) ฝึกอ่าน โดยให้ผู้เรียนลองอ่านคำศัพท์เอง ผู้สอนช่วยฝึกแก้ไขการออกเสียงคำที่

ยากและอธิบายความหมาย

5) ฝึกอ่านเนื้อหาวัฒนธรรมในสำนวน โดยแบ่งผู้เรียนเป็น 3 กลุ่ม ด้วยวิธีการจับ

ฉลาก

6) กลุ่มที่ 1 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบถึงกล้วยในวิถีชีวิตของคนไทย

จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จับกลุ่มที่ 1 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียน

ตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน

7) กลุ่มที่ 2 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบถึงแนวคิดและความเชื่อของคน

ไทยที่เกี่ยวข้องกับกล้วย จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จับกลุ่มที่ 2 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียน

ตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน

8) กลุ่มที่ 3 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบเกี่ยวกับบทบาทของกล้วยใน

ประเพณีและพิธีกรรมของคนไทย จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จับกลุ่มที่ 3 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียน

ตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน

ขั้นสรุป

- 1) ผู้สอนกับผู้เรียนช่วยกันทบทวนและสรุป
- 2) ทำแบบฝึกหัดทบทวนคำศัพท์ในแบบเรียน
- 3) เฉลยแบบฝึกหัด

5. สื่อการเรียนการสอน

- 5.1 แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ
- 5.2 ภาพจากแบบเรียนและสื่อออนไลน์
- 5.3 แบบทดสอบ (คำถามท้ายบท)

6. การวัดและการประเมินผล

- 6.1 การสนทนาและการตอบคำถาม
- 6.2 การร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน
- 6.3 การทำแบบทดสอบ

แผนการสอนที่ 2

เรื่อง สำนวน “ ชุบมือเปิบ ”

วิชา วัฒนธรรมไทย

จำนวน 2 คาบเรียน

1. สาระสำคัญ

“ชุบมือเปิบ” เป็นสำนวน หมายถึง การฉวยโอกาสเอางานที่คนอื่นทำสำเร็จ มาเป็นประโยชน์ของตน สำนวนนี้จากการเปิบข้าวด้วยมือของคนไทยที่ต้องเอามือชุปน้ำก่อนจะเปิบข้าว เพื่อไม่ให้ข้าวติดมือเวลาเปิบ

วิถีชีวิต : ปัจจุบันนี้การใช้มือเปิบข้าวในสังคมเมืองแทบไม่มีให้เห็น แต่ยังมีการใช้มือเปิบเมื่อกินอาหารพื้นเมือง และปัจจุบันนี้คนไทยกินอาหารด้วยช้อนส้อมมากที่สุด ซึ่งมีมารยาทสำคัญ คือ การใช้ช้อนกลาง และมักจะให้คนสำคัญนั่งหัวโต๊ะ โดยที่ผู้ใหญ่เป็นผู้ “เลี้ยง”

แนวคิดและความเชื่อ : ความเชื่อที่น่าสนใจคือเรื่องพระแม่โพสพ และแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติเมื่อกินอาหารร่วมกันของคนไทย เช่น ถ้าเป็นหัวหน้าหรือผู้มีฐานะดีกว่า ควรจะเลี้ยงลูกน้อง ซึ่งมีฐานะด้อยกว่า รวมทั้งแนวคิดเรื่องการแสดงน้ำใจต่อผู้ร่วมโต๊ะอาหาร เพราะการกินอาหารแบบไทยจะกินอาหารจากตรงกลางร่วมกัน ไม่ใช่การกินอาหารเป็นชุดเฉพาะของแต่ละคน

ประเพณีและพิธีกรรม : การทำบุญเลี้ยงพระ เป็นงานพิธีที่แสดงให้เห็นถึงการช่วยกันทำช่วยกันกิน ตามวัฒนธรรมไทยได้อย่างชัดเจน รวมถึงแนวคิดและความเชื่อเกี่ยวกับการกินที่เชื่อมโยงกับพิธีทางศาสนา

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

ผู้เรียนสามารถอธิบายสำนวน “ชุบมือเปิบ” และวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องกับการกินได้

2.2 จุดประสงค์นำทาง

1) ผู้เรียนสามารถอ่านและอธิบายความหมายคำศัพท์สำคัญเกี่ยวกับการกินและวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องได้

2) ผู้เรียนสามารถอ่านและอธิบายเนื้อหาของสำนวน “ชุบมือเปิบ” และวัฒนธรรมในสำนวนได้

3) ผู้เรียนสามารถอธิบายวัฒนธรรมการกินของคนไทยในวิถีชีวิต แนวคิดและความเชื่อ รวมถึงประเพณีและพิธีกรรม ได้

3. เนื้อหาสาระ

3.1 ความหมายของสำนวน

3.2 ความหมายของคำศัพท์สำคัญ

3.3 วัฒนธรรมในสำนวน ได้แก่ วิถีชีวิต แนวคิดและความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

ผู้สอนกล่าวทักทาย สนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับมารยาทในการกินตามวัฒนธรรมของผู้เรียน

ขั้นสอน

- 1) ผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับสำนวน “ซุบมือเปิบ” โดยย่อ
- 2) ผู้สอนอธิบายคำศัพท์ที่ผู้เรียนไม่เข้าใจ
- 3) สอบถามความเข้าใจเกี่ยวกับสำนวน และให้ผู้เรียนยกตัวอย่างสถานการณ์ที่

ตรงกับสำนวน

- 4) ฝึกอ่าน โดยให้ผู้เรียนลองอ่านคำศัพท์เอง ผู้สอนช่วยฝึกแก้ไขการออกเสียงคำที่ยากและอธิบายความหมาย
- 5) ฝึกอ่านเนื้อหาวัฒนธรรมในสำนวน โดยแบ่งผู้เรียนเป็น 3 กลุ่ม โดยวิธีการจับฉลาก
- 6) กลุ่มที่ 1 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบถึงการกินในวิถีชีวิตของคนไทย ได้แก่ มารยาทและธรรมเนียมปฏิบัติในสังคมไทย จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จบกลุ่มที่ 1 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน

- 7) กลุ่มที่ 2 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบถึงแนวคิดของคนไทยในการปฏิบัติตนเมื่อกินอาหารไทยร่วมกับผู้อื่น จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จบกลุ่มที่ 2 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน

- 8) กลุ่มที่ 3 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบถึงวัฒนธรรมการกินของคนไทยในประเพณีและพิธีกรรม จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จบกลุ่มที่ 3 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน

ขั้นสรุป

- 1) ผู้สอนกับผู้เรียนช่วยกันทบทวนและสรุป
- 2) ทำแบบฝึกหัดทบทวนคำศัพท์ในแบบเรียน
- 3) เฉลยแบบฝึกหัด

5. สื่อการเรียนการสอน

- 5.1 แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ
- 5.2 ภาพจากแบบเรียนและสื่อออนไลน์
- 5.3 แบบทดสอบ (คำถามท้ายบท)

6. การวัดและการประเมินผล

- 6.1 การสนทนาและการตอบคำถาม
- 6.2 การร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน
- 6.3 การทำแบบทดสอบ

แผนการสอนที่ 3

เรื่อง สำนวน “ แขนงนม ”

วิชา วัฒนธรรมไทย

จำนวน 2 คาบเรียน

1. สาระสำคัญ

“แขนงนม” เป็นสำนวน หมายถึง เลิกอาชีพชกมวย สำนวนนี้มาจากนม ซึ่งเป็นอุปกรณ์สำคัญของนักมวย

วิถีชีวิต : คนไทยสามารถดูการถ่ายทอดสดการแข่งขันชกมวยได้บ่อยๆ ทางรายการโทรทัศน์ และมีการนำเอาศิลปะมวยไทยมาประกอบดนตรีสมัยใหม่เป็นท่ากายบริหารด้วย แต่แม่ไม้มวยไทยหลายท่าในสมัยโบราณนั้นเป็นอันตรายเป็นอันตรายถึงชีวิตได้และไม่เหมาะกับการชกมวยสากล เพราะว่ามีกฎกติกาต่างกัน คือ การชกมวยไทยใช้ สองมือ สองศอก สองเข่า สองเท้า และศีรษะได้ ซึ่งเรียกว่า “นวอาวุธ”

แนวคิดและความเชื่อ : นักมวยไทยทุกคนจะต้องไหว้ครูก่อนการชกทุกครั้ง ซึ่งอาชีพต่างๆ ก็จะมีวิธีการไหว้ครูของตนเอง และการนับถือครูอาจารย์ผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้กันมานี้มีผลต่อมารยาทไทยด้วย เช่น อุปกรณ์ในศิลปะวิชาชีพนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่มีครูอยู่ จึงควรเคารพ ไม่เดินข้ามสิ่งนั้น และเมื่อจะใช้วิชานั้นๆ คนไทยมักจะยกมือไหว้เพื่อระลึกถึงครูบาอาจารย์และอธิษฐานขอครูบาอาจารย์ช่วยให้การใช้วิชาความรู้ครั้งนี้ราบรื่น

ประเพณีและพิธีกรรม : ประเพณี ปฏิบัติของนักมวยไทยก็คือการไหว้ครู นักมวยจะทำสมาธิ เพื่อให้จิตใจนิ่ง นึกถึงพ่อแม่ก่อนแล้วจึงนึกถึงครูที่สอนมวย และสุดท้ายให้นึกถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ จากนั้นจึงรำมวยไทย ในระหว่างนั้นจะมีดนตรีบรรเลงประกอบตามทำนองของดนตรีไทยด้วย

การชกมวยไทยจึงเป็นศิลปะการต่อสู้ที่แฝงวัฒนธรรมไทยหลายแง่มุม ทั้งภูมิปัญญาไทยที่รู้จุดสำคัญของร่างกาย ดนตรี ความกตัญญู และความเชื่อ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

ผู้เรียนสามารถอธิบายสำนวน “แขนงนม” และวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องกับการชกมวย รวมถึงการเคารพนับถือครูบาอาจารย์ได้

2.2 จุดประสงค์นำทาง

1) ผู้เรียนสามารถอ่านและอธิบายความหมายคำศัพท์สำคัญเกี่ยวกับการชกมวยไทย และวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องได้

2) ผู้เรียนสามารถอ่านและอธิบายเนื้อหาของสำนวน “แขวนนาม” และวัฒนธรรมในสำนวนได้

3) ผู้เรียนสามารถอธิบายวิถีชีวิต แนวคิดและความเชื่อ รวมถึงประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการชกมวยไทยได้

3. เนื้อหาสาระ

3.1 ความหมายของสำนวน

3.2 ความหมายคำศัพท์สำคัญ

3.3 วัฒนธรรมในสำนวน ได้แก่ วิถีชีวิต แนวคิดและความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

ผู้สอนกล่าวทักทาย สนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับกีฬาประจำชาติของผู้เรียน และการปฏิบัติต่อผู้ฝึกสอนกีฬา

ขั้นสอน

- 1) ผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับสำนวน “แขวนนาม” โดยย่อ
- 2) ผู้สอนอธิบายคำศัพท์ที่ผู้เรียนไม่เข้าใจ
- 3) สอบถามความเข้าใจเกี่ยวกับสำนวน และให้ผู้เรียนยกตัวอย่างสถานการณ์ที่ตรงกับสำนวน
- 4) ฝึกอ่าน โดยให้ผู้เรียนลองอ่านคำศัพท์เอง ผู้สอนช่วยฝึกแก้ไขการออกเสียงคำที่ยากและอธิบายความหมาย
- 5) ฝึกอ่านเนื้อหาวัฒนธรรมในสำนวน โดยแบ่งผู้เรียนเป็น 3 กลุ่ม ด้วยวิธีการ จับฉลาก

6) กลุ่มที่ 1 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบ เกี่ยวกับกีฬามวยในวิถีชีวิตของคนไทย จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จบกลุ่มที่ 1 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน

7) กลุ่มที่ 2 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบ ถึงแนวคิดและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการชกมวยไทย จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จบกลุ่มที่ 2 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน

8) กลุ่มที่ 3 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบ ถึงประเพณีปฏิบัติในการชกมวยไทย จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จบกลุ่มที่ 3 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน

ขั้นสรุป

- 1) ผู้สอนกับผู้เรียนช่วยกันทบทวนและสรุป
- 2) ทำแบบฝึกหัดทบทวนคำศัพท์ในแบบเรียน
- 3) เฉลยแบบฝึกหัด

5. สื่อการเรียนการสอน

- 5.1 แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ
- 5.2 ภาพจากแบบเรียนและสื่อออนไลน์
- 5.3 แบบทดสอบ (คำถามท้ายบท)

6. การวัดและการประเมินผล

- 6.1 การสนทนาและการตอบคำถาม
- 6.2 การร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน
- 6.3 การทำแบบทดสอบ

แผนการสอนที่ 4

เรื่อง สำนวน “ รู้จักที่ต่ำที่สูง ”

วิชา วัฒนธรรมไทย

จำนวน 2 คาบเรียน

1. สาระสำคัญ

“รู้จักที่ต่ำที่สูง” เป็นสำนวน หมายถึง เคารพบุคคลและสถานที่ตามความเหมาะสมของฐานะ สำนวนนี้มา จากการที่คนไทยมีค่านิยมเกี่ยวกับการจัดลำดับ การให้ความสำคัญ ต่อผู้มีตำแหน่งทางสังคมและผู้อาวุโส

วิถีชีวิต : เด็กหรือผู้น้อยควรเคารพ เกรงใจ และอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ เรียกชื่อผู้ใหญ่โดยมีคำสรรพนามนำหน้าเสมอ หรือใช้คำสรรพนามเพียงอย่างเดียวก็ได้ ไม่ยื่นค้ำหัวผู้ใหญ่ ไม่ควรนั่งสูงกว่าท่าน เมื่อเดินผ่านผู้ใหญ่ควรก้มหัวและน้อมตัวลง ขณะเดียวกันผู้ใหญ่ซึ่งได้รับความเคารพนับถือมักจะระวัง วางตัวเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะยังเป็นความหวังของเด็กหรือผู้น้อยว่าจะให้ความช่วยเหลือเมื่อเดือดร้อน หรือเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำที่ดี ได้ แนวคิดเกี่ยวกับที่ต่ำที่สูงยังเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันอีกหลายอย่าง เช่น การไม่ใช้เท้าชี้สิ่งของหรือยกขึ้นมาวางบนโต๊ะ การไม่พูดข้ามศีรษะ เป็นต้น

แนวคิดและความเชื่อ : บุคคลในที่สูงสุดของสังคมไทยคือพระมหากษัตริย์ ซึ่งคนไทยรักและเทิดทูนในหลวง ในฐานะผู้มีบุญคุณต่อชาวไทยและประเทศชาติ ทุกบ้านของคนไทยจึงมีพระฉายาลักษณ์ (รูป) ของในหลวงติดไว้ในที่สูงพอๆ กับหิ้งพระ นอกจากนี้ สังคมไทยยังมีแนวคิดที่ผู้อาวุโสเป็นผู้ที่เห็นโลกมาก่อน ย่อมมีประสบการณ์มากกว่าเด็ก จึงมักจะเลื่อนตำแหน่งงานให้กับผู้อาวุโส ก่อนผู้ที่เด็กกว่า

ประเพณีและพิธีกรรม : ในสังคมไทยมีการแยกอย่างชัดเจนว่าเป็นพระราชพิธี หรือเป็นพิธีของคนทั่วไป และเมื่อมีงานพิธีใดๆ จะเรียกเชิญ “ผู้ใหญ่” ไปเป็นประธานของงานพิธี และจัดที่นั่งสำหรับผู้ใหญ่ไว้เป็นที่นั่งแถวหน้าหรือเก้าอี้พิเศษ การรู้จักที่ต่ำ ที่สูงนี้เองที่ทำให้คนไทยมีลักษณะอ่อนน้อมถ่อมตน เพราะว่าคำนึงถึงฐานะของตน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

ผู้เรียนสามารถอธิบายสำนวน “รู้จักที่ต่ำที่สูง” และวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องกับสำนวนได้

2.2 จุดประสงค์นำทาง

- 1) ผู้เรียนสามารถอ่านและอธิบายความหมายของคำศัพท์สำคัญเกี่ยวกับสำนวน และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องได้
- 2) ผู้เรียนสามารถอ่านและอธิบายเนื้อหาของสำนวน “รู้จักที่ต่ำที่สูง” และวัฒนธรรมในสำนวนได้
- 3) ผู้เรียนสามารถอธิบายผลจากแนวคิดเรื่อง “ที่ต่ำที่สูง” ที่มีต่อวิถีชีวิต แนวความคิดอื่นและความเชื่อที่ตามมา รวมถึงประเพณีและพิธีกรรม ของคนไทยได้

3. เนื้อหาสาระ

- 3.1 ความหมายของสำนวน
- 3.2 ความหมายของคำศัพท์สำคัญ
- 3.3 วัฒนธรรมในสำนวน ได้แก่ วิถีชีวิต แนวคิดและความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

ผู้สอนกล่าวทักทาย สันทนาการกับผู้เรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้อาวุโสหรือผู้ใหญ่ใน

สังคมของผู้เรียน

ขั้นสอน

- 1) ผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับสำนวน “รู้จักที่ต่ำที่สูง” โดยย่อ
- 2) ผู้สอนอธิบายคำศัพท์ที่ผู้เรียนไม่เข้าใจ
- 3) สอบถามความเข้าใจเกี่ยวกับสำนวน โดยให้ผู้เรียนยกตัวอย่าง “ผู้ใหญ่” หรือ “ผู้อาวุโส” ในความคิดของผู้เรียน
- 4) ฝึกอ่าน โดยให้ผู้เรียนลองอ่านคำศัพท์เอง ผู้สอนช่วยฝึกแก้ไขการออกเสียงคำที่ยากและอธิบายความหมาย
- 5) ฝึกอ่านเนื้อหาวัฒนธรรมในสำนวน โดยแบ่งผู้เรียนเป็น 3 กลุ่ม ด้วยวิธีจับฉลาก
- 6) กลุ่มที่ 1 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบถึงมารยาทการปฏิบัติตนในวิถีชีวิตของคนไทย ซึ่งเกี่ยวข้องกับ “ที่ต่ำที่สูง” จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จบกลุ่มที่ 1 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน

7) กลุ่มที่ 2 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบถึงแนวความคิดของคนไทยในการปฏิบัติต่อพระมหากษัตริย์ซึ่งอยู่ในฐานะสูงสุดของสังคมไทย ผู้ใหญ่ และผู้อาวุโส จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จบกลุ่มที่ 2 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน

8) กลุ่มที่ 3 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบ เกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรมของคนไทยที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิดเรื่อง “ที่ต่ำที่สูง” จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จบกลุ่มที่ 3 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน

ขั้นสรุป

- 1) ผู้สอนกับนักเรียนช่วยกันทบทวนและสรุป
- 2) ทำแบบฝึกหัดทบทวนคำศัพท์ในแบบเรียน
- 3) เฉลยแบบฝึกหัด

5. สื่อการเรียนการสอน

- 5.1 แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ
- 5.2 ภาพจากแบบเรียนและสื่อออนไลน์
- 5.3 แบบทดสอบ (คำถามท้ายบท)

6. การวัดและการประเมินผล

- 6.1 การสนทนาและการตอบคำถาม
- 6.2 การร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน
- 6.3 การทำแบบทดสอบ

แผนการสอนที่ 5

เรื่อง สำนวน “หมากัดอย่ากัดตอบ”

วิชา วัฒนธรรมไทย

จำนวน 2 คาบเรียน

1. สาระสำคัญ

“หมากัดอย่ากัดตอบ” เป็นสำนวน หมายถึง อย่าลดตัวลงไปต่อสู้หรือพูด เพื่อโต้ตอบกับคนไม่ดีหรือคนที่มีฐานะต่ำกว่าตน สำนวนนี้มาจากการที่เดิมนั้นคนไทยมีทัศนคติว่าสุนัขเป็นสัตว์ชั้นต่ำและสกปรก

วิถีชีวิต : คนไทยเคยนิยมเลี้ยงสุนัขไว้เพื่อใช้ประโยชน์ โดยเลี้ยงด้วยอาหารที่เหลือจากเจ้าของ และให้มันอยู่ใต้ถุนบ้าน แต่ปัจจุบันนี้คนไทยนิยมเลี้ยงสุนัขไว้ในบ้านมากขึ้น เพื่อเป็นเพื่อนแก้เหงา และดูแลอย่างดี จะเห็นได้จาก ธุรกิจเกี่ยวกับสุนัขในเมืองไทยที่มีเพิ่มมากขึ้น เพราะว่สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปและคนไทยนิยมเลี้ยงสุนัขพันธุ์ต่างประเทศซึ่งมีค่ามีราคาแพงขึ้นนั่นเอง ขณะที่สุนัขพันธุ์ไทยแท้คือ“หมาไทยหลังอนัน”ก็มีราคาแพงเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม เมืองไทยยังมีสุนัขจรจัดจำนวนมาก แต่มักจะเชื่องและมีการฉีควัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าหรือ โรคกลัวน้ำ ทุกปี

แนวคิดและความเชื่อ : คนไทยเชื่อว่าสุนัขหอนเมื่อมันเห็นผี ส่วนแนวคิดหรือภูมิปัญญาไทยที่ได้จากความใกล้ชิดและความซ่งสึงเกตของคนไทยนั้นมีหลายข้อ เช่น ถ้าอยากให้อายุยืนต้องเลี้ยงด้วยน้ำตาลหรือของหวานๆ ถ้าสุนัขกัดกันให้ใช้น้ำสาด คนจึงจะปลอดภัยจากการถูกสุนัขกัดโดยไม่ต้องใช้ไม้ตีสุนัขให้มันเจ็บตัวและเป็นบาป และ สุนัขที่ชอบเห่ามักจะไมกัด เป็นต้น ทัศนคติที่ดีต่อสุนัขก็มีเช่นกัน และนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของคน เป็นคำพูดในเชิงสอนให้ดูสุนัขเป็นตัวอย่าง เช่น เห็นว่าสุนัขเป็นสัตว์ที่รักลูก ชื่อสัตย์ต่อเจ้าของ และพฤติกรรมของสุนัขก็ยังนำมาเป็นสำนวนไทยอีกมาก แต่ถึงแม้จะเห็นความน่ารักของสุนัข คนไทยก็ไม่ชอบมีชื่อเล่นว่าหมาหรือสุนัข

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

ผู้เรียนสามารถอธิบายสำนวน “หมากัดอย่ากัดตอบ” และวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องกับสำนวนได้

2.2 จุดประสงค์นำทาง

1) ผู้เรียนสามารถอ่านและอธิบายความหมายของคำศัพท์สำคัญเกี่ยวกับสำนวนและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องได้

- 2) ผู้เรียนสามารถอ่านและอธิบายเนื้อหาของสำนวน “หมากัดอย่ากัดตอบ” และ วัฒนธรรมในสำนวนได้
- 3) ผู้เรียนสามารถบอกเกี่ยวกับสุนัขในวิถีชีวิต แนวคิดและความเชื่อ ของคนไทยได้

3. เนื้อหาสาระ

- 3.1 ความหมายของสำนวน
- 3.2 ความหมายของคำศัพท์สำคัญ
- 3.3 วัฒนธรรมในสำนวน ได้แก่ วิถีชีวิต แนวคิดและความเชื่อ

4. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

ผู้สอนกล่าวทักทาย สนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับแนวคิดและการปฏิบัติต่อสุนัขในประเทศของผู้เรียน

ขั้นสอน

- 1) ผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับสำนวน “หมากัดอย่ากัดตอบ” โดยย่อ
- 2) ผู้สอนอธิบายคำศัพท์ที่ผู้เรียนไม่เข้าใจ
- 3) สอบถามความเข้าใจเกี่ยวกับสำนวน โดยให้ผู้เรียนสมมุติเหตุการณ์ที่เข้ากับสำนวน “หมากัดอย่ากัดตอบ” ในความคิดของผู้เรียน
- 4) ฝึกอ่าน โดยให้ผู้เรียนลองอ่านคำศัพท์เอง ผู้สอนช่วยฝึกแก้ไขการออกเสียงคำที่ยากและอธิบายความหมาย
- 5) ฝึกอ่านเนื้อหาวัฒนธรรมในสำนวน โดยแบ่งผู้เรียนเป็น 2 กลุ่ม ด้วยวิธีการจับฉลาก
- 6) กลุ่มที่ 1 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบถึงสุนัขในวิถีชีวิตของคนไทย จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จับกลุ่มที่ 1 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน
- 7) กลุ่มที่ 2 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบถึงแนวความคิดของคนไทยที่มีต่อสุนัข จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จับกลุ่มที่ 2 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน
- 8) กิจกรรมเสริม คือการให้ผู้เรียนที่แบ่งกลุ่มไว้นั้น ลองคิดวิเคราะห์สำนวนไทยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุนัข ว่าแต่ละสำนวนน่าจะมี ความหมายอย่างไร โดยผู้สอนช่วยชี้แนะ และอธิบายความหมายที่ถูกต้องหลังจากผู้เรียนอภิปรายแล้ว

ขั้นสรุป

- 1) ผู้สอนกับผู้เรียนช่วยกันทบทวนและสรุป
- 2) ทำแบบฝึกหัดทบทวนคำศัพท์ในแบบเรียน
- 3) เฉลยแบบฝึกหัด

5. สื่อการเรียนการสอน

- 5.1 แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ
- 5.2 ภาพจากแบบเรียนและสื่อออนไลน์
- 5.3 แบบทดสอบ (คำถามท้ายบท)

6. การวัดและการประเมินผล

- 6.1 การสนทนาและการตอบคำถาม
- 6.2 การร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน
- 6.3 การทำแบบทดสอบ

แผนการสอนที่ 6

เรื่อง สำนวน “ ข้าวแดงแกงร้อน ”

วิชา วัฒนธรรมไทย

จำนวน 2 คาบเรียน

1. สาระสำคัญ

“ข้าวแดงแกงร้อน” เป็นสำนวน หมายถึง บุญคุณที่มีให้หรือบุญคุณที่เคยอุปการะ (เลี้ยงดู) สำนวนนี้มาจาก ข้าวที่สีด้วยมือซึ่งมีสีออกแดงๆ เรียกว่า “ข้าวแดง” ส่วนคำว่า “แกงร้อน” หมายถึง “กับข้าว”

วิถีชีวิต : ข้าวเป็นอาหารหลักของคนไทย โดยกินพร้อมกับ “กับข้าว” โดยไม่มีการแบ่งเป็นอาหารเรียกน้ำย่อยที่กินก่อนอาหารจานหลัก การกินแกงของคนไทยจึงไม่เหมือนการกินซูชิ ของวัฒนธรรมตะวันตก แต่ก็มีอาหารหลายอย่างที่คนไทยได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมอื่น อย่างไรก็ตาม กับข้าวไทยแท้ๆ จะใช้เครื่องปรุงรสแบบไทย จึงมีกลิ่นและรสที่เป็นเอกลักษณ์ นอกจากนี้ คนไทยยังนำข้าวสวยและข้าวเหนียวไปปรุงเป็นขนมหรือของว่าง และนิยมดื่มน้ำเปล่าหลังอาหารเพื่อล้างปากมากกว่าดื่มชาหรือกาแฟอย่างในวัฒนธรรมอื่น และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น เป็นสิ่งที่ผิดหลักศาสนาพุทธของคนไทย

แนวคิดและความเชื่อ : ทุกวันนี้คนไทยเชื่อว่าข้าวแดงดีกว่าข้าวขาว และข้าวขาวเป็นข้าวของคนทั่วไปซึ่งราคาถูกกว่าข้าวแดง โดยในประเทศที่มีวัฒนธรรมข้าวล้วนมีตำนานเกี่ยวกับเทพเจ้าประจำข้าว ซึ่งคนต้องให้ความสำคัญ มีพิธีกรรมต่างๆ เช่น พิธีทำขวัญข้าว แล้วข้าวในนาจะได้ผลดีสำหรับคนไทยเรียกว่า “แม่โพสพ”

ประเพณีและพิธีกรรม : อิทธิพลจากศาสนาพุทธที่ผสมกับศาสนาพราหมณ์ยังทำให้เกิดประเพณีและพระราชพิธีที่สำคัญ คือ พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ซึ่งจัดขึ้นทุกปีที่สนามหลวง เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่ชาวนาไทย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

ผู้เรียนสามารถอธิบายสำนวน “ข้าวแดงแกงร้อน” และวัฒนธรรมอาหารของคนไทยได้

2.2 จุดประสงค์นำทาง

1) ผู้เรียนสามารถอ่านและอธิบายความหมายคำศัพท์ที่สำคัญเกี่ยวกับอาหารและวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องได้

2) ผู้เรียนสามารถอ่านและอธิบายเนื้อหาของสำนวน “ข้าวแดงแกงร้อน” และ วัฒนธรรมในสำนวนได้

3) ผู้เรียนสามารถบอกชื่ออาหารไทยในวิถีชีวิตประจำวัน บอกแนวคิด ความเชื่อ รวมถึงประเพณี พิธีกรรม เกี่ยวกับข้าวและอาหาร ของคนไทยได้

3. เนื้อหาสาระ

3.1 ความหมายของสำนวน

3.2 ความหมายของคำศัพท์สำคัญ

3.3 วัฒนธรรมในสำนวน ได้แก่ วิถีชีวิต แนวคิดและความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

ผู้สอนกล่าวทักทาย สนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับอาหารหลักและวัฒนธรรมอาหารของ

ผู้เรียน

ขั้นสอน

1) ผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับสำนวน “ข้าวแดงแกงร้อน” โดยย่อ

2) ผู้สอนอธิบายคำศัพท์ที่ผู้เรียนไม่เข้าใจ

3) สอบถามความเข้าใจเกี่ยวกับสำนวน โดยให้ผู้เรียนยกตัวอย่างการอุปการะเลี้ยงดู

ผู้อื่น

4) ฝึกอ่าน โดยให้ผู้เรียนลองอ่านคำศัพท์เอง ผู้สอนช่วยฝึกแก้ไขการออกเสียงคำที่

ยากและอธิบายความหมาย

5) ฝึกอ่านเนื้อหาวัฒนธรรมในสำนวน โดยแบ่งผู้เรียนเป็น 3 กลุ่ม ด้วยวิธีจับฉลาก

6) กลุ่มที่ 1 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ รู้จักอาหารในวิถีชีวิตประจำวันของ

คนไทย จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จบกลุ่มที่ 1 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน

7) กลุ่มที่ 2 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบแนวคิดและความเชื่อของคนไทย ที่เกี่ยวข้องกับข้าว จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จบกลุ่มที่ 2 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน

8) กลุ่มที่ 3 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ รู้จักพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกขวัญ จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จบกลุ่มที่ 3 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้ภาพประกอบจากสื่อออนไลน์

ขั้นสรุป

- 1) ผู้สอนกับผู้เรียนช่วยกันทบทวนและสรุป
- 2) ทำแบบฝึกหัดทบทวนคำศัพท์ในแบบเรียน
- 3) เฉลยแบบฝึกหัด

5. สื่อการเรียนการสอน

- 5.1 แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ
- 5.2 ภาพจากแบบเรียนและสื่อออนไลน์
- 5.3 แบบทดสอบ (คำถามท้ายบท)

6. การวัดและการประเมินผล

- 6.1 การสนทนาและการตอบคำถาม
- 6.2 การร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน
- 6.3 การทำแบบทดสอบ

แผนการสอนที่ 7

เรื่อง สำนวน “ เข้าตามตรอกออกตามประตู ”

วิชา วัฒนธรรมไทย

จำนวน 2 คาบเรียน

1. สาระสำคัญ

“เข้าตามตรอกออกตามประตู” เป็นสำนวน หมายถึง ทำถูกต้องตามธรรมเนียม รู้ช่องทาง และกาลเทศะในการติดต่อผู้คน มาจากการที่บ้านคนไทยโดยเฉพาะผู้มีฐานะนั้น จะมีประตูใหญ่กับประตูเล็กสำหรับเข้าออกอีกทางหนึ่ง เมื่อไปหาผู้ที่ไม่คุ้นเคยก็ควรเข้าทางประตูเล็ก เพื่อติดต่อสอบถามคนในบ้านก่อน นิยมใช้สำนวนนี้เพื่อเตือนหญิงชายให้ทำตามธรรมเนียมไทย คือควรจะต้องทำงานกันตามประเพณีก่อนใช้ชีวิตร่วมกัน

วิถีชีวิต : อากาศร้อนๆ ของเมืองไทยก็ทำให้การต้อนรับแขกด้วยน้ำเย็นเป็นธรรมเนียมนิยม แต่สิ่งสำคัญได้แก่การเข้าพบผู้ใหญ่ให้ถูกวิธี “เข้าหาผู้ใหญ่” ให้ถูกทาง คือ รู้ว่าควรจะต้องติดต่อใครก่อน อย่างไร และรู้กาลเทศะ สำหรับการที่หญิงชายคบหากัน ผู้ชายควรเป็นฝ่ายไปหาผู้หญิงที่บ้าน และในสังคมชนบทนั้น ถ้าหญิงชายจะออกไปเที่ยวด้วยกันก็มักจะมีคนอื่นไปด้วย เพื่อป้องกันคำติฉินนินทา

แนวคิดและความเชื่อ : ในวัฒนธรรมไทยนั้น ผู้หญิงไม่ควรแสดงความสนใจผู้ชายก่อน หรือเป็นฝ่ายไปหาผู้ชาย เพราะจะดูไม่ดีและเสียหายได้ ขณะที่ฝ่ายชายควรไปหาผู้หญิงที่บ้าน เป็นการให้เกียรติ แสดงความจริงใจ และอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ แต่ก็ควรรู้กาลเทศะ และทั้งสองฝ่ายควรรู้จัก “เข้าหาผู้ใหญ่” นอกจากนี้การที่หญิงชายจับมือกัน กอดกัน หรืออยู่ด้วยกันโดยไม่ได้แต่งงานกันนั้นไม่เหมาะสม และผู้หญิงจะเป็นฝ่ายเสียหายเสมอ

ประเพณีและพิธีกรรม : การแต่งงานตามประเพณีไทยมีขั้นตอน คือ ๑.การสู่ขอและหาฤกษ์ในการทำพิธี ๒.พิธีหมั้น ๓.ปลุกเรือนหอ ๔.พิธีแต่งงานและงานฉลองแต่งงาน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

ผู้เรียนสามารถอธิบายสำนวน “เข้าตามตรอกออกตามประตู” และวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องได้

2.2 จุดประสงค์นำทาง

1) ผู้เรียนสามารถอ่านและอธิบายความหมายคำศัพท์สำคัญเกี่ยวกับสำนวนนี้ และวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องได้

2) ผู้เรียนสามารถอ่านและอธิบายเนื้อหาของสำนวน “เข้าตามตรอกออกตามประตู” และวัฒนธรรมในสำนวนได้

3) ผู้เรียนสามารถบอกเกี่ยวกับธรรมเนียมการเข้าพบผู้ใหญ่ วิธีปฏิบัติเมื่อคบหากันของหญิงชายในสังคมไทย แนวความคิด และพิธีแต่งงานโดยย่อได้

3. เนื้อหาสาระ

3.1 ความหมายของสำนวน

3.2 ความหมายของคำศัพท์สำคัญ

3.3 วัฒนธรรมในสำนวน ได้แก่ วิถีชีวิต แนวคิดและความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

ผู้สอนกล่าวทักทาย สนทนากับผู้เรียนเรื่องมารยาทการเข้าพบผู้ใหญ่ และการปฏิบัติเมื่อคบหากันของหญิงชายในวัฒนธรรมของผู้เรียน

ขั้นสอน

- 1) ผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับสำนวน “เข้าตามตรอกออกตามประตู” โดยย่อ
- 2) ผู้สอนอธิบายคำศัพท์ที่ผู้เรียนไม่เข้าใจ
- 3) สอบถามความเข้าใจเกี่ยวกับสำนวน โดยให้ผู้เรียนยกตัวอย่างธรรมเนียมปฏิบัติในการติดต่อ เข้าพบผู้ใหญ่ และการแต่งงานที่ถูกต้องตามธรรมเนียมของผู้เรียน
- 4) ฝึกอ่าน โดยให้ผู้เรียนลองอ่านคำศัพท์เอง ผู้สอนช่วยฝึกแก้ไขการออกเสียงคำที่ยากและอธิบายความหมาย
- 5) ฝึกอ่านเนื้อหาวัฒนธรรมในสำนวน โดยแบ่งผู้เรียนเป็น 3 กลุ่ม ด้วยวิธีการจับฉลาก
 - 6) กลุ่มที่ 1 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบถึงธรรมเนียมการเข้าพบผู้ใหญ่ และข้อควรปฏิบัติในการคบหากันของหญิงชายในวัฒนธรรมไทย จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จับกลุ่มที่ 1 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม
 - 7) กลุ่มที่ 2 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบถึงแนวความคิดของคนไทย เกี่ยวกับการที่จะใช้ชีวิตคู่ในสังคมไทย จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จับกลุ่มที่ 2 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม

8) กลุ่มที่ 3 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบถึงพิธีแต่งงานตามวัฒนธรรมไทย โดยย่อ จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จบกลุ่มที่ 3 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน

ขั้นสรุป

- 1) ผู้สอนกับผู้เรียนช่วยกันทบทวนและสรุป
- 2) ทำแบบฝึกหัดทบทวนคำศัพท์ในแบบเรียน
- 3) เฉลยแบบฝึกหัด

5. สื่อการเรียนการสอน

- 5.1 แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ
- 5.2 ภาพจากแบบเรียนและสื่อออนไลน์
- 5.3 แบบทดสอบ (คำถามท้ายบท)

6. การวัดและการประเมินผล

- 6.1 การสนทนาและการตอบคำถาม
- 6.2 การร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน
- 6.3 การทำแบบทดสอบ

แผนการสอนที่ 8 เรื่อง สำนวน “ บัวไม่ซ้ำ น้ำไม่ชุ่น ”

วิชา วัฒนธรรมไทย

จำนวน 2 คาบเรียน

1. สาระสำคัญ

“บัวไม่ซ้ำ น้ำไม่ชุ่น ” เป็นสำนวน หมายถึง ทำอะไรอย่างนุ่มนวล รู้จัก รักษาน้ำใจกัน สำนวนนี้มาจาก การจับปลาและการเด็ดดอกบัว คือ การจับปลานั้นควรระวังไม่ทำให้บัวซ้ำ และ เมื่อต้องการดอกบัวก็ระวัง ไม่ทำให้น้ำชุ่น สัตว์น้ำจะได้ไม่ตกใจ ไม่เดือดร้อน

วิถีชีวิต : คนไทยใช้ประโยชน์จากบัวแทบทุกส่วน คือ เป็นอาหารและสมุนไพรได้ ช่างไทยโบราณยังนำรูปทรงดอกบัวมาเป็นหลักในการฝึกเขียนลาย ไทยด้วย สำหรับแม่ น้ำลำคลอง นั้นเป็นแหล่งอาหาร ช่วยในการเพาะปลูก เป็นเส้นทางคมนาคม และเป็นแหล่งการค้า จึงเกิดชุมชน ริมน้ำซึ่งเป็นแหล่งศึกษาวัฒนธรรมได้ดี อีกทั้ง คนไทยยังมีการเปรียบน้ำกับนามธรรม เกิดเป็น สำนวนไทยหลายสำนวนที่มีคำว่าน้ำอยู่ด้วย

แนวคิดและความเชื่อ : บางคนกล่าวว่าดอกบัวเป็นดอกไม้ประจำศาสนาพุทธ เพราะดอกบัว เกี่ยวข้องกับพุทธประวัติหลายตอน ซึ่งแนวคิดที่น่าสนใจคือการเปรียบคนกับบัว ๔ ประเภท ได้แก่ ๑.คนที่เหมือนดอกบัวจมอยู่ในโคลน ๒.คนที่เหมือนดอกบัวจมอยู่ในน้ำ ๓.คนที่เหมือนดอกบัวซึ่งอยู่ เสมอพื้นน้ำ ๔.คนที่เหมือนบัวโผล่พ้น น้ำแล้วและกำลังจะผลิบาน นอกจากนี้ศาสนาพุทธที่คนไทย ส่วนใหญ่นับถือนั้นผสมผสานกับศาสนาพราหมณ์ด้วย จึงมีการใช้น้ำเป็นสัญลักษณ์ตามความเชื่อใน ศาสนาพราหมณ์ เช่น การกรวดน้ำหลังจากทำบุญ

ประเพณีและพิธีกรรม : คนไทยนิยมนำดอกบัวมาบูชาพระ จึงเกิด ประเพณีโยนบัวใน จังหวัดสมุทรปราการส่วนน้ำนั้นเกี่ยวข้องกับพิธีต่างๆ มากมาย เช่น การทำน้ำมนต์ การรดน้ำอวยพร แก่คู่บ่าวสาว สำหรับประเพณีสำคัญเกี่ยวกับน้ำ ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ และประเพณีลอยกระทง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

ผู้เรียนสามารถอธิบายสำนวน “บัวไม่ซ้ำ น้ำไม่ชุ่น” และวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องได้

2.2 จุดประสงค์นำทาง

1) ผู้เรียนสามารถอ่านและอธิบายความหมายคำศัพท์สำคัญเกี่ยวกับสำนวนนี้ และ วัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องได้

- 2) ผู้เรียนสามารถอ่านและอธิบายเนื้อหาของสำนวน “บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น” และ วัฒนธรรมในสำนวนได้
- 3) ผู้เรียนสามารถบอกเกี่ยวกับบทบาทของบัวและน้ำในวิถีชีวิต แนวคิด ความเชื่อ ตลอดจนประเพณีและพิธีกรรม ในวัฒนธรรมไทยได้

3. เนื้อหาสาระ

- 3.1 ความหมายของสำนวน
- 3.2 ความหมายของคำศัพท์สำคัญ
- 3.3 วัฒนธรรมในสำนวน ได้แก่ วิถีชีวิต แนวคิดและความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม

4. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

ผู้สอนกล่าวทักทาย สนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับดอกไม้ที่มีบทบาทในวิถีชีวิตและ วัฒนธรรมของผู้เรียน รวมทั้งวิถีชีวิต แนวคิด หรือประเพณีเกี่ยวกับสายน้ำในประเทศของผู้เรียน

ขั้นสอน

- 1) ผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับสำนวน “บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น” โดยย่อ
- 2) ผู้สอนอธิบายคำศัพท์ที่ผู้เรียนไม่เข้าใจ
- 3) สอบถามความเข้าใจเกี่ยวกับสำนวน โดยให้ผู้เรียนยกตัวอย่างเหตุการณ์ และ การพูดหรือการแก้ปัญหาแบบบัวไม่ช้ำน้ำไม่ขุ่น
- 4) ฝึกอ่าน โดยให้ผู้เรียนลองอ่านคำศัพท์เอง ผู้สอนช่วยฝึกแก้ไขการออกเสียงคำที่ ยากและอธิบายความหมาย
- 5) ฝึกอ่านเนื้อหาวัฒนธรรมในสำนวน โดยแบ่งผู้เรียนเป็น 3 กลุ่ม ด้วยวิธีการจับ ฉลาก

6) กลุ่มที่ 1 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบถึงวิถีชีวิตของคนไทยที่ เกี่ยวข้องกับบัวและน้ำ จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จบกลุ่มที่ 1 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียน ตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติมโดยใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน

7) กลุ่มที่ 2 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบถึงแนวความคิดและความเชื่อ ของคนไทยเกี่ยวกับบัวและน้ำ จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จบกลุ่มที่ 2 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียน ตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติมโดยใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน

8) กลุ่มที่ 3 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบถึงประเพณีหรือพิธีที่เกี่ยวกับบัว และน้ำโดยย่อ จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จบกลุ่มที่ 3 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียน ตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้ภาพประกอบจากแบบเรียนและสื่อออนไลน์

ขั้นสรุป

- 1) ผู้สอนกับผู้เรียนช่วยกันทบทวนและสรุป
- 2) ทำแบบฝึกหัดทบทวนคำศัพท์ในแบบเรียน
- 3) เฉลยแบบฝึกหัด

5. สื่อการเรียนการสอน

- 5.1 แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ
- 5.2 ภาพจากแบบเรียนและสื่อออนไลน์
- 5.3 แบบทดสอบ (คำถามท้ายบท)

6. การวัดและการประเมินผล

- 6.1 การสนทนาและการตอบคำถาม
- 6.2 การร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน
- 6.3 การทำแบบทดสอบ

แผนการสอนที่ 9 เรื่อง สำนวน “ คว่าบาตร ”

วิชา วัฒนธรรมไทย

จำนวน 2 คาบเรียน

1. สาระสำคัญ

“คว่าบาตร” เป็นสำนวน หมายถึง ไม่คบค้าสมาคม หรือไม่เกี่ยวข้องด้วย สำนวนนี้มาจากการที่พระสงฆ์ลงโทษบุคคลซึ่งทำให้วัดหรือพระสงฆ์เดือดร้อน หรือเป็นภัยต่อศาสนา ด้วยการไม่ให้เกี่ยวข้องกับวัดหรือพระสงฆ์อีก ในปัจจุบันไม่มีการคว่าบาตรแล้ว แต่สำนวนนี้ยังคงใช้ในการเสนาะอ่าวอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข่าวการเมือง

วิถีชีวิต : คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ พระจึง ได้รับความเคารพนับถือและการปฏิบัติเป็นพิเศษในสังคม พระสงฆ์มิใช่เพียงแค่ผู้สืบทอดศาสนา แต่พระและวัดยังเป็นศูนย์กลางของชุมชนมาตั้งแต่โบราณ วัดคือแหล่งความรู้แทบทุกวิชา “ลูกผู้ชาย” จะได้บวชและเรียนธรรมะ รวมทั้งวิชาความรู้อื่นๆ ในวัด พระสงฆ์จึงสามารถนำพาคนในสังคมไปในทางที่เหมาะสมได้ พระอาจารย์ที่มีปัญญา วิชาความรู้ และปฏิบัติดี จึงได้รับการนับถืออย่างสูง

แนวคิดและความเชื่อ : พิธีสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของงานพิธีและประเพณีต่างๆ ของชาวไทย พุทธเสมอ ด้วยแนวความคิดว่าทำให้เกิดสิริมงคล บางคนยังมีความเชื่ออีกว่า การทำบุญด้วยสิ่งของต่างกันจะให้ผลบุญที่ต่างกัน อีกทั้งบุญกุศลในวันนี้จะส่งผลถึงชาติหน้าด้วย แต่ความจริงแล้วสิ่งที่ได้จากการทำบุญ ก็คือความสุขสบายใจเมื่อได้ทำความดี และการใส่บาตร หรือ การทำทาน ก็เพื่อฝึกให้รู้จักเสียสละ

ประเพณีและพิธีกรรม : การใส่บาตรที่ถูกต่องั้น ผู้ที่ใส่บาตรต้องไม่เจาะจงพระ ห้ามถามพระว่าต้องการอะไร หรือขออะไร ซึ่งตามปกติคนไทยจะเลือกแต่อาหารดีๆ อร่อยๆ ไว้ใส่บาตร เพราะเชื่อว่าอาหารนั้นจะไปถึงผู้ที่เราจะอุทิศส่วนกุศลครั้งนี้ไปให้ และเมื่อใส่บาตรหรือทำบุญแล้วจึง “กรวดน้ำ” เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

ผู้เรียนสามารถอธิบายสำนวน “คว่าบาตร” และวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องได้

2.2 จุดประสงค์นำทาง

1) ผู้เรียนสามารถอ่านและอธิบายความหมายคำศัพท์สำคัญเกี่ยวกับสำนวนนี้ และวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องได้

- 2) ผู้เรียนสามารถอ่านและอธิบายเนื้อหาของสำนวน “คว่ำบาตร” และวัฒนธรรมในสำนวนได้
- 3) ผู้เรียนสามารถบอกเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในวิถีชีวิต แนวคิด ความเชื่อ ตลอดจนประเพณีและพิธีกรรม ในสังคมไทยได้

3. เนื้อหาสาระ

- 3.1 ความหมายของสำนวน
- 3.2 ความหมายของคำศัพท์สำคัญ
- 3.3 วัฒนธรรมในสำนวน ได้แก่ วิถีชีวิต แนวคิดและความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

ผู้สอนกล่าวทักทาย สนทนากับผู้เรียนถึงศาสนาในประเทศของผู้เรียนและแนวคิดเรื่องความดี

ขั้นสอน

- 1) ผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับสำนวน “คว่ำบาตร” โดยย่อ
- 2) ผู้สอนอธิบายคำศัพท์ที่ผู้เรียนไม่เข้าใจ
- 3) สอบถามความเข้าใจเกี่ยวกับสำนวน โดยให้ผู้เรียนยกตัวอย่างการกระทำที่จะถูก “คว่ำบาตร” จากสังคมได้ ในวัฒนธรรมของผู้เรียน
- 4) ฝึกอ่าน โดยให้ผู้เรียนลองอ่านคำศัพท์เอง ผู้สอนช่วยฝึกแก้ไขการออกเสียงคำที่ยากและอธิบายความหมาย
- 5) ฝึกอ่านเนื้อหาวัฒนธรรมในสำนวน โดยแบ่งผู้เรียนเป็น 3 กลุ่ม ด้วยวิธีการจับฉลาก
 - 6) กลุ่มที่ 1 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบถึงบทบาทของพระสงฆ์และวัดในวิถีชีวิตของคนไทย จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จับกลุ่มที่ 1 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติมโดยใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน
 - 7) กลุ่มที่ 2 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบถึงแนวความคิดและความเชื่อของคนไทยเกี่ยวกับการทำบุญและการใส่บาตร จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จับกลุ่มที่ 2 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติมโดยใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน

8) กลุ่มที่3 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบถึงการทำบุญใส่บาตรที่ถูกต้อง และประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการใส่บาตร จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จบกลุ่มที่ 3 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียน ตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้ภาพประกอบจากแบบเรียนและสื่อออนไลน์

ขั้นสรุป

- 1) ผู้สอนกับผู้เรียนช่วยกันทบทวนและสรุป
- 2) ทำแบบฝึกหัดทบทวนคำศัพท์ในแบบเรียน
- 3) เฉลยแบบฝึกหัด

5. สื่อการเรียนการสอน

- 5.1 แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ
- 5.2 ภาพจากแบบเรียนและสื่อออนไลน์
- 5.3 แบบทดสอบ (คำถามท้ายบท)

6. การวัดและการประเมินผล

- 6.1 การสนทนาและการตอบคำถาม
- 6.2 การร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน
- 6.3 การทำแบบทดสอบ

แผนการสอนที่ 10

เรื่อง สำนวน “ ไปลามาไหว้ ”

วิชา วัฒนธรรมไทย

จำนวน 2 คาบเรียน

1. สาระสำคัญ

“ไปลามาไหว้” เป็นสำนวน หมายถึง การบอกกล่าวแก่เจ้าของสถานที่ หรือผู้ใหญ่ในสถานที่นั้นให้ทราบ เมื่อเราไปที่นั่น และควรบอกกล่าวก่อนจะกลับด้วย สำนวนนี้มาจากการเห็นความสำคัญของผู้อาวุโส ให้ความสำคัญต่อผู้หลักผู้ใหญ่ และการไหว้ ซึ่งแฝงนัยของการให้เกียรติกันและกัน

วิถีชีวิต : คนไทยทักทายกันด้วยการไหว้และมักจะถามว่า “ไปไหน หรือ ไปไหนมา” การไหว้ นั้น “ผู้น้อย” จะยกมือไหว้ “ผู้ใหญ่” ก่อน ดังนี้ การไหว้พระสงฆ์นั้นให้ยกมือขึ้นประนมที่ระหว่างอก ก้มศีรษะ นิ้วหัวแม่มือจรดระหว่างคิ้ว ส่วนการไหว้ผู้ใหญ่ ให้ยกมือขึ้นประนมที่ระหว่างอก ก้มศีรษะ ให้นิ้วหัวแม่มือจรดปลายจมูก

ขณะเดียวกันเมื่อมีผู้ใหญ่เรา เราควร “รับไหว้” สำหรับการแนะนำตัวหรือการกล่าวลานั้น ผู้น้อยควรเป็นฝ่ายเข้าไปหาผู้ใหญ่ก่อน นอกจากนี้คนไทยยังมีธรรมเนียมเกี่ยวกับ “ของฝาก” เพื่อสร้างและรักษาความสัมพันธ์ด้วย

แนวคิดและความเชื่อ : คนไทยมองว่าผู้ที่ไปไม่ลามาไม่ไหว้นั้นไม่มีมารยาท และกล่าวกันว่า การที่คนอายุมากกว่ายกมือไหว้ก่อนนั้นจะทำให้ผู้ที่เด็กกว่าอายุสั้น นอกจากนี้คนไทยยังมีความเชื่อเรื่องการตั้งศาลพระภูมิเจ้าที่ รวมทั้งการกราบไหว้เจ้าที่เจ้าทางนี้ด้วย ซึ่งอีกนัยหนึ่งก็คือวิธีที่บรรพบุรุษปลูกฝังให้คนไทยเคารพต่อสถานที่ มีมารยาท และมีความเกรงใจเจ้าของสถานที่นั้นนั่นเอง

ประเพณีและพิธีกรรม : เด็กไทยที่เรียนหนังสือทุกคนต้องผ่านประเพณีสำคัญคือการไหว้ครู และการจัดงานแต่งงานตามประเพณีไทยก็ต้องมีพิธีไหว้ผู้ใหญ่ของเจ้าบ่าวและเจ้าสาว นอกจากนี้คนไทยยังคงมีพิธีไหว้ผู้ใหญ่และไหว้ผีปู่ย่าตายายในเทศกาลหรือประเพณีต่างๆ เพื่อแสดงความเคารพรักและระลึกถึงด้วย การไหว้ คือ วัฒนธรรมของคนไทยที่แฝงนัยไว้หลายอย่าง รวมถึงการลดความหยิ่งในตนเอง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

ผู้เรียนสามารถอธิบายสำนวน “ไปลามาไหว้” และวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องได้

2.2 จุดประสงค์นำทาง

- 1) ผู้เรียนสามารถอ่านและอธิบายความหมายคำศัพท์สำคัญเกี่ยวกับสำนวนนี้ และวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องได้
- 2) ผู้เรียนสามารถอ่านและอธิบายเนื้อหาของสำนวน “ไปลามาไหว้” และวัฒนธรรมในสำนวนได้
- 3) ผู้เรียนสามารถบอกเกี่ยวกับความสำคัญของการไหว้ในชีวิตประจำวัน แนวคิด ความเชื่อ ตลอดจนประเพณีและพิธีกรรม ในวัฒนธรรมไทยได้

3. เนื้อหาสาระ

3.1 ความหมายของสำนวน

3.2 ความหมายของคำศัพท์สำคัญ

3.3 วัฒนธรรมในสำนวน ได้แก่ วิถีชีวิต แนวคิดและความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ผู้สอนกล่าวทักทาย สันทนาการกับผู้เรียนเกี่ยวกับการทักทายและการกล่าวลาในวัฒนธรรมของผู้เรียน

ขั้นสอน

- 1) ผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับสำนวน “ไปลามาไหว้” โดยย่อ
- 2) ผู้สอนอธิบายคำศัพท์ที่ผู้เรียนไม่เข้าใจ
- 3) สอบถามความเข้าใจเกี่ยวกับสำนวน แล้วให้ผู้เรียนฝึกไหว้พระและไหว้ผู้ใหญ่
- 4) ฝึกอ่าน โดยให้ผู้เรียนลองอ่านคำศัพท์เอง ผู้สอนช่วยฝึกแก้ไขการออกเสียงคำที่ยากและอธิบายความหมาย
- 5) ฝึกอ่านเนื้อหาวัฒนธรรมในสำนวน โดยแบ่งผู้เรียนเป็น 3 กลุ่ม ด้วยวิธีการจับ

จลภาค

6) กลุ่มที่ 1 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อน ๆ ทราบถึงมารยาทการทักทาย การกล่าวลา การไหว้และความสำคัญของการไหว้ในวิถีชีวิตของคนไทย จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จบกลุ่มที่ 1 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติมโดยใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน

7) กลุ่มที่ 2 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อน ๆ ทราบถึงแนวความคิดและความเชื่อของคนไทยเกี่ยวกับการไหว้และการบอกกล่าวแก่ผู้ใหญ่หรือเจ้าของสถานที่ จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จบกลุ่มที่ 2 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติมโดยใช้ภาพประกอบจากแบบเรียน

8) กลุ่มที่ 3 อ่านและช่วยกันอธิบายให้เพื่อนๆ ทราบถึงประเพณีและพิธีที่เกี่ยวข้องกับการไหว้ จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น

จบกลุ่มที่ 3 ผู้สอนสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ มีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้ภาพประกอบจากแบบเรียนและสื่อออนไลน์

ขั้นสรุป

- 1) ผู้สอนกับผู้เรียนช่วยกันทบทวนและสรุป
- 2) ทำแบบฝึกหัดทบทวนคำศัพท์ในแบบเรียน
- 3) เฉลยแบบฝึกหัด

5. สื่อการเรียนการสอน

- 5.1 แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรมจากสำนวนไทย สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ
- 5.2 ภาพจากแบบเรียนและสื่อออนไลน์
- 5.3 แบบทดสอบ (คำถามท้ายบท)

6. การวัดและการประเมินผล

- 6.1 การสนทนาและการตอบคำถาม
- 6.2 การร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน
- 6.3 การทำแบบทดสอบ

แบบทดสอบวัดความรู้หลังการเรียน

ชื่อนามสกุล อายุ ปี
 สถานศึกษา ชั้น

ชุดที่ ๑. สำนวนใดเหมาะสมกับประโยคในข้อ ๑)–๑๐) จงเติมตัวอักษรหน้าสำนวนนั้นลงในช่องว่าง

ก. คว่าบาตร	ข. ชุบมือเปิบ
ข. แขนงนม	ค. เรื่องกล้วยๆ
ค. ไปลามาไหว้	ง. รู้จักที่ต่ำที่สูง
ง. ข้าวแดงแกงร้อน	จ. บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น
ฉ. หมากัดด อย่ากัดตอบ	ช. เข้าตามตรอก ออกตามประตู

- ๑) “ เมื่อเป็นผู้น้อย ควรข..... ไม่วางตัวเสมอผู้ใหญ่ ”
- ๒) “ สังคมโลกควรจะก..... ประเทศที่กดขี่ประชาชน ”
- ๓) “ เป็นลูกผู้ชาย ต้องให้เกียรติผู้หญิง รักใครก็ต้องช..... ”
- ๔) “ เขาเก่งภาษาไทย การสอบวิชาภาษาไทยจึงเป็นค..... ”
- ๕) “ โบราณสอนว่าฉ..... ดังนั้น เราจึงไม่ควรเถียงกับเขา ”
- ๖) “ คนที่เลิกทำอาชีพของตน เปรียบเหมือนกับนักรบที่ข..... ”
- ๗) “ บุญคุณของผู้ที่เลี้ยงดูเรามา เปรียบเหมือนง..... ที่ต้องตอบแทน ”
- ๘) “ การค..... เป็นมารยาทและการให้ความสำคัญต่อเจ้าของสถานที่ ”
- ๙) “ คนที่ฉวยโอกาส เอาประโยชน์ของผู้อื่นมาเป็นของตน ตรงกับสำนวนว่าข..... ”
- ๑๐) “ เขาช่วยแก้ปัญหาที่เพื่อนผัดใจกัน อย่างรักษาน้ำใจของทั้งสองฝ่าย เรียกว่าจ..... ”

ชุดที่ ๒. จงกากบาท (X) ลงบนตัวเลือก ซึ่งเป็นคำตอบที่ถูกต้อง

- ๑๑) คนไทยใช้ “กล้วย” เป็นของเซ่นไหว้ เพราะเหตุใด
- เป็นกลางดี
 - เป็นภูมิปัญญา
 - เป็นผลไม้พื้นบ้าน
 - เป็นอาหารที่หาง่าย
- ๑๒) ข้อใดหมายถึงใบกล้วย
- ใบเตย
 - ใบตาล
 - ใบแตง
 - ใบตอง
- ๑๓) ข้อใดเกี่ยวข้องกับกล้วยน้อยที่สุด
- งานลอยกระทง
 - งานเลี้ยงวันเกิด
 - งานแห่ขันหมาก
 - งานบายศรีสู่ขวัญ
- ๑๔) มารยาทสำคัญในสังคมไทย เมื่อรับประทานอาหารกับเพื่อนๆ ที่ร้านอาหาร คือข้อใด
- ผลัดกันสั่ง
 - ผลัดกันนั่งหัวโต๊ะ
 - ผลัดกันจ่ายค่าอาหาร
 - ผลัดกันตักอาหารให้ผู้อื่น
- ๑๕) ข้อใดไม่ควรปฏิบัติ ในการกินอาหารร่วมกับผู้อื่น
- ใช้ถ้วยแบ่ง
 - ใช้มือหยิบอาหาร
 - กินอาหารที่ตนชอบเท่านั้น
 - ตักอาหารไว้ในจานของตนมากๆ
- ๑๖) ข้อใดเป็นการ *เสียมารยาท* ในการรับประทานอาหารร่วมกันของคนไทย
- ถือช้อนด้วยมือซ้าย
 - ชดน้ำแกงจากถ้วย
 - ใช้มือรับประทานอาหาร
 - ใช้ช้อนกลางเมื่อรับประทานกับเพื่อน

- ๑๗) “นวอาวุธ” หมายถึงอะไร
- อาวุธทั้ง ๓ ของศิลปะมวยไทย
 - อาวุธทั้ง ๕ ของศิลปะมวยไทย
 - อาวุธทั้ง ๗ ของศิลปะมวยไทย
 - อาวุธทั้ง ๙ ของศิลปะมวยไทย
- ๑๘) วัฒนธรรมการไหว้ครู ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องใด
- การชกมวย
 - การค้าขาย
 - การแสดงพื้นบ้าน
 - การเล่นดนตรีไทย
- ๑๙) ข้อใดไม่ควรปฏิบัติ ในสังคมไทย
- การเดินข้ามสิ่งของ
 - การทักทายคนไม่รู้จัก
 - การถามแซกว่าจะตีอะไร
 - การจ่ายค่าอาหารให้ผู้ใหญ่
- ๒๐) การแสดงมารยาทที่ดี ต่อผู้ใหญ่ ตามวัฒนธรรมไทยคือข้อใด
- ยิ้มให้ เมื่อขอโทษ
 - จับมือ เมื่อทักทาย
 - พยักหน้า เมื่อขอบคุณ
 - น้อมตัวลง เมื่อเดินผ่าน
- ๒๑) การไม่รู้จักรที่ต่ำที่สูงมากที่สุด คือข้อใด
- พี่ลูบหัวน้อง
 - ผู้ชายนั่งใกล้ๆ พระ
 - ผู้ใหญ่ทักทายเด็กก่อน
 - เด็กเรียกผู้อาวุโสว่า“คุณ”
- ๒๒) การกระทำที่ไม่เสียมารยาทในวัฒนธรรมไทย คือข้อใด
- การยกเท้าวางบนโต๊ะ
 - การตะโกนเรียกชื่อผู้ใหญ่
 - การใช้เท้าเขี่ยสิ่งของให้ผู้อื่น
 - การยื่นหรือนั่งเสมอกับเพื่อน

- ๒๓) “โรคกลัวน้ำ” เป็นโรคที่มาจากสัตว์ชนิดใด
- ก. ยุง
 - ข. หนู
 - (ค) สุนัข
 - ง. แมลงวัน
- ๒๔) สุนัขพันธุ์ไทย คือข้อใด
- ก. สุนัขหลังดำ
 - ข. สุนัขหางดาบ
 - (ค) สุนัขหลังอาน
 - ง. สุนัขหูสามเหลี่ยม
- ๒๕) “ความเชื่อ” เกี่ยวกับสุนัข ของคนไทยคือข้อใด
- (ก) สุนัขหอมเมื่อมันเห็นผี
 - ข. สุนัขที่ชอบเห่ามักจะกัด
 - ค. สุนัขร้องเมื่อมันรู้สึกเจ็บ
 - ง. สุนัขที่เลี้ยงด้วยน้ำตาลจะเชื่อง
- ๒๖) ข้อใดไม่ใช่อาหาร
- ก. ข้าวผัดไข่ดาว
 - (ข) ข้าวแดงแกงร้อน
 - ค. ข้าวเหนียวไก่ย่าง
 - ง. ข้าวเหนียวมะม่วง
- ๒๗) วิธีรับประทาน “แกง” ของคนไทย คือข้อใด
- (ก) รับประทานพร้อมกับข้าว
 - ข. รับประทานเป็นอาหารว่าง
 - ค. รับประทานก่อนอาหารอย่างอื่น
 - ง. รับประทานเป็นอาหารเรียกน้ำย่อย
- ๒๘) ข้อใดกล่าวถึงอาหารไทยได้ถูกต้อง
- ก. อาหารไทยมีราคาถูก
 - ข. อาหารไทยมีรสชาติอร่อย
 - ค. อาหารไทยมีทุกอย่างมีรสจัด
 - (ง) อาหารไทยพื้นบ้านคือน้ำพริก

- ๒๙) การกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย คือข้อใด
- ผู้ชายไปสว้ขอผู้หญิงจากพ่อแม่ก่อนแต่งงาน
 - ผู้ชายไปเยี่ยมฝ่ายหญิงที่บ้านอย่างสม่ำเสมอ
 - ผู้ชายซื้อของฝากให้พ่อแม่ฝ่ายหญิงเป็นประจำ
 - ผู้ชายจ่ายค่าสินสอดทองหมั้นให้ฝ่ายหญิงในราคาแพง
- ๓๐) ข้อใดอยู่ในพิธีแต่งงาน
- การสงน้ำ
 - การกรวดน้ำ
 - การรดน้ำดำหัว
 - การรดน้ำอวยพร
- ๓๑) สำนวน “เข้าตามตรอกออกตามประตู” เกี่ยวข้องกับเรื่องใดน้อยที่สุด
- การรู้จักกาลเทศะ
 - การทำตามมารยาท
 - การตอบแทนบุญคุณ
 - การทำตามธรรมเนียม
- ๓๒) ที่มาของสำนวน “บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น” ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องใด
- ความรักธรรมชาติ
 - ความเชื่อทางศาสนา
 - การรักษาสิ่งแวดล้อม
 - ความผูกพันกับสายน้ำ
- ๓๓) ข้อใดหมายถึงเทพผู้ดูแลรักษา “ข้าว”
- พระแม่กาฬี
 - พระแม่ธรณี
 - พระแม่คงคา
 - พระแม่โพสพ
- ๓๔) ข้อใดเป็นสำนวน
- น้ำตา
 - น้ำมือ
 - น้ำลาย
 - น้ำตาล

- ๓๕) หน้าที่สำคัญของพระสงฆ์ คือข้อใด
- ก. ตูถุภษ์
 - ข. ใ้ของขลัง
 - ค. ประกอบพิธี
 - (ง) สืบทอดศาสนา
- ๓๖) พิธีแรกนาขวัญเกี่ยวข้องกับข้อใด
- ก. การบวช
 - (ข) การทำนา
 - ค. การแต่งงาน
 - ง. การขึ้นบ้านใหม่
- ๓๗) คุณค่าสำคัญของการทำบุญใส่บาตรคือข้อใด
- (ก) ฝึกการให้
 - ข. ฝึกการตื่นเช้า
 - ค. ฝึกความอดทน
 - ง. ฝึกความกตัญญู
- ๓๘) การมีของฝาก แสดงถึงลักษณะนิสัยในข้อใด
- (ก) มีน้ำใจ
 - ข. มีมารยาท
 - ค. มีความพยายาม
 - ง. มีความรับผิดชอบ
- ๓๙) การไหว้ เป็นการแสดงออกถึงสิ่งใด
- ก. ความกลัว
 - ข. ความอดทน
 - (ค) ความเคารพ
 - ง. ความเกรงใจ
- ๔๐) สำนวนใดเกี่ยวข้องกับการสื่อสาร
- ก. คำว่าบาตร
 - ข. แขนงนม
 - ค. ชู่มือเปิบ
 - (ง) หมากัดอย่างกัดตอบ

Language and Culture from Thai Idioms

แบบเรียน ภาษาและวัฒนธรรม

จาก สำนวนไทย

สำหรับผู้เรียน ชาวต่างประเทศ

For Foreign Learners

โดย เกษศิริรักษ์ นิตยสุทธิ (ศศม. สาขาวิชาการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ)

By Kessirirak Nityasuddhi (M.A. in Teaching Thai as Foreign Language)

แบบเรียนภาษาและวัฒนธรรม
Language and Culture Textbook
จากสำนวนไทย
From Thai Idioms

สำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ
For Foreign Learners

โดย เกษศิริรักษ์ นิตยสุทธิ์ ศศ.ม. สาขาวิชาการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

By Kessirak Nityasuddhi M.A.in Teaching Thai as Foreign Language

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ - ชื่อสกุล	นางสาวเกษศิริรักษ์ นิตยสุทธิ์
วันเดือนปีเกิด	22 สิงหาคม พ.ศ.2511
สถานที่เกิด	จังหวัดนครราชสีมา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	159/115 ถนน สุขุมวิท ซอย 101/1 แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพฯ 10260
การทำงานในปัจจุบัน	Language Integration Facilitator (LIF.) หน่วยสันติภาพสหรัฐอเมริกา ประจำประเทศไทย (Peace Corp Thailand) และผู้สอนอิสระ ด้านภาษาและวัฒนธรรมไทย สำหรับชาวต่างประเทศ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2533	วส.บ. (โฆษณาและประชาสัมพันธ์) จาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ.2554	ศศ.ม. (การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ